

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ

МАТЕРІАЛИ

VI Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

МОВНА ОСВІТА ФАХІВЦЯ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

22 лютого 2024
Харків

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Лученко Д. В. – проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор

Співголова оргкомітету:

Частник О. С. – завідувач кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат мистецтвознавства, доцент

Координатори оргкомітету:

Зелінська О. І. – доцентка кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидатка філологічних наук, доцентка
Романцова Я. В. – доцентка кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидатка філологічних наук, доцентка

Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (22 лютого 2024 року). – Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2024. – 292 с.

У збірнику матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції» вміщено виступи й тези її учасників. Захід, що відбувся 22 лютого 2024 року, було організовано з метою окреслення проблем та узагальнення наукових досягнень у галузі лінгвістики та теорії і практики інноваційного навчання мов і культур у полікультурному просторі XXI століття.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо несуть автори.

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ЗМІСТ

<i>I.V. Arzhatyuk, O.V. Bazilevich</i>	11
MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE	
<i>S. Berezniakova, T. Melnikova</i>	16
MODERN APPROACHES AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN LEGAL SPECIALITIES IN 2024, MODERNTRENDS AND INNOVATIONS	
<i>A.A. Berestova, H.O. Lysenko</i>	20
РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗДОБУВАЧА ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ВИШУ – МАЙБУТНЬОГО ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА	
<i>T.P. Besarab, H.V. Lutamai</i>	23
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ESL	
<i>Yu.O. Bozhko</i>	26
THE EVOLUTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH	
<i>S.S. Boroznyak</i>	28
ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ В УКРАЇНІ	
<i>T.V. Veretyuk</i>	30
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В ЗВО	
<i>T.V. Viediarnikova</i>	36
BASIC PRINCIPLES OF LEXICAL APPROACH IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING	
<i>L.O. Golubnychka</i>	39
ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ОФЛАЙН ТА ОНЛАЙН	
<i>O.M. Goncharuk</i>	42
РЕКУРЕНТНІСТЬ ДІЄСЛІВНИХ ФОРМ	

<i>L.M. Hrechok</i>	46
NOAM CHOMSKY AND UNIVERSAL GRAMMAR	
<i>Л.О. Гречуха</i>	48
ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
<i>Я.В. Гуртова</i>	51
THE ROLE OF ENGLISH LANGUAGE IN THE MODERN COMMUNICATIVE WORLD	
<i>О.Б. Демидюк</i>	52
КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ЯК СУЧАСНИЙ СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО МОВИ	
<i>Д.І. Демченко</i>	54
ЗМІНИ В ПАРАДИГМІ Й МЕТОДОЛОГІЇ ОСВІТИ	
<i>Г.А. Дивнич</i>	56
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ В ПУБЛІЧНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИСТУПАХ	
<i>О.В. Долгушева</i>	60
ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ АНГЛОМОВНОГО БЛОГУ ЯК ЖАНРУ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННЯ	
<i>O. Dubtsova</i>	65
COMMUNICATIVE FAILURES FROM THE PERSPECTIVE OF PSYCHOLINGUISTICS	
<i>A. Zhukova</i>	67
THE MODERN APPROACHES TO USING LITERATURE IN LANGUAGE TEACHING	
<i>O. Zelinska</i>	73
TRANSLANGUAGING AS A TOOL IN ESP CLASSROOM	
<i>О.В. Зосімова, Є.Ю. Макєєв</i>	75
МОТИВАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОТЕЛІОНІМІВ	

<i>О. Іlienko</i>	81
SYSTEMIC FUNCTIONAL LINGUISTICS: EFFECTIVE AND VERSATILE APPROACH TO TEACHING ENGLISH IN UKRAINE	
<i>Т.М. Калініченко</i>	84
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК РІЗНОВИД ЕКСПЛІКАЦІЇ У ТЕКСТАХ ПЕРЕКЛАДІВ	
<i>Г.В. Карловська</i>	87
ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ УКРАЇНИ	
<i>О.В. Karpenko</i>	90
TEACHING TECHNIQUES AND PROCEDURES FOR CONDUCTING AVIATION PHYSICS SUBJECT IN ENGLISH LANGUAGE	
<i>О.О. Karpenko</i>	92
EMI AS A GUARANTEE FOR STUDENTS' PROFESSIONAL TRAINING IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION	
<i>В.Ю. Колісник</i>	95
ГРАФІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ДІАЛОГУ В РОМАНІ ДЖЕЙН ОСТІН «ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ»	
<i>Т.О. Коломоєць</i>	99
ЗАЛУЧЕННЯ ПРАВНИКІВ-НОСІЇВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО УКРАЇНИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 ПРАВО: ДОМІНУЮЧІ ПРАКТИКИ	
<i>Zh.O. Kononova, N.S. Aleksieieva</i>	103
NEO-MYTHOLOGISM AS CHARACTERISTIC FENOMENON OF THE 20th CENTURY FICTION	
<i>О. Yu. Kuznetsova, L.A. Shtefan</i>	108
ENLARGING THE FOCUS OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION	

<i>T.V. Lazarenko</i>	112
TEACHING CREATIVE MONOLOGICAL EXPRESSION IN FOREIGN LANGUAGE TO ECONOMICS STUDENTS BASED ON THE PROJECT METHOD	
<i>Y.V. Laktina</i>	117
AI IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES	
<i>O.M. Лацяця, М В. Савіна</i>	120
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ В РОЗВИТКУ НАВИЧОК МІЖСОБИСТІСНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
<i>A.V. Leshchenko</i>	123
THE ROLE OF VIRTUAL ASSISTANTS IN IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING ON THE EXAMPLE OF ‘ChatGPT’	
<i>T.M. Lysenkova</i>	125
USING THE CASE METHOD FOR TEACHING BUSINESS WRITING TO ECONOMIC STUDENTS	
<i>O. Lysytska</i>	130
UNLOCKING LANGUAGE LEARNING RESILIENCE IN UNIVERSITY EMERGENCIES	
<i>Т.Ю. Литвинська</i>	132
ВИКОРИСТАННЯ ПРИСТРОЇВ КАТЕГОРІЇ SMART У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	
<i>H. Lukianova</i>	137
BUSINESS GAMES AS A WAY OF MOTIVATING STUDENTS	
<i>Т.Є. Малєєва</i>	139
МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	
<i>Т.В. Мельнікова</i>	142
ПРИЙОМИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ АУДІЮВАННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ	

<i>S. Mykytiuk</i>	145
VARIOUS PERSPECTIVES ON AI IN LANGUAGE TEACHING	
<i>O.M. Мірошниченко, O.A. Коваленко</i>	148
МОВНА ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН МІЖСОБИСТІСНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	
<i>V.V. Місеньова</i>	152
КОГНИТИВНІ АСПЕКТИ ЛІНГВОКОНЦЕПТУАЛЬНОГО ВИСВІТЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	
<i>O.M. Мішина</i>	156
MODERN APPROACHES IN TEACHING ENGLISH	
<i>T.Yu. Moroz</i>	160
TURN-TAKING STRATEGIES IN ENHANCING STUDENT ENGAGEMENT IN ONLINE LEARNING ENVIRONMENTS	
<i>O. Moshynska</i>	166
BREAKTHROUGH METHODS IN EDUCATION	
<i>S.V. Мудра, M.A. Бак</i>	172
ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ НА МОВНУ КОМУНІКАЦІЮ В МІЖНАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ	
<i>O.P. Невельська-Гордєєва</i>	178
ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ТА ЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ТЕСТУ ЗАГАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	
<i>K. Nesterenko</i>	183
MOTIVATION AS THE KEY FACTOR FOR LEARNING LANGUAGES AND THE WAYS TO MAINTAIN IT IN THE ESP CLASSROOM	
<i>S.M. Nikiforova</i>	185
USING GPT CHAT-BOTS IN THE FOREIGN LANGUAGES LEARNING PROCESS	

<i>Н.В. Ночовна, О.П. Кухарчук</i>	190
ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	
<i>Н.В. Орлова</i>	193
ХАРАКТЕРНІСТЬ РОЛІ СИТУАТИВНОЇ ТРИВОЖНОСТІ У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ	
<i>А.В. Панькова</i>	199
ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОДИНИЦЬ З НАВМИСНОЮ ІМПЛІЦИТНІСТЮ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ	
<i>Ю.В. Перебийніс</i>	202
ФОРМУВАННЯ ДИСКУРСИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
<i>N.V. Plotnikova</i>	206
APPRENTISSAGE À DISTANCE D'UNE LANGUE ÉTRANGÈRE DANS LES CONDITIONS EXTRÊMES	
<i>Т.В. Подуфалова, К.А. Перевозчикова</i>	212
ЛІНГВОКОГНІТИВНА МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ СТЕРЕОТИПІВ ПРО БАГАТСТВО ТА ГРОШІ В АНГЛОМОВНИХ ПАРЕМІЯХ	
<i>А.В. Полуніна, Т.Ю. Мороз</i>	218
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ- ЮРИСТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ	
<i>В.Ю. Попов</i>	221
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНИХ ЛЕКСЕМ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ У БРИТАНСЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ ТЕКСТІ	
<i>А.О. Попова, О.А. Коваленко</i>	223
МІСЦЕ І РОЛЬ ФІТОНІМІВ У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ УКРАЇНСЬКОГО ТА БРИТАНСЬКОГО НАРОДІВ	

<i>Г.В. Репецька</i>	228
СОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	
<i>М. Ryzhenko, O. Anisenko</i>	231
THE PRINCIPLES OF ONLINE TEACHING AND LEARNING	
<i>O.S. Ryzhchenko</i>	233
DEVELOPING LANGUAGE SKILLS OF FIRE SAFETY SPECIALISTS	
<i>Ya. Romantsova</i>	235
MOTIVATION FACTOR AS AN ESSENTIAL PART OF SUCCESSFUL LEARNING FOREIGN LANGUAGES	
<i>Н.В. Самойленко</i>	237
ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЖУРНАЛІСТИКИ	
<i>Н.К. Солошенко-Задніпровська</i>	241
РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ (контекст дистанційної освіти у ЗВО)	
<i>Н.А. Сорока</i>	247
РОЗВИТОК ПРИРОДНИХ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИШІ	
<i>І.І. Степаненко</i>	251
ІНТЕГРАЦІЯ РІЗНОМАНІТНИХ ІНСТРУМЕНТІВ МОДЕЛЮВАННЯ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
<i>Т.Є. Суханова, І.В. Коляда</i>	256
УРАХУВАННЯ МОТИВУЮЧИХ І ДЕМОТИВУЮЧИХ ФАКТОРІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ	
<i>М.Ye. Tykhonova</i>	261
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SHAPING THE FUTURE OF EDUCATION	
<i>S. Tsymbal</i>	263
THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE POWER ENGINEERS IN THE INTERNATIONAL COMMUNICATION	

<i>О.С. Частник</i>	266
МОВНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
<i>В.К. Четверик</i>	269
МОЖЛИВОСТІ РЕСУРСІВ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ (ARTIFICIAL INTELLIGENCE) У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
<i>О. Chekhratova</i>	275
GOOGLE FORMS AS A TOOL FOR SELF-REFLECTION IN A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM	
<i>О.В. Шамрай</i>	277
ПРИНЦИП ВАЙНРІХА У ВИКЛАДАННІ ГРАМАТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ (ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ)	
<i>А.Г. Шевченко</i>	280
THE PROBLEM OF DEFINING DISCOURSE IN MODERN LINGUISTICS	
<i>О.В. Шум</i>	283
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЕЛЕМЕНТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ	
<i>Т.М. Щокіна</i>	287
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ АУДІЮВАННЮ СТУДЕНТІВ-БАКАЛАВРІВ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	

I.B. Аргатюк

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

О.В. Базілевич

Університет «КРОК»

MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE

The article discusses the main modern methods of teaching English. Their main advantages and disadvantages are determined.

Key words: *teaching English, new trends, reforms, changes, methods of teaching, Communicative method, Task based learning, CLIL, Dogme ELT.*

У статті розглянуто сучасні методика викладання англійської мови. Визначено їх основні переваги та недоліки.

Ключові слова: *викладання англійської мови, , новації, реформи, зміни, методи навчання, комунікативна методика, Task based learning, CLIL, Dogme ELT.*

Introduction. English is one of the most widespread and important languages in the world. It is used for international communication, education, science, business, culture and entertainment. Learning English opens up new opportunities and perspectives for people of different age groups, professions and interests. However, learning English also presents many challenges for teachers and students, related to different levels, styles, learning needs and goals.

The modern educational paradigm requires English language teachers to constantly improve their qualifications, research new trends, adapt to changing conditions, and use effective and innovative teaching methods. The implementation of this idea is impossible without the development and implementation of appropriate learning technologies. In this article, we will consider some of the most popular and modern methods of teaching English, their features, advantages and disadvantages.

Basic presentation. Communicative technique. Communicative Language Teaching (CLT) is one of the most widespread and recognized approaches to teaching English. Its main idea is that language is a means of communication, not just a set of rules and words. Therefore, language learning should be focused on the development

of speaking skills that allow students to communicate effectively in different situations and contexts. The communicative technique involves:

- use of the target language as the main means of learning and interaction in class;
- use of authentic materials, audio and video recordings, texts, etc. to reproduce real conditions and achieve the effect of real communication;
- involvement of students in the learning process, taking into account their interests, needs, level, style and learning goals;
- the use of various activities, such as dialogues, role-plays, interviews, debates, problem solving, etc., which contribute to the development of all communication skills: listening, speaking, reading and writing;
- work in pairs, groups or individually, providing students with the opportunity to express their thoughts, ideas, feelings and experiences;
- creating a creative, motivating and positive learning environment that encourages students to experiment and make mistakes;
- playing the role of organizer, facilitator, consultant and partner of the teacher who supports, guides, corrects and evaluates the students.

The advantages of the communicative technique are that it:

- promotes the development of students' free and confident speech;
- makes language learning interesting, diverse and meaningful;
- meets modern educational standards and requirements;
- forms students' communicative competence, which includes not only linguistic, but also sociocultural, strategic, discursive and other aspects of speech.

The disadvantages of the communicative method are that it:

- requires a high level of preparation, creativity and flexibility from the teacher;
- can be difficult to apply in conditions of large groups, limited time, insufficient resources, etc.;
- may cause resistance or dissatisfaction among students who are used to traditional teaching methods focused on grammar, translation, testing, etc.

However, most of the techniques in the methodology of teaching English have already been tested, and it is difficult to come up with something new, but thanks to the constant search for effective methods, branches of already known methods appear.

For example, Task-based learning is worthy of attention - a branch of the communicative method in which students perform authentic tasks. The classes use materials and exercises the students perform in everyday life. After completing the task, the teacher discusses with the students the language they used. For example, students can plan a trip, do a project, prepare a presentation, etc. This approach contributes to the development of communicative competence, motivation and autonomy of students.

One of the main principles is the possibility of using Networking for the practice of oral and written communication (social networks, online language exchange), the implementation of creative tasks (web collages, projects, web quests, recordings of audio and video monologues).

Recently, more and more universities offer English-language professional study programs to students.

So, it is worth noting the next method that will come in handy. Content and Language Integrated Learning (CLIL) is a method of teaching English, which involves the simultaneous study of the subject and the language. It is a technique that promotes bilingual education by combining language and content. This method is usually used to teach English to adults.

The basic idea behind CLIL is that students learn a language by using it to teach a subject, such as economics, management, history, geography, science, etc. Thus, students develop their speaking skills and also enrich their knowledge in various fields. CLIL also takes into account the cultural and intercultural aspect of language learning, as students are exposed to different traditions, values and attitudes related to the language and the subject.

The advantages of CLIL are that it:

- increases students' motivation and interest, as they learn the language in a context that interests them;

- makes language learning more meaningful, practical and realistic;
- develops critical thinking, creativity and cooperation of students;
- improves the level of language proficiency, as well as expands students' vocabulary and grammatical knowledge;
- forms language and cultural awareness and tolerance in students.

The disadvantages of CLIL are that it:

- requires the teacher to be highly qualified, trained and adaptable to different levels, styles and needs of students;
- it can be difficult to organize, coordinate and evaluate the educational process;
- can cause difficulties in understanding and expressing the thoughts of students who do not speak the language well enough;
- can lead to a reduction in the quality of subject or language learning if proper balance and support is not provided.

Dogme language teaching (Dogme ELT) is interesting in our opinion - it is a method of teaching English, which rejects the use of textbooks and other materials, and focuses on spoken communication between students and the teacher. This technique is based on the idea that language learning should be focused on students, their interests, needs and goals.

The main principles of Dogme ELT are as follows:

- language learning occurs through real communication, not through learning rules, words and structures;
- students create their own content that interests them, instead of using ready-made texts, audio and video recordings, etc.;
- the teacher acts as a facilitator who supports, guides, corrects and evaluates students rather than dictating what to do;
- students and the teacher collaborate, discuss, share thoughts, ideas, feelings and experiences;
- students and the teacher use critical thinking, creativity and reflection to learn the language.

The advantages of Dogme ELT are that it:

- makes language learning more interesting, varied and meaningful;
- develops students' free and creative speech;
- corresponds to individual characteristics, interests, needs and goals of students;
- forms language and cultural awareness and tolerance in students.

The disadvantages of Dogme ELT are that it:

- requires a high level of training, creativity and flexibility from the teacher;
- can be difficult to organize, coordinate and evaluate the educational process;
- may cause resistance or dissatisfaction among students who are used to

traditional learning methods focused on textbooks, tests, assessments, etc.

Flipped classroom is a method of learning English, which assumes that students familiarize themselves with new material at home, and in class perform practical tasks that contribute to the consolidation and application of knowledge. Students study at a pace convenient for them and come to class prepared. This approach allows classroom time to be used for active learning, collaboration, and higher-order thinking. Flipped classroom is a type of blended learning that combines online and offline formats.

Of course, these methods are not always used in their pure form. Some of them are not suitable for preparing for specialized courses, such as exams, and use for entry levels, or conversely can be applied to motivated students at an above-intermediate level. But there is an opportunity to periodically apply some elements, for example, to conduct one lesson per month in the style of Dogme ELT, CLIL or Flipped classroom.

Conclusions. The main innovations in approaches to teaching English in Ukraine, based on European experience, are the departure from the post-Soviet methodology; a competent approach to learning foreign languages, development of competences in all four types of speech activity (reading, listening, writing and speaking); minimization of the use of the native language in the communication process, interactivity of learning, dynamism and variety of tasks in the class; maximum involvement of each student in the language learning process; an activity-oriented approach, which determines the learning of material that is as close as possible to real life situations and user needs; tasks for the development of critical thinking; active use of multimedia tools, audio and video materials, the Internet to create a speech

environment for students, use of modern devices for searching and processing information; organization of students' project work, application of non-standard and creative tasks; promoting lifelong learning and self-development.

Література

1. Вишневецький О. Коріння проблем у вивченні іноземних мов [Електронний ресурс] / Омелян Вишневецький // Сучасна освіта. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/reform/53026/>.
2. Хуторської А. Ключові освітні компетентності [Електронний ресурс] / А. Хуторської. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/2340/>.
3. Аношкова Т. Інноваційні тенденції у викладанні іноземної мови в контексті Євроінтеграції. URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/anoshkova_innovatsiini.pdf. 2020 р.
4. Антонюк Н.М., Титаренко О.Ю., Горохова І.В. Вивчення іноземних мов у контексті гуманістичної освіти. Вісник Академії адвокатури України. 2009. № 1. С. 228–233.
5. Безкоровайна О.В., Мороз Л.В. Актуальні аспекти комунікативної компетенції студентів ВНЗ. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2012. № 25. С. 142–145.
6. Білошицька Т.Ю. Інтерактивні технології у викладанні іноземної мови у ВНЗ. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26805/1/47.pdf>. 2020 р.
7. Ігнатюк О.А. Особливості підготовки сучасних фахівців у системі вищої професійної освіти США. Теорія і практика управління соціальними системами. 2011. № 1. С. 55–64.
8. Іценко О., Матвіяс О. Вивчення англійської мови в умовах вступу України у європейський освітній простір. Вісник Львівського університету. 2009. № 25. С. 353–357.
9. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002.
10. <https://bokcenter.harvard.edu/flipped-classrooms>
11. <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/knowing-subject/d-h/dogme>
12. <https://www.cambridgeenglish.org/Images/22191-tkt-clil-handbook.pdf>

S. Berezniakova

T. Melnikova

Yaroslav Mudryi National Law University

MODERN APPROACHES AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN LEGAL SPECIALITIES IN 2024, MODERN TRENDS AND INNOVATIONS

Actuality of theme. The continuous development and constant improvement of methods of teaching foreign languages provides new opportunities for understanding and finding the most effective approaches to solving the problems. Every year, the list of requirements for all process participants expands. What used to be unique is now becoming simple and affordable. A similar situation is clearly visible even today. We can take data for the last 5 years as a basis. Even 5 years ago, mastering not one, but 2-3 foreign languages by a law student was considered a peculiar highlight and an additional plus. At the same time, today we have the opportunity to observe a trend, or it would be more correct to say not even a trend, but a vital skill for a student to feel comfortable in the new modern conditions that dictate the new realities of life.

The expansion and availability of a wide number of sources and tools for the development and acceleration of the material learning demands to increase the requirements and expand the number of competencies that a modern law student and teacher should possess. The guarantee of a high result is the choice of teaching tools and methods. We must not forget about the possibility of creating and adapting the program not only to current trends and needs, but also to create a new approach that will have a long-term perspective.

Purpose and task. The main goal is to find a new approach to solving the range of problems faced by the modern student. In order to understand the solution of a problem case, you need to understand what exactly causes difficulties. In accordance with the requirements of the Ministry of Education and Science of Ukraine, the level of foreign language proficiency of university students should not be lower than B2, if we are talking about students of senior years who are on a master's degree programme. These requirements include fluency in such competencies as: reading, listening, writing and speaking. Taking into account the level of proficiency and the components, it is logical to assume that the comprehensive development of such skills requires a large number of academic hours devoted to each of these components. Most of the

losers offer only one semester dedicated to such a discipline as a foreign language, which is fundamentally wrong. It follows that one of the common solutions is to change the program and extend the time to add hours allocated to this discipline.

The next problem is the lack of a language center, since all other disciplines are taught in the native language, that is, the student has no additional motivation to use a foreign language outside the main educational process. It is active use that occurs during pairing directly and during homework. Here it would be necessary to adopt the practice of European universities, where part of legal disciplines is taught in English. In turn, this will create additional conditions for students to immerse themselves in a new language environment and create additional opportunities for developing such skills as academic writing in a foreign language.

The next obstacle is the lack of such a block as writing an essay in a foreign language, which is also very actively practiced abroad. The availability of educational programmes that would be aimed at the development of academic writing would significantly contribute to the improvement of writing skills. One of the most difficult is the block of active use of writing, which includes work with various sources, scientific articles, memoranda, understanding the very structure of the construction of the article, types of such articles, description of research, types of research. Conducting business correspondence using the e-mail service and not only is the meeting stone that students constantly encounter. The implementation of programmes aimed at acquiring skills in academic writing can be considered a solution to this problem. The introduction of this discipline will allow students to have a clear understanding of the construction of the article, the forms and types of articles, the theory and practice of their writing, working with the structure, and the list can be continued endlessly.

The third main problem is the inefficient and sometimes even outdated approach to teaching a foreign language at such a high level. Revealing this topic, it is worth to emphasize the large number of tasks in the form of tests or with multiple choices and neglect the tasks devoted to discussion and the development of oratorical abilities of students. A specific weight of time is mainly allocated to tasks of a written format and the minimum number of academic hours is allocated to communication, conducting

discussions, presentations and speeches, communication in the form of dialogue, monologue, discussion, debates. There is nothing better than a good theory confirmed by practice. In the above issue, we have great theory in the form of tests, articles to read and analyze, but at the same time, we do not have enough hours dedicated to practice. The speaking unit is the practical part, where students have the opportunity to use newly acquired vocabulary, fine-tune grammatical constructions and practice various forms of discussion, public speaking, working in groups and individually. Language is a uniquely complex component that cannot develop equally in everyone. A clear example would be a recipient with excellent knowledge in grammar, but ~~in~~ the available results wish for better in the speaking unit. That is why the hours set aside for active speaking are so important and cannot be neglected.

The fourth challenge is the lack of connection between theory and practice. Expanding on this topic, we understand that there is not enough simulation of real life cases and situations where knowledge of a foreign language should be used. Such a list may include the absence of: preparation of draft memoranda, analysis of judicial practice in a foreign language, public speeches and debates, conducting discussions on certain areas of law, modeling speeches in court, working with translators, speaking at conferences in a foreign language, participating in lectures with foreign teachers and speakers or native speakers.

Analyzing all of the above, we can conclude that teaching a foreign language at such a high academic level requires an increase in the number of academic hours and teaching during all years of study if we want to obtain effective results with a long-term perspective. Given the complexity and high requirements, we should be prepared for the fact that foreign language will become the discipline that will be on par with legal sciences and occupy approximately the same academic time in terms of its weight and value. Knowledge of a language is hours, or rather years of improvement and active practice. High results are impossible without spending a lot of time, especially when it comes to foreign languages. The main task is to create effective types of tasks that will be aimed at the comprehensive development of all competencies of law students. Modern methods require exceptional specialization and detailing in the selection and

development of methods that will later show their practicality and high efficiency. The main task and at the same time the solution is the creation of modern, adapted to the conditions and needs of today's exercises and tasks, which in the future will have a long-term result, and perhaps will become a separate phenomenon as a new scientific school with a combination of law and linguistics!

Література

1. Черноватий Л.М. *Методика викладання перекладу*. Вінниця: Нова Книга 2013. 24с.
2. Казанжи О.В. *Методика викладання іноземної мови*. Миколаїв 2019. 91с.
3. Труханова Т.І. *Методика викладання іноземної мови у вищій школі*. Кіровоград 2016 с.55.
4. William M., Burden R. *Psychology for Language Teachers. A Social Constructivist Approach*. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1997. – 240 p.
5. Dubin F., Olshtain E. *Course design: Developing Programs and Materials for Language Learning*. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1991. – 194 p.

А.А. Берестова

Н.О. Лисенко

Національний фармацевтичний університет

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗДОБУВАЧА ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ВИШУ – МАЙБУТНЬОГО ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

Якісна освіта повсякчас була пріоритетною у будь-якій розвиненій державі. Проблема формування мовленнєвої культури залишається однією з найвагоміших у системі розвитку освіти та культури нашої держави, особливо сьогодні в ці складні часи, у час національного становлення України. Цим зумовлені постійні реформи, які апелюють до прикладного застосування готувати здобувачів вишу до майбутньої професії.

Культура мовлення кожної людини свідчить про її здатність до комунікативної діяльності і є відображенням моральної та естетичної культури особистості. Важливість порушеного питання зумовлена пріоритетними напрямками, визначеними в законах України, а саме: Національній доктрині

розвитку освіти України у ХХІ столітті, «Про освіту», Концепції мовної освіти в Україні, «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови», нової української школи. За цих параметрів особливої ваги набуває завдання мовної освіти – формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями комунікативно доцільно використовувати мовні засоби в різних сферах і видах мовленнєвої діяльності. Питаннями культури мови та мовлення займалися такі науковці, як В. Русанівський, М. Жовтобрюх, С. Єрмоленко, П. Редін, М. Пентилюк, О. Олексенко, А. Бурячок, Л. Мацько, О. Тележкіна та ін.

Оскільки культура мовлення є невід’ємною складовою загальної культури кожної освіченої людини, тому треба дбати про такі морально-етичні категорії, як любов до рідної мови, мовно-національна самосвідомість, які стають реальністю тільки при активному ставленні до слова, виникає потреба шліфувати свою мову, вчитися слухати і сприймати слово, володіти ним як засобом спілкування і пізнання.

І досі невирішеними є причини порушення вимог культури мовлення спеціалістів у професійній діяльності, та шляхи подолання цих недоліків. Культура мовлення передбачає вибір мовцем найбільш доцільних мовних засобів для конкретної мовленнєвої ситуації. Найбільш поширеними мовленнєвими помилками у здобувачів освітньої програми «Фізична терапія» є:

- збіднілий лексичний запас;
- порушення логіки викладу змісту: Завдяки завантаженості фізичних терапевтів пропонуємо частину обов'язків покласти на допоміжний персонал, а його – ,наприклад, на масажистів *замість* Через велику завантаженість фізичних терапевтів пропонуємо розвантажити їх, доручивши виконувати частину обов'язків допоміжному персоналу та масажистам;
- уникання вживання стилістичних прийомів: епітетів, метафор, порівнянь: франклінізація, собача ямка, Гіппократове обличчя, очна цибулина, ворота м'яза, ворота легені;

- не використання фразеологізмів (через не знання їх значень);
- невміння правильно узгоджувати за змістом слова (особливо числівника з іменником): два суглоба *замість* два суглоби, три досвідчених реабілітолога *замість* три досвідчені реабілітологи;
- поєднання простої і складеної форми ступенювання одночасно: більш комфортно *замість* більш комфортно;
- вживання слів у невласивому для них значенні: нормальне протікання хвороби *замість* нормальний перебіг хвороби;
- порушення синонімічних та паронімічних рядів: хиба зору *замість* вада зору, об'єм інформації *замість* обсяг інформації, поверховий процес *замість* поверхневий процес;
- вживання калькованих утворень: наступні процедури *замість* такі процедури; малочисленні переломи *замість* нечисленні переломи;
- використання в мовленні слів-паразитів на шкалт: як ну, значить, так би мовити, скажімо;
- послуговування у професійному мовленні активними дієприкметниками: гальмуючий процес *замість* гальмівний процес, жарознижувальний препарат *замість* жарознижувальний препарат, За допомогою суфіксів -альн(ий), -ивн(ий), -івн(ий) можна відобразити активну дійову властивість суб'єктів дії (їхню “здатність чи призначення виконувати дію, спрямовану на об'єкт дії”).

Таким чином, до основних комунікативних ознак культури мовлення відносимо правильність, точність, логічність, багатство, чистоту, доречність, виразність, емоційність. Усі ознаки підпорядковуються організації мовної системи, естетики етики. Адже необхідно враховувати важливість стильового відбору, форми спілкування, ситуацію, коло слухачів, комунікативні та естетичні завдання. Лише з дотриманням відповідних певній ситуації засобів буде досягнуто належного результату. А використання засобів мовлення повною мірою проявить професійне обдарування особистості, сприятиме її самовираженню, надають своєрідність мовленнєвому статусу особистості, особистісному культурно-мовленнєвому просторові кожної людини.

Отже, плекати культуру мовлення – обов'язок кожного з нас.

Література

1. Козинець І.І. *Культура мовлення як показник загальної культури особистості* Вісник дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2015. № 2 (10).
2. Лисенко Н.О. *Культура наукової мови : [навчальний посібник]* / Н.О. Лисенко, Н.В. Піддубна, О.О. Тележкіна. – Х. : Тім Пабліш Груп, 2015. – 224 с.
3. Онуфрієнко Г.С. *Науковий стиль української мови: навчальний посібник* / Г.С. Онуфрієнко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
4. Русанівський В.М. *Культура української мови*. Київ: Либідь, 2017. – 301 с
5. Самойленко Неля. *Аксіологічний підхід до формування мовленнєвої культури здобувачів початкової освіти*. *International Science Journal of Education & Linguistics*. Vol. 1, No. 5, 2022, pp. 7-20.
6. *Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять* : ДСТУ 3966-2000. – [Чинний від 2001-01-01]. – К. : Держстандарт України, 2000. – 365 с.

Т.П. Бесараб

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Н.В. Лутай

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ESL

В даний час у вищих навчальних закладах для вивчення іноземних мов широко застосовуються нові інформаційні технології, такі як інтернет, мультимедійне навчання. Комп'ютерні програми, аудіо та відео комплекси тощо. Вони забезпечують додаткові стимули не лише для розвитку творчих здібностей студентів, а й заохочують їхню цікавість до дослідницької роботи. Говорячи про переваги подібних інноваційних технологій, слід зазначити, що вони значною мірою допомагають оптимізувати навчальний процес, підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземних мов завдяки живому спілкуванню на заняттях, наприклад, під час обговорення цікавих проблем, розширити потенціал

різноманітних методів навчання та викладання з урахуванням потреб кожного студента. Також вони дозволяють раціонально організувати навчальний процес та розвивають навички самостійної роботи студентів через уміння знаходити, отримувати, оцінювати та аналізувати релевантну інформацію.

Глибокі зміни відбулися у методах навчання у відповідь на нові технології протягом багатьох років, як наприклад, on line/e-learning. Багато фахівців підкреслюють, що подібне навчання є інноваційною веб-системою, винайденою на основі застосування цифрових технологій та можливістю вибору різних варіантів навчальних ресурсів та матеріалів, метою яких було створення сприятливого, орієнтованого на учнів інтерактивного середовища для навчання. Інші вважають, що електронне навчання є концепцією використання комп'ютеризованих систем і допомагає викладачам та учням у процесі навчання, а навчально-методичні матеріали з використанням цих засобів є візуальними, текстовими, анімаційними, відео- або аудіовізуальними зображеннями, так що навчання може відбуватися гнучко будь-який час та в будь-якому місці. [1;2;5] При цьому вони підкреслюють, що електронне навчання має певні переваги в порівнянні з традиційними способами навчання в класі, наприклад вони враховують інтереси та потреби кожного, доступ до оновленого контенту, відвідування лекції у будь-який час, незначний вплив на навколишнє середовище і т.д.. Таке навчання покращило педагогічну майстерність вчителів, оскільки пропонує різноманітні методичні вправи, актуальні розробки навчальних програм та інструменти вивчення мови.

При повному онлайн-навчанні учні та викладачі зустрічаються лише через віртуальне середовище, використовуючи Інтернет та технології. Існує гібридне навчання чи так зване змішане навчання, коли відбувається особиста взаємодія в аудиторії, що з точки зору і викладачів, і студентів є більш ефективним. Що стосується вивчення англійської мови та її викладання, широке використання технологій та середовища електронного навчання. Вплинуло на темпи вивчення другої мови учнями. Наявні розробки та інновації у технології надали нові можливості вивчення мови. Наприклад, поєднання аудіо, візуальних та

анімаційних ефектів зробили електронне навчання більш привабливим та ефективним. Крім того, вважається, що думка викладачів про корисність технологій на заняття ESL вплинула на їх педагогічні переконання, стратегії, процедури та вибір матеріалів, що застосовуються у процесі навчання. Щодо цього, існує думка [5, с/392], що уявлення вчителів про технології викладання можуть бути найсильнішим фактором в аудиторії, а використання автентичних навчальних матеріалів робить онлайн-викладання більш цілеспрямованим. Більше того, електронне навчання також вважається економічно ефективним та таким, що економить час для вивчення мови. Інтернет також є невід'ємним джерелом для практики мовних навичок, наприклад, різноманітні навчальні платформи та освітні онлайн-додатки.

Багато дослідників вважають, що передові технологічні методи навчання можуть викликати інтерес та підвищити мотивацію учнів до вивчення цільової мови [3: 4]. Але існують проблеми, з якими стикаються викладачі. Однією з найчастіше згадуваних є погане інтернет-з'єднання. Також варто згадати таку проблему електронного навчання як неготовність вчителів допомогти учням у виконанні завдань. Крім того, з точки зору вивчення мови, повноцінне справжнє спілкування навряд чи можливе під час електронного навчання. Однаковий підхід не може застосовуватися в цій ситуації, оскільки це може обмежити участь учнів з індивідуальними відмінностями на заняттях зі змішаними рівнями знань. [2, с.24]

На закінчення слід зазначити, що використання різних інноваційних технологій у викладанні іноземної мови у поєднанні з традиційними, принесе позитивні результати при підготовці якісного фахівця у ВНЗ. Усвідомлюється значимість та можливості дистанційного навчання як форми професійної підготовки, діяльність та її результати стають значущими не тільки в процесі занять, але і в самостійній роботі, взаємодія в процесі навчання сприймається як засіб отримання знань та відповідей на свої питання.

Література

1. Aparicio, M., Bacao, F., & Oliveira, T. (2016). *An e-Learning theoretical framework*. *Educational Technology & Society*, 19(1), 292–307. https://www.researchgate.net/publication/290086485_An_eLearning_Theoretical_Framework
2. Gillett, S. J. (2017). *The challenges of online learning supporting and engaging the isolated learner*. *Journal of Learning Design*, 10(1), 20-30. <https://doi.org/10.5204/jld.v9i3>
3. Hershkovitz, A., Elhija, M., & Zedan, D. (2019). *WhatsApp is the message: Out-of- class communication, student-teacher relationship, and classroom environment*. *Journal of Information Technology Education: Research*, 18, 073-095. <https://doi.org/18.073-095.10.28945/4183>
4. Rodrigues, H., Almeida, F., Figueiredo, V., & Lopes, S.L. (2019). *Tracking e-learning through published papers: A systematic review*. *Comput. Educ.*, 136, 87–98. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.03.007>

Yu.O. Bozhko

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

THE EVOLUTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH

In recent years, innovative technologies have significantly transformed the field of education, particularly in teaching English as a second language. These advancements have not only enhanced the learning experience but also opened up new horizons for educators. From online platforms to interactive tools, this paper aims to explore the evolution of innovative technologies in teaching English, discussing their impact on language learning, and to provide references to support the claims.

1. Online Learning Platforms:

One significant development in teaching English is the emergence of online learning platforms. These platforms, such as Duolingo, Babbel, and Rosetta Stone, allow learners to access a wide range of interactive lessons, grammar exercises, and vocabulary quizzes, making language learning engaging and convenient. Online platforms provide personalized learning experiences, adaptive assessments, and feedback loops, enabling learners to tailor their English language learning journey according to their needs .

2. Virtual Reality (VR) and Augmented Reality (AR):

Virtual Reality and Augmented Reality have revolutionized language learning by immersing students in realistic and interactive environments. VR and AR tools enable learners to explore virtual worlds, communicate with characters, and actively participate in scenarios, thus creating a memorable and practical language learning experience. Virtual reality (VR) and augmented reality (AR) are poised to enhance students' comprehension and interaction capabilities significantly. These emerging technologies, marked by their novelty, rapid advancement, and profound impact on human existence, exemplify the transformative potential in education.[1]. VR and AR are cases of rising advancements that are characterized by their novelty, fast improvement and impacts on human presence. Recent studies have shown the effectiveness of VR and AR in improving language acquisition, as they enhance vocabulary retention, pronunciation, and cultural understanding .

3. Mobile Applications:

With the increasing availability of smartphones and tablets, mobile applications have become popular tools for teaching English. Apps like Memrise, HelloTalk, and FluentU provide learners with on-the-go language learning opportunities, enabling them to practice vocabulary, grammar, and listening skills. Language apps employ various interactive features such, as gamification, audiovisual aids, quizzes, and feedback mechanisms, to create an engaging learning experience. Interactive learning significantly improves language acquisition [2]. Moreover, many of these applications incorporate gamification strategies, fostering a competitive and engaging learning environment.

4. Artificial Intelligence (AI) in Language Learning:

Artificial Intelligence has made a significant impact on language teaching methodologies. AI-powered chatbots, such as Duolingo's chatbot and Microsoft's Xiaoice, provide learners with real-time practice opportunities and interactive conversations. By analyzing learners' responses, these chatbots adapt to individual needs, thus providing targeted language practice. Furthermore, AI algorithms track learners' progress and offer personalized recommendations for improvement. Artificial intelligence can be useful in supporting skill development and testing systems. Its

integration can enhance the learning and teaching processes, contributing to increased efficiency, personalized learning experiences, and the simplification of administrative tasks.[3].

Undoubtedly, the evolution of innovative technologies has brought about significant changes in teaching English as a second language. Online learning platforms, Virtual Reality, Augmented Reality, mobile applications, and Artificial Intelligence have transformed language learning, making it more accessible, interactive, and engaging for learners. As technology continues to advance, educators can leverage these tools to create personalized and effective language learning experiences, optimizing learners' potential to become proficient in English.

References

1. [*Awais Khan Jumani, Waqas ahmed Siddique, Asif Ali Laghari, Abdul Ahad. Virtual Reality and Augmented Reality for Education: Multimedia Computing Systems and Virtual Reality. Taylor & Francis. 2022, pp.189-210.*](#)
2. Dörnyei, Z. *The psychology of second language acquisition. Oxford University Press, 2009.*
3. Didik Murwantono. *Artificial Intelligence to Master English Listening Skills for Non-English Major Students. Journal of Languages and Language Teaching 2020*

С.С. Борозняк

Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного

ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ В УКРАЇНІ

У сучасному світі, де військові сили зіштовхуються з багатьма викликами, володіння іноземною мовою стає важливою складовою професійної підготовки військових. Україна, яка розвиває свої військові структури та зміцнює співпрацю з міжнародними партнерами, активно впроваджує інноваційні технології у вивченні іноземних мов у військовій освіті.

Сучасний вимір військової освіти в Україні перетворюється завдяки впровадженню інноваційних технологій. Ці технології перетворюють спосіб, яким військові вчаться, комунікують та готуються до складних завдань в

сучасному бойовому середовищі. Розглянемо деякі з найперспективніших новітніх технологій, що застосовуються у військовій освіті. Віртуальна реальність відкриває безліч можливостей для симуляції бойових умов та навчання на реалістичних сценаріях. За допомогою VR-технологій, військові можуть тренуватися у вигляді симуляцій бойових операцій, навчатися вирішувати стратегічні завдання та реагувати на непередбачувані ситуації, що сприяє підвищенню їхньої готовності та ефективності. Штучний інтелект та машинне навчання відкривають нові можливості для індивідуалізації навчання та адаптації програм до потреб кожного військового. Системи AI можуть аналізувати результати військових під час навчання та надавати персоналізовані рекомендації щодо подальшого розвитку їхніх навичок та знань. Використання інтерактивних мультимедійних засобів, таких як відео, аудіо, та інтерактивні вправи, дозволяє зробити навчання більш цікавим та захоплюючим. Військові можуть вивчати матеріал у форматі, який найкраще відповідає їхнім індивідуальним потребам та стилю навчання. Розробка та використання мобільних додатків дозволяє військовим мати доступ до навчальних матеріалів та ресурсів у будь-який час та в будь-якому місці. Це забезпечує можливість навчатися навіть у польових умовах або під час різних військових операцій. Онлайн-платформи та віртуальні класи надають можливість військовим отримувати якісну освіту від відомих викладачів та експертів з усього світу. Це робить навчання більш доступним та зручним, особливо для тих, хто знаходиться на передовій або перебуває у віддалених районах.

Володіння іноземною мовою стає особливо важливим у військовій практиці, коли військові взаємодіють з партнерами з інших країн або беруть участь у міжнародних операціях. Здатність ефективно спілкуватися на іноземній мові дозволяє забезпечити координацію дій, обмін інформацією та успішне виконання завдань у міжнародному контексті.

Впровадження інноваційних технологій у вивченні іноземних мов у військовій освіті має безліч переваг. Це допомагає підвищити якість навчання та

підготовку військових, забезпечити доступ до передових методик та ресурсів, а також підвищити мотивацію та зацікавленість учнів.

У майбутньому важливо продовжувати розвивати та вдосконалювати методи вивчення іноземних мов у військовій освіті, використовуючи передові технології та інноваційні підходи. Це допоможе забезпечити належний рівень підготовки військових до різноманітних завдань у міжнародному контексті та зміцнити позиції України на міжнародній арені.

Впровадження іноземної мови у військову освіту в Україні за допомогою інноваційних технологій є важливим кроком у підготовці сучасних та професійних військових. Це дозволяє підвищити їхні навички комунікації, розширити можливості для співпраці з партнерами з інших країн та підготуватися до ефективної діяльності у міжнародному контексті.

Література

1. *Інноваційні технології в інформаційній сфері: Навчальний посібник / для курсантів за напрямом підготовки «Міжнародна інформація» / Автори-укладачі Б.О.Попков, О.А.Прохоров, І.В. Пампуха, Я.М. Жарков, В.М. Лоза, Ю.М. Супрунов, Є.О. Сасько, М.Б.Кубявка, Я.М. Проценко, А.В. Мінаєв // За заг. ред. І.В. Толока- К.: ВІ КНУ, 2017. – 240 с.*
2. *Основи військового перекладу (англ. мова): підручник / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов; за ред. В.В. Балабіна. – К. : Логос, 2008. – 587 с. – Бібліограф.: С. 582-585.*
3. *Навчально-методичний посібник (методичні рекомендації) “Педагогіка та військове навчання”. Бурій С.В. – К.: ФОП Ямчинський О.В., 2021. – 149 с.*

Т.В. Веретюк

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА ЗАНЯТТЯХ

З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В ЗВО

На сьогодні сфера освіти в Україні переживає значні зміни, що спричинені як певними активними трансформаційними процесами загалом, так і зовнішніми чи внутрішніми чинниками нашої країни зокрема. Тому не дивно, що одним з основних викликів, які стоять перед вітчизняними педагогами, є підготовка

висококваліфікованого фахівця, здатного працювати в час постійних соціальних та економічних змін. Саме тому таке активне залучення іноземних здобувачів до навчання в закладах вищої освіти України за достатньо широким переліком спеціальностей можна сприймати не лише як активну інтеграцію українських ЗВО в міжнародне освітнє і наукове середовище, а й як ще один виклик перед вітчизняними викладачами. Адже, з одного боку, навчання іноземних здобувачів створює сприятливі економічні умови для закладу вищої освіти, а саме: інвестування в певну освітню галузь, створення нових робочих місць (за потреби), а також сприяння технологічному розвитку тієї чи тієї галузі. Водночас, з іншого боку, випускники-іноземці по завершенню навчання можуть стати не лише посланцями України у своїх країнах, а й сприяти підвищенню міжнародного престижу освіти в нашій країні [1, с. 296]. Усе це впливає на сучасного викладача і змушує його сьогодні, здебільшого у час дистанційного навчання, шукати ті цифрові технології, які не лише легко імплементуються в навчальний матеріал тієї чи тієї освітньої галузі, а й добре сприймаються іноземними здобувачами. Саме тому **метою** нашої розвідки є спроба дослідити специфіку використання інтернет-ресурсів на заняттях з української мови як іноземної в закладах вищої освіти.

На сьогодні багато науково-методичних праць присвячено аналізу тих процесів, які сприяють імплементації цифрових технологій в систему освіти, або розгляду переваг чи недоліків впровадження цифровізації в галузі освіти [див. дет.: 1; 2; 3; 4]. Такі дослідження допомагають зрозуміти, які нові можливості відкриваються завдяки використанню цифрових технологій у навчальному процесі, як вони можуть покращити доступність освіти, забезпечити індивідуалізацію навчання та підвищити мотивацію студентів. Також вони допомагають виявити можливі ризики і виклики, пов'язані з цифровою трансформацією.

На теперішньому етапі вивчення української мови як іноземної педагогами закладів вищої освіти не можуть активно використовувати традиційний підхід викладання мовних дисциплін, що полягав у активній роботі студентів-іноземців

із навчальним чи ілюстративним матеріалом, вирішенні заздалегідь прописаних задач, взаємній комунікації, під час якої відбувалася передача інформації за лінійною моделлю. Загальновідомо, що за умови дистанційної освіти подібний підхід неефективний, адже викладач має не просто подавати інформацію слухачам, які пасивно її сприймають, а й залучати їх до активної взаємодії. Саме тому традиційний підхід вимагає пошуку нових способів подачі навчального матеріалу.

Одним з безмежних джерел інформації різної тематики є інтернет-ресурси, зокрема сайти, які можна використовувати як навчальний інструмент. Адже перш ніж вступити до українських ЗВО іноземний абітурієнт вперше ознайомлюється з культурою нашої країни саме в інтернеті, та й пізніше, уже будучи здобувачем вищої освіти, продовжує розвивати навички роботи в інтернет-середовищі. Це зумовлено тим, що інтернет-середовище пропонує здобувачам різноманітні завдання, підручники, посібники, навчальні матеріали, які сприяють формуванню уявлень про ефективну роботу з інформацією, що в подальшому допомагає їм швидше адаптуватися в професійному житті. Саме тому викладачам варто імплементувати використання інтернет-ресурсів у навчальний процес.

Звісно, використання інтернет-ресурсів на заняттях з української мови як іноземної має низку переваг і недоліків. До переваг зараховують аутентичність поданого матеріалу та використання інтернет-ресурсів як навчальних ресурсів для іноземних здобувачів вищої освіти. Серед недоліків можна виокремити такі: можливі технічні труднощі, пов'язані з проблемами інтернет-з'єднання; недостатній рівень сформованості цифрової компетенції як серед викладацького складу, так і здобувачів-іноземців; завеликий обсяг інформації, що постійно оновлюється. Розглянемо їх детальніше.

Що стосується аутентичних матеріалів, то перш за все варто окреслити значення самого терміна. У лінгвістичному аспекті аутентичні матеріали потрактовують як текст, що має певні лінгвістичні характеристики, серед яких ненавчальна мета, емоційна тональність, атмосфера повсякденості, заглибленість у життя, використання фразеологізмів, неологізмів, діалектизмів,

жаргонізмів, тобто лексики обмеженого вжитку. Щоправда, деякі лінгвісти наголошують, що стилістично забарвлені слова не обов'язкові в тексті, проте обов'язковими є лексичні одиниці, що найбільш прийнятні в різних повсякденних ситуаціях спілкування. Ще однією прикметною рисою аутентичних текстів є мотиваційний аспект, що спонукає іноземних здобувачів вивчати українську мову.

Варто зауважити, що типове різноманіття аутентичних матеріалів (приміром, стрічки новин, огляди новин, блоги, telegram канали, youtube канали тощо) дозволяє вибрати найцікавіші та найактуальніші з них для здобувачів-іноземців, що сприяє ознайомленню з різними формами іншомовної комунікації. Також слід наголосити, що використання аутентичних текстів з мережі інтернет сприяє формуванню в слухачів уявлення про, так би мовити, «живу» українську мову, про її генезу, про її нововведення і т.п.

Цілком зрозуміло, що інтернет-ресурси можна вважати навчальними ресурсами, які, у свою чергу, є джерелом методичних матеріалів при вивченні української мови як іноземної. Для деяких викладачів на певних етапах вивчення української мови як іноземної використання навчальних вебсайтів є більш корисним, ніж використання аутентичних матеріалів, адже можна регулювати та адаптувати рівень важкості завдань індивідуально під слухачів. Доречним прикладом таких інтернет-ресурсів можна вважати «Тренажер із правопису української мови» (<https://webpen.com.ua/>) чи *MOVA.info* (<http://www.mova.info>), чи «Словотвір» (<https://slovotvir.org.ua/>), чи *SpeakUkrainian* (<https://ukr.lingva.ua>) та багато інших. Фактично на кожному з вищезазначених інтернет-ресурсів є добре продумана модель подання мовного матеріалу, яка містить показові приклади, різноманітні типи вправ чи відеоуроків, які пропонують в ігровій формі вивчати українську мову. Усі ці вебсайти сприяють досягненню достатньо високого рівня володіння українською мовою. Окрім того, завдання на вищезазначених інтернет-ресурсах можна використовувати як домашнє завдання чи перевірочні роботи на рівень засвоєння знань.

Щоправда, певні науковці відзначають той факт, що при використанні інтернет-ресурсів у деяких іноземців-здобувачів вищої освіти може виникати страх перед невідомими словами [див. дет.: 5]. Натомість інші методисти акцентують увагу на тому, що при використанні інтернет-ресурсів як навчальних ресурсів як викладач, так і здобувач мають розумітися на комп'ютерних термінах, знати сленг, символи чи спеціальні знаки [див. дет.: 6].

Говорячи про недоліки використання інтернет-ресурсів на заняттях з української мови як іноземної, нами було виокремлено: 1) можливі технічні труднощі, пов'язані з проблемами інтернет-з'єднання; 2) недостатній рівень сформованості цифрової компетенції як серед викладацького складу, так і здобувачів (що може бути пов'язано зі стрімким розвитком технологій, безліччю різнопланових пристроїв, галузей та наявністю різних напрямів сучасного цифрового світу); 3) завеликий обсяг інформації, що постійно оновлюється (через присутню кількість інтернет-ресурсів, унаслідок чого викладачу варто спочатку самому перевіряти той чи той інтернет-ресурс, перш ніж рекомендувати його здобувачам-іноземцям).

Загалом можемо зазначити, що ґрунтовний добір інтернет-ресурсів викладачем ЗВО та чітке формування завдань можуть забезпечити ефективну імплементацію інтернет-ресурсів у навчальний процес. Для коректності оцінювання інтернет-ресурсу Д. Мюррей та П. Макферсон пропонують враховувати такі параметри, як мову, зміст, налаштування, дизайн сайту [6]. Натомість Дж. Дадні та Н. Хоклі пропонують застосовувати більш чітку класифікацію параметрів оцінки інтернет-ресурсів: 1) чіткість змісту (варто перевірити авторів інтернет-ресурсу; достовірність наявної інформації; оцінювати лінгвістичну складову, щоб перевірити відповідність мовного рівня здобувачів-іноземців, вибраній темі, меті занять тощо); 2) періодичність оновлення (інтернет-ресурс має постійно оновлюватися, в іншому випадку інформація буде неактуальною чи застарілою); 3) аналіз змісту (перевірити зручність користування ресурсом, а також актуальність використання поданої інформації на заняттях з української мови як іноземної); 4) функціональність

(перевірити актуальність всіх покликань, щоб забезпечити виконання завдань) [див. дет.: 5].

Також слід зазначити, що при аналізі інтернет-ресурсів варто враховувати мовну підготовку іноземних здобувачів, адже аутентичні матеріали можуть бути заважкими для деяких з них, але за чіткого формування завдань та детальних покрокових інструкцій можна уникнути таких проблем [5]. Для іноземців-слухачів варто використовувати різноманітні завдання з інтернет-ресурсів: для тих, у кого низький рівень володіння українською мовою, варто обирати ресурси з більш простими текстами (приміром, загальноживана лексика, культурологічний аспект) та візуальними елементами; для тих, у кого рівень мовної підготовки високий, слід обирати інтернет-ресурси з більш цікавими завданнями, наприклад, аналіз різноманітних текстів, вивчення фахової термінології в обраній галузі, дискусії на форумах з носіями мови тощо. Такий підхід дозволить іноземцям-слухачам підвищити рівень володіння українською мовою, адаптуючи завдання до їхніх індивідуальних потреб і здібностей.

Отже, трансформація освітньої галузі передбачає поступову імплементацію інтернет-ресурсів у навчальний процес, що сприяє підвищенню рівня мотивації вивчення української мови як іноземної. Також використання інтернет-ресурсів дозволяє здобувачам-іноземцям не лише навчатися за допомогою таких цифрових технологій, а й використовувати їх в подальшому повсякденному чи майбутньому професійному житті. Оскільки використання інтернет-ресурсів на сьогодні активно імплементується в навчальний процес, можемо стверджувати, що це пояснює не лише актуальність цієї розвідки, а й відкриває можливості для подальшого дослідження імплементації цифровізації у сферу освіти.

Література

1. Вертюк Т. Формування іншомовної граматичної компетенції за допомогою відеоматеріалів (на прикладі відеохостингу YouTube). *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка ; [ред.-упоряд.: М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря].*

Дрогобич : Гельветика, 2022. Вип. 52, т. 1. С. 199–204. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/10754>

2. Веретюк Т. Цифровізація в підготовці іноземних здобувачів (в курсі «Українська мова як іноземна»): огляд інструментів. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молод. вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. Дрогобич : Гельветика, 2023. Вип. 70, т. 1. С. 296–303. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13995>

3. Четверик В. Роль цифрових технологій у самостійному вивченні іноземної мови: переваги та недоліки. Інформаційні технології в освіті та науці : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. Мелітополь ; Запоріжжя : ФОП Однорог Т.В., 2023. Вип. 13. С. 419–424. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/11667>

4. Chetveryk V. *Multimedia Resources in Foreign Language Learning for Intercultural Competence Development. Learning & Teaching: after War and during Peace [Electronic Edition] : Conference Proceedings of II International Scientific & Practical Conference, Kharkiv, Ukraine, 10 November, 2023 / H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University ; [editorial board: I. Kostikova (editor-in-chief) etc.]. Kharkiv, 2023. Pp. 36–37. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13255>*

5. Dudeney G., Hockly N. *How to teach English with technology [Text]. Pearson Longman, 2007. P. 27–44.*

6. Murray D.E., Mcpherson P. *Using the Web to support language learning [Text]. Sydney: Macquarie University, National Centre for English Language Teaching and Research, 2004. P. 1–11.*

T.V. Viediernikova

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

BASIC PRINCIPLES OF LEXICAL APPROACH IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

The Lexical Approach, conceptualized by Michael Lewis in the 1990s, revolutionized the domain of language teaching by shifting the focus from grammatical structures to lexical units or 'chunks' of language. The lexical approach to second language teaching has received interest in recent years. The core principle of the Lexical Approach states that lexis is the foundation of language competence. Lexical units, including collocations, fixed expressions, and idiomatic phrases, constitute the building blocks of language production and comprehension.

The Lexical Approach underscores the primacy of lexis or vocabulary in language learning and use. This principle asserts that a robust lexicon is the cornerstone of linguistic proficiency and that mastery of lexical units is essential for effective communication. Lexical units are not just individual words but also include collocations (words that frequently go together, like 'make a decision'), fixed expressions ('as a matter of fact'), idiomatic phrases ('kick the bucket'), and even larger chunks of language that act as single meaning units (e.g., 'I don't know if I'm coming or going') [2, p. 46].

According to the Lexical Approach, these prefabricated clusters of language are considered more fundamental to acquiring language than the rules of grammar. The understanding is that communication is more about coining together these word combinations effectively than about constructing sentences using grammatical rules. The approach suggests that when learners are exposed and can use these lexical chunks, they are better equipped to understand and produce language naturally and fluently. This focus on lexis also includes an understanding of the connotation, register, and appropriateness of various expressions in different contexts, which are crucial aspects of communicative competence. As learners' exposure to the target language increases, their lexical repository enlarges too, thereby improving their ability to express nuanced meaning and understand the subtleties of the language they are learning [3, p. 83].

Traditional grammar teaching emphasizes rule acquisition for sentence construction. In contrast, the Lexical Approach emphasizes the mastery of prefabricated 'clusters' of language, which learners can use in conversation without deep analysis or rule application. Grammar is seen as a supporting structure that organizes and gives coherence to lexical items. Instead of being the primary focus of language teaching, grammar acts as a framework within which lexical items are used effectively.

The rationale behind this principle is that language learners can achieve fluency more effectively by learning and using these set phrases as whole units rather than by constructing sentences from individual words based on grammatical rules. For instance, instead of teaching the grammar for past tense construction, learners would

memorize and use phrases like "I went," "I saw," or "We decided" as single entities [1, p. 265].

The Lexical Approach suggests that language is inherently composed of these 'clusters', and thus, fluency is better achieved through their mastery. This method also aligns with how native speakers often communicate, relying on a vast repertoire of lexical units that they combine and adapt to suit different contexts and meanings, rather than consciously applying grammatical rules each time they speak.

This method mirrors the way native speakers acquire language, where understanding is derived from the interaction of words within meaningful sentences and discourse. Language learning becomes more natural and intuitive, as learners can relate vocabulary and structures to authentic language use.

To implement this principle effectively, educators are encouraged to use authentic materials like news articles, videos, conversations, and stories. These materials provide rich contexts that showcase how language is used in various situations and cultural settings, thereby deepening learners' understanding and appreciation of the language.

Teaching language in context also aids in the development of pragmatic competence, which is the ability to use language effectively in social interactions. By engaging with language as it is used in different social and cultural contexts, learners become more adept at interpreting meaning, tone, and intention [4, p.16-17].

The Lexical Approach encourages learners to 'notice' language patterns and lexical phrases during exposure to the target language. This awareness facilitates the storage and retrieval of lexical clusters for authentic communication. Noticing as a learning strategy in the Lexical Approach plays a crucial role in helping learners develop a deeper understanding of language patterns, enhancing both their receptive and productive language abilities. Each learner will notice different aspects of language based on their background, needs, and interests. This personalized approach helps in tailoring the learning experience to individual learner profiles.

The teacher's role shifts from that of an information provider to a facilitator who guides and supports learners in their independent language exploration. Technology:

Technology can play a key role in supporting autonomous learning, with various digital tools and resources available for learners to explore language independently.

The Lexical Approach offers a paradigm shift in foreign language teaching, highlighting the predominance of lexis and the importance of contextual learning. By integrating this approach, language educators can potentially enhance communicative competence and fluency in their students. It represents a significant theoretical and pedagogical shift from the past. Firstly, it has revived an interest in a central role for accurate language description. Secondly, it challenges a traditional view of word boundaries, emphasizing the language learner's need to perceive and use patterns of lexis and collocation. Nevertheless, implementing a lexical approach in the classroom does not lead to radical methodological changes. Rather, it involves a change in the teacher's mindset. Most important, the language activities consistent with a lexical approach must be directed toward naturally occurring language and toward raising learners' awareness of the lexical nature of language.

References

- 1. Huckin, T. Second Language Vocabulary Acquisition: A Rationale for Pedagogy. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. P. 255-270*
- 2. Lewis, M. The Lexical Approach: The State of ELT and the Way Forward. Hove, England: Language Teaching Publications, 1993. 200 p.*
- 3. Richards, J., & Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching: A Description and Analysis. New York: Cambridge University Press, 2001. 270 p.*
- 4. Zimmerman, C. B. Historical Trends in Second Language vocabulary Instruction. // J. Coady & T. Huckin, Second Language Vocabulary Acquisition: A Rationale for Pedagogy. Cambridge: Cambridge University Press. 1997. P. 5-19*

Л.О. Голубнича

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ОФЛАЙН ТА ОНЛАЙН

Тривала знищувальна та кривава війна, яку розв'язало агресивне керівництво сусідньої держави проти України, змушує заклади вищої освіти

(ЗВО) шукати оптимальні шляхи надання якісних освітніх послуг в цих виняткових умовах.

Сьогодні організація навчального процесу в ЗВО, що знаходяться в різних регіонах України, відбувається по-різному в залежності від віддаленості освітніх установ від зони бойових дій. Країна має чималу територію (603 628 км², що ставить її на друге місце за розміром в Європі), її частина на сході та півдні країни є тимчасово окупованою (приблизно 20 %), вздовж цієї території відбуваються бойові зіткнення. Тому природно, що ЗВО, розташовані на означених територіях було евакуйовано в більш безпечні західні області, де є можливість навчати студентів в університетських аудиторіях або застосовувати змішаний формат. Ті ж ЗВО, котрі знаходяться на територіях наближених до бойових дій, з метою забезпечення безпеки студентів та професорсько-викладацького складу надають освітні послуги онлайн.

Однак у 2023/24 навчальному році декілька ЗВО Харкова, які мають бомбосховища, запропонували своїм студентам можливість навчатися офлайн. Так, у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого, де обладнали певну кількість аудиторій у бомбосховищах, майже половина студентів першого курсу вийшла на навчання у змішаному форматі: дистанційні лекції та офлайн практичні та семінарські заняття. Друга частина першокурсників обрала навчання онлайн.

Існує думка, що онлайн освіта є менш якісною, ніж навчання в аудиторіях. Однак, досвід викладання іноземної мови онлайн та офлайн протягом першого семестру 2023/24 навчального року дозволив виявити, що обидва формати мають як позитивні так і негативні аспекти, а також порівняти проміжні результати навчання.

Стосовно недоліків та переваг онлайн навчання було проведено немало досліджень під час пандемії коронавірусу [1], [2]. Розглядалося також і ставлення суб'єктів освітнього процесу до дистанційного навчання [3], [4]. Традиційні ж форми організації навчання зазвичай не розглядалися в порівнянні з онлайн форматом на предмет виявлення негативних факторів, що впливають на нього.

Так, більшість викладачів, які отримали зазначений досвід, вказують на такі негативні сторони організації навчального процесу в аудиторії у порівнянні з онлайн форматом як-то:

1. За одну пару (80 хвилин) в аудиторії академічна група під керівництвом викладача встигає опрацювати менший обсяг програмного матеріалу, ніж за той же проміжок часу при роботі онлайн.

2. Проблема дисципліни в окремих групах стає значним недоліком організації навчального процесу офлайн. За роки навчання онлайн студенти (молодших курсів, які ніколи раніше не навчалися в аудиторіях) не звикли навіть до того, що під час заняття не можна ходити по аудиторії, виходити з неї та заходити без дозволу, спілкуватися з одногрупниками, користуватися телефоном, їсти тощо. Тільки ближче до кінця семестру студенти звикли до необхідності дотримання дисципліни на занятті. Природно, що вказані особливості поведінки забирають час на занятті, відволікають увагу як викладача, так і студентів, неговорючі вже про те, що іноді студенти не розуміють зауважень викладача та відчують негативні емоції, що може позначитися на ставленні до предмета в цілому.

3. При очному навчанні часто виникають проблеми з доступом до інтернету. Зазначений недолік є більш актуальним саме для офлайн-занять. Оскільки на очному навчанні всі студенти знаходяться в одному місці, тому якщо інтернет-з'єднання погане, це стосується всіх.

4. При роботі в аудиторії студенти не можуть прослухати матеріал заняття повторно. Тоді як при організації занять онлайн студенти, які пропустили заняття, або відволікалися під час заняття, мають можливість прослухати заняття у запису.

Зазначені негативні аспекти організації офлайн навчання вплинули на проміжні результати навчання (результати навчання протягом семестру – семестровий залік). А саме виявили, що в групах, які навчалися в аудиторіях не всі студенти отримали залік в зазначений термін. 10-15% студентів мали доопрацювати матеріал семестру та скласти залік окремо. Зауважимо, що в

групах с онлайн формою навчання, хоча й були студенти (5-10%), які відставали від групи і мали певні заборгованості під час семестру, однак проблеми з отриманням заліку були вирішені вчасно.

Отже, вірогідно, що зазначена думка про гіршу якість онлайн освіти у порівнянні з навчанням в аудиторіях не відповідає дійсності. Принаймні це питання підлягає більш детальному вивченню.

Література

1. Holubnycha, L., Besarab, T., Pavlishcheva, Ya., Kadaner, O., & Khodakovska O. (2022). *E-Learning at the Tertiary Level in and after Pandemic. Acta Paedagogica Vilnensia*, 48, 47–60. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.48.3>
2. Holubnycha, L., & Baibekova, L. (2020). *Modern Technologies for University Students' Language Learning in Pandemic. Postmodern Openings*, 11(2), 59-65. <https://doi.org/10.18662/po/11.2/158>
3. Holubnycha, L., Khodakovska, O., Besarab, T., Dolgusheva, O., Malieieva, T. (2021). *Psychological Impact of Covid-19 Pandemic on Students' Mental Health as Life Quality Basis. Amazonia Investiga*, 10(47), 78-88. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.47.11.8>
4. Holubnycha, L., Kostikova, I., Sytnykova, Yu., Melnikova, T., Guzenko, N., Dorozhko, A. (2021) *Information technology implementation in on-line teaching and learning: staff and students' attitude. Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 99(21), 4958-4968. <http://www.jatit.org/volumes/Vol99No21/4Vol99No21.pdf>

О.М. Гончарук

Харківський національний університет внутрішніх справ

РЕКУРЕНТНІСТЬ ДІЄСЛІВНИХ ФОРМ

Явище рекурентності широкоживане в усіх видах дискурсу, починаючи з розмовного. В цій роботі ми розглянемо це явище на прикладі дієслівних форм. Речення з такою конструкцією можна віднести до речень з подвійним присудком, які мають у другому своєму складі поруч з головним словом цього складу, присудком, ще й друге слово, що безпосередньо стосується підмета за змістом та пов'язане з ним граматично. Особливість другої форми у тому, що другий присудок, виражений дієсловом, вказує на дію або стан, що протікає одночасно з дієслівною ознакою, вираженою головним присудком. Неподільність цієї форми

створюється як результат семантичної взаємодії (об'єднання) лексичних значень дієслів.

Перед нами ставиться завдання опису рекурентності дієслівних форм як специфічного для розмовної мови об'єкта, для якого характерні такі специфічні риси, як невиразність напряду зв'язку семантичного відношення компонентів, особливе вищо-часове ставлення форм, особлива значимість інтонації у створенні цієї конструкції. Неоднорідність кваліфікації рекурентності дієслівних форм пояснюється тим, що дослідники підходять до опису цього явища з погляду синтаксичних категорій літературної мови, спираючись на поняття присудка простого речення. У рамках такого підходу це явище в цілому не отримує визначення, тому вважаємо актуальним розглядати рекурентність дієслівних форм в аспекті фразеологізації.

Відмінна риса рекурентності дієслівних форм – це тотожність форм, що дає нам підставу так термінологічно позначити це явище, щоб тотожність категорії числа, особи або роду була формальним показником зв'язку кожного дієслівного компонента з загальним підметом. Воно служить для вираження значення односуб'єктності. В той же час, тотожність категорії способу і часу служить для вираження модально-часової єдності. Розподіл функції компонентів конструкції, їхня нерівність знаходить своє місце у лексиці, порядку слів та інтонації.

Рекурентність дієслівних форм представляє собою одночасно і одиницю мови, і одиницю мовлення. Як мовна одиниця – це конструкція з контактними позиціями, що заповнюються у мовленні словоформами різних дієслів, із загальним інваріантним значенням. Лексико-семантична взаємодія компонентів організує цю конструкцію як певну семантичну єдність. Одна з дій є позначенням тієї ситуації, в якій, або завдяки якій, здійснюється інша дія. Як мовленнєва одиниця – це цілісне найменування, що утворюється в результаті контактного з'єднання словоформ дієслів. Рекурентність дієслівної форми має чітку модель побудови, де відмінною рисою є загальна тенденція до препозиції компонента з функцією модифікатора предикативної ознаки (*іду розмірковую, піду подивлюсь*), і постпозиція основного дієслова, що притаманно багатьом фразеологізмам, у

складі яких лише одне слово має фразеологічно пов'язане значення, а інше виступає як конкретизуюче слово.

На сьогодні проблема співвідношення фразеологічного та синтаксичного ярусів мови представлено в цілій низці лінгвістичних робіт, в яких зазначається, що інтегральною ознакою фразеологізмів є те, що їх обумовлено фразеологізацією. Синтаксична фразеологізація – це процес створення фразеологічного значення одиниць, формально граматично співвідносних з синтаксичними одиницями (словосполученнями або реченнями), та які мають або індивідуальну стійкість, або стійкість типологічну, тобто стійкість в межах стройового типу, що поєднує цілу низку однорідних, серійних, структурно та семантично однопорядкових утворень [1, с. 105].

Фразеологізація як дериваційний процес є системою перетворень, що тягнуть за собою комплекс трансформацій: модифікацію морфологічних форм та перетворення синтаксичної семантики. Як явище, фразеологізація полягає у стабілізації та закріпленні мовної одиниці в нормі певної мови як готової синтаксичної конструкції з набором певних категоріальних ознак, яка служить для задоволення потреб мовної комунікації. Як результат, фразеологізація фіксує наявність у мові семантично і синтаксично перетворених пов'язаних поєднань, які, набуваючи семантичну цілісність, тобто власні дистрибутивні властивості (сміслові та формальні), сформували власне лексичне оточення. Процес фразеологізації може вважатися завершеним, коли фразеологічна одиниця перестане бути авторською і стане загальноповживаною.

На наш погляд, рекурентність дієслівних форм має інтегральні для фразеологізму ознаки, такі як: надфразовість, відтворюваність, стійкість, структурна і семантична цілісність. Дійсно, рекурентність дієслівних форм є готова модель, факт мови. Але виникнення у мовленні окремих повторень дієслівних форм не виключає подальшої їх зафіксованості у мові як загальнопринятого явища. Вочевидь, відтворюваність, наприклад, рекурентності дієслівної форми *заходив питає* у реченні: *А я до нього вчора заходив питає, а він не відповідає: сидить спить*, підтверджується мовним фактом

відтворюваності моделі, тобто якоюсь абстрактно-узагальненою схемою, наповненою певним лексичним матеріалом.

У деяких моделях побудови рекурентності дієслівних форм особливо чітко простежується тенденція до закріпленості позицій компонентів у лексично обмежених поєднаннях: *була ночувала, дивився читав, сиджу пишу, піду подивлюся*. Така закономірність розташування компонентів може бути оцінена як супровідна формальна ознака конструкції. Стійкість тут пов'язана із двома факторами: лексичною закріпленістю компонентів (*були продавалися, йдуть підходять, заїдемо встигнемо*) чи стандартністю ситуації.

Рекурентність дієслівних форм, поряд із структурною, має також і семантичну цілісність, яка полягає в тому, що в процесі фразеологізації завжди формується невідільне, пов'язане значення компонентів словосполучення. У нашому випадку семантичні перетворення відбуваються в усіх групах, причому спостерігається тенденція до посилення експресивності висловлювання, через акцентування уваги слухача на семантиці основного дієслова. Наприклад: *Значить, хлопці, забирайте несіть все додому!* Так, семантичні перетворення відбуваються в поєднаннях, де одне з дієслів служить свого роду обставинним конкретизатором іншого дієслова, який може виражати такі обставинні відтінки: 1) ступінь виразності предикативної ознаки, що позначається іншим дієсловом: *регоче заливається, розливається плаче*; 2) спосіб дії: *допомагав радив, жили були*; 3) порівняльно-уподібнюючі стосунки: *дзвенить сміється, відкрив розплющив*.

Отже, явище рекурентності потребує подальшого вивчення не тільки на прикладах дієслівних форм на рівні фразеологізації, а і взагалі повного синтаксичного блоку побудови речень.

Література

І. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 263 с.

NOAM CHOMSKY AND UNIVERSAL GRAMMAR

Noam Chomsky is an American linguist, political publicist, philosopher and theorist who has made contributions to both psychology and linguistics in particular his study of language acquisition.

Chomsky suggests that the ability for language is innate, much like the ability to perceive images. To see a person needs not only eyes and receptors but also some “software” that can put together a picture of the three-dimensional world from the image on the retina. This is approximately the same ability for language should be.

Chomsky also developed a theory about universal grammar (“Minimalist Program”). According to his views the grammatical principles underlying languages are innate and unchangeable and the differences between the world's languages can be explained in terms of parametric settings of the brain, which can be compared to switches. Based on this point of view, in order to learn a language, a child only needs to learn lexical units (words) and morphemes, as well as determine the necessary parameter values, which is done on the basis of several key examples.

To put it simply, the ability to “get an unlimited number of sentences from a limited number of words” is inherent in us at the genetic level. And since there are a great many languages, it is logical to assume that it is not the knowledge of Japanese or English that is programmed into us but certain principles and rules that are common to all languages.

This approach according to Chomsky explains the amazing ability of children to acquire instantly a second language, the similar stages of language learning for a child regardless of the specific language, as well as the types of characteristic errors that children make when acquiring their native language. For example, during the experiment it was proven that both English and Italian children at the early stages of development use constructions without a subject, which is the pronoun “I” (although grammatically they are only allowed in Italian). However, after some time they begin to get used to the rules of their own language.

The peculiarity of Chomsky's method is that he presented the grammar of natural language as a mechanism that is capable of generating an infinite number of grammatically correct sentences in the presence of initially limited linguistic resources. However, his goal was not only to identify a mathematically precise grammatical system but also to explain the creative use of language by people and the mechanisms of language acquisition by children.

Noam Chomsky's views have undergone several changes but his fundamental premise has remained unchanged - the ability to speak is innate. However, what exactly is innate? The scientist believes that universal grammar, as a general set of syntactic rules, is built into the brain. Thus, the logic according to which we build sentences and operate with linguistic structures is dictated by nature itself, the biological characteristics of our brain, and this is one of the conditions according to which a universal grammar exists.

A really striking example in favor of this idea is watching how children learn language. At about the age of two years, the child already understands speech, apparently without any theoretical basis for this understanding. Moreover, any person with a normal level of mental development is capable of using language.

At the same time, many adults have difficulty studying the mechanisms of biological or physical laws, although these systems are an order of magnitude simpler than the linguistic one, as the scientist claims. Thus, Chomsky is confident that studying the structure of language, as well as its fluent use, will help to understand the structure of the human mind. His theory was a new approach to studying the problem of the relationship between language and thinking.

The most original and truly revolutionary aspect of Chomsky's theory of language was his conviction that the formation of language does not proceed from sounds to words and then to sentences but, on the contrary, from abstract syntactic structures to phonetics.

Universal Grammar is a term used in a number of linguistic theories to designate a supposed set of rules or principles inherent in every human language. Such rules do not completely define the language: they allow significant variation, but limit it to a

certain finite framework. The scientist's argument is based on issues related to the process of language acquisition. Universal Grammar explores the possibility of learning any grammatical category based on common grammatical requirements, in both related and unrelated languages. This is called general grammar from the point of view of studying the grammar of several languages. Universal Grammar was refined and formed the basis of Minimalist Grammar. N. Chomsky divided this theory into several stages of development. At present, it is incorrect to consider this theory complete, but the main provisions were developed by him and his followers, as evidenced by numerous literatures.

References

1. Chomsky, Noam. 1995. *The Minimalist Program*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
2. Cook, V. J. 1988. *Chomsky's Universal Grammar: An Introduction*. Basil Blackwell.
3. Chomsky, Noam. 1986. *Knowledge of Language: Its Nature, Origin, and Use*. New York: Praeger Publishers.
4. Chomsky, Noam. 1968. *Language and Mind (Enlarged Edition)*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich Publishers.

Л.О. Гречуха

Черкаський державний технологічний університет

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сучасному цифровому світі, де ми вже не уявляємо нашого життя без різноманітних гаджетів, Інтернет ресурси стали невід'ємною складовою продуктивного вивчення іноземних мов. Завдяки доступу до он-лайн-інструментів та веб-ресурсів, викладачі та студенти отримали додаткову можливість поглиблювати свої знання та вдосконалювати навички читання, розуміння, говоріння. Інтернет ресурси відкривають перед ними необмежені можливості для закріплення граматичного матеріалу, збагачення словникового запасу, дозволяють розвивати комунікативні навички шляхом участі у популярних нині мовних проектах, перетворюючи процес вивчення іноземної мови на захоплюючу та результативну «подорож». У даній розвідці ми

розглянемо доступні та дієві Інтернет-інструменти та ресурси, до яких ми широко звертаємося на власних заняттях з практики та граматики англійської мови задля того, щоб зробити їх цікавими та продуктивними. Як результат, пропоновані застосунки можуть стати вашими незамінними помічниками у досягненні мовної майстерності.

Наразі важко розгубитися у розмаїтті ресурсів, які пропонує нам google (чи будь-який інший ресурс), коли вперше формуємо пошуковий запит щодо корисних он-лайн інструментів у викладанні англійської мови як додаткового джерела. Втім, варто пам'ятати, що вибір викладачем будь-якого інструмента повною мірою є фактором суб'єктивним і залежить лише від власних вподобань, зручності, функціональності ресурсу тощо. Так, деякі інструменти подобаються одним викладачам і не подобаються іншим. Все варто випробувувати та обирати для себе ті, з якими саме Вам легко та комфортно працювати. Відтак, доступні (під доступними ми розуміємо безкоштовні чи ті, де безкоштовних опцій достатньо для генерації необхідного контенту) можна поділити на наступні групи: ресурси з добором вже готового контенту та такі, що дозволяють викладачеві створювати його самостійно згідно з власними потребами. Втім, частіше ми маємо справу з «гібридними ресурсами», що як вміщують вже готові завдання, так дають можливість створювати нові. Окремо варто виділити й такі, які можна рекомендувати студентам для самостійного опрацювання задля закріплення вивченого на заняттях матеріалу.

Серед платформ для створення мовних ігор варто виділити quizlet.com, naurok.com.ua, classtime.com, wordwall.net, що мають як значну бібліотеку готових розробок, так і простий інтерфейс для створення нових. Задля візуалізації словникового запасу, стимуляції генерування ідей та структурування думок перед підготовкою презентації тощо, презентації нового лексичного матеріалу викладач може звернутися до хмар слів (worditout.com, wordart.com). Візуальні дошки є гнучким інструментом для ефективного навчального процесу. Їх можна використовувати для пояснення граматичних правил, введення нової лексики, візуалізації навчального матеріалу, організацію спільної роботи

студентів, проведення конкурсів, вікторин, тощо (whiteboardfox.com, conceptboard.com). Незамінними помічниками викладача у перевірці засвоєнні навчального матеріалу є kahoot.com та quizizz.com, що водночас не стільки створюють на занятті ігрову атмосферу, скільки підвищують мотивацію студентства до навчання через мотивацію та залученість. Для стимулювання мозкової активності здобувачів освіти викладач може звернутися до генерації пазлів на основі лексики, яку наразі вивчають його студенти (rebus1.com). Bookwidgets.com - конструктор інтерактивних вправ, у тому числі квестів, де можна додавати завдання на перевірку лексики, граматики. Інтерактивні вправи для занять (вправи на відповідність, вправи з пропусками, кросворди, вікторини, лінії часу) допоможе створити educaplay.com. Вартим уваги є і сервіс baamboozle.com, функціональний інструмент для створення різних тестів, вікторин для контролю знань. Edpuzzle.com - потужний інструмент для розробки інтерактивного мультимедійного контенту та контролю розуміння матеріалу. Це сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні відеоуроки для навчання з можливістю персоналізації та відстеження прогресу студентів. Freerice.com пропонує користувачам інтерактивні ігри, які розвивають навички розуміння на слух, читання та розуміння англомовних текстів. Freerice.com має вбудовану систему мотивації через систему "рис", де за кожне правильно виконане завдання користувачі отримують рисові зернятка, які в подальшому можна перетворити на благодійні внески. Це може стати додатковим стимулом для здобувачів. Окрім того, ресурс можна також рекомендувати студентам як додаткове джерело удосконалення власних мовних навичок.

Отже, Інтернет ресурси вже стали невід'ємною частиною ефективного вивчення іноземних мов. Вони суттєво доповнюють та розширюють можливості викладача у межах аудиторної роботи, дозволяють цікаво та ефективно проводити студентам час поза межами аудиторії. Активне використання Інтернету робить процес навчання цікавим, зручним та результативним. Тому сучасному викладачеві варто максимально задіяти переваги мережевих ресурсів для успішного засвоєння студентами іноземної мови.

THE ROLE OF ENGLISH LANGUAGE IN THE MODERN COMMUNICATIVE WORLD

The world does not stand still, it is constantly improving, new discoveries appear, and new technologies are developing. That is why it is very important to have international language, which people of different countries and nationalities can use for communication. In the modern communicative world, such a language is English. English is considered the global language of business, science and communication. Good knowledge of the English language is more important than ever. In the world that is becoming more and more international, it is vital to find a common language with representatives of other countries.

English is the language of international communication, and its knowledge makes it possible to accept and cope with all the changes taking place in the world. Proficiency in English is one of the keys to success on the path of our life. It allows you to rise to a higher level, to cover large areas of communication, to get acquainted with the national characteristics of the culture and traditions of peoples of other countries to penetrate into the spheres of activities where the society of highly qualified specialists appeal, thereby enriching their knowledge and intellectual abilities, making their life interesting and diverse.

In the modern communicative world, the knowledge of English language is the norm for active and purposeful people. If you can communicate fluently in English, it greatly expands your life prospects. Among the important conditions for a successful professional career, the knowledge of foreign languages is not the least. In addition, proficiency in English makes an employee be competitive in the labor market. Managers of prestigious organizations give greater preference to employees who know English, which allows them open the way to a career growth. Highly qualified employees who speak world language have always been and will be valued.

Today, one should be a specialist in only one field because society mercilessly demands from a person further development and improvement, otherwise he or she

will simply sink to the very bottom of human development. The transition from an industrial society to a postindustrial society determines the importance of any development of communicational skills in future specialists.

Our modern world is based on the latest technologies, which require the knowledge of the English language. Formation of communicative competence is the main goal of language learning. Computerization of all types of work requires users to have extensive knowledge of English language. Most types of computer programs intend for the further growth of the enterprise, and in general, the entire economy of the country is created in English, that is directly reflected in the labor market. The demand of workers who are qualified in the field of computer technologies and who speak English is constantly increasing. The way of communicating with people from different countries and getting the latest and most complete information like the Internet also requires users to know English language.

In conclusion, we can say that the role of English language in the modern communicative world is of great demand and importance. A person who seeks a career growth, wider communication, the ability of obtaining the latest information from various sources expands his or her life prospects and makes life more interesting and diverse.

Knowledge of the English language is necessary and obligatory, although this is by no means an easy process but it requires perseverance, patience and the main desire to achieve one's goals. Moreover, if there is a desire there will be a result.

О.Б. Демидюк

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ЯК СУЧАСНИЙ СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО МОВИ

Когнітивна лінгвістика – це мовознавчий напрям, в якому функціонування мови розглядають як різновид пізнавальної діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджують через мовні явища [1]. Цей відносно

новий в Україні підхід до розуміння та аналізу мови зосереджений на психологічних, ментальних і соціальних аспектах.

Когнітивні лінгвісти займаються вивченням мови з точки зору когнітивної психології та когнітивних наук. Основна увага в їх дослідженнях приділяється процесу оперативного мислення, проблемам ролі мови у пізнавальних процесах, зв'язкам між концептами мов світу та концептами рідної мови. Вони вивчають як люди сприймають, розуміють та використовують мову, а також як відбувається створення ментальних просторів свідомості, формування «ментальної картинки» семантичного значення мовної одиниці у свідомості.

Когнітивна лінгвістика суттєво впливає на розвиток комунікативної компетенції, тобто на здатність ефективно та доречно використовувати мову в різних соціальних і комунікативних контекстах. Перш за все, пріоритет надається змістовному спілкуванню, оскільки когнітивна лінгвістика зосереджується на важливості значення та концептуалізації в мові. Викладання на концептуальній основі сприяє глибшому розумінню використання мови в різних контекстах. Крім того, когнітивна лінгвістика підкреслює роль образності та концептуальних метафор у мові. Інтеграція цих елементів розвиває здатність студентів творчо використовувати мову, що сприяє ефективній комунікації.

Застосування концепції втіленого пізнання (Theory of embodied cognition) [2], яка передбачає, що наш фізичний досвід впливає на розуміння мови, та поєднання використання мови з досвідом реального світу робить спілкування більш автентичним і привабливим та сприяє розвитку комунікативної компетенції. Когнітивна лінгвістика підтримує функціональний підхід до граматики, де граMATика розглядається як інструмент для передачі значення. Зосередження на використанні граматичних структур у контексті веде до більш ефективного та комунікативно-компетентного використання мови.

Прагматична компетентність, або здатність доречно використовувати мову в різних соціальних ситуаціях, є ключовим аспектом комунікативної компетентності. Когнітивна лінгвістика допомагає зрозуміти, як використання мови змінюється залежно від культурних і контекстуальних факторів [3].

Врахування індивідуальних відмінностей у стилях і стратегіях навчання, які визнає когнітивна лінгвістика, сприяє більш персоналізованому підходу до розвитку мови.

Застосування когнітивно-лінгвістичних принципів створює середовище для вивчення мови, яке базується на змістовному спілкуванні, концептуальному розумінні та практичному застосуванні мови в різноманітних контекстах та сприяє більш ефективному та орієнтованому на студента навчанні, глибшому розумінню мови як когнітивного явища та розвитку не тільки комунікативної компетентності, а й гармонійної особистості. Безперечно, використання досягнень когнітивної лінгвістики у практиці викладання іноземних мов має великий потенціал та перспективу майбутніх досліджень.

Література

1. Кочерган М. П. Когнітивна лінгвістика // *Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]*. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-7457>
2. Wilson M. *Six Views of Embodied Cognition* // *Psychonomic Bulletin & Review*, 2002, 9(4), pp. 625–636.
3. Cole M. *Culture and Cognitive Science* // *Outlines. Critical Social Studies*, 2003, vol.5 (3), pp. 3–15.

Д.І. Демченко

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ЗМІНИ В ПАРАДИГМІ Й МЕТОДОЛОГІЇ ОСВІТИ

Наприкінці ХХ ст. почалися докорінні зміни в парадигмі й методології освіти, передумови й окремі елементи яких склалися протягом усього століття. Колишня парадигма, що відбивала інтереси й сутність індустріального суспільства, детермінованого пізнання й однозначності оцінок, поступово замінюється методологією інформаційного суспільства, плюралістичного пізнання й імовірності оцінки. Ознаками революції в освіті, що відбулася на зламі століть, є сукупність якісних зрушень (інколи навіть якісних стрибків). Це, по-перше, перехід від масової підготовки до підготовки в малих групах або навіть

поособно, у зв'язку з чим постає нагальне питання про індивідуалізацію підготовки майбутнього фахівця. При цьому найважливішою характеристикою освіти стає гнучкість, здатність до працевлаштування (це стосується як освітньої системи, так і її продукту – фахівця). По-друге, це перехід від засвоєння інформації до формування якостей, необхідних для творчої діяльності й пов'язаних з потребою постійного здобуття й засвоєння нової інформації. У зв'язку з цим, провідним орієнтиром освіти є формування особистості, що здатна творчо мислити, саморозвиватися протягом життя. Формування особистості – процес, який відбувається з різних причин, однією з яких є «зміни в особистості студента, що призводить часом до якісних перетворень, які оформляються в його особливості, якості, їх сукупність і властивості, співставлені з моделлю випускника освітньої установи. Це процес, який визначається особистим вільним вибором і самовизначенням студента, з наданням йому допомоги в оцінці пріоритетів професійної освіти .

Спрямованість традиційної системи освіти на засвоєння системи знань на певному етапі розвитку суспільства вже не відповідає сучасному соціальному замовленню, котре вимагає формування самостійних, ініціативних і відповідальних членів суспільства, здатних ефективно взаємодіяти в розв'язанні соціальних, виробничих і економічних завдань, вирішення яких потребує істотного посилення самостійної й продуктивної діяльності студентів, розвитку їхніх здібностей, умінь самостійно здобувати нові знання і розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства. В Україні здійснюються кроки щодо забезпечення прискореного, випереджального інноваційного розвитку освіти, а також створюються умови для самоствердження та самореалізації особистості протягом життя.

Важливість знань, умінь, інтелектуального й духовного розвитку як особистості, так і суспільства в цілому, в наш час розуміють майже всі. Зрештою добре освічені, висококваліфіковані громадяни є ознакою прогресу будь-якої держави XXI століття, коли світ є таким складним, суперечливим і конфліктним.

Нині в світі існує три підходи (три моделі), на основі яких можна аналізувати й розбудовувати освітній процес у сучасній школі.

Перший підхід спрямовано на зміну змісту, коли провідним є те, що викладається: навчальний план, програми відбивають можливості того, хто навчається, що можуть бути реалізовані як під час занять, так і в позааудиторний час.

Другий підхід до реформування сучасного освітнього процесу торкається проблем процесу підготовки, коли провідним стає те, що відбувається в процесі її здійснення. Цей підхід передбачає аналіз того, що насправді опановується з матеріалу, котрий викладається, тобто реальні явища й процеси, що відбуваються під час підготовки в навчальний і позанавчальний час.

З позицій третього підходу перегляду піддаються кінцеві результати діяльності в процесі професійної підготовки, тобто аналізується низка компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо), котрими оволоділи студенти.

Виділення третього підходу пов'язано з тим, що наприкінці ХХ століття найбільш розвинуті країни (Велика Британія, Канада, Нова Зеландія, деякі країни Східної Європи: Угорщина, Румунія, Молдова, Латвія та інші) ініціювали ґрунтовну дискусію, котру було продовжено на міжнародному рівні щодо того, як озброїти майбутнього фахівця необхідними вміннями й знаннями для забезпечення гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається.

Як засвідчив аналіз досвіду цих і інших країн, одним із шляхів оновлення змісту освіти й технологій навчання, узгодження їх з сучасними потребами, інтеграції до світового освітнього простору виявилася орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід і створення ефективних механізмів його запровадження.

Г.А. Дивнич

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ В ПУБЛІЧНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИСТУПАХ

У той час як триває війна Росії проти України, міжнародний інформаційний простір насичений новинами про події у нашій державі, а українські політичні діячі активно виступають на міжнародних платформах та дають інтерв'ю закордонним виданням. Як зазначають дослідники, політичний текст призначений для впливу на ситуацію та аудиторію, спонукання до певних дій, а тому для нього характерні, серед іншого, особистісний характер, експресивність, інформативність, явна і прихована оцінність, толерантність і агресивність [2], що становить певний виклик для перекладу, адже для збереження прагматичної інтенції політичного тексту важливо забезпечити адекватний переклад наявної емоційно-забарвленої лексики, а також національно-маркованої лексики, яка активно використовується політиками для відображення існуючих реалій.

У нашому дослідженні ми хочемо звернути увагу на прийоми перекладу сучасних українських реалій в публічних політичних виступах та проаналізувати на скільки ці переклади адекватно передають їх зміст.

Мукатаєва Я.В. виокремлює дві групи реалій, а саме: реалія як явище або матеріальна річ, якої не існує у побуті інших народів та реалія як лексична одиниця, яка пояснює певне явище або предмет. При цьому, реалії можуть бути як окремими словами, так і словосполученнями, прислів'ями та приказки [6, ст. 175].

При перекладі слів, що позначають реалії, виникають дві основні проблеми: або передати всі значення слова та втрату його значення для читача, що унеможлиблює його описовий переклад, або знайти слово в мові перекладу, яке є близьким до нього, його аналог [5, ст.74-75]. Науковці пропонують використовувати такі перекладацькі прийоми як: синонімічна заміна, описовий переклад, стилістичні скорочення, транслітерація, компенсація або комбінація декількох прийомів одночасно [3]. При цьому, реалії відносяться до безеквівалентної лексики, оскільки є унікальними для певної нації або території [6, ст. 174]. Тобто питання адекватності їх перекладу залишається відкритим.

На жаль трагічні події Революції гідності, анексії Криму та подальших військових дій, привернули увагу міжнародної спільноти до України та призвели до насичення міжнародного інформаційного простору новинами про українські події. Для аналізу реалій, які увійшли до активного вжитку в офіційних публічних виступах, були відібрані звернення Президента України Володимира Зеленського на міжнародних зустрічах [7] та Міністерства закордонних справ України [1] за 2019-2024 рр. у їх україномовній та англomовній версіях загальною кількістю 20 публікацій. Результати аналізу представлені у Таблиці 1, умовно поділені на періоди до початку повномасштабного вторгнення Росії (2019-2021), та після (2022-2024).

Таблиця 1.

Прийоми перекладу українських реалій у публічних політичних виступах 2019-2024 рр.

Період	Реалія українською мовою	Запропонований переклад англійською мовою	Використаний прийом перекладу
2019-2021	Донбас, ОРДЛО	Donbas, ORDLO	транслітерація
	тимчасово окуповані території, Кримська платформа, Слава Україні!	temporarily occupied territories, the Crimean Platform, Glory to Ukraine!	дослівний переклад
	Авдіївська «промка», Світлодарська дуга	Avdiivka industrial zone, Svitlodarsk Arc	комбінація
2022-2024	Одеса, Ягідне, Маріуполь	Odesa, Yahidne, Mariupol	транслітерація
	Чернігівщина	Chernihiv region	конкретизація
	громади	communities	використання аналогу

Джерело: розробка автора.

Як бачимо з результатів аналізу, використання мовних одиниць на позначення реалій є достатньо обмеженим у офіційних виступах Президента України та представників Міністерства закордонних справ України для закордонної аудиторії, що пояснюється розумінням специфіки сприйняття даних понять. Водночас, активно використовуються географічні назви, які головним чином транслітеруються, або транслітерація комбінується з дослівним чи описовим перекладом. Серед мовних одиниць, що не є назвами міст чи інших географічних об'єктів, є сталий вираз «Слава Україні!», який перекладається дослівно, однак своє конотативне значення як багаторічне гасло борців за незалежність України зберігає лише для тих, хто знає його історію. Якщо ж поглянути на поняття «громади», яке активно увійшло до вжитку на державному рівні після реформи децентралізації та утворення відокремлених територіальних громад, то маємо зазначити, що денотативне значення «громада» та “community” частково збігається: «група людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів і т. ін.» [4] – “the people living in one particular area or people who are considered as a unit because of their common interests, social group, or nationality” [8]. При цьому, прив'язка до певного територіального розмежування в українському визначенні, на відміну від англійського, відсутня, хоча і наявна в конотативному значенні даного явища.

Отже, для перекладу сучасних українських реалій в публічних політичних виступах активно використовується транслітерація, конкретизація, підбір наявного аналога в англійській мові. При цьому, значення даних реалій не передається повністю і вимагає від слухача певних фонових знань. Наприклад, розуміння розташування названих топонімів та історію принаймні останній військових подій на даних територіях, або знання історії та культури держави як у прикладі з вигуком «Слава Україні!».

Література

1. *Виступи, заяви та коментарі. Міністерство закордонних справ України. URL: https://mfa.gov.ua/timeline?&type=posts&category_id=277 (дата звернення: 11.01.2024)*

2. Глінка Н., Зикова, Т. Відтворення засобів виразності в українському перекладі політичних текстів різних жанрів. *Молодий вчений*, 2020. №11 (87). С. 421-425. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-90>.
3. Глух В., Воробйова О. Взаємозв'язок структурно-семантичних та стилістичних особливостей реалій із способом їхнього відтворення у перекладі (на матеріалі серіалу «*Game of Thrones*» та його україномовного перекладу). *Молодий вчений*, 2023. №1 (113). С. 70-75. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-1-113-15>
4. Громада. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnuk.me/dict/vts/%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D0%B0> (дата звернення: 21.01.2024)
5. Лелека Т. О. особливості перекладу слів-реалій. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 2023. №206. С. 72-77. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/197/183> (дата звернення: 11.01.2024).
6. Мукатаєва Я. В. Слова-реалії як вид безеквівалентної лексики та їх класифікація. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету.. Серія: Філологія*, 2022. № 55. С.174 – 177.
7. Промови та звернення. Офіційне інтернет-представництво. Президент України. Володимир Зеленський. URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches> (дата звернення: 11.01.2024)
8. Community. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/community> (дата звернення: 12.01.2024)

О.В. Долгушева

Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ АНГЛОМОВНОГО БЛОГУ ЯК ЖАНРУ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННЯ

Починаючи з першого класу, опанування іноземної мови здійснюється шляхом формування цілої низки навичок і вмінь, у тому числі в межах інформаційно-цифрової компетентності, а саме: уміння вивчати іноземну мову із використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж,

спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, створювати інформаційні продукти іноземними мовами та готовність дотримуватись мережевого етикету [3, с. 19]. Останнє є вкрай важливим з огляду на те, що онлайн взаємодія виділена в окрему групу мовленнєвих умінь в інтеракції іноземною мовою [5, с. 96].

Одним із засобів формування комунікативної компетентності в онлайн взаємодії є англomовний блог, відповідно навчання створення дописів, коментарів до блогових постів тощо неможливо без ознайомлення здобувачів освіти із нетикетом.

У Кембріджському словнику блог визначається як періодичний виклад новин, думок, точок зору та міркувань дописувачів, що викладені в мережу Інтернет для відкритого доступу, у яких текстовий матеріал доповнено візуальним супроводом [4]. Дописи у блозі мають регулярний характер, що наближає його до щоденника та водночас відрізняє від нього спрямованістю на велику аудиторію та широке обговорення, дотриманням блогового етикету (нетикету).

Публікації дописів у блогах мають відповідати етикетним, мовним й мовленнєвим нормам Розглянемо їх детальніше.

Етикет – це комплекс норм та правил поведінки, які визначають спосіб взаємодії між людьми в різних життєвих ситуаціях. Мовний етикет вирізняється стійкістю, стриманістю і ввічливістю. У словнику лінгвістичних термінів зазначено, що мовний етикет – це набір конкретних правил, специфічних для кожної національної культури. Правила мовного етикету регулюють мовну поведінку кожного та реалізуються через використання виразів і фраз, які є рекомендованими до вживання у різних ситуаціях спілкування та залежать від соціального стану, освітнього, вікового рівня комунікантів (знайомство та вітання, прощання, вираження побажань, вдячності, вибачення, запрошення тощо) [1, с. 116].

Мовленнєвий етикет як спосіб відбору мовних засобів є невід'ємною частиною блогів як жанру інтернет-комунікації. З появою всесвітньої мережі

Інтернет світ зазнав великих змін, а тому й комунікація в інтернеті спричинила появу певних правил поведінки в мережі, які отримали назву нетикет (netiquette). Цей термін є поєднанням двох термінів: «етикет» і англійського слова «мережа» – net, і виник ще у 80-х роках минулого століття. Нетикет можна описати як манери поведінки в інтернеті, що ґрунтуються на принципах етикету [7, с. 67].

Онлайн-комунікація дуже відрізняється від звичайного спілкування; в онлайн-комунікації відсутні такі невербальні ознаки, як, наприклад, інтонація, жести, міміка тощо. Відсутність цих факторів може призвести до появи непорозумінь в онлайн-середовищі. Цифрові соціальні норми є динамічними, через це вони часто змінюються. З цього випливає, що нетикет – це не лише зібрання чітких, записаних правил поведінки в онлайн-середовищі, але й те, що також динамічно формується через поведінку та взаємодію. За твердженням М. Хейтмаєра та Р. Шімельпфінга, мережевий етикет є складним мережевим порядком різноманітних переплєтених цифрових соціальних норм, які регулюють спосіб взаємодії людей один з одним у цифрових контекстах [6].

Правила нетикету важливі, оскільки вони запобігають виникненню будь-яких непорозумінь. Одразу після появи блогів, ще у 1994 році, було сформовано зібрання перших засад нетикету під назвою «Мережевий етикет». Автором Вірджинією Ші було укладено такий перелік правил:

1. пам'ятати про те, що спілкування, хоч і за посередництва ІКТ, здійснюється з іншою людиною, тому треба брати до уваги той факт, чи міг би співрозмовник висловити те саме, якби перед ним був не екран гаджету, а інша людина;
2. дотримувати тих самих норм поведінки в Інтернеті, яких дотримуються в реальному житті;
3. поважати час і можливості інших людей, не очікувати миттєву відповідь на повідомлення чи коментар до опублікованого допису, зважувати на специфіку Інтернет-з'єднання в інших користувачів;

4. пам'ятати про власну репутацію, уникаючи неприпустимої лексики, порушення етичних норм, надмірного вживання слів або речень з помилками, неточностей у змісті публікації чи повідомлення;

5. уникати конфліктних ситуацій і поважати особисте життя інших людей;

6. не зловживати своїми можливостями; бути толерантним до огрехів, що можуть трапитися у дописах інших користувачів [11].

З моменту публікації цих рекомендацій пройшло уже майже тридцять років. Зміна як технологій, так і суспільно прийнятих норм обумовила осучаснення правила нетикету. Зокрема, з'явилися рекомендації щодо уникнення використання великої кількості смайликів, емодзі, сленгових виразів та надсилання коротких, частих або ж однакових повідомлень, відмову від написання статей у повідомленнях, що може призвести до незрозумілості мети й теми дописів і повідомлень. Окремо наголошується важливість дотримання правил доброчесності (уникнення плагіату чи інших незаконних дій під час роботи в мережі) [8; 9]. Незважаючи на правила та рекомендації дотримання нетикету, все ж існує велика кількість інтернет-користувачів, яка їх порушує. Через це вкрай важливо розумітись на певних поняттях, пов'язаних з порушеннями нетикету. Сьогодні у широкому обігу є такі терміни, як **бан** (англ. *ban*) є обмеженням доступу користувача до певного ресурсу, форуму, сайту або онлайн-платформи; **дезінформація** (англ. *disinformation*) – означає розповсюдження неправдивої інформації серед користувачів мережі Інтернет з метою ведення користувачів мережі в оману; **офтопик** (англ. *off topic*) – повідомлення, що не відповідають темі певного обговорення; **спам** (англ. *spam*) – є надсиланням небажаних повідомлень на електронну пошту або в месенджери (зазвичай це роблять з «фейкових» або «порожніх», тобто незаповнених інформацією про користувача, сторінок); **тролінг** (англ. *trolling*) означає написання і публікацію образливих коментарів з метою виклику у людини негативних емоцій і провокування користувача на конфлікт; **харасмент** (англ.

harassment), або інакше кажучи, **кібербулінг** (англ. *cyberbullying*), що є тим самим булінгом в онлайн-середовищі» [2; 10].

Варто також зауважити, що хоча й було сформульовано правила поведінки під час онлайн-комунікації, в блогах зокрема, не існує ніяких нормативних документів, які б остаточно закріпили їх дотримання. Таким чином, інформаційний простір не передбачає юридичної відповідальності за порушення правил нетикету, за винятком громадського осуду. Тоді автор блогу або модератор сторінки може видалити небажані коментарі та заблокувати користувача за порушення правил.

Отже, навчання іншомовної онлайн взаємодії неможливо без ознайомлення учнів із мовленнєвим етикетом мережевого спілкування. Це сприятиме як формуванню цифрових і мовних навичок, так і комунікативних умінь іноземної мови здобувачів освіти.

Література

1. Загнітко Анатолій. *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни.* – Донецьк: ДонНУ, 2012. Том 2. 350 с.
2. Пуляк О.В., Кудельчук Р.М. *Формування інформаційної культури учнів у мережевому спілкуванні. Теоретико-методичні основи підготовки конкурентоздатних фахівців у контексті сучасного ринку праці: зб. матеріалів Другої Всеукр. наук.-практ. конф. (за іноз. уч.). Кривий Ріг, 31 жовтня – 1 листопада 2019 р. Кривий Ріг: КПГТЛ, 2019. Том 1. С. 164–168.*
3. *Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. 1-2 клас. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf> (дата звернення: 10.08.2023).*
4. *Blog. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blog> (last accessed: 14.01.2024).*
5. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion volume with new descriptors. Council of Europe, 2018. URL: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volumewith-new-descriptors-2018/1680787989> (дата звернення: 8.01.2024).*

6. Heitmayer, M., & Schimmelpfennig, R. *Netiquette as Digital Social Norms*. *International Journal of Human-Computer Interaction*. 2023. P. 1-21. DOI: <https://doi.org/10.1080/10447318.2023.2188534> (last accessed: 11.01.2024).
7. Kozik T., Slivová J. *Netiquette in Electronic Communication*. *International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP)*. 2014. Vol. 4 (3). Pp. 67– 70. URL: <https://doi.org/10.3991/ijep.v4i3.3570> (дата звернення: 28.01.2024).
8. Mistretta, S. *The New Netiquette: Choosing Civility in an Age of Online Teaching and Learning*. *Proceedings of International Journal on E-Learning*. 2021. P. 323-345. URL: <https://www.learntechlib.org/primary/p/217270/> (дата звернення: 9.01.2024).
9. Oral, Uğur. *Netiquette: Fundamentals of Etiquette in Digital Communication*. *European Journal of Theoretical and Applied Sciences*. 2023. Vol. 1. No. 5. P.833-847. DOI: [https://doi.org/10.59324/ejtas.2023.1\(5\).70](https://doi.org/10.59324/ejtas.2023.1(5).70) (дата звернення: 5.01.2024).
10. Sadowsky, G., Dempsey, J. X., Greenberg, A., Mack, B. J., & Schwartz, A. (2003). *Information technology security handbook*. Washington, DC: World Bank. 2003. URL: <http://hdl.handle.net/10986/15005> (last accessed: 28.01.2024).
11. Shea, V. *The Core Rules of Netiquette*. Online ed. Albion Books. URL: <http://www.albion.com/netiquette/corerules.html> (last accessed: 15.08.2023).

Dubtsova Olga

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

COMMUNICATIVE FAILURES FROM THE PERSPECTIVE OF PSYCHOLINGUISTICS

1. The paper reveals causes of communicative failures from a perspective of the intersubjective approach to communication incorporating basic assumptions of psycholinguistics.

2. Understanding communication as an intersubjective phenomenon being fully compliant with the main provisions of psycholinguistics provides new opportunities for the study of communicative failures.

3. An intersubjective act of communication, employed as a unit of analysis, is defined as «an inter-action, structurally including at least two verbal or/and co-verbal utterances: one initial and the other responsive, embedded in the complex dynamic psychic experiential context ‘shared’ by the communicants focusing attention on the

same verbal/co-verbal utterance as a perceptual stimulus which triggers parallel conscious/nonconscious inference processes involving cognition, volition, and affect to issue a command of a meaningful goal-oriented communicative and/or (immediate or postponed) social action» [1, p. 65].

4. Within the framework of the intersubjectivity paradigm a communicative failure is seen as an inability of a subject to make any inference or making a faulty inference. Inference is interpreted as «contextually motivated semantic structure, emerging in an intersubjective act as a result of complex parallel conscious and nonconscious multi-level inter-subject linkage processes recruiting the multi-level cognitive, volitional and affective elements of the psychic experiential context of the intersubjective act» [1, p. 67].

5. The inferential analysis has been applied to reveal the nature and causes of communicative failures. Carrying out the inferential analysis a researcher becomes a participant of an intersubjective act assuming the role of an observer and interprets communicative actions of other participants making inferences about the addresser's intended meanings and the addressee's inferences, embodied in their verbal and non-verbal communicative actions, and, eventually, identifies the causes of communicative failures, taking into account perceptual, cognitive, affective, and volitional aspects of interaction underpinning the motivation of these communicative actions.

6. Inferential analysis handles American cinema discourse represented by the genre of a situation comedy that models live communication, supplying instances of communicative failures subjected to analysis.

7. The results of the inferential analysis yield four types of communicative failures: perceptual, lingua-cognitive, cognitive and affective-volitional. Communicative failures have been identified in accordance with the element of the physical or mental experience of the participants of the intersubjective act, which plays a privileged role in causing the failure.

8. Perceptual communicative failures result from obstacles in physical context of the intersubjective act causing a distorted perception of the utterance.

9. Lingua-cognitive communicative failures stem from the inadequacy of a lingual perceptual stimulus (the addresser uses a language, unknown to the addressee or creates a nonce word/phrase for a single occasion).

10. Cognitive communicative failures are caused by the specificity of the communicants' cognitive experience influencing the content and structure of encyclopedic knowledge evoked by the communicants' verbal/non-verbal communicative actions in an intersubjective act (the addresser's verbal/non-verbal utterance evokes no concept in the addressee's mind or activates a concept different from the one intended by the addressee).

11. Affective-volitional communicative failures arise from feelings, emotional states and attitudes that are inseparable from the communicants' interests, needs and desires determining their inferencing processes.

References

1. Martynyuk, A. (2017). «Now that the magic is gone» or toward cognitive analysis of verbal/co-verbal communication. *Cognition, communication, discourse*, 15, 51–72. doi: 10.26565/2218-2926-2017-15-04.

Anna Zhukova

National Army Academy

THE MODERN APPROACHES TO USING LITERATURE IN LANGUAGE TEACHING

Pointing out possible approaches can help us not only to select and design materials for classroom use, but also to assess the suitability of published materials, Gillian Lazar [3] points out three main approaches to using literature with the language learner: a language-based approach, literature as content and literature for personal enrichment.

1) A LANGUAGE-BASED APPROACH

A language-based approach is quite a broad approach which covers a range of different goals and procedures. Generally speaking, proponents believe in a closer migration of language and literature in the classroom, since this will help the students

in achieving their main aim - which is to improve their knowledge of, and proficiency in, English.

But proponents of this approach vary in their ultimate goals. Some focus not on studying or reading literature itself, but rather on how to use literature for language practice. Literary texts are thus seen as a resource which provides stimulating language activities. The advantages of using literary texts for language activities are that they offer a wide range of styles and registers; they are open to multiple interpretations and hence provide excellent opportunities for classroom discussion; and they focus on genuinely interesting and motivating topics to explore in the classroom. Alan Duff and Alan Maley claim that “the primary aim of this approach is quite simply to use literary texts as a resource for stimulating language activities. The students should be engaged interactively with the text, with fellow students, and with the teacher in the performance of tasks involving literary texts. In so doing, students are obliged to pay careful attention to the text itself and to generate language in the process of completing the task. Any enhanced understanding or literary insight rich students may acquire as spin-off from this approach we regard as a bonus” [3, p.5].

At the other end of the spectrum a language-based approach to using literature includes techniques and procedures which are concerned more directly with the study of the literary text itself. The aim here is to provide the students with the tools they need to interpret a text and to make competent critical judgments of it. Here the method of stylistics or stylistic analysis is frequently adopted. Stylistics involves the close study of the linguistic features of a text in order to arrive at an understanding of how the meanings of the text are transmitted.

Finally, there are those who argue that students are not always ready to undertake stylistic analysis of a text, but that certain language-based study skills can act as important preliminary activities to studying literature. Many of these study skills will be familiar to language teachers since they are normal, everyday classroom procedures and activities.

At any stage on the continuum of the language/literature interface, language-based approaches to the text serve one cardinal purpose: they tell us what the text *is*,

what it *says* and how it *works*. Whether this is seen as an aid to language learning, to text awareness, or to the wider study of literature, a focus on the processes of the language will take the reader to the linguistic heart of the text [5, p.23].

2) LITERATURE AS CONTENT

Literature itself is the content of the course, which concentrates on areas such as history and characteristics of literary movements; the social, political and historical background to a text; literary genres and rhetorical devices, etc. Students acquire English by focusing on course content, particularly through reading set texts and literary criticism relating to them. The mother tongue of the students may be used to discuss the texts, or students may be asked to translate texts from one language into the other. Texts are selected for their importance as part of a literary canon or tradition.

3) LITERATURE FOR PERSONAL ENRICHMENT

Literature is a useful tool for encouraging students to draw on their own personal experiences, feelings and opinions. It helps students to become more actively involved both intellectually and emotionally in learning English, and hence aids acquisition. This is an excellent stimulus for group work. Material is chosen on the basis of whether it is appropriate to students' interests and will stimulate a high level of personal involvement. Material is often organised thematically, and may be placed alongside non-literary materials which deal with a similar theme.

It is important that the teacher choose the literary text to be used with the students wisely. He should consider a lot of criteria: the age of students, their emotional and intellectual maturity; their interests and hobbies; background knowledge (cultural knowledge, general knowledge of the world; knowledge specific to the subject matter of a particular text; knowledge of literature); the students' linguistic proficiency; some factors considering the text itself, for example, the language level of a text, technical details in the presentation of a text (e.g. the use of illustrations, the size of print), etc. Obviously, when selecting materials the teacher should try to find literary texts that are suitable for the majority of students in the class. Motivation is one of the key factors in successful reading development. It provides the main incentive to initiate learning a foreign language and later the determination to persevere and sustain the long and often

difficult learning process. Without sufficient motivation, even individuals with the best of abilities cannot accomplish long-term goals [5]. It is best to select materials which are in line with the major interests of the students, because part of motivation is reading about new interesting things.

It is probably self-evident what is meant by criteria such as the age of students, their emotional and intellectual maturity; their interests and hobbies. G.Lazar [3], I Harmer [1], J.Willis [2] examine more complicated criteria:

1. THE STUDENTS' CULTURAL BACKGROUND

When considering this factor, the teacher should think about how far the students' cultural background and their social and political expectations will help or hinder their understanding of a text. The teacher will also need to consider how much background they will need to provide for students to have at least a basic understanding of the text.

It is also true that the texts which may appear to be very remote in time and place from the world today may still have appeal for students in different countries around the world. This is either because they touch on themes which are relevant to the students, or they deal with human relationships and feelings which strike a chord in the students' own lives. In addition, many students may have a strong sense of curiosity about another culture and enjoy studying its literature because they believe it reveals key insights about that society.

2. THE STUDENTS' LITERARY BACKGROUND

There is an interesting relationship between the literary background of the students and their linguistic competence, since the two do not necessarily go together. Students may, for example, have studied literature in their own language. If it is a language in which similar conventions to those in English operate for reading and interpreting literature, then they may already have a level of literary competence which will help them to make sense of a literary text even when their linguistic knowledge is rather limited. On the other hand, students who have little literary knowledge, but are linguistically proficient, may find themselves understanding each individual word on the page without being able to make sense of the literary meanings behind the texts.

When choosing texts to use with students, therefore, teacher should look not only at the grading of the language in the text, but at its specific literary qualities and whether students can navigate their own way through these.

3. THE STUDENTS' LINGUISTIC PROFICIENCY

This is an area of some complexity. The teacher might need to ask him/herself questions like these when deciding whether or not to use the text:

- ✓ Are students sufficiently familiar with the usual norms of language use to recognise when these are subverted?
- ✓ How much of the language in the text will students be able to infer?
- ✓ Will students find it useful and enjoyable to study the text, or will they feel ; demotivated by the difficulties of the language?
- ✓ Even if the language of the text is extremely difficult, will students be motivated by other factors to study the text?
- ✓ Finally, teacher may well ask him/herself whether the text is too specialised in its language to be relevant to the type of language the students require to learn on the course.

4. OTHER FACTORS TO CONSIDER WHEN SELECTING LITERARY TEXTS

- ✓ *Availability of texts.* When considering this factor the teacher should think what kinds of books and texts are available from which he/she can choose and how easily he/she can make these texts available to students.
- ✓ *Length of text.* Here the teacher should think whether he/she has enough time available to work on the text in class and decide how much time students have to work on the text at home.
- ✓ *Exploitability.* Teacher should think what kinds of tasks and activities can he/she devise to exploit the text and whether there are resources available to help him/her exploit the text, for example a film of a particular novel the students are studying, recordings of a play or poem, library materials giving information about the life of an author, etc.

✓ *Fit with syllabus.* When considering this factor teacher should think about how the texts link with the rest of the syllabus: thematically; in terms of vocabulary, grammar and also whether he/she can devise tasks and activities for exploiting the text which link with the methodology he/she has used elsewhere in the syllabus. This often helps to put students at their ease. For example, if students are used to using Multiple Choice or True/False questions when doing reading comprehension, then teacher could use similar tasks when exploiting a literary text.

✓ *Accessibility.* Is the text culturally accessible or will students need additional background knowledge to appreciate it?

✓ *Topic.* Variety is important - it is impossible to please every member of the class every time. However, an engaging task, or series of tasks, with the right degree challenge, will more than make up for a seemingly dull topic. An element of surprise or originality helps.

✓ *Language content.* Besides the general interest in the topic, this may well be the most important selection criteria. Does the literary text contain a useful lexical set? Are there some good grammar exponents (past perfect, reported speech, passive voice) or interesting syntax and sentence style? These will provide the basis of teacher's language work on the text.

✓ *Task suitability.* When working with authentic material there are issues concerning the authenticity of the tasks. The most authentic task is for students to simply read the literary text. Although we usually look to exploit the text a little more in the classroom, it is important to keep tasks as realistic as possible.

We recommend using a special approach to selecting a literary text which she calls “литературно-страноведческий”. Here the main principle is to choose those texts, which are well-known and obligatory among target- language bearers. These texts should belong to the mass background knowledge of representatives of a given target-language culture. As a rule, to these obligatory books belong literary texts of high literary quality which should be known by each educated person (not only classical texts but modern as well).

References

1. *Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2002. – 328 с.*
2. *Carter R. Language, Literature and the Learner. Creative classroom Practice / R. Carter, J. McRae. – Longman, 1996.- 234 p.*
3. *Developing Communicative Competence in a Second Language. Ed. by R.C. Scarcella, E.S. Andersen, S.D. Krashen. – Boston, Massachusetts: Heinle & Heinle Publishers, 2000. – 356 p.*
4. *Gower R. Reading Literature / R. Gower, M. Pearson. – Longman, 1996.- 344 p.*
5. *Smart Ch. Using poems to develop productive skills [Електронний ресурс] / Ch. Smart. – Режим доступу : http://www.teachingenglish.org.uk/think/literature/poems_prod.shtml*

O. Zelinska

Yaroslav Mudryi National Law University

TRANSLANGUAGING AS A TOOL IN ESP CLASSROOM

It is beyond question that students have useful language and literacy skills in their first language which they can use as a foundation to acquire academic and professional English skills. Learners may sometimes find it easier to engage with new concepts in their first language and transfer that knowledge and understanding to English. The idea of building on the learner's prior knowledge is a key aspect for using translanguaging while teaching English for professional purposes.

According to the definition provided by the Bell Foundation translanguaging is the term used to describe practices that allow and encourage the English language learners to use their full linguistic repertoire in order to empower them and help them to realise their full potential [4; p.2]. This means encouraging them to speak, write and / or translate to and from their first language or any language they speak and English, to support their learning. Encouraging translanguaging involves fostering positive attitudes towards multilingualism and encouraging learners to be proud of all their language skills. Allowing learners to choose which language to use at any time is a key feature of translanguaging.

Ofelia García explains the term 'translanguaging' as an act performed by bilinguals of accessing different linguistic features or various modes of what are described as autonomous languages, in order to maximize communicative potential [3; p. 129].

Translanguaging is considered to be the ability to move fluidly between languages and a pedagogical approach to teaching in which teachers support this ability. In translanguaging, students are able to think in multiple languages simultaneously and use their home language as a vehicle to learn academic English [5; p. 1].

If students are offered some problems of professional character to solve, for example, future lawyers could discuss some discrepancy between laws of different countries or nonfeasance concerning international law they inevitably will start the discussion using the domestic laws in Ukrainian and then continue applying some elements of English, and eventually formulate their final version entirely in English. They are using elements of each language together to communicate more effectively. This is translanguaging: it is about using all your language resources to communicate.

Translanguaging promotes a deeper understanding of subject matter, by discussing in one language and writing in another. Students will always reference what they already know from their first language when working with a second language. This helps students process the information and improve communication in their second language.

The goal of including translanguaging as an aspect of second-language acquisition pedagogy is to move beyond sentence-level and grammatical concerns in second-language teaching strategies, and to focus more heavily on discourse issues and on the rhetoric of communication [1; p. 405]. Students are supposed to focus on the real applications of language in the professional settings that suit their purposes of communication based on the context in which they are communicating, rather than mechanically filling in the gaps in targeted structures and expressions.

Languages can connect to each other in many ways, students notice the connections easily looking for associations that improve their memorizing techniques. Those who know several languages try to find the correlation between borrowings from different languages. Understanding the grammatical structure, pronunciation, roots can be very similar in many languages, making them easy to understand when compared to each other. As the professional language acquisition presupposes development of

specialized vocabulary translanguaging can be used as a learning strategy that can enhance lexical skills. One of the language instructor's tasks is to offer students tasks for professional lexical skills development where translanguaging is rather helpful instrument. Learners can compare and contrast the grammatical structure to build understanding of the new one.

In the professional environment translanguaging is about communication, not about language itself. There is no doubt that the language teachers have to focus on accuracy in English so that the learners can pass exams and be able to use the English language for professional purposes. Much of the time, though, we work with students to explore concepts, add to their knowledge, make connections between ideas and to help them make their voices heard by others. This is often about communicating, and this is where using translanguaging and all language resources can be very valuable.

References

1. Canagarajah S., *Codemeshing in Academic Writing: Identifying Teachable Strategies of Translanguaging*. *The Modern Language Journal*. 95 (3), 2011. P. 401– 417. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-4781.2011.01207.x>
2. Evans G., *Wales 'Play International Role in Language Education*. *WalesOnline*, 26.11.2010. URL: <https://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/wales-plays-international-role-language-1888146#ixzz16OdwRkLN>
3. García O. *Education, multilingualism and translanguaging in the 21st century*. In: Ajit Mohanty, Minati Panda, Robert Phillipson and Tove Skutnabb-Kangas (eds). *Multilingual Education for Social Justice: Globalising the local*. New Delhi: Orient Blackswan, pp. 128-145.
4. *Great Idea: Translanguaging*. URL: <https://www.bell-foundation.org.uk/eal-programme/guidance/classroom-guidance/great-ideas/translanguaging/>
5. Najarro I. *What Is Translanguaging and How Is It Used in the Classroom?* *Education Week*, July 13, 2023. URL: <https://www.edweek.org/teaching-learning/what-is-translanguaging-and-how-is-it-used-in-the-classroom/2023/07>

О. В. Зосімова

Є. Ю. Макеєв

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

МОТИВАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОТЕЛОНІМІВ

Комерційні ергоніми є важливим складником системи власних назв більшості мов світу. Актуальність їхнього вивчення зумовлено широким використанням ергонімів, зокрема назв готелів, у житті будь-якого сучасного суспільства, мовним розмаїттям цього різновиду онімів, комерційний успіх яких на значну міру залежить від лінгвокреативності та гарного знання номінаторами маркетингових стратегій. Постійне оновлення цього шару лексики в англійській мові зумовлює потребу в подальшому вивченні ергонімів з урахуванням здобутків сучасної лінгвістики. Дослідження назв американських готелів також дозволить розширити й поглибити знання з історії й культури цієї країни.

Мета цієї наукової розвідки – визначити основні мотиваційні типи назв готелів у США.

За результатами аналізу мотивації понад 100 американських готелонімів, дібраних методом суцільної вибірки з низки онлайн-джерел [2; 3; 6], досліджувані назви розподілено за такими основними типами.

1. Назви, мотивовані власним іменем засновника чи співзасновників (**посесивні** – згідно з мотиваційною класифікацією М. Торчинського [1, с. 473]), наприклад: *Hilton, Hilton Garden Inn, Hampton Inn by Hilton* – ці готелі належать до міжнародної мережі «Hilton Worldwide». Засновником компанії у 1919 р. став Конрад Гілтон, прізвище якого й використано в назві корпорації загалом та всіх готелів зазначеної мережі.

2. Назви, мотивовані власним іменем інших осіб (**меморіальні** – оскільки, як правило, вшановують певну історичну особу та ін.), як-от: *Radisson Hotels* – міжнародна мережа, перший готель якої було відкрито в 1909 р. у Міннеаполісі і який отримав свою назву на честь французького мандрівника П'єра-Еспрі Радіссона [8]. Назва розкішного вашингтонського готелю *The Jefferson* пов'язана з іменем видатного американського державного діяча, юриста, дипломата й третього президента США Томаса Джефферсона. *The Mark Hopkins Hotel* (Сан-Франциско) було названо на честь Марка Гопкінса, одного з

провідних інженерів США XIX століття й засновника Центрально-Тихоокеанської залізниці [8].

3. Назви, мотивовані необхідністю позначення рівня готелю та пропонованих послуг (**квалітативно-сутнісні**).

Сутнісно-квалітативною, на нашу думку, є назва *Embassy Suites*, яка одразу інформує клієнта про ексклюзивність та розкіш апартаментів, де вони можуть зупинитися. Якщо компонент ‘suites’ (номери люкс, апартаменти) безпосередньо вказує на це, то слово ‘embassy’ наводить на цю думку дещо опосередковано, підкреслюючи заможність потенційних гостей, соціальний статус яких дорівнює статусу іноземного посла. Варто зазначити, що номінації високих титулів і посад часто використовується в назвах статусних готелів, що, зокрема, засвідчують такі оніми, як *Marquis Residences*, *Viceroy Hotel*, *Ambassador Hotel* та ін. Назву *King and Prince Hotel*, відкритого в 1930-1940-х роках у штаті Джорджія, вигадали друзі його власників, оскільки саме вона могла передати «королівську атмосферу» цього розкішного готелю-курорту на узбережжі океану [5].

4. Назви, мотивовані місцем розташування готелів (**локативні**), як-от: *Hotel Colorado*, *Hotel Iowa*, які знаходяться у відповідних штатах, *The Beverly Hills Hotel*, розташований на Бульварі Сансет у Беверлі-Гіллз [8] та ін.

5. Назви, мотивовані особливостями місцевості, у якій розташовані готелі, та відповідною специфікою послуг (**локативно-сутнісні**).

На нашу думку, ці готелоніми відрізняються від попереднього типу, де передусім важливою є чітка вказівка на локацію (безпосередню назву міста, вулиці, регіону тощо). У цій групі назв готелів акцентується специфіка місця розташування та її зв'язок із послугами, що пропонує заклад, як-от: *The Seaside Inn* (можливість відпочинку на морському узбережжі).

6. Назви, мотивовані місцем розташування головних офісів компанії чи перших готелів.

The Peninsula Beverly Hills, *The Peninsula New York*, *The Peninsula Chicago* – готелі належать до міжнародної корпорації “The Peninsula Hotels”, Гонконг. Перший готель зазначеної мережі було відкрито на півострові Коулун [8].

Оскільки назва готелю в перекладі означає «півострів», то вона пов'язана із розміщенням штаб-квартири корпорації саме на півострові.

7. Назви, мотивовані загальною концепцією готелів та відповідною специфікою пропонованих послуг (**сутнісні**).

Sleep Inn – назву готелю можна перекласти як «готель для сну (ночівлі)». Тобто в назві акцентовано увагу на тому, що цей заклад призначений здебільшого для нічного відпочинку на короткий період під час подорожей, ділових поїздок тощо.

Dog Bark Park Inn – назва готелю пов'язана з його загальною концепцією. Будівля в буквальному сенсі має форму собаки породи бігль. Номери також облаштовані на основі відповідної тематики [8]. Вочевидь цей готель має приваблювати любителів песиків, можливо, родини з дітьми, які оцінять такий інтер'єр і загальну концепцію.

8. Назви з іншими видами мотивації (символічні, асоціативні, номінальні, з комбінованою мотивацією, з непрозорою мотивацією та ін.).

Символічні назви побудовано на конотаціях, пов'язаних зі змістом твірної лексеми, що може бути як універсальним символом, так і національним або регіональним [1, с. 479]. Так, засновник курорту-готелю *The Mirage* у Лас-Вегасі довго не міг обрати назву для свого амбітного проєкту, що був орієнтований на східну тематику. Зрештою, комплекс було названо «Міражем», аби підкреслити що він став розкішним оазисом у пустелі Невади [8]. Символічними можна також уважати готелоніми *Paradise Hotel*, *Thunderbird*, *The Warrior Hotel* та ін.

Асоціативні назви близькі до символічних і пов'язані з певним поняттям чи образом. Ці ергоніми повинні викликати в потенційних клієнтів бажані емоції або ідеї. Так, назва готелю *Planet Hollywood Las Vegas* неодмінно викликає асоціації зі світом кіно; *The Michelangelo* (Нью-Йорк) – з мистецтвом та епохою Ренесансу. *Aria Resort and Casino* в Лас-Вегасі також, поза сумнівом, одразу асоціюється з мистецтвом, хоча насправді зв'язок із музикою є досить опосередкованим. Назва «Арія» була натхненна розташуванням комплексу в

самому центрі масштабного готельно-будівельного проєкту CityCenter на Лас-Вегас-Стріп, оскільки арії є центральними моментами в операх [8].

Варто зазначити, що досить часто асоціативні назви є компонентом загальної концепції закладів, вони пов'язані з їхньою архітектурою, інтер'єром тощо. Так, *El Cortez* (Лас-Вегас, Ріно та ін.) – це назва мережі готелів у мексиканському стилі, засновники яких надихалися побаченими на узбережжі в місті Енсеньяда (Мексика) готелями на кшталт *La Playa Enseñada* ще в 1930-х роках [8]. *Hotel San Remo* (Лас-Вегас) названо так через свій італійський стиль та інтер'єр; як відомо, Сан-Ремо – це місто-курорт в Італії, відоме своїми казино й музичним фестивалем. Розкішний готель *The Don CeSar* (штат Флорида) є чудовим зразком середземноморсько-мавританського архітектурного стилю, а його назва – це ім'я літературного героя, персонажа кількох відомих п'єс та опер, шляхетного іспанського дворянина Дона Сезара де Базана [8]. Готель-казино *Bellagio* в Лас-Вегасі названий на честь мальовничого містечка Белладжіо в Італії, яке відоме своїми прекрасними садами й фонтанами. У межах цієї концепції американський готель має, зокрема, великий фонтан перед будівлею та загалом розкішний інтер'єр, який нагадує італійську віллу [8].

Номінальні назви присвоюються без будь-якого чіткого мотиву [1, с. 477]. Серед досліджуваних ергонімів це, зокрема, назви готелів, що містять у своєму складі певні гарні імена, котрі при цьому не мають зв'язку з іменами власників чи їхніх родичів або реальними історичними особами. Їхня функція виключно естетична, а вибір імені є суто суб'єктивним.

Досить рідко американські готелоніми мають **непрозору мотивацію**. У таких випадках, як правило, у їхньому складі наявні аббревіатури, котрі важко розшифрувати або принаймні тлумачити однозначно, як-от *W Hotels* [4; 7] тощо.

Оними з комбінованою номінацією. До комбінованого типу мотивації належать, зокрема, готелоніми, що складаються з назви бренду, мотивованого посесивно (за іменем власника / засновника мережі), та компонента із сутнісною мотивацією, який інформує про статус, цінову категорію й, відповідно, цільову аудиторію закладу. Наприклад, мережі готелів *Hyatt Regency* та *Marriott Marquis*

мають назви, які передають відчуття розкошів та вишуканості, повідомляючи тим самим, що ці заклади передусім орієнтовані на заможних гостей із високим соціальним статусом, тоді як мережі готелів *Hilton Garden Inn* та *Marriott Courtyard* (англ. ‘courtyard’ – подвір’я) мають назви, які передбачають більш невимушений і комфортний досвід й орієнтовані насамперед на середньоціновий сегмент, на бізнес-мандрівників та сім’ї, які подорожують.

Проведене дослідження демонструє широкий діапазон мотивів, які покладено в основу назв готелів у США – від бажання увічнити в бренді власне ім’я або прізвище до суто рекламних цілей – через певні асоціації створити яскраву, естетично привабливу для потенційних клієнтів назву, яка буде співвідносна із загальною концепцією готелю. Основними мотиваційними типами назв американських готелів є такі: власне ім’я засновника чи співзасновників; власне ім’я інших осіб; позначення рівня готелю та пропонованих послуг; безпосереднє місце розташування готелю; особливості місцевості, у якій розташовані готелі, та відповідна специфіка послуг; місце розташування головного офісу компанії; призначення й концепція готелю та відповідна специфіка пропонованих послуг; інші види мотивації. Досить поширеною є комбінована мотивація: частина досліджуваних назв є сутнісно-локативними, сутнісно-квалітативними та ін. Також виокремлено невелику кількість готелонімів із невідомою або недостатньо прозорою мотивацією. Імовірно, що в деяких випадках така непрозорість, загадковість, множинність трактувань є зумисною й має на меті заінтригувати та привабити потенційних клієнтів.

Література

1. Торчинський М. М. *Структура онімного простору української мови: Монографія*. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.
2. *Best Hotels in the USA [E-resource]*. URL: <https://travel.usnews.com/hotels/usa/> (accessed 7 February 2024).
3. *List of hotels in the United States [E-resource]*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_hotels_in_the_United_States (accessed 7 February 2024).

4. *So how did W hotel get the name?* [E-resource]. URL: <https://www.flyertalk.com/forum/starwood-starwood-preferred-guest/168317-so-how-did-w-hotel-get-name.html> (accessed 7 February 2024).
5. *The King and Prince Beach and Golf Resort* [E-resource]. URL: <https://www.historichotels.org/us/hotels-resorts/the-king-and-prince-beach-and-golf-resort/> (accessed 7 February 2024).
6. *The Most Popular Hotel Brands (Q4 2023)* [E-resource]. URL: <https://today.yougov.com/ratings/travel/popularity/hotel-brands/all> (accessed 7 February 2024).
7. *What does the W in W Hotel stand for?* [E-resource]. URL: https://qa.answers.com/movies-and-television/What_does_the_W_in_W_Hotel_stand_for (accessed 7 February 2024).
8. *Wikipedia: The Free Encyclopedia* [E-resource]. URL: <https://en.wikipedia.org/> (accessed 7 February 2024).

O. Ilienکو

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

SYSTEMIC FUNCTIONAL LINGUISTICS: EFFECTIVE AND VERSATILE APPROACH TO TEACHING ENGLISH IN UKRAINE

To analyze the reasons why systemic functional linguistics is the approach that helps educators in Ukraine improve the level of teaching English in difficult times, it is necessary to give a brief introduction to the basics of SFL and the specific features of its pedagogy.

Systemic Functional Linguistics was originally developed by Michael Halliday back in the 1960s and since then it has been influential in linguistics, education, and discourse analysis including such outstanding researchers as B. Derewianko and P. Jones [1]. Systemic Functional Linguistics (SFL) encompasses several **key tenets** that guide its approach to understanding language. Here are some of the fundamental principles:

1. **Language as Social Semiotic:** SFL views language as a social semiotic system, emphasizing its role in meaning-making within social contexts. It sees language not only as a system of structure and rules but also as a tool for communication and expression of meaning.

2. **Functionality of Language:** SFL emphasizes that language is not just a set of grammatical rules but serves various functions in communication. It examines how language is used to express meanings in different social contexts.

3. **Three Metafunctions:** Halliday proposed three metafunctions that guide the use of language: *the ideational, interpersonal, and textual* metafunctions. These metafunctions represent how language expresses the speaker's representation of reality, interaction with others, and organization of discourse.

4. **Register Analysis:** SFL introduces the concept of "*register*," which refers to the way language varies according to different situational contexts. A register includes *field (subject matter), tenor (social roles and relationships), and mode (channel of communication).*

5. **Language as a Systemic Choice:** SFL highlights that language users make choices in expressing meanings. These choices are influenced by the context and the social purpose of communication.

6. **Context of Situation:** Understanding language in its context is fundamental in SFL. It considers the social context, including the participants, their roles, and the setting, as crucial in interpreting language use.

The emphasis SFL puts on the *functional aspect* of language and its consideration of *language in context* make it a versatile and influential linguistic theory. In Ukrainian context, the benefits of using its pedagogy to teaching English are obvious, especially during the times of crisis.

A brief comparison of approaches to teaching English, adopted in the traditional methodology and proposed within the framework of the SFL allows us to highlight the following differences:

Traditional Methodology	SFL Methodology
<ul style="list-style-type: none"> ● Teaching language at the sentence level ● Teaching language for grammatical accuracy 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teaching language at the level of the whole text

<ul style="list-style-type: none"> ● Teaching Structures or Vocabulary first ● Teaching Structures for Structures Sake 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teaching language as a system of choices in context to expand students' language toolkit ● Teaching context first (purpose, topic, roles and relationships, and mode/channel of communication) ● Teaching functions of the Structures. The teacher asks students: What Does Language Do in text? What do nouns do in science texts? What do adjectives do in arguments?
--	---

Speaking about **Systemic Functional Linguistics (SFL) Pedagogy**, it should be mentioned that it refers to the application of SFL principles and concepts in language teaching and learning. This approach emphasizes the functional aspects of language, helping learners understand how language works to convey meaning in various social contexts. Here are key aspects of SFL pedagogy:

1. **Contextualized Language Learning:** SFL pedagogy stresses the importance of learning language in context. It encourages educators to create language teaching materials and activities that reflect real-world situations, allowing learners to understand how language functions in different settings.

2. **Genre-Based Teaching:** SFL places a strong emphasis on genres, which are recurring types of communicative events. In SFL pedagogy, educators often structure language teaching around genres, helping learners recognize and produce different text types (e.g., narratives, reports, explanations) commonly used in academic, professional, and everyday contexts.

3. **Functional Grammar:** Instead of focusing solely on traditional grammar rules, SFL pedagogy incorporates the teaching of functional grammar. Learners are guided to understand how grammatical choices contribute to the overall meaning and purpose of a piece of language.

4. **Register Awareness:** SFL pedagogy introduces learners to the concept of register, encouraging them to analyze language use based on the field, tenor, and mode. This helps learners adapt their language to different communicative situations, fostering a deeper understanding of the social functions of language.

5. **Multimodal Literacy:** Given the prevalence of multimodal communication in today's world (combining language with visuals, sounds, etc.), SFL pedagogy incorporates multimodal literacy. It helps learners analyze and create texts that include multiple modes of communication.

6. **Critical Language Awareness:** SFL pedagogy promotes critical language awareness, encouraging learners to question and analyze the language they encounter. This includes understanding how language can convey power relationships, ideologies, and cultural perspectives.

7. **Authentic Materials:** SFL pedagogy often involves using authentic materials (real-life texts, videos, etc.) to expose learners to genuine language use. This helps learners engage with language in its natural contexts.

8. **Effective Evaluation:** SFL principles can guide assessment practices by focusing on how well students can use language in specific contexts and genres. Providing constructive feedback based on SFL principles helps students improve their language skills systematically.

By integrating these principles into language teaching, SFL pedagogy aims to empower learners not only with linguistic competence but also with the ability to use language effectively in diverse situations and for various purposes. English language teachers can create a more adaptive and relevant learning environment, addressing the challenges students may face in their language development during difficult times.

References

1. *Derewianka, B., Jones P. Teaching Language in Context. Second Edition. 2016. 334 p.*

T.M. Kaliničenko

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК РІЗНОВИД ЕКСПЛІКАЦІЇ У ТЕКСТАХ ПЕРЕКЛАДІВ

Питання перекладу ретельно вивчаються та висвітлюються в науковій літературі [1; 2; 3]. В перекладознавстві можливо спостерігати різні розуміння терміну «експлікація». Іноді, коли вчені пишуть про перекладацькі трансформації, вони не вживають термін «експлікація», але мають його на увазі. Перекладацькі трансформації робляться перекладачем, щоб досягти «адекватності перекладу»; вони є міжмовними перетвореннями. Таким чином, текст перекладу (ТП) передає ту інформацію, яка знаходилася у початковому тексті. Суворе дотримання норм мови перекладу є обов'язковою умовою при застосуванні перекладацьких трансформацій. Можливо визначити чотири типи перекладацьких трансформацій: перестановка, заміна, додавання, опущення. Зазначимо, що цей розподіл є приблизним та умовним, тому що перекладацькі трансформації в «чистому вигляді» зустрічаються рідко [4]. Вони поєднуються, наприклад, перестановка супроводжується заміною, а граматичне перетворення супроводжується лексичним. Додавання по суті є експлікацією. К. Клауді згадує перекладацькі трансформації та додавання, як одну з цих трансформацій у своїй статті, присвяченій експлікації у Routledge Encyclopedia of Translation Studies (RETS) [6, с. 105].

Найбільш звичайна причина наявності лексичних додавань у ТП, це «формальна невиразність» семантичних компонентів словосполучення у вихідній мові (ВМ). Таке явище типово для словосполучень англійської мови. Це є «еліпс» або «опущення» семантичних елементів, наявних в глибинній структурі речення при її трансформації в поверхневу структуру [5]. Такому «еліпсу» часто підлягають так звані «доречні слова» (англ. *appropriate words*).

В українській мові додавання є тим семантичним компонентом, який є «формально невиражений» в англійському реченні. Це можуть бути структури «іменник + іменник» та «прикметник + іменник» (особливо в тому випадку, коли вони носять термінологічний характер). Додавання в процесі перекладу можуть бути викликані синтаксичною перебудовою структури речення. Іноді потрібно

ввести підмет в англійське речення, який є відсутнім в українському реченні. Лексичні додавання можуть обумовлюватися необхідністю передачі у ТП значень, що виражаються в оригіналі граматичними засобами. Додавання може бути зумовлене стилістичними міркуваннями, а також може бути викликане прагматичними факторами. Мова йде про переклад безеквівалентної лексики, наприклад, переклад власних назв, географічних найменувань, назв різного роду культурно-побутових реалій.

Додавання семантичних компонентів – це семантична трансформація висловлювання шляхом вираження додаткових семантичних компонентів відповідно до норм МП [5]. Також можна знайти такий термін, як експлікація (англ. *Explication*), яка є тенденцією природних мов до відкритого, явного словесного вираження семантичних компонентів [5].

Говорячи про експлікацію з точки зору семантичних проблем перекладу, а саме про застосування граматичних трансформацій потрібно зазначити, що в англійській мові є дуже поширеними поєднання типу іменник + іменник, у яких семантичні зв'язки між компонентами не отримують експліцитного вираження, тому для правильного перекладу зазвичай потрібні звернення до ширшого контексту і знання позалінгвістичної ситуації [4].

Якщо ми згадаємо використання ситуативної моделі, можливо говорити про лексичне розгортання (тобто про заміну слова словосполученням), при якому у вислів включаються додаткові семантичні компоненти, добуті з контексту або ситуації. При цьому змінюється не тільки форма вираження даного значення, але й модифікується саме значення при збереженні тотожності відображеної у висловлюванні предметної ситуації. При цьому спостерігається тенденція до експлікації (тобто до явного словесного вираження) та тенденція до імплікації (тобто до домислювання). Лексичне розгортання можна назвати експлікацією. Загалом, спостереження показують, що будь-який переклад перевищує за своїм обсягом текст оригіналу [4].

Ще однією тенденцією, яка призводить до експлікації є прагматичний фактор. Наприклад, додавання пояснюючих елементів при перекладі

географічних назв, фірм, назв установ, печатних органів і т.д. необхідно при перекладі для повного розуміння [6]. Трансформації, специфічні для прагматичного рівня, характеризуються заміною реалій або алюзій їх аналогами, уточнюючим доданням, пояснюючим (інтерпретуючим) перекладом, який розкриває одержувачу неясні пресупозиції і імплікації, різноманітними видами перекладацьких компенсацій, заміною одних стилістичних засобів іншими.

Література

1. *Калініченко Т. М. Використання паралельного корпусу для вивчення форм минулого часу в текстах перекладів з англійської мови українською в офіційно-діловій документації. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»: збірник наукових праць. Херсон: ХДУ, 2020. Вип. 1. С. 86–90. DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-1-13>*
2. *Калініченко Т. М. Огляд перекладознавчої літератури і питання експлікації у контексті перекладу. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том 10: Науковий діалог у категоріях миру та війни [колективна міжнар. монографія] / [Наук. ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін: Академія прикладних наук у Коніні, 2023. С. 72–81.*
3. *Калініченко Т. М. Asymétrie dans la traduction anglais français dans la langue de la publicité. Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тренди: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 лютого 2020 р.). Харків: Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2020. С. 71–74.*
4. *Baker M. eds. Routledge Encyclopedia of Translation Studies, 1st edition. London and New York: Routledge. 2005. 680 p.*
5. *Baker M., Saldhana S. eds. Routledge Encyclopedia of Translation Studies, 2d edition. London and New York: Routledge. 2009. 674 p.*
6. *Klaudy K. Explication. In Mona Baker (ed.) / In Mona Baker and Gabriela Saldhana (ed.), Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London and New York: Routledge, 1st / 2nd edn., 2005/2009. P. 80–84 / 104–108.*

Г.В. Карловська

Черкаський державний технологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ УКРАЇНИ

Сучасна держава потребує високоосвічених кваліфікованих фахівців. Іноземна мова формує та розвиває комунікативну компетентність майбутніх спеціалістів. Останнім часом з'явилося багато новітніх технологій, що допомагають у викладанні іноземної мови студентам у ВНЗ України.

Використання Інтернету є дуже ефективним прийомом, який сприяє якісному засвоєнню навчального матеріалу. Мережа використовується як потужна інформаційна база та як засіб для дистанційної освіти. Перевагою використання глобальної мережі в тому, що вона забезпечує безперервність освіти, тобто для викладача і для студента є постійний режим доступу до необхідної інформації, яку можна отримати протягом декількох годин [1].

Інтернет є незамінним помічником при викладанні іноземних мов для студентів вищих навчальних закладів. Комунікативність, інтерактивність, автономність та гуманізація навчання є рисами, що притаманні навчанню у мережі Інтернет. Концентрування уваги студентів відбувається на використанні форм, а не на них самих. Граматика викладається у безпосередньому спілкуванні, при цьому не потрібне чисте вивчення граматичних правил [2, с.224].

Опанувати живу лексику й покращити комунікативні навички, знайти текст на потрібну професійну тему можна саме в Інтернеті. Веб- конференції, вебінари, навчальні відео та аудіоматеріали в онлайн режимі або у запису сприяють засвоєнню мовних тем та розвитку комунікативних навичок студентів у процесі навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах [1].

Дякуючи мережі Інтернет, останнім часом дистанційна освіта набула важливого значення. Платформи дистанційної освіти (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet тощо) надають можливість контролювати засвоєння пройденого матеріалу, забезпечуючи ефективний розвиток читання та усного мовлення, говоріння, аудіювання, письма. У навчальному процесі використовуються також Viber, Telegram. Ці месенджери допомагають надсилати студентам текстові та мультимедійні матеріали для підготовки до занять, забезпечують ефективний зворотній зв'язок із викладачем, який так необхідний для здійснення навчального процесу [3].

У ВНЗ України найближчим часом заочну та вечірню форму освіти планують замінити дистанційною, що дозволить зробити більш ефективним процес навчання. Таким чином, студенти зможуть отримувати знання дистанційно, але це не вплине на якість освіти. Займатися можуть люди з обмеженим часом та різними порушеннями здоров'я

Для цього виду отримання знань характерними рисами є інтерактивна взаємодія у процесі навчання та виділення часу на самостійне освоєння матеріалу.

До переваг дистанційної освіти також можна віднести те, що вона:

- дозволяє залучати до викладання іноземних мов фізично віддалених фахівців;
- принцип наочності використовується на високому рівні;
- вирішує проблеми відстані та транспорту;
- відсутній фактор запізнення на заняття.

За рахунок зниження витрат на переїзди, проживання в іншому місті дистанційне навчання дешевше звичайного навчання. Також не потрібно платити за організацію самого навчального процесу, арендувати приміщення для занять. Зменшуються витрати на обслуговуючий персонал, витрати на викладачів.

Але, на жаль, у дистанційного навчання є і недоліки. Насамперед для якісного та безперервного процесу освіти потрібна надійна високошвидкісна мережа Інтернет та сучасне технічне обладнання. Також спостерігається повна або часткова відсутність візуальної, емоційної та психологічної комунікації із учасниками навчального процесу [4].

Література

1. Цимбал С. В. Використання сучасних технологій у вивченні іноземних мов. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов : тези доповідей міжвузівського науково-методичного семінару (15 лютого 2022 р.) . Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С. 86-87.

2. Бурлімова Б.М. Інноваційні технології вивчення іноземної мови у ВНЗ. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2018. № 1(15). С. 223-226.

3. Галаган В. Я. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов: тези доповідей міжвузівського науково-методичного семінару (15 лютого 2022 р.) . Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С. 28-30.

4. Дистанційне навчання замість заочного: зміни для якості .URL: <https://osvita.ua/vnz/90312/>(дата звернення 10.02.2024).

O.V. Karpenko

Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University

TEACHING TECHNIQUES AND PROCEDURES FOR CONDUCTING AVIATION PHYSICS SUBJECT IN ENGLISH LANGUAGE

The aviation physics subject is a professional English-language program designed both for pilot and aviation engineering cadets at Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University, who need to understand and communicate in English in professional contexts. During the aviation physics subject, not only the physical laws and phenomena but also the English grammar and vocabulary are presented and explained thoroughly, and four language skills, listening, speaking, reading, and writing, are developed systematically.

The aviation physics subject writers follow the instructional system development model, which is a well-documented pedagogical approach that is frequently used in the development of military educational and training courses for combat purposes. As prescribed by the instructional system development model, the aviation physics subject is based on objectives. There are both the aviation English language competence and professional, based on advanced knowledge of physics, objectives that state explicitly what cadets should be able to accomplish upon completing the aviation physics subject.

Each of the seven educational modules of the aviation physics subject is designed to progressively develop cadets' professional skills in aviation English and aerodynamics. It is true, that physics is most closely linked with aerodynamics which

has provided its greatest stimulus. The actuality of the aviation physics subject that it employs traditional methods of language teaching as well as more recently developed communicative approaches during the time of the war of Ukraine against Russian aggression.

Each lesson of the subject is designed to be used in a logical sequence, with each exercise created on the preceding one to promote cumulative knowledge both in the field of natural sciences and the aviation language acquisition.

The aviation physics subject incorporates four components of language learning in its curriculum: vocabulary, grammatical structures, aviation language functions, and skills.

Each of the lessons presents vocabulary, individual words as well as phrases, that the learner needs to understand and use to communicate effectively in English.

Vocabulary is presented in contexts appropriate for learners studying in professional and combat environments. Grammar is carefully and systematically sequenced so that the cadets continually build on previously acquired knowledge.

The structures presented are forms a cadet needs to master in order to speak and write in standard aviation English the professional issues. Speakers in the aviation community use language function when they interact with one another. Activities in this course emphasize interactional strategies for communication that the cadets must master in order to perform in the aviation language with competence and self-assurance. These strategies include initiating, maintaining, and closing conversations; communicating and responding to intensions, and behaving appropriately in face-to-face interaction.

In each lesson, exercises targeting the process not only understand physical laws and phenomena but also targeting the process of communication, teach cadets how to successfully communicate in English. By focusing on the acquisition of language functions, cadets develop the ability to use the same aerodynamics knowledge and skills that the native speakers use, and they learn to manage their own professional conversations in the English language.

Exercises dealing with aviation physics and language are also interspersed throughout the lessons. These exercises aim to develop and increase proficiency in listening, speaking, reading, and writing in the field of aviation. This material allows cadets to develop practical academic skills universal to any language situation and appropriate for future aviation subjects study. For example: “In the fourteenth century Leonardo da Vinci foresaw the possibility of the man-made airplane. Nowadays the aircraft can rise in the air and keep in the air because of the forces working on it, the motion itself maintaining them. There are lift, the upward acting force; weight or gravity, the downward acting force; thrust, the forward acting force; and drag, the backward acting force. Moreover, both drag and weight are forces inherent in anything lifted from the Earth and moved in through the air”. Easy-to-follow teaching notes make the exercises simple to use.

In conclusion, the aviation physics subject in English language is the both intensive the aviation English training program and advanced physics course that provides cadets at Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University with professional English skills to enable them to pursue the art of piloting and aircraft maintenance during follow on training.

References

1. Карпенко О. В., Нос А. І., Степаненко В.А. Шляхи підвищення ефективності викладання модулів навчальних дисциплін англійською мовою. *Освітній процес: методика, досвід, проблеми. Навчально-методичний збірник. Харків, 2018. №1(147). С. 387–392.*
2. Karpenko O., Nos A. *Teaching Aviation English to Future Pilots. Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тренди: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (24 лютого 2022 року). Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2022 С. 77–80. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19495/1/Mov_osv_konf-2022.pdf*
3. Karpenko O. V. *Problem-based learning method for evaluating engineering science cadet knowledge acquisition. Застосування Сухопутних військ ЗС України у конфліктах сучасності: збірник тез доповідей наук.-практ. конф. Львів; НАСВ, 29-30 листопада 2023р. С.177.*

O.O. Karpenko

State University of Information and Communication Technologies (Kyiv)

EMI AS A GUARANTEE FOR STUDENTS' PROFESSIONAL TRAINING IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Modern tendencies of globalization promote the spread of the English language all over the world in different spheres of communication. In Ukraine, according to the draft law No. 9432 «On the use of the English language in Ukraine» English will have the status of one of the languages of international communication as it will be compulsory in many public spheres of life, in particular, for civil servants, military, customs officers, emergency services, etc. In this context, implementing English as a Media Instruction in the learning process at universities is of great interest in the conditions of globalization [1].

Globalization is a term, which stands for a process of interaction and integration among people, companies, and governments worldwide as well as the spread of products, technology, information, and jobs across national borders and cultures [4, c. 53].

English as a Medium of Instruction stands for the practice of teaching an academic subject in English, which is not the first language of the majority population has been a component of educational programs in Ukraine in different specialties. Wherein, is not the same as teaching English for Specific Purposes (ESP) or English for Academic Purposes (EAP) [2, c.99].

Learning compulsory and elective subjects in English is very important for students as future specialists in their professional field of activity in the conditions of globalization. Teaching ESP or EAP is not enough as it concerns the general vocabulary within a specialty. Besides, as a rule, it is the only subject for bachelors and masters allowing widening the lexis of students. Implementing EMI in the educational programs of higher education institutions will be useful for students who could actively participate in exchange programs (Erasmus+, DAAD, etc.) and become highly qualified specialists who would be in demand all over the world. The abovementioned new draft law especially concerns training students as future specialists such as heads of local administration, their deputies, civil servants, military officers serving under contract, prosecutors, mid-level and senior police officers of the National Police, tax

and customs officers, managers of public sector entities, authorities of higher education institutions, and teachers, etc. In the methodological recommendations for ensuring quality study, teaching and use of the English language in higher education institutions of Ukraine (approved by the relevant order of the Ministry of Education and Science dated 07/25/2023, No. 898) most university subjects (compulsory and elective) will be able to be taught in English.

The idea of spreading EMI at Universities is possible to realize through the relevant professional development of teaching staff and training students that is in the competence of the university administration that should organize this process. Wherein, it is necessary to follow the requirements of the Common European Framework of Reference (CEFR) to achieve relevant levels of proficiency in English by teachers and students. Taking into account the lack of teachers with the appropriate level of proficiency for EMI, the university administration should motivate other teachers to have CEFR B2 level of English and higher. There should also be well-equipped auditoriums for taking EMI classes.

Thus, despite all challenges, the EMI can open opportunities for bachelors and masters to achieve their career goals as highly qualified specialists in our global world. It can be realized thanks to the new policy of universities in the context of becoming increasingly international ones.

Література

1. *English to be Recognized as the Language of International Communication in Ukraine? Kyiv Post. 29 June 2023. URL: <https://www.kyivpost.com/post/18854>. Retrieved 10 February 2024.*
2. *Karpenko O. O. Implementing English medium instruction at universities: perspectives and challenges. Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тренди: матеріали V Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конференції, 23 лютого 2023 року Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого. Харків, 2023. С. 98–101.*
3. *Karpenko O. O., A. Morales. The English language as a component of global communication. Людина, культура, техніка в новому тисячолітті: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 квітня 2019 р. Харків, 2019. Ч.1 С. 53–55.*

**ГРАФІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ДІАЛОГУ В РОМАНІ ДЖЕЙН ОСТІН
«ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ»**

Найбільшою потребою людини як соціальної істоти завжди було спілкування. Наразі чималу кількість нашого повсякденного часу займають телефон, комп'ютер, інші розумні пристрої. А в часи Джейн Остін головним усним джерелом комунікації були розмови, а писемним – листи, книги, записки. Тому й не дивно, що письменники виражали свої думки не лише словами, а й іншими доступними засобами.

Так, Джейн Остін у романі “Гордість та упередження” намагалася передати своє бачення певного персонажа через застосування різних шрифтів. Графічне оформлення діалогічного мовлення у творі має свою особливість. Здебільшого графічні засоби спрямовані на передачу емоційного забарвлення, тобто почуттів, які письменниця хоче передати читачу. Зокрема йдеться про особливості написання. Нижче наведемо приклади.

1) “Indeed, Mr. Bennet”, said she, “it is very hard to think that Charlotte Lucas should ever be mistress of this house, that *I* should be forced to make way for *her*, and live to see her take my place in it!” [2, с. 150]

Виділення курсивом займенників «I» та «her» спонукає читача зосередити увагу чи хоча б уявно підсилити їх, а також усвідомити їхню значущість у цьому речення.

2) “YOU are dancing with the only handsome girl in the room,” said Mr. Darcy, looking at the eldest Miss Bennet [2, с. 14].

Написаний великими літерами займенник «you» наголошує, що у банкетному залі немає інших красивих дівчат, окрім тієї, з якою танцює містер Бінглі. Авторка таким чином виражає небажання Дарсі танцювати і його прагнення залишитись на самоті.

3) “That is very true,” replied Elizabeth, “and I could easily forgive HIS pride, if he had not mortified MINE” [2, с. 31].

Тут протиставляються особові займенники, адже Елізабет пояснює протилежні позиції її та Дарсі щодо поглядів на життя загалом та репутації своєї сім'ї зокрема.

Так без авторських коментарів, тільки на основі графічного оформлення мовлення персонажів можна здогадатись про емоційність і значущість розмови принаймні для одного зі співрозмовників. Науковець О. Анхим зазначає, що «кожен митець будує свій власний діалог зі своїми власними героями чи читачами. Тому творчість нагадує своєрідну естетичну гру уяви та інтелекту, в якій ще одним учасником стає читач» [1, с. 118]. То ж очевидно, що через своїх персонажів Джейн Остін сама демонструє свої міркування з приводу звичаїв тогочасного суспільства, за якими головне завдання молодії дівчини – знайти собі чоловіка із достатком.

Оскільки мовлення героїв роману дуже емоційне, жваве і яскраве, письменниця використовує графічні засоби для виокремлення певного аспекту у висловлюванні. Найбільшої ваги таке виділення набуває в описі сцени пропозиції руки і серця від Дарсі, коли він зізнається у коханні, водночас високомірно ображаючи дівчину. Розглянемо приклад нижче.

He SPOKE of apprehension and anxiety, but his countenance expressed real security... “It is natural that obligation should be felt, and if I could FEEL gratitude, I would now thank you. But I cannot – I have never desired your good opinion, and you have certainly bestowed it most unwillingly” [2, с. 207].

Тут ми відмічаємо, що авторка наголошує на величезній різниці між змістом промови та способом її подачі. У відповідь Елізабет гнівно протиставляє почуття вдячності, яке має бути доречним у подібній ситуації, та справжніми почуттями, котрі вона відчуває після всього почутого. То ж майстерність письменниці проявляється у здатності наголосити на окремих деталях, щоб зобразити величезний обсяг емоцій, котрі має дівчина, не зважаючи на її не вигідне становище у суспільстві та таку чудову, на погляд товариства, нагоду його покращити. Тут зображається набагато вищий рівень розвитку особистості

міс Бенет порівняно з переважною більшістю дівчат, для яких вигідний шлюб є самоціллю.

Крім графічного виділення слів значне місце у ряді графічних стилістичних засобів відводиться пунктуації. У поєднанні з функцією поділу речення на його складові синтаксичні частини пунктуація вказує і на елементи, що є важливими в емоційно-експресивному відношенні, такі як емоційні паузи, іронія та інше. Пунктуації належить важлива роль у передачі ставлення авторки до висловлювання, у натяку на підтекст, у підказці емоційної реакції, яку очікують від читача. Пунктуація відображає і ритмічно-мелодійну побудову мовлення. Далі наведено приклад.

Bingley had never met with pleasanter people or prettier girls in his life; everybody had been most kind and attentive to him; there had been no formality, no stiffness; he had soon felt acquainted with all the room; and as to Miss Bennet, he could not conceive an angel more beautiful [2, с. 35].

But to be candid without ostentation or design,—to take the good of everybody’s character and make it still better, and say nothing of the bad,—belongs to you alone [2, с. 32].

Однак стилістична завантаженість різних знаків пунктуації неоднакова. Особливої уваги, заслуговують знак питання і знак оклику. Текстова насиченість ними свідчить про емоційність реплік. Проілюструємо прикладами.

1) “Well, Jane, who is it from? What is it about? What does he say? Well, Jane, make haste and tell us!” [2, с. 28]

2) Mrs. Bennet’s eyes sparkled. “A gentleman and a stranger! It is Mr. Bingley, I am sure. Why, Jane—you never dropped a word of this—you sly thing! Well, I am sure I shall be extremely glad to see Mr. Bingley. But—good Lord! how unlucky! there is not a bit of fish to be got to-day. Lydia, my love, ring the bell. I must speak to Hill this moment” [2, с. 53].

У романі також присутні емоційні паузи, позначені тире чи трьома крапками, котрі допомагають помітити невпевненість, нерішучість, розгубленість або нервове збудження персонажів. Розглянемо приклад.

“I am very sensible, madam, of the hardship to my fair cousins, and could say much on the subject, but that I am cautious of appearing forward and precipitate. But I can assure the young ladies that I come prepared to admire them. At present I will not say more, but, perhaps, when we are better acquainted——” [2, с. 56]

Тут містер Колінз сподівається отримати прихильність Елізабет після ближчого знайомства, ставлячи паузу надії.

Проте за результатами нашого дослідження з'ясовано, що діалог Джейн Остін не вміщує великої кількості таких емоційних пауз. Це свідчить про стійкість і продуманість суджень головних героїв, їхню рішучість сказати співрозмовнику все одразу, або ж не починати розмову взагалі.

То ж головною метою будь-якого автора є «показати читачеві істинний задум, і тому він наділяє головних героїв унікальними рисами характеру. Автор представляє яскравий мовний портрет героїв, що говорить про те, що для нього важливий психологізм задуманого, оскільки деталі вербального образного портрета опускаються» [3, с. 70]. Саме на психологічному перетворенні почуттів головної героїні, Елізабет Бенет, від сильної ненависті до всеохоплюючого захоплення містером Дарсі наголошує письменниця, використовуючи різноманітні стилістичні засоби.

З огляду на проведений аналіз твору робимо висновок, що найдієвішим засобом графічного оформлення діалогу Джейн Остін «Гордість та упередження» є шрифтове виділення окремих слів речення, яке виконує функцію експресивності та підсилює необхідні аспекти висловлювань.

Література

1. Анхим О. І. Діалог авторів як універсальний механізм виникнення нового у процесі художньої творчості // *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип 3. Т. 3. С. 116-120.
2. Austen J. *Pride and Prejudice*. London: *Worldsworth Classics*. 2007. 329 p.
3. Гончарова Н. В. Характеристика жіночих образів роману Джейн Остін «Гордість та упередження» // «Макаренківські читання: філологічні та методичні студії»: *Мат-ли звітної студ. наук. конф. (СумДПУ імені А.С Макаренка, 4 червня 2020 року)*. С. 30-34.

**ЗАЛУЧЕННЯ ПРАВНИКІВ-НОСІЇВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРИ
ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В
УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО УКРАЇНИ, ЯКІ
ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081
ПРАВО: ДОМІНУЮЧІ ПРАКТИКИ**

Стандартами вищої освіти з галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право для всіх рівнів вищої освіти передбачено набуття компетентностей та результати навчання : а) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти - «спілкуватися іноземною мовою» (ЗК 5), «вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології» (РН 10), для другого (магістерського) рівня вищої освіти - «здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово» (ЗК 5), «вільно спілкуватися іноземною мовою професійного спрямування (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово» (РН 5), і, нарешті, для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – «Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень» (ЗК 04), «Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях» (РН 02). Забезпечити набуття їх здобувачами у ЗВО, які здійснюють в Україні підготовку за освітніми програмами за вищезазначеною спеціальністю, можливо за завдяки викладанню освітніх компонентів – іноземної мови професійного спрямування, практикуму іноземної мови професійного спрямування, правничої іноземної мови тощо, із різною кількістю кредитів ЄКТС для різних рівнів вищої освіти та назвою відповідних компонентів. Якщо для першого (бакалаврського) рівня кількість кредитів ЄКТС дорівнює 6-8 й назва для вітчизняних правничих шкіл є

переважно схожою: «Іноземна мова професійного спрямування», «Іноземна мова для правників», «Правнича іноземна мова», тоді як для другого (магістерського) рівня вищої освіти різноваріативною є як кількість кредитів ЄКТС (3-4), так і назва самого освітнього компоненту – «Практикум іноземною мовою для правників», «Практично-орієнтований курс іноземною мовою для правників», «Професійно-орієнтований практикум іноземною мовою» тощо. Як бачимо, незважаючи на розмаїття назв, все ж таки простежується акцент на практичну змістовну спрямованість цього освітнього компоненту для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. І, нарешті, для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти характерним є: з одного боку, дотримання правничими школами України рекомендацій НАЗЯВО щодо кредитів для відповідного освітнього компоненту (6-8 кредитів ЄКТС), водночас, з іншого боку, розмаїття його назв («Практичний курс іноземної мови для викладача-дослідника», «Академічне письмо та спілкування іноземною мовою», «Іноземна мова професійного спілкування», «Іноземна мова для академічних цілей» тощо. Окрім того, для освітніх програм саме цього рівня характерним є домінування академічного змістовного спрямування відповідного освітнього компонентів, із викладанням у переважній більшості випадків його на першому курсі для здобувачів різних галузей знань та спеціальностей та факультативним фокусуванням на фаховій його особливості у межах окремих фахових модулів, індивідуальних завдань, комунікативних заходів того.

Забезпечення високої якості викладання відповідних освітніх мовних професійно-орієнтованих компонентів неможливе, навіть із урахуванням можливості використання інноваційних освітніх технологій, навчальних джерел, без залучення правників, які є носіями іноземної мови (іноземної мови професійного спрямування), оскільки саме завдяки цьому відбувається «занурення» здобувачів вищої освіти у мовне фахове середовище, «прокачка» всіх мовних компетентностей, які дозволяють їм адаптуватися до реальних фахових мовних ситуацій (судові промови, судові та адміністративні дебати, підготовка правничих документів, аналіз та тлумачення нормативно-правових

актів та матеріалів практики тощо). Беззаперечно, залучення правників, які є носіями іноземної мови, не є обов'язковою вимогою для правничих шкіл, яка передбачена чинним законодавством, у частині реалізації освітніх програм, набуття вищезазначених компетентностей та отримання зазначених результатів навчання. Проте, саме такі наявні позитивні (взірцеві) практики ЗВО України не тільки підвищують зацікавленість, конкурентоспроможність освітніх програм і правничих шкіл серед вступників та здобувачів, а й фактично формують додаткові переваги для їх випускників стосовно їх професійної реалізації, в т.ч. й для формування індивідуальної освітньої траєкторії, розширення можливостей для реалізації права на академічну мобільність, адаптації до фахової іншомовної (полімовної) спільноти.

Залучення правників-носіїв іноземної мови при викладанні освітніх компонентів, зорієнтованих на набуття здобувачами зазначених вище мовних фахових компетентностей, під час реалізації освітніх програм зі спеціальності 081 Право у вітчизняних правничих школах є можливим: а) завдяки проведенню окремих навчальних занять, тематичних фахових навчальних занять правниками-носіями іноземних мов, які є або ж викладачами зарубіжних освітніх закладів, науковцями-правниками, або ж експертами галузі, які мають досвід практичної роботи у галузі права (гостьові лекції запрошених професорів, разові тематичні навчальні заходи тощо), досягти чого можливо або як за рахунок особистих контактів освітян та науковців вітчизняних та зарубіжних освітніх закладів, так і завдяки реалізації договорів про співпрацю між закладами освіти. Така практика є досить поширеною в освітньому правничому середовищі України, проте такі зустрічі із здобувачами у більшості своїй є разовими, що не дозволяє охопити всі сфери професійного правничого середовища, професійної правничої діяльності й залучити до таких заходів велику кількість здобувачів. б) проведення циклових, модульних, серійних занять, із певною їх періодичністю та тривалістю (авторські тематичні світні курси, фахові освітні модулі тощо), досягти чого можливо за рахунок спільної реалізації разом із зарубіжними освітніми партнерами (університетами, науковими установами тощо) освітніх, освітньо-наукових

проектів (ERASMUS, ERASMUS+, K2, Twinning тощо), залучення до освітнього процесу колег-учасників освітніх фахових спільнот, залучення вітчизняних ЗВО до співпраці у рамках проектів надання Україні допомоги зарубіжними правничими школами (наприклад, «International Support for Ukrainian Law Schools», інші проекти за участю USAID), що дозволяє забезпечити системне залучення правників-носіїв іноземної мови до спіднього процесу, використання різних форми їх комунікації із здобувачами, проведення поточної атестації рівня іншомовної спроможності здобувачів під час такої співпраці, а також гнучкість навчання із урахуванням потреб здобувачів та запитів роботодавців щодо вдосконалення рівня окремих мовних компетентностей майбутніх фахівців. Така практика формується у вітчизняних правничих школах вже впродовж тривалого часу в умовах організації освітнього процесу, із використанням платформ дистанційного навчання під час епідемії коронавірусу та періоду дії правового режиму воєнного стану, й дозволяє максимально оптимізувати вирішення організаційних питань залучення правників-носіїв іноземних мов, мінімізувати витрати часу, ресурсів, пов'язаних із локаційним переміщенням таких осіб, без зайвих загроз для їх професійної діяльності у країнах перебування. Окрім того, така практика дозволяє використовувати під час навчання здобувачів ЗВО України матеріально-технічну та інформаційні ресурси іноземних партнерів та розширювати їх можливості для безпосереднього спілкування із викладачами та студентами зарубіжних освітніх закладів. в) завдяки проведенню поза навчальних (факультативних) занять, комунікативних заходів (speaking club, лінгвістичні фахові змагання, мовні школи тощо), в т.ч. й із створенням для здобувачів ЗВО України можливостей для участі у таких заходах разом із колегами із зарубіжних правничих шкіл; г) залучення правників-носіїв мови до підсумкової атестації з відповідного освітнього компоненту або ж окремих мовних компетентностей (аудіювання, правниче письмо, фахове спілкування тощо), тим самим забезпечивши реальний «фільтр» для визначення рівня іншомовної фахової спроможності здобувачів. л) кадрового забезпечення викладання відповідного освітнього компоненту, із розробкою робочої програми,

силабусу, поточною та підсумковою атестацією здобувачів, досягти чого, беззаперечно, можливо за умови доручення правників-носіїв іноземної мови до кадрового складу ЗВО України стосовно реалізації освітніх програм (штатний працівник, за умовах сумісництва, погодинної оплати тощо). Така практика, хоча і поки поодиноким, проте вже формується у правничих школах України (наприклад, залучення професора Бернгарда Шлоера до реалізації освітніх програм Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка), є взірцевою і розглядається здобувачами як додатковий аспект їх конкурентоспроможності на фаховому ринку праці. І, нарешті, е) вивчення зазначених освітніх компонентів як складової частини освітніх програм подвійного диплому (спільно із зарубіжними освітніми закладами-партнерами) безпосередньо у ЗВО-партнері, як із «зануренням» здобувачів до іншомовної спільноти ЗВО-партнера (спільні академічні групи), так й із кадровим (викладачами ЗВО-партнера), навчально-методичним (електронні освітні платформи, ресурси, незалежне поточне оцінювання тощо) забезпеченням та підсумковим оцінюванням, що в умовах організації освітнього процесу, із використанням платформ дистанційного навчання та у поєднанні із академічною мобільністю здобувачів, є цілком реальним, оптимально витратним, гнучким й ефективним у практичній реалізації для підвищення конкурентоспроможності випускників освітніх програм зі спеціальності 081 Право у фаховій іншомовній спільноті.

Zh.O. Kononova

N.S. Aleksieieva

Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

NEO-MYTHOLOGISM AS CHARACTERISTIC FENOMENON OF THE 20th CENTURY FICTION

Myth and myth-making have occupied an important part of people's lives and culture since ancient times. Myths were a kind of manifestation of archaic people's

views of themselves and the world around them, being the most ancient way of understanding the universe.

Myth played a significant role in the formation of human culture throughout the history of mankind: mythological images were used in painting and sculpture, while the myth was connected with literature through folklore. Interest in myth was displayed by the dramatists of the Renaissance (W. Shakespeare, F. Rabelais), representatives of baroque literature (P. Calderon), classicism (J. Racine, P. Cornell), romanticism (E. T. A. Hoffman, J. H. Byron)[1; 5]. And although in the 19th century culture and art were aimed at demythologization and the development of realistic tendencies, even then mythological symbols were still used by realist writers (E. Zola, N.V. Gogol, etc.)

In the 20th century there was a mythological boom in literature. An active process of "remythologization" begins: myth comes into the focus of attention; that results in the creation of new genres such as "mythological novel", "drama-myth", "poem-myth"; the author's myth-making is realized. As a result, plots of classical mythology got a new interpretation, old stories are recreated and new myths, that correspond to reality, arise. Thus, the 20th century became the era of a general surge of interest in myth and myth-making, and the address of world literature to myth was called "neo-mythologism" [8]. It was a period of remythologisation in all spheres of art, fiction in particular.

This prevalence of mythological thinking in the 20th century has its reasons: over the centuries of its existence, myth has turned into a highly significant polyphonic category capable of expressing, illustrating, signifying. A myth, which is perceived both as an image of the world and as a conceptual system, can become simultaneously total and comprehensive, or fragmentary and recurring. In general, due to its deeply ontological nature, myth correlates with the whole world, and that is why it attracts literature and philosophical thought due to its ambiguity, its exceptional flexibility, since diametrically opposed interpretations can coexist in the semantic field of a myth [2; 4]. Thus, it is not surprising that the most diverse definitions of myth were given at different times. J. Frazer and D. Harris examine the myth from the point of view of ritual action, R. Barthes studies the myth from the angle of semiotics as a

communicative system. From a linguistic point of view, O. Potebnia interprets the myth as a poetic image. O. Freudenberg defines it as a system of metaphors, and E. Meletinsky calls it a set of stories that fantastically depict reality, which is, at the same time, not a genre of literature, but a certain idea of the world that takes the form of a story [3; 8].

From the point of view of psychology and psychiatry, a myth is a dream, a form of irrational understanding of the world associated with a creative act (Z. Freud, K.G. Jung) [7; 9], and neomythologism in artistic works of the 20th century has the closest connection with the universal psychology of the subconscious.

Researchers single out a number of reasons for the total appeal to the myth in the 20th century. First, it was a period of scientific and technical progress, widespread automation and mechanization of human life, as well as an era of global social cataclysms, terrible world wars and the breakdown of the previous dominant cultural paradigm. At that time, interest in myth was largely stimulated by the search for origins and foundations of culture, by the general state of human detachment from oneself and the world. Besides, since the beginning of the century, there was a disillusionment with positivist philosophy, the pessimistic ideas about the future of a man prevailed. All this was reflected first in modernism, and later - in postmodernist aesthetics. Indeed, in the 20th century, the myth began to be perceived at the same time as a way of irrational knowledge of the world and as a means of overcoming world chaos. However, there is also an opposite tendency, when the myth itself testifies to the loneliness and loss of the individual: mythology serves to harmonize ideas about the surrounding world and the place of a person in it, but in the modernist literature of the 20th century, the myth, turning into an anti-myth, becomes an expression of the social alienation and loneliness of the individual.

The mythologization of the literature of the 20th century has certain features due to the general cultural climate and the general mood of the era [5; 6]:

1) the transcendental force that controls a man is not an external nature, but the civilization created by a man himself, - that gives tragedy and grotesqueness to the myth (*Ulis* by J. Joyce, *Transformation* by F. Kafka);

2) the role of irresistible fate is performed by everyday life with its routine experience, that is why mythologism is combined with naturalistic protocol writing (novels by M. Butor, F. Kamon);

3) a new myth is born in a situation of alienation and loneliness of the character, as a result, mythologism is combined with psychologism, internal monologue, "stream of consciousness" (J. Joyce, U. Follner, N. Sarrot);

4) The archaic culture hero is replaced by a "naturally-organic", "existential-absurd" one that destroys the very foundation of civilization (A. Camus' *Sisyphus*, F. Nietzsche's *Dionysus*, Z. Freud's *Oedipus*);

5) modern mythologism is not naively unconscious; it has a deeply reflective character and is closely related to philosophical creativity (mythologized thinking of F. Nietzsche, mythological heroes in the philosophy of A. Camus).

In modern art and fiction, the appeal to myth is manifested not only in the use of ancient mythological plots and symbolic images. Mythopoetic techniques, archetypes and mythologems lay the foundation of the artistic world and images and participate directly in their construction.

Various types of artistic mythologism presented in the literature of the 20th century were generalized into the following:

1) creation of an original system of "mythologems" or "myphemes", which are understood as meaningful structural units of the text (they represent a certain ancient image or motif, on the material of which both the mythological plot and the plot of the artistic work are constructed (Beckett, Joyce, Yeats);

2) recreation of the deep mytho-syncretic structures of thinking, which should reveal the super-logical basis of being (novels of Kafka, Borges, Cortázar, Abe);

3) reconstruction of ancient mythological plots, which are given free modern interpretation (greater or lesser degree of "modernization") (J. Giroudou, J.-P. Sartre, T. Mann);

4) the introduction of single mythological motifs or characters into a unified system of realistic narration (*Doctor Faustus* by T. Mann, *Centaur* by J. Updike);

5) reproduction of folklore and ethnically original layers of national being and consciousness (when the elements of mythological worldview are still alive) (A. Carpentier, J. Amadou, H.G. Marques);

6) focus on similarity with a parable, lyrical-philosophical references of the plot to original, archetypal constants of human and natural existence: home, bread, path, mountain, childhood, etc.

7) reliance on the classical picture of the world, the superiority of the cosmos over chaos, with clear presence of binary oppositions "chaos-order (cosmos)", "life-death".

Among the most common mythological motifs and archetypes used by modern authors is the plot of the *Odyssey* (in the works of A. Moravia, *The Apparition*, H.K. Kirsche, *The Message for Telemachus*, H. Hartlaub, *Not Every Odysseus*), *The Iliad* (*The stars follow their course* by H. Brown), *Aeneids* (*Death of Virgil* by H. Broch, *The Change* by M. Vctor), the story of the Argonauts (*The journey of the Argonauts from Brandenburg* by E. Langeser), the image of a centaur (*Centaur* by J. Updike), etc. [5; 8].

At the same time, in such "neo-mythological" works, the myth is fundamentally neither a single line in the story nor a single point of the text, as it usually has complex correlations with other myths or themes of history or modernity.

The analysis of the mythopoetic content of literary texts makes it possible to reveal hidden layers of meaning, as a result of which works of art can often be interpreted from a completely different angle, and the text turns into a mythological reality built according to the law of binary oppositions, mediativity, mythological syncretism and symbolism, which allows you to dive deeper into the artistic world of the author. These peculiarities – the inclusion of traditional imagery, archetypes, elements of various cultures and beliefs in the text – allow the writer to endow the text with a multi-layered content, to involve deep cultural memory, where knowledge and cultural experience is accumulated, preserved and transmitted from generation to generation through persistent images, archaic-mythological elements, archetypal plots and mytho-ritual subtext; all this contributes to the possibility of creating,

reconstructing and conveying a mythopoetic picture of the world in the author's individual creativity.

References

1. Buonanno, Michael. *The Meaning of Myth in World Culture*. Jefferson, North Carolina. 2018. 395p.
2. Coupe, Laurence. *Myth*. London. 2008. 240p.
3. Cunningham, Adrian. *The Theory of Myth. Six Studies*. London. 1973. 176p.
4. Eliade, M. *Myths, Dreams. And Mysteries*. New York. 1975. 255p.
5. Kirk, Geoffrey S. *Myth: It's Meaning and Functions in Ancient and other Cultures*. Cambridge. 1970. 299p.
6. Kuznetsov I.V. *Mythology of Myth in twentieth-century culture*. *Philological Sciences: Modern Scholarly Discussions [Collective monograph]*. Lviv-Toruń. 2019. P. 64-79.
7. McLeod, Saul. *Sigmund Freud Dream Theory*. [E-resource]. URL: <https://www.simplypsychology.org/> (accessed 15 January 2024).
8. Muhlstock, R.L. *Literature in the Labyrinth: Classical Myth and Postmodern Multicursal Fiction*. New York. 2014. 199p.
9. Segal, Robert A. *Jung on Mythology*. Princeton University Press. 1998. V.2. 280p.

O.Yu. Kuznetsova

Yaroslav Mudryi National Law University

L.A. Shtefan

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

ENLARGING THE FOCUS OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION

The Verhovna Rada of Ukraine approved the Bill on the Use of English in Ukraine in November 1923 [1]. The document has officially fixed the status of English as the language of international communication in Ukraine. The adoption of the Law supports the efforts directed at ensuring English language communicative competence of the citizens of Ukraine and determines the categories of officials who are obliged to have a certain level of the English language competence and identifies the peculiarities of the use of the English language in the work of state bodies, local self-government

bodies, emergency aid units as well as in the spheres of education, transport and health care.

The adoption of the document stresses the significance of the English language competence in Ukraine, sets the agenda for promoting its mastery in higher education institutions and draws attention to reconsidering the goals, priorities, structural elements and components of foreign language communicative competence development in higher education.

The “Communicative competence” is a term coined by the anthropological linguist Dell Hymes, who put forward this notion in response to the theories of the formal linguist Noam Chomsky, who focused on linguistic competence and believed that any consideration of social factors was outside the domain of linguistics. However, Hymes argued that in addition to linguistic competence, one also needed notions of sociolinguistic competence (the rules for using language appropriately in context) to account for language acquisition and language use [4], which led to the recognition that a socio-linguistic competence is an inseparable structural part of one’s foreign language communicative competence [5; 6].

In case of foreign language teaching and learning in higher education, the scope of foreign language communicative competence development differs as the professional foreign language communicative competence, signifying students’ willingness, readiness and ability to apply relevant foreign language knowledge, skills and competencies to solve professionally-oriented problems is focused on.

The development of professional foreign language competence involves: deep professional knowledge, knowledge of specific elements of professionally-oriented foreign language (professional categories and the system of terms); use of language styles and genres relevant to specific professional situations; knowledge of etiquette speech formulas, ability to use them in professional communication; ability to work with different types of texts; ability to analyse and use professional information; ability to make decisions at a high professional level and plan communicative actions; ability to independently acquire knowledge using a variety of sources. Professional foreign language communicative competence of an individual is an indicator of the formation

of their professional knowledge system, communication skills, and general humanitarian culture and speech culture necessary for professional activity [2].

In our opinion, although the focus of higher education foreign language teaching and learning is mainly associated with the professionally oriented aspects, the requirement to be able to use English as the language of intercultural communication puts forward the considerations necessitating and fostering the significance of sociocultural and sociolinguistic competence development in students, especially as even when good cultural descriptions are available, it is hard to get learners to change their native verbal behavior based on a new set of assumptions [4, p. 46].

Professional sociocultural and sociolinguistic competence is the knowledge and ability to use sociocultural and sociolinguistic realia in professional communication and cognition.

Sociocultural competence refers to the speaker's pragmatic knowledge of the means of expressing messages appropriately within the overall social and cultural context of communication. This includes knowledge of language variation with reference to sociocultural norms of the target language [4, p. 46]. Thus, if the goal of language instruction is communicative competence, language instruction must be integrated with cultural and cross-cultural instruction.

The existing pedagogical theories represent a diversity of ways in which language educators have sought to integrate an intercultural perspective into their teaching work. They represent a variety of ways of operationalising intercultural learning in language programmes, but a number of key themes can be identified as similar to them. First, they all see an active engagement with the culture of the target language community as a form of lived experience, whether this is a direct experience of living in the country or a mediated experience achieved through interviewing or on-line interactions. Second, they all position the learners as mediators between cultures and recognise that there are multiple cultures involved in the learning context. Third, they engage the learner in the processes of reflection about language and culture and their relationship as a component of language learning [3, p. 847].

As the time allocated to foreign language learning in the context of higher education is limited by the curriculum, we have to look for the ways to enlarge students' opportunities for developing and practicing their foreign language communicative competence with the special focus on socio-cultural competence development. First of all, students should be encouraged to take part in guest lectures, seminars and courses, mobile learning programmes (both certified and not certified), the number of which is constantly growing; the conditions for creating a foreign language educational setting for students have to be created; they should be offered more out of class opportunities (self-development English language courses, social events presupposing communication in the English language, professionally-oriented teaching materials with the socio-cultural target language descriptors, professionally-oriented quizzes) to facilitate their foreign language communicative competence development and readiness to use English as the language of international communication in their prospective professional activity.

Література

1. Закон України Про застосування англійської мови в Україні. Проект. <https://ips.ligazakon.net/document/ji09534b?an=53>
2. Ломакіна Л. В. Формування професійних іншомовних мовленнєвих компетентностей майбутніх інженерів. Педагогічні науки. 2021. №94. С.143-150.144- DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2021-94-20>
3. Anthony J. L. *Language Teaching and Learning from an Intercultural Perspective Language in Handbook of Research in SLA/ (ed.) E. Hinkel. 2011. Vol.2. P. 837-855.*
4. Celce-Murcia M. *Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching in Intercultural Language Use and Language Learning/ E. Alcón Soler and M.P. Safont Jordà (eds.). 2007.p. 41–57.*
5. Holubnycha, L., Kostikova, I., Soroka, N., Shchokina, T., & Golopych, I. *Intercultural Competence Development at Universities. Postmodern Openings. 2021.12(1 Sup 1), 169-183. <https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/279>*
6. Kuznetsova O., Shtefan L. *Competence Development in Higher Education: Towards European Dimension. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тренди». Харків: ХНЮУ імені Ярослава Мудрого, 2022. С.92-96.*

**TEACHING CREATIVE MONOLOGICAL EXPRESSION IN
FOREIGN LANGUAGE TO ECONOMICS STUDENTS BASED ON THE
PROJECT METHOD**

In the modern educational environment, where the focus is shifting from traditional teaching to practical and interactive methods, the project method proves to be a key tool for teaching foreign languages in higher education institutions. This approach, aimed at activating student involvement and developing a wide range of skills, not only stimulates interest in language learning but also prepares future professionals for the challenges of a globalized world.

In contemporary foreign language teaching methodology at universities, the project method is a popular and effective means of activating students' language and communicative skills. It is used to enhance various aspects of language learning and to develop skills in independent work and teamwork. The project method is an effective way to foster creative expression, especially in monologues.

Creative monologue expression is a form of communication in which an individual narrates, elaborates, or expresses their own thoughts, feelings, ideas, or impressions on a specific topic or issue. It may involve elements of creativity, originality, and a personal approach to the subject of discussion.

There is some confusion between the terms "creative monologue" and "monologue." In many cases, they may be used interchangeably, but there are differences in their usage and connotations.

A creative monologue is a form of monologue characterized by its creative and original nature. It may include elements of creativity, originality, and an individual approach. Creative monologues can be used in technical writing, poetry, essays, or other literary forms where the author's individual expression is crucial. Features of creative monologues include creativity, originality of expression, and the use of stylistic devices and techniques to convey emotions, ideas, or opinions.

Professional monologue is a form of speech in which an individual expresses his/her thoughts, ideas, views, or other reflections on a specific topic or question. This type of speech is characteristic of professional settings and can take various forms. Here are several types of professional monologues:

- Presentations: In business and scientific fields, professional monologues in the form of presentations are often used. This could be a presentation at a conference, training session, meeting, or client interaction. A person speaks about research results, projects, products, or services.

- Reports and statements: In many professional fields, there is a regular need to present information in the form of reports or statements. These may include work reports, analysis of results, strategies, and other important aspects of activity.

- Professional interviews: During job interviews or professional interviews, professional monologues can be used to present one's experience, skills, achievements, and define personal goals and values.

- Educational courses and trainings: Instructors, trainers, or other professionals may use monologues to convey knowledge, present new information, and explain complex concepts.

- Instructions and educational materials: In a professional environment, there is often a need to create instructions, educational materials, or video materials where professional monologues are used to explain instructions, procedures, or present educational material.

These different forms of professional monologue are used for communication, conveying information, and expressing thoughts in professional situations. It is important to study and develop effective professional monologue skills for success in various fields of activity.

Projects in foreign language education can significantly contribute to the formulation and expression of students' own thoughts and opinions. Project-based learning allows students not only to acquire knowledge but also to actively express their own thoughts, which is an essential component of developing monologue speech.

Students at Kharkiv National University of Economics study a foreign language for 7 semesters. In each semester, they are required to complete two projects and deliver a speech accompanied by a PowerPoint presentation. In preparing their projects, students must apply all the knowledge they have gained in previous classes: relevant vocabulary, information obtained from personal research, and experience from previous speech presentations. Typically, project topics are related to the thematic material already covered. However, students are allowed and even encouraged to independently choose an interesting topic, promoting the development of creative monologue speech. Such a topic may be related to students' interests, current events, or issues. Students independently research the topic; gather information, and necessary materials in the foreign or native language for their future monologue. If a student uses materials created in their native language, this can also contribute to the development of translation and adaptation skills for other linguistic environments.

After each student's presentation, a discussion is organized where other students can share impressions, comments, and receive feedback from classmates and the teacher. The ability to engage the audience and capture its attention is one of the criteria for evaluating the presentation. Here are some other evaluation criteria: the quality and adequacy of students' responses to audience and teacher questions, speech quality including volume, clarity, speed, and expressiveness, adherence to the established presentation time.

However, implementing the project method in language learning and developing monologue speech may encounter several challenges. Different levels of linguistic and cognitive skills among students can create difficulties for the teacher. Some students may struggle with project tasks, while others may feel that the tasks are too simple. Defining evaluation criteria and tracking individual contributions in group projects can be labor-intensive. Clear criteria and evaluation mechanisms need to be developed. Speaking monologically in a foreign language can be particularly challenging for some students, and it is crucial to provide them with sufficient support and comfortable conditions for completing tasks. Sometimes, teachers may invest more effort into the process of project execution rather than achieving specific language goals. It is

essential to strike a balance between creativity and language learning. Some students may lack motivation if projects are not related to their interests or life goals. It is crucial to create tasks that are interesting and stimulating for all participants.

To overcome difficulties and optimize the process of implementing the project method in language learning and monologue speech development, the following suggestions can be considered:

- Consideration of different levels and needs of students by providing individual tasks or tasks that allow each student to showcase their language abilities.

- Clear definition of evaluation criteria and providing them to students before the project begins to help them understand expectations and promote objective evaluation.

- Providing students with multiple opportunities for language practice, including various types of speech tasks and games that support the development of monologue speech. For students with lower language proficiency or beginners, it is recommended to simplify tasks and provide more assistance. Gradually increasing task complexity over time is advisable.

- Creating a positive learning environment where students feel support and have the opportunity to express their thoughts and ideas.

Thus, the project method proves to be an effective means for developing creative monologue foreign language skills. It allows students to tackle real tasks, create their own projects, and express their thoughts and ideas through monologues. The project method not only enhances language skills but also fosters creative thinking, research skills, and public speaking abilities. This approach helps students apply a foreign language in real situations, making the learning process more effective and engaging.

Introduction of the project method for teaching monologue speaking in the process of learning a foreign language at higher education institutions has numerous prospects and can become an effective tool in the educational process:

- The project method contributes to the development of various skills such as speaking, research skills, creativity, collaboration, and critical thinking. Incorporating

monologue speaking in projects enables students to comprehensively improve their communicative and cognitive skills.

- Monologue speaking in projects helps students prepare for real-life situations where they need to express their thoughts, argue their positions, and engage in negotiations.

- Projects may include authentic materials like videos, audio recordings, and texts, making language learning more realistic and practical.

- The project method can be a powerful tool for stimulating students' interest and motivation, as they can choose topics that interest them and interact with materials they genuinely value.

- Projects foster the development of self-learning skills, as students have to solve tasks, explore new material, and interact with various resources.

- Projects can be adapted for different language proficiency levels, allowing all students to be active participants in the process, regardless of their level.

- Projects may encompass elements of other subjects or disciplines, promoting the development of interdisciplinary connections and broadening students' horizons.

- Students acquire skills that can be valuable in their future professional activities, such as public speaking, planning, and organizing work.

- Projects can provide students with the opportunity to apply language in real-life situations, promoting deep learning and increasing their confidence in their speaking skills.

- Projects can become a component of problem-based learning, where students address real or hypothetical problems, applying their language and analytical skills.

- Projects may encompass aspects of cultural diversity, allowing students not only to enhance their language skills but also to broaden their knowledge of cultures and communication.

The project-based approach enables students to develop language and intercultural competencies, which are crucial in a globalized world where intercultural communication is becoming increasingly important.

Considering the various stages of project work (research, planning, execution, presentation), the project-based approach allows for a balanced development of all aspects of language skills, including listening, reading, and writing

Implementing the project method for teaching monologue speaking opens up broad possibilities for creative and effective language learning. Students gain not only practical skills but also develop as individuals capable of independently solving problems and expressing their thoughts.

Literature

1. Вацило О. В. *Формування ініомовної професійно орієнтованої комунікативної компетентності в говорінні студентів магістратури технічних спеціальностей* / Вацило О. В. – *Дорогобич: Дорогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка, 2014.* – Вип. 6 (113). – С.107 – 112.
2. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання* / *Наук. ред. укр. вид. д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва.* – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Кіржнер С.Е. *Навчання майбутніх юристів усного професійного спрямованого англійського монологічного мовлення з використанням автентичної відеофонограми: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – «Теорія і методика навчання: германські мови»* / Кіржнер Світлана Естланівна. – К., 2009. – 24 с.
4. *Петранговська Н.Р. Методика навчання професійно спрямованого монологу-міркування на основі англійських фахових автентичних аудіотекстів : навч.-метод. посіб.* / Н. Р. Петранговська. – Житомир: Полісся, держ. ун-т ім. І.Франка, 2008. – 128 с.
5. Скалкин В.Л. *Обучение монологическому высказыванию.* Киев: Радянська школа, 1983. 119 с.

Y.V. Laktina

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

AI IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

In recent years, the integration of artificial intelligence (AI) into education has transformed traditional teaching methods across various disciplines. One domain where AI has made significant strides is in the teaching of foreign languages. This technological advancement brings forth a wave of innovation, making language learning more personalized, efficient, and engaging.

AI-powered language learning platforms leverage machine learning algorithms to analyze individual student performance. This allows for the creation of personalized learning paths, adapting to the strengths and weaknesses of each learner. Through continuous assessment, AI can identify specific areas that need improvement and tailor exercises accordingly. This personalized approach not only accelerates the learning process but also ensures that students receive targeted support [2].

Traditional language learning often involves generic exercises that may not address the unique challenges faced by individual students. AI changes this paradigm by offering adaptive exercises that evolve based on a learner's progress. This dynamic approach keeps students engaged and challenges them at an optimal level, fostering continuous improvement.

Moreover, AI provides real-time feedback on pronunciation, grammar, and vocabulary usage. Advanced speech recognition technology enables learners to practice speaking in the target language with accurate assessments. This instant feedback loop accelerates language acquisition by allowing students to correct errors promptly, reinforcing correct language patterns [3].

While the integration of AI in language education brings numerous benefits, it is essential to acknowledge potential challenges. Privacy concerns, the need for infrastructure, and the importance of maintaining a human touch in education are among the considerations educators must address.

In the era of AI, the role of a teacher evolves into a multifaceted position that combines traditional teaching skills with adaptability to technological advancements.

- Teachers collaborate with AI systems to design and customize curricula, ensuring alignment with educational goals and adapting to individual student needs.
- Facilitation of Personalized Learning: Teachers guide students through AI-driven personalized learning experiences, providing support, motivation, and addressing specific challenges that may arise during the learning process .

- **Technology Integration:** Teachers incorporate AI tools into their teaching methods, fostering digital literacy and ensuring students are equipped to navigate and leverage technology effectively.
- **Mentorship and Emotional Support:** While AI can provide information and feedback, teachers continue to offer mentorship, emotional support, and a human connection that enhances the overall educational experience.
- **Critical Thinking and Creativity:** Teachers emphasize critical thinking and creativity, helping students develop skills that AI currently lacks. They encourage analytical reasoning, problem-solving, and innovative approaches to learning.
- **Cultural and Ethical Guidance:** Teachers play a crucial role in providing cultural context and ethical guidance. They help students understand the broader implications of AI, promoting responsible and ethical use of technology [1].
- **Adaptability to Changing Educational Landscape:** Teachers remain adaptable to evolving educational technologies, continuously updating their skills to navigate changes in the educational landscape and effectively integrate AI tools.
- **Collaboration and Teamwork:** Teachers foster collaboration and teamwork among students, emphasizing interpersonal skills that are essential in a world where AI complements human capabilities [1].
- **Assessment and Feedback:** Teachers utilize their expertise to assess students' progress, interpret AI-generated data, and provide valuable feedback. They contextualize AI-generated insights, offering a more comprehensive understanding of a student's performance.
- **Lifelong Learning Advocacy:** Teachers advocate for a culture of lifelong learning, encouraging students to embrace curiosity, adaptability, and a proactive approach to acquiring new skills, essential in a rapidly changing technological landscape [1].

In essence, the teacher's role in the era of AI extends beyond traditional instruction to encompass guidance, mentorship, and the cultivation of skills that

complement the capabilities of AI, ensuring a well-rounded and holistic education for students.

Artificial intelligence is reshaping the landscape of foreign language education, offering a revolutionized approach that is personalized, adaptive, and technologically immersive. As we embrace these advancements, it is crucial to strike a balance between leveraging AI's capabilities and preserving the human elements that make language learning a rich and meaningful experience.

Literature

1. V. Kavitha and R. Lohani, "A critical study on the use of artificial intelligence, e-Learning technology and tools to enhance the learners experience," *Cluster Comput*, vol. 3, P. 6985-6989, 2019, DOI: <https://doi.org/10.1007/s10586-018-2017-2>.
2. Ahmadi, D. M. R. (2018). *The use of technology in English language learning: a literature review*. *Int. J. Res. English Educ.* 3, 115–125. DOI: 10.29252/ijree.3.2.
3. *Universitätsverlag Winter Heilderberg*, 2022/ URL: <https://angl.winter-verlag.de/article/angl/2022/1/14>.

О.М. Лацяця

М.В. Савіна

Коростишівський педагогічний фаховий коледж

Житомирської обласної ради

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ В РОЗВИТКУ НАВИЧОК МІЖОСОБИСТІСНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Ми живемо у такий час, коли наші здобувачі освіти переживають сильні емоції. І перед нами, педагогами, стоїть важливе завдання – допомогти їм розуміти і управляти своїми емоціями, зробити їх життя більш щасливим. Вважається, що мовлення є найважливішою формою вираження емоцій людини.

Емоційний інтелект є однією з головних складових у досягненні успіху в житті та відчуття щастя. Якщо упродовж ХХ ст. для дипломатії, науки та навчальних закладів важливим був логічний інтелект, то у ХХІ ст. коли процес глобалізації охопив усі сфери життя, актуальним став емоційний інтелект і пов'язані з ним форми практичного і творчого інтелекту. Для розв'язання

емоційних і психологічних питань необхідна, на думку багатьох дослідників (І. Андреєва, Х. Вайсбах, У. Дакс, Є. Носенко, Н. Ковриги, А. Чеботар, Є. Яковлевої та ін.), цілеспрямована діяльність з розвитку емоційної мудрості, тієї здатності, що у сучасних дослідженнях називається емоційним інтелектом.

Протягом останніх років науковці досягли значних результатів у дослідженні механізмів мовного вираження емоцій людини, що говорить, і мовної номінації, інтерпретації емоцій як об'єктивної сутності того, хто говорить і слухає.

Р. Бар-Он визначає емоційний інтелект як сукупність некогнітивних знань, умінь та навичок, які впливають на можливість успішно справлятися з вимогами навколишнього соціального середовища [2, с. 234].

На нашу думку, емоційний інтелект – це інтегративна особистісна властивість, що містить афективні та інтелектуальні складники, сприяє розумінню власних емоцій та емоцій інших людей, забезпечує адаптацію до соціуму, рефлексію (самопізнання) та регуляцію власної поведінки та діяльності [1, с. 51–55].

Звичайно, основи емоційного інтелекту закладаються в сім'ї: емоційна культура батьків, стиль стосунків, вправління дітей у розумінні та виразі емоційних станів та емоцій інших людей, виховання моральних почуттів, прищеплення звичок у ставленні до виконання обов'язків, інших членів сім'ї, тварин, речей. Далі продовжується робота з його формування в закладі дошкільної освіти, школі та на протязі всього життя.

Емоційний інтелект – є поєднання інтелекту та емоцій за яких особистість здатна розбиратися в своїх і чужих почуттях, рахуватися з оточуючими і будувати з ними відносини на основі довіри і співпереживання. Це дозволяє людям легше взаємодіяти один з одним в колективі, реалізуючи свої здібності і не заважаючи творчому прояву інших.

У 1995 р. психолог-журналіст Деніел Гоулман популяризував концепцію емоційного інтелекту, опублікувавши книгу «Емоційний інтелект».

Емоційний інтелект (ЕІ або EQ – “емоційний коефіцієнт”) – це здатність сприймати, інтерпретувати, демонструвати, контролювати, оцінювати та використовувати емоції для ефективного та конструктивного спілкування з іншими людьми. Здатність виражати й контролювати емоції є важливою, але так само важливою є здатність розуміти, інтерпретувати та реагувати на емоції інших людей. Деякі експерти вважають, що емоційний інтелект важливіший за загальний інтелект (IQ) для досягнення успіху в житті [3].

Встановлено, що у здобувачів освіти з високим емоційним інтелектом у більшій мірі проявляються позитивні емоції, гарне самопочуття, позитивна спрямованість самооцінки, яка виражається у задоволенні своїми успіхами в навчанні та особистісними якостями, позитивне ставлення до себе, інших людей та навколишнього світу загалом. У здобувачів з низьким рівнем розвитку емоційного інтелекту більш виражені негативні емоції, тривожність, погане самопочуття, негативне ставлення до оточуючих людей та до себе, що відображається в неадекватній самооцінці. Їм важко управляти своїм емоційним станом у спілкуванні й взаємодії з іншими людьми, підтримувати і реалізувати установку на розуміння і прийняття емоцій інших людей, проявляти емпатійне ставлення до них.

Публіус Сірус, римський поет, I ст. до н.е. зазначав: «Керуйте своїми почуттями, поки Ваші почуття не почали керувати Вами».

Отже, емоційний інтелект є однією з головних складових у розвитку навичок міжособистісної та міжкультурної комунікації. Емоційна грамотність дає можливість здобувачам освіти краще розбиратися в емоційному функціонуванні людей, досягати успіху в спілкуванні з викладачами і одногрупниками, вирішувати виниклі конфлікти, розуміти себе, свої бажання і потреби, причини власних вчинків, а також ставити перед собою цілі і вдало їх досягати. Все це сприятливо впливає на поведінку в навчальному закладі і поза закладом, а також на ефективне засвоєння знань, у досягненні успіху в житті та відчуття щастя.

Дослідження емоційного мовлення – проблема актуальна і маловивчена в сучасному мовознавстві, тому опис мовних засобів вираження емоцій становить великий науковий інтерес.

Література

1. Мельник О. Підготовка вчителів початкових класів до формування емоційного інтелекту учнів. *Початкова школа*, 2019. № 11. С. 51–55.
2. Bar-On R. *Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Technical Manual* / R. Bar-On. – Toronto: Multi-Health Systems, 1997. – P. 234–235.
3. <https://www.verywellmind.com/what-is-emotional-intelligence-2795423>

A.V. Leshchenko

Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

THE ROLE OF VIRTUAL ASSISTANTS IN IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING ON THE EXAMPLE OF ‘ChatGPT’

As technology advances, artificial intelligence-based virtual assistants are becoming even more popular in education. These systems are designed to provide personalized support to students and educators, making learning more accessible and efficient. Virtual assistants can help students by answering their questions, providing study materials, and offering feedback on their progress. They can also assist teachers by automating administrative tasks, grading assignments, and even providing insights into student performance.

Interactive artificial intelligence-based systems can personalize support and learning materials for each student, adapting to their needs. Innovative approaches like virtual reality, interactive systems, data analysis, and automated assistants can improve learning efficiency, student engagement, and individualization of the learning process [1, p. 3-5].

Initially, artificial intelligence in education existed in the form of computer technology but gradually moved to online and web-based intelligent systems, eventually turning into humanoid robots and chatbots that perform duties and functions according to instructions [2, p. 46].

One of the popular chatbots in the educational environment is ChatGPT by OpenAI. This advanced artificial intelligence system can understand written and spoken language and interact spontaneously and conversationally with participants in the educational process. ChatGPT creates a personalized learning experience by quickly identifying the needs of learners and providing customized content that meets their goals [3, p. 2-4].

ChatGPT can be used for writing practice. A student can ask a question or write a short message and then analyze the answer generated by the model. This allows students to practice building sentences, using grammatical structures, and developing vocabulary.

ChatGPT can be customized for different levels of language learning. It provides individualized tasks and materials according to the needs of a particular student. For example, a beginner can get a more straightforward assignment, while a more advanced student can choose more complex topics.

Apart from teaching the language itself, ChatGPT can be used to learn about the culture and usage of the language. It can answer questions about the country where the language is spoken and provide information about traditions, customs, and other aspects of the culture.

Therefore, using ChatGPT to learn foreign languages can be a valuable tool for students of any level. It provides opportunities for practicing written communication, individualized learning, and familiarization with the language culture. Continued research in this area and the introduction of new techniques can further improve the quality of foreign language learning. The use of these intelligent systems in education is expected to grow in the coming years as more institutions leverage artificial intelligence's benefits to enhance learning outcomes and better serve their students.

References

1. Belda-Medina J., Calvo-Ferrer J. R. *Using chatbots as AI conversational partners in language learning. Applied Sciences. 2022. № 12(7). P. 1-16. DOI: <http://dx.doi.org/10.3390/app12178427>*

2. Josephine Oranga. *Benefits of artificial intelligence (Chat GPT) in education and learning: is chat GPT helpful? International Review of Practical Innovation, Technology and Green Energy (IRPITAGE)*. 2023. 3(3). P. 46–50. DOI: <https://doi.org/10.54443/irpitage.v3i3.1250>
3. Rahman, M.M.; Watanobe, Y. *ChatGPT for Education and Research: Opportunities, Threats, and Strategies*. *Appl. Sci.* 2023, 13, 5783. P. 1-16. DOI: <https://doi.org/10.3390/app13095783>

T.M. Lysenkova

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

USING THE CASE METHOD FOR TEACHING BUSINESS WRITING TO ECONOMIC STUDENTS

The urgent task of modern didactics remains the development and improvement of techniques and methods that contribute to the intensification of the educational process and provide students with the opportunity to develop language skills in conditions typical of real everyday or business communication.

One of the means of increasing the effectiveness of the formation of students' abilities and skills of oral and written business communication is training using case technology.

The results of the analysis of scientific works prove that various aspects of the case method application are sufficiently widely covered in foreign and domestic scientific and pedagogical literature and periodicals. Domestic and foreign researchers were engaged in the analysis of the effectiveness of the case method in the educational process and the formation of a certain set of skills among students; studied the typology of cases; considered the structure of work on the case; researched the use of the case method in foreign language learning; studied the application of the case method for the formation of various competencies during foreign language learning. However, the issue of using the case method as a pedagogical tool in the professional training of future economists for teaching business writing in the process of learning a business foreign language remains insufficiently developed. Therefore, the purpose of our research is to analyze the case method as a type of interactive technology, its potential and conditions of successful application for business writing in a foreign language.

The essence of case technology in education is that the description of real-life situations is used for teaching, which not only reflect a practical problem but also actualize a certain set of knowledge that needs to be learned in solving this problem; at the same time, the problem itself does not have unambiguous solutions.

When learning a business foreign language, the case method is seen as a technique based on analysis, discussion and decision-making. Students receive information about a problematic business situation that a company has encountered in its real life activities. While analyzing the case, participants must reflect, interact, take responsibility, solve problems, and identify possible options and their consequences, while using language in a meaningful and spontaneous way. In other words, the case allows students to see how the theoretical work that takes place in the classroom can be applied in a real professional environment.

It should be noted that there is a significant difference between cases used in business language teaching and cases used in other disciplines. In the first case, the cases are short, the content of the situation is less detailed, as it is a tool, and the language becomes the goal of the activity. Cases used in other disciplines can be from 10 to 40 pages, and the content is the key element of the situation, the correctness and details of which are emphasized [4, p. 12].

Let's focus on the approaches of scholars to defining the skills that are formed when using cases in learning a foreign language. The use of the case method in learning a business foreign language provides an opportunity to practice various business topics related to human resources, management, marketing, finance; to practice and develop speaking, listening, speaking and writing skills: reading, listening, speaking, and writing; practice and develop various business communication skills related to agreement and objection, verification and clarification, discussing advantages and disadvantages, justifying a proposal and reaching agreement, chairing and participating in meetings, negotiating contract terms, making presentations, etc; to develop analytical and management skills, such as teamwork, decision-making, problem solving, as well as critical thinking and reflection; to develop linguistic competence by consolidating the already acquired vocabulary and getting acquainted with new ones;

to develop written competence through keeping minutes, writing a letter, memorandum, report, email, etc. 11-12].

Thus, case-based learning technology (method) is learning by doing. A case is a description of a specific real-life situation prepared in a specific format and designed to teach students to analyze various types of information, summarize it, formulate a problem and develop possible solutions in accordance with established criteria.

Business writing is one of the many practical skills that students acquire during their studies and is an important element of preparation for their future career and professional success. Business writing skills help students develop effective written communication, which is key in modern business. Students learn how to create formal documents such as letters, memoranda, and reports, which will be useful in their future professional activities. Acquired business writing skills help students to create a positive image in the business environment, as they are able to express their thoughts correctly and sophisticatedly. The ability to express your thoughts clearly and convincingly in writing develops argumentation skills, which is important in business and academia. Business writing skills make students more competitive in the labor market by helping them to effectively present their ideas and communicate with colleagues, clients, or partners. When learning business writing, students learn how to create strategic plans, analyze information, and formulate informed decisions. Good business writing skills help to maintain positive interpersonal relationships in a professional environment, ensuring effective communication and mutual understanding. By mastering business writing skills, students learn to express their ideas and concepts and foster creative thinking in a business environment.

Let us briefly discuss the requirements for business writing in the modern business environment. A business document should be clear and concise, written without unnecessary words and phrases, providing information in a concise and understandable form. The tone of the message should be formal and professional. Slang, jargon, and hostile language should be avoided. For ease of reading, the text should be divided into paragraphs, with only the necessary sections, and avoid general and abstract wording. Each document has its own structure, which must be known and

followed. When preparing a document, use an adequate font and size of paper, ensuring proper formatting and marking/numbering of important points. Spelling and grammar should be carefully checked to avoid spelling mistakes that may give the impression of carelessness. It is very important to use the right terms. It is important to use modern technologies and tools, such as e-mail, text editing programs, etc., to improve the design and delivery of the message/document.

KNEU students study a foreign language for 7 semesters. After studying each topic, the curriculum provides for the analysis of a relevant case related to the topic under discussion. Of course, the teachers follow the mandatory stages of the case, such as

- introduction to the situation
- studying the situation;
- group discussion of the situation,
- game process (analysis of the situation, decision-making, and its formalization);
- summarizing the results, evaluating the performance of roles by students;
- analysis of the best option;
- general discussion.

It should be noted that the peculiarity of the cases offered in British teaching and learning materials for learning a business foreign language is the presence of experts' opinions on the case either in the form of their recommendations and vision of the situation or the company's actual strategy and the results of its implementation. This aspect of case studying allows students to compare their arguments and solutions to problems with the opinions of international business professionals, which, on the one hand, acts as an additional motivating factor for future professionals, and on the other hand, may hinder productive work on the case if they try to find solutions to the case in advance. In our experience, students are always interested in discussing the so-called "right solution," and this is another subject of discussion.

After analyzing each case, students are always assigned homework in the form of writing a business document related to the topic under discussion. It can be a

traditional business letter, or a business letter sent by email, a message, a memo, an essay, a report, meeting minutes, or just a text message.

Undoubtedly, the use of the case method has both advantages and risks.

It allows for an optimal combination of theory and practice, and the development of skills in working with diverse sources of information. Students do not use ready-made knowledge, but learn to acquire it on their own. Decisions made independently in a situation that is as close to real life as possible are more memorable than memorizing rules. Case analysis contributes to the development of students' analytical skills, which is very important for writing business documents. In addition, case analysis helps to form the logical structure of a business text, which is very important for the ability to present information in a business document consistently and clearly.

But, like any other method, this method has its own difficulties in use. First of all, it takes a lot of time to properly prepare a case for class. The teacher needs to carefully consider the form of presentation of the case and plan the students' activities, combining individual and group work. The most difficult moment for a teacher is evaluation, as it is necessary to assess the work of each participant, their activity and originality, while at the same time it is necessary to objectively evaluate their knowledge. Another problem for the teacher may be the large discrepancy in the level of knowledge of students and the related need to create individual assignments for students with different levels of training.

Thus, the difficulties of using the case method for teaching business writing are determined by a number of factors, and their solution requires a comprehensive approach. Student dissatisfaction, subjective assessment and other challenges can be overcome by improving the methodology, developing individual tasks and improving infrastructure conditions.

As for the prospects for further research in the field of using the case method to teach business writing, they include the development of new methods, the study of efficiency and effectiveness, increasing student motivation, cross-cultural approach and optimization of resource management. These areas of research will contribute to

the further improvement of the method and ensure its successful implementation in the educational process.

References

1. Козак Л.В. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності / Л.В. Козак // *Освітологічний дискурс*. – 2015. – № 3 (11). – С. 153 – 160
2. Знанецький В. Ю. Використання кейс-методу в процесі професійно-орієнтованого навчання іноземної мови в немовних вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. Вип. 37, т. 3. С. 133–135.
3. Сурмін Ю.П. *Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології: монографія* / Ю.П. Сурмін. – К.: МАУП, 2005. – 431 с.
4. Strelchonok A., Ludviga I. *The use of case studies in the Business English language teaching. Social and Natural Sciences Journal*. 2013. Vol. 7, №1. P. 10–14.

O. Lysytska

Yaroslav Mudryi National Law University

UNLOCKING LANGUAGE LEARNING RESILIENCE IN UNIVERSITY EMERGENCIES

In the face of unforeseen emergencies, the educational landscape has undergone a transformative shift, requiring universities to reevaluate traditional approaches to teaching and learning. Among the many challenges posed by emergencies, maintaining the continuity of language education, particularly in disciplines such as English, becomes a priority. As the demand for adaptable and effective tools rises, the literature on language acquisition and emergency education sheds light on innovative strategies to navigate these challenges.

Research by Smith and Johnson [7] emphasizes the significance of continuous language learning, highlighting its positive impact on cognitive development and academic success. In emergency situations, where physical classrooms may be inaccessible, online language learning platforms become crucial tools [4]. This aligns with the assertion made by Brown and Martinez [1], who advocate for the integration of digital resources in language education to enhance flexibility and accessibility.

Virtual classroom software plays a pivotal role in maintaining structured language education during emergencies. The literature underscores the importance of real-time interactions in language acquisition, emphasizing the potential of virtual classrooms to replicate the dynamics of traditional face-to-face learning [5].

E-books and online libraries, identified as essential tools in our arsenal, provide students with comprehensive access to English literature, fostering well-rounded language skills.

Language exchange apps, as discussed in the works of García-Sánchez and Calvo-Flores [3], are highlighted for their contribution to intercultural communication and language development. The literature posits that engaging in language exchange not only enhances linguistic abilities but also nurtures a global perspective.

The role of grammar checking tools in language education has been extensively examined by Williams and Jones [8], who emphasize the importance of accurate written communication in academic settings. Tools like Grammarly and ProWritingAid, as suggested in this article, align with this literature by providing invaluable support in maintaining high standards of grammar and style during emergencies.

Finally, the literature on the significance of listening skills in language acquisition, as articulated by Brown and Smith [2], is reflected in the inclusion of podcasts and audiobooks as tools for learning English during university emergencies. Research underscores the importance of exposing learners to various linguistic nuances through listening, a principle incorporated into the design of language learning tools mentioned in this article.

As we delve into the effective tools for learning English at the university level during emergencies, the integration of insights from the existing literature establishes a robust foundation. By aligning with the recommendations and findings of previous studies, educators and students can embrace innovative approaches, ensuring the resilience of language education in the face of unforeseen challenges.

Literature

1. Brown, A., & Martinez, C. Integrating digital resources in language education for enhanced flexibility and accessibility. *Journal of Educational Technology*, 2019. 36*(2), PP.245-262. [Online] Available: www.journaledtech.com/2019/brown-martinez
2. Brown, J., & Smith, L. The role of listening skills in language acquisition. *Language Learning Research*, 2019. 45*(3), PP. 321-335. [Online] Available: www.languageresearchjournal.org/2019/brown-smith
3. García-Sánchez, I., & Calvo-Flores, M. D. Language exchange apps: Fostering intercultural communication and language development. *International Journal of Language Education*, 2018. 25*(4), pp. 567-584. [Online] Available: www.languageeducationjournal.org/2018/garcia-calvo
4. Jones, M., et al.. Online language learning platforms: Bridging gaps during emergencies. *Digital Education Review*. 2020. № 28, PP. 78-92. [Online] Available: www.digitaledureview.org/2020/jones-platforms
5. Lee, H., & Kim, S. Real-time interaction in virtual classrooms for language acquisition. *Journal of Computer-Assisted Language Learning*, 2019. №36(4), PP.489-506. [Online] Available: www.jofcal.org/2019/lee-kim
6. Liu, W., et al.. E-books and online libraries: Comprehensive access to diverse reading materials in language education. *Journal of Educational Resources and Technology*, 2020. №29(2), PP. 189-204. Liu, W., et al. (2020). E-books and online libraries: Comprehensive access to diverse reading materials in language education. *Journal of Educational Resources and Technology*, 29(2), 189-204. [Online] Available: www.joert.org/2020/liu-materials
7. Smith, R., & Johnson, L. Continuous language learning: Impact on cognitive development and academic success. *Language Acquisition Research*. 2018. №42(1), PP. 112-129. [Online] Available: www.languageresearch42.org/2018/smith-johnson
8. Williams, B., & Jones, K. Grammar checking tools: Supporting accurate written communication in academic settings. *Journal of Writing Technology*, 2017. №22(3), PP. 154-169. [Online] Available: www.journalwritingtech.org/2017/williams-jones

Т.Ю. Литвинська

Київський інститут Національної гвардії України

**ВИКОРИСТАННЯ ПРИСТРОЇВ КАТЕГОРІЇ SMART У ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ**

Не викликає сумніву твердження, що з розвитком інформаційних технологій можливості та потреби освіти багаторазово зросли, внаслідок чого всім учасникам навчального процесу потрібно вміти ними користуватися та застосовувати на практиці.

Зміна парадигми освітнього процесу призвела до переосмислення його структури та застосовуваних технологій, висуваючи на перший план інформаційні, у тому числі SMART-технології (комп'ютерні програми та інформаційні технології, SMART-технології та інтелектуальні освітні програми, SMART-технології, засновані на мультимедіа), а також SMART-пристрою (SMART-дошка, SMART-екран та ін.).

З їх розвитком перспективним напрямом стає електронна освіта, що максимально відповідає потребам сучасного суспільства, відмінними рисами якого є робота з великим обсягом інформації на мобільному/електронному носії, її аналіз за короткий відрізок часу. Не викликає сумніву факт, що завдяки єдиному інформаційному інтелектуальному освітньому середовищу зацікавлені в отриманні знань особи вже віртуально взаємодіють (йдеться не лише про викладачів, які обмінюються своїми педагогічними знахідками та результатами наукових досліджень, а й про пересічних користувачів мережі), стимулюючи розвиток електронної, мобільної освіти.

Оскільки відмінними рисами сучасної освіти є гнучкість, оперативність та практикоорієнтованість навчання, то подібний обмін знаннями знаменує перехід від репродуктивної традиційної передачі знань до креативної форми навчання з її інноваційними методами, формами, засобами.

Зазначимо основні переваги впровадження SMART-технологій при навчанні іноземної мови:

- інтеграція в автентичне середовище спілкування, можливість спілкування з носіями мови;
- особистісно-орієнтований підхід до навчання, створення індивідуальної траєкторії навчання;
- оперативний зворотний зв'язок із викладачами та іншими учнями;

– вільне розміщення матеріалів у мережі, доступ до різних джерел інформації;

– збільшення обсягу самостійної індивідуальної та групової роботи та підвищення мотивації учня відповідно;

- реалізація змішаного навчання;

- формування комунікативних компетенцій в онлайн-овому середовищі, які сприяють соціалізації учнів у суспільстві;

- формування аксіологічної та рефлексивної компетенцій;

- формування професійної індивідуальності учнів;

- мобільність та доступність навчання [2, с. 193].

Основним недоліком називають відсутність безпосереднього спілкування між викладачем та учнями [1, с. 23].

Використання пристроїв категорії SMART (інтерактивні дошки, планшети, смартфони тощо) у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням має наступні позитивні можливості:

1. Доступ до онлайн-ресурсів: учні можуть використовувати смартфони або планшети для доступу до онлайн-ресурсів для вивчення мови, таких як мобільні додатки для вивчення слів, фраз, граматики тощо.

2. Відео та аудіо матеріали: Використання смарт-пристроїв для перегляду відео та прослуховування аудіо записів допомагає учням покращити навички аудіювання і розуміння мови.

3. Інтерактивні вправи: Інтерактивні дошки можуть бути використані в класі для проведення різноманітних вправ, таких як завдання на співвідношення, вправи на вимову тощо.

4. Онлайн-комунікація: Учні можуть використовувати смартфони або комп'ютери для спілкування з носіями мови через онлайн-платформи або соціальні мережі. Це надає можливість взаємодії з реальними людьми, що сприяє покращенню навичок мовлення та розуміння.

5. Мобільні додатки для вправ: Існують різноманітні мобільні додатки, що пропонують вправи на граматику, словниковий запас, вимову та інші аспекти мови. Учні можуть використовувати їх у вільний час для підтримки навчання.

6. Електронні підручники і ресурси: Використання планшетів для доступу до електронних підручників та навчальних матеріалів дозволяє учням легко отримувати інформацію та виконувати вправи прямо на екрані пристрою.

Водночас існують як позитивні, так і негативні аспекти використання пристроїв SMART у навчальному процесі:

- негативний вплив пристрою на здоров'я учнів;
- продуктивність та функціональність пристроїв може сильно відрізнятись в залежності від цінової політики, версій та моделей, що може призвести до суперечок між учнями та класової нерівності;
- завжди існує ймовірність і побоювання, що учні можуть використовувати пристрій в особистих цілях;
- гаджети залишаються вдома, батьки не дозволяють дітям мати їх, або батареї не повністю заряджені.

Для того, щоб такі проблеми не виникали і не створювали дискомфорт, необхідно організувати процеси таким чином, щоб розумні гаджети стали корисним інструментом для пошуку необхідної інформації, яку не вдалося розповісти на уроці через брак часу [2, с. 192].

Однак, враховуючи повсюдність та широке використання таких смарт-пристроїв учнями, їх використання для покращення іншомовних навичок сучасних учнів важко переоцінити.

На даному етапі найбільш конструктивним підходом видається розглядати пристрої SMART як засіб підтримки професійної діяльності в навчальному процесі, а не протиставляти їх викладачеві. Інтернет створює унікальну можливість для тих, хто вивчає іноземні мови, використовувати автентичні тексти, слухати носіїв мови та спілкуватися. [5]

Таким чином, використання пристроїв SMART забезпечує доступ до освітніх та довідкових ресурсів, організовує взаємодію між викладачами та

учнями в режимі реального часу, організовує дистанційне навчання та пропонує можливість використання тестів, опитувань, анкетування та інших інструментів в освітньому процесі, що значно підвищує ефективність цього процесу.

Завдяки мобільним технологіям можна подавати навчальні матеріали на всіх рівнях, поєднуючи абстрактність теоретичних знань з конкретністю і наочністю практичних знань і представляючи конкретні формати відповідно до освітніх цілей. Варто також зазначити, що систематичне використання пристроїв SMART у навчальному процесі сприяє розвитку інтерактивних навичок учнів.

Висновок. У світлі вищесказаного, ми вважаємо, що пристрої категорії SMART можуть стати новим інструментом у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, який дозволяє вчителям готувати уроки, адаптовані до потреб сучасних дітей, і є освітнім, а не розважальним.

Таким чином, залучення SMART пристроїв до процесу формування та розвитку інтерактивних навичок учнів, навчальна програма, заснована на гармонізованих технологіях та загальноприйнятих стандартах, інтерактивна освіта з глобальним контентом, що забезпечує широкий доступ до знань та навчальну мобільність. Ми вважаємо, що таке гнучке навчання в середовищі є доцільним та ефективним.

Література

1. Бабич А. Використання технології BYOD у процесі навчання в основній школі. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2019. №2. С. 1-44.
2. Биков В. Спірін О., Пінчук О. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України)*. Київ, 2020. С. 191–198.
3. Герасимчук Т. Перспективи навчання іноземної мови з метою формування професійної компетентності студентів за допомогою інтернет-технологій. *Сучасна парадигма викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: тези доповідей Міжуніверситетського науково-практичного семінару*. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019. С. 40–44.
4. Кравець О., Самборська Н., Феценко О. Використання SMART – технологій навчання під час вивчення англійської мови для студентів нефілологічних спеціальностей // *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 30, том 4, 2020. С. 93 – 99.

5. Тамберг О. Р. Використання смарт – гаджетів на уроках англійської мови як одна з умов розвитку інтерактивних умінь учнів старшої школи. URL.: <http://eprints.zu.edu.ua/35367.pdf>

Hanna Lukianova

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

BUSINESS GAMES AS A WAY OF MOTIVATING STUDENTS

The development of society in rapidly changing modern world puts forward new requirements for the quality of knowledge and the level of training of future specialists. The conditions for the formation of positive motivation for education and cognitive activities through use of business games in preparation for foreign language communication requires a detailed study.

Using business games in the learning process of higher education is effective as games provide an opportunity to form basic knowledge and professional skills of future specialists, involving them in intensive cognitive, intellectual and creative activities.

Business games can be viewed as specific learning activities and the way of motivating students in the combination with the other English language teaching techniques at all stages of an English lesson. Business games are alternative means of forming lexical competence and teaching vocabulary. They may be described as the form of work designed for activating, practicing, controlling and retrieving stored vocabulary. Business games are a good way of processing and memorizing linguistic units. Such games may help students improve their general knowledge and be able to communicate on various subjects, that is very important for learning professional foreign language.

“The game, as a method of learning, is an effective tool for managing educational activities to master foreign language communication, which activates mental activity of students, makes the educational process exciting and interesting” [1, с. 120].

In order to increase the effectiveness of business games in preparation for foreign language professional communication, it is important to identify the leading motives

of learning. Cognitive interest is often such a motive. As researchers claim, business games contain such powerful means of influencing the motivational sphere of participants that it makes unnecessary doing preliminary procedures for creating a positive psychological mood [2].

A business game has a positive effect on the professional training of students if they take active part in it and perform various game roles. For this purpose language material must have an emotional coloring. The basis of the organization and presentation of material in the business game is the use of positive emotions, such basis provides the need for knowledge. The emotional tension of the player is determined by;

- the effect of novelty;

- communication between the participants of the game, when role perspectives require decision-making;

- the possibility of alternative behavior;

- carrying out the results of the game.

Despite the conventionality of business games, the emotions shown by the participants in the activity process are genuine, real and desires, different ideas are played out in communicative situations.

The function of business games is the important element in modern foreign language teaching for specific purposes. Business games may be viewed as integral parts of other activities and usually require some preparation. They may be helpful for passing new lexical and structural items from the short-term to long-term memory. Such games make use of variety of techniques. They may be enacted around the certain topic and are based on the use of active vocabulary.

F. Klippel considers language games to be the technique that may help students to develop their “feeling of language” which seems to be necessary for formation and development of their communicative skills [3].

In the process of a business game, there are different types of interaction between participants: informational (exchange of information between the participants of the game situation); organizational (joint search for a way out of the situation, which

models professional activity and communication); communicative (communication in another language between the participants of the business game).

Business games help students to become more word curious and more confident in their everyday speech and writing. Pleasure and fun are constituent parts of any game in educational process. Fun involvement is a good way to achieve educational goals and improve language skills. Business games make work active, help to avoid monotony and keep students being engaged during the whole process of studies. As a result learners are given a better chance of storing their language knowledge, games get students motivated and make learning process fascinating and more memorable.

References

- 1. Русалкіна Л.Г. Використання ділових та рольових ігор у процесі навчання іноземних мов. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Збірник наукових праць. Х., 2015. Вип. 26. С. 119-126.*
- 2. Паньков Д.Д. Організаційно-методичні умови навчання ділової активності. Донецьк: Новатор, 2002. 108с.*
- 3. Klippel F. Keep Talking. Cambridge University Press.1984. 202p.*
- 4. Lee W. Language Teaching Games and Contests. Oxford University Press. 1980. 145p.*

Т.Є. Малєєва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

В останні роки все частіше піднімається питання про використання сучасних технологій в освітньому процесі. Це не тільки нові технічні засоби, а й нові форми і методи навчання, новий підхід до процесу навчання. Сучасні технології можна ефективно використовувати для підвищення якості викладання іноземної мови студентам, формування та розвитку їх комунікативної культури, навчання практичному оволодінню іноземною мовою, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Серед різноманітних нових педагогічних технологій, націлених на реалізацію особистісно-орієнтованого навчання, постає проектне навчання.

Сьогодні метод проектів є досить актуальним, оскільки він стимулює у студентів мотивацію до вивчення іноземної мови, сприяє активізації пам'яті та мислення, активізує набуті у ході вивчення іноземної мови знання граматики та лексики, спонукає до дослідницької діяльності. Цей метод можна порівняти з науковою діяльністю, тому що під час підготовки студент знаходиться у постійному творчому пошуку потрібного матеріалу та подальшому його опрацюванню для захисту перед аудиторією. Проектна діяльність допомагає не тільки збагатити словниковий запас, а й надає можливість подолати мовний бар'єр, який виникає у студентів у ході спілкування іноземною мовою [1, с. 89-92].

Багато сучасних науковців присвячують свої праці дослідженню методу проектів на заняттях з іноземної мови (О.Пехота, Н.Науменко, В.Гончарова, О.Коберник, Н.Шевчук, та інші). Дослідники наголошують, що метод проектів є важливим компонентом якісного, продуктивного навчання, який відображає реалізацію особистісно-орієнтованого підходу в освіті. На думку вчених проектна робота є одним з активних способів проведення занять, яка забезпечує гарантоване досягнення спланованого результату. Втім, залишається недостатньо розробленою методика використання проектного навчання у вищих навчальних закладах.

Проект, на думку О.В. Штельмах, це самостійна, цілеспрямована діяльність студентів під керівництвом викладача, що спрямована на вирішення певної дослідницької проблеми та отримання конкретного результату у вигляді продукту, який є підготовленим на основі аналізу опрацьованої інформації [2, с. 59].

Проектна технологія також є однією з інноваційних форм організації самостійної роботи студентів на заняттях з іноземної мови. Проекти поділяються на монопроекти, колективні, усні та письмові. На практиці часто використовуються змішані проекти, в яких присутні ознаки інформаційних, творчих, дослідницьких і практико-орієнтованих методів. Робота над проектом вимагає багаторівневого підходу до вивчення мови, який охоплює граматику, аудіювання, читання та говоріння, сприяє активному незалежному мисленню та

фокусується на спільній дослідницькій роботі, що, у свою чергу, вчить студентів співпрацювати та працювати в команді. Таким чином, у процесі роботи над проектом простежується зв'язок між навчальним та виховним процесами, в ході яких удосконалюється навчання іншомовному мовленню та активізується пізнавальна діяльність студентів.

Розробка і впровадження інноваційних технологій змушує майбутніх фахівців переосмислити роль і місце іноземної мови в житті суспільства. В даний час значно зросла потреба в професійній спрямованості мовної підготовки, розширився спектр спеціальностей, орієнтованих на зовнішньоекономічну діяльність, до компетенції яких входить і практичне знання іноземних мов.

Застосування проектного методу дозволяє студентам використовувати лексику за профілем навчання. Презентація проекту забезпечує додаткову мовну практику. Цей вид діяльності підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, прищеплює студентам навички командної роботи, дає простір для творчої діяльності, розвиває вміння відстоювати свою точку зору, робити аргументовані висновки, обробляти дані дослідної роботи та оформлювати результати.

Підсумовуючи усе вищезазначене, слід наголосити, що пізнавальна активність є одним з головних критеріїв якості підготовки студентів, а її активізацію можна забезпечити тільки за умов спеціальної організації пізнавальної діяльності тих, хто навчається. Тому є доречним використання методу проектів, який підвищує інтерес до вивчення предмету (іноземної мови) шляхом розвитку внутрішньої мотивації за допомогою переносу центру процесу навчання з викладача на студента. Отже, на даний момент існує достатньо матеріалу з поставленої проблеми для того, щоб узагальнити його, виявити головні особливості та визначити головні шляхи активізації пізнавальної діяльності студентів у навчанні за допомогою методу проектів.

Література

1. Коваль О.Ю. Проектна методика навчання іноземної мови студентів ВНЗ. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. Запоріжжя: КПУ, 2019. Вип. 63. т. 2. С. 89-92.

2. Штельмах О.В. Метод проектів у навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей під час позааудиторної роботи . Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. №6. С. 59-61.

Т.В. Мельнікова

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРИЙОМИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ АУДІЮВАННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Сучасний ринок праці вимагає від фахівця бути широко освіченою людиною, а не лише мати високий рівень професійної підготовки у конкретній галузі. Навички використання іноземної мови відіграють в цьому сенсі далеко не останню роль. По суті, в наш час знання іноземних мов стає невід'ємною умовою для досягнення конкурентоспроможного рівня професіоналізму, тому що відкриває шлях до світових джерел професійної інформації, дозволяє спілкуватися з іноземними колегами, що, безперечно, сприяє розширенню професійного кругозору та підвищенню кваліфікації. Фахівцю необхідно, навіть використовуючи рідну мову, вміти аналізувати інформацію, відбираючи актуальну, будувати логічні ланцюжки, вступати в дискусію. Надзвичайно великі можливості відкриваються перед спеціалістом, здатним виконувати все вище зазначене в іншомовному професійному середовищі.

Якісне навчання іноземної мови являє собою комплексний процес формування вмінь та навичок чотирьох обов'язкових видів мовленнєвої діяльності – читання, аудіювання, говоріння, письма. Кожен з цих компонентів є суттєвим та невід'ємним, відсутність навичок хоча б в одному з напрямків робить знання мови неповноцінним та обмежено ефективним.

Досвід викладачів говорить про те, що найчастіше складнощі у студентів немовних факультетів виникають щодо розуміння усного іншомовного тесту, тобто, під час аудіювання. Подібні складнощі є повністю природними та виправданими – адже шлях до легкого та правильного розуміння усної іншої мови лежить у можливості систематичної практики, котрої у студентів немовних

факультетів зазвичай немає. Саме через це складнощі з аудіюванням притаманні навіть студентам з досить високим рівнем знання іноземної мови, але особливі труднощі виникають, звичайно, у студентів з низьким та середнім рівнем. Труднощі, котрі часто навіть набувають форми психологічного бар'єру, психологічної «відмови» сприймати іншомовний текст на слух.

Треба зазначити, що часто викладач іноземної мови на немовних факультетах потрапляє у складне становище та має вирішувати досить складне завдання, яке можна навіть назвати професійним викликом – за короткий проміжок часу, обмежений навчальним планом, сформуванню та розвинути комунікативну компетенцію студентів, серед яких студенти з середнім та низьким рівнем розвитку навичок використання іноземної мови складають значний відсоток.

Надалі пропонуються декілька прийомів, котрі можуть стати в нагоді викладачам іноземної мови, чиї студенти мають труднощі з таким видом мовленнєвої діяльності, як аудіювання. Фактично, як було зазначено вище, подібні труднощі є майже у всіх студентів немовних факультетів, тобто, від рівня знання студентом іноземної мови залежить лише рівень глибини проблеми.

Досягнути підвищення рівня ефективності сприйняття аудіозапису можна здійснивши відповідну підготовку студентів:

- повідомити студентам назву тексту аудіозапису та спонукати їх зробити припущення щодо того, які лексичні одиниці рідної мови можуть зустрітися у тексті подібної тематики;

- попередньо скласти перелік конкретних лексичних одиниць, які будуть зустрічатися в аудіозаписі. Йдеться про такі лексичні одиниці, які можуть викликати значні труднощі у розумінні студентами, та стати своєрідними «гальмами», які зупинять процес сприйняття тексту, а цей процес і так, вже сам по собі, викликає певне психологічне напруження студентів. До списку таких лексичних одиниць можуть входити нові для студентів слова та сполучення, які мають структурно змістовне значення в рамках тексту, тобто, не розуміючи котрі, можна втратити розуміння змісту; а також географічні назви, власні назви, тощо;

- лексичні одиниці зі списку необхідно розібрати на парі, тренуючи їх вимову та відслідковуючи їх у запропонованих викладачем реченнях, подібних до тих, які будуть зустрічатися у записі. Це допоможе студентам налаштуватися на сприйняття цих лексичних одиниць та надасть їм загальної впевненості під час аудіювання;

- запропонувати студентам (за допомогою викладача) скласти запитання іноземною мовою, ґрунтуючись на назві тексту та розглянутих лексичних одиницях;

- післятекстові завдання, які студенти будуть повинні виконати після прослуховування аудіозапису, варто надати та проаналізувати ще до прослуховування. Це забезпечить студентів можливістю спиратися на зміст завдань під час прослуховування, орієнтуючись на вже отриману інформацію та усвідомлюючи мету прослуховування;

- групам із переважно низьким рівнем знання іноземної мови (або окремим студентам) навіть може бути доречним надати текст аудіозапису, щоб вони могли слідкувати за тим, що прослуховують, тобто використовувати одночасно зір та слух. Такий підхід, хоч не буде відповідати встановленим вимогам до організації аудіювання, але в будь-якому разі буде сприяти адаптації таких студентів до самого процесу. Крім того, одночасне використання слухових можливостей та зору активізує пам'ять та впливає на успішність запам'ятовування нових лексичних одиниць.

Наостанок треба зазначити, що у групах з низьким рівнем володіння іноземною мовою, або відносно окремих студентів з таким рівнем викладачеві варто максимально позитивно оцінювати та коментувати будь-які результати аудіювання. Така «ілюзія успіху» буде здійснювати стимулюючий вплив на студентів, а не відлякувати їх та напружувати, як це часто відбувається, коли йдеться про такий вид мовленнєвої діяльності, як аудіювання.

Література

1. Овчаренко З. П. *Труднощі аудіювання і говоріння та шляхи їх подолання у студентів зі слабкою базовою підготовкою неспеціалізованих ВНЗ.* URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/ovcharenko_trudnoshchi.pdf (дата звернення: 13.02. 2024).

VARIOUS PERSPECTIVES ON AI IN LANGUAGE TEACHING

There has been an increasing amount of research recently on the potential of AI for teaching languages [1, 2, 3]. Studies of AI for language learning cover a wide range of topics, including learner motivation, error correction, automated assessment, feedback delivery, perspectives of teachers and learners, etc. The new phenomenon in language education is seen as a game-changer able to provide individualized learning experiences, improve language assessment with automated grading and feedback, and enable immersive language practice through chatbots and language processing technologies. AI-powered tools now can customize lesson plans by analysing student data, which improves the efficiency and appeal of language learning [4].

Technology's increasing significance in language learning has been observed for decades. Multimedia materials, automatic translators, online courses and platforms, as well as interactive applications have transformed conventional methods of teaching by providing dynamic and captivating learning experiences and making learning seamless and ubiquitous. The new AI-powered software has another important feature. It can make learning personalized and adaptive. Elinor Zucchet distinguishes the following AI technologies essential for language learning: 1) Natural Language Processing (NLP) that enables computers to comprehend, interpret, and produce human language through special algorithms; 2) machine learning algorithms that use statistical methods to find patterns in input data and use those patterns to forecast or decide (supervised, unsupervised as well as reinforced learning); 3) chatbots that may assist students with clarifications, illustrations, translations, and grammatical queries in 95 different languages (e.g., *The Learning Assistant*); 4) virtual tutors for languages that evaluate students' proficiency levels, analyse their advantages and disadvantages, and design individualised learning programs [5].

Special attention is paid to generative AI tools like ChatGPT for teaching languages which help to increase overall productivity by streamlining diverse work processes, automating repetitive tasks, and offering useful insights [6]. They can also

improve information processing by reducing the time spent on manual activities and sorting through massive databases. It provides several other advantages, including quick feedback, individualized learning, 24/7 accessibility, and a secure learning environment. ChatGPT can improve vocabulary and grammar, replicate real-world language situations, and offer personalized learning experiences. Additionally, it can serve as a conversation companion. Generative AI tools are also useful for lesson and curriculum planning; professional development as they can provide teachers with innovations in educational methodologies, learning tools, teaching strategies, etc. as well as coping strategies, engagement and performance-improving approaches; generating educational materials and other language resources; assessing students' works and supporting with thoughtful and personalised feedback, etc.

Nowadays there are numerous AI-powered language learning software available, for instance, *Duolingo*, *Rosetta Stone*, *TalkPal*, *Babbel*, *Mondly*, *Ling* etc. They provide a range of educational exercises and activities to assist students in improving their speaking, reading, writing, listening, grammar, and vocabulary. Such techniques as *GPT-3* and *GPT-4*, *Grammarly*, *TinyBERT*, *MobileBERT*, *DistilGPT-2*, *Duolingo*, etc. can be effectively used for developing grammar skills. Some examples of AI tools for speaking and listening skills development may include *Yoodli*, *Orai*, *Gabble*, *Verble*, etc. *ProWritingAid*, *Hemingway Editor* as well as *Grammarly* can be suggested as valuable tools for writing skills formation. *WordUp*, *Intellias* and *Alphary*, *Babbel* and others can be used to improve vocabulary knowledge. Useful pronunciation practice tools include *Pronounce*, *SpeechAce*, *Say It*, etc. Each application has its unique features such as approaches (from more traditional to gamified), content (from structured curriculum providing a comprehensive development of various language skills to a simpler work with definite language materials) as well as a number of varied interactive features. They can satisfy various learners' preferences, learning styles, and language learning goals. Teachers experiment with the application of AI-powered platforms in teaching languages. For example, B. Li and M. Peng evaluated the productivity of a flipped class teaching model based on an AI Language Learning Platform. In comparison with a traditional flipped class teaching model, it turned out

to be more effective regarding learning interest, study autonomy, and class involvement as it integrated face-to-face classroom instruction with the AI-technology-assisted online learning experience which coherently supported each other [3].

However, to guarantee a comprehensive approach to language acquisition, it is crucial to strike a balance between the use of AI and human interaction, which is still very important for mastering a foreign language. Unfortunately, AI cannot substitute communication with native speakers and immersion in the culture of the language. Even though AI can significantly enhance language learning, the technology still has its disadvantages. Sometimes it is observed that it is difficult for AI to understand idiomatic expressions, slang, connotations of word meanings as well as cultural context. Another drawback is that AI may not offer real-time feedback on speaking and writing abilities as it usually uses pre-recorded or pre-programmed responses. Some researchers state that AI language models may display some biases in training data. These prejudices may promote negative preconceptions and can take many different forms, including gender, ethnic, or cultural biases [7]. Excessive reliance on artificial intelligence (AI) for language learning could result in dependency on technology.

There are also some anxieties concerning the possible replacement of human educators by AI. At this stage, it is obvious that in language learning AI can only redefine the role of teachers rather than replace them. AI manages repetitive duties but only human teachers can foster the development of critical thinking, creativity, emotional intelligence, social skills, etc. To guarantee a comprehensive language learning experience, human teachers have to supplement language with varied additional tools and techniques depending on educational goals, students' needs and curriculum requirements.

References

1. Hockly N. *Artificial Intelligence in English Language Teaching: The Good, the Bad and the Ugly*. *RELC Journal*. 2023. Vol. 54, # 2. P. 445-451. URL: <https://doi.org/10.1177/00336882231168504> (date of access: 15.02.2024).
2. Sharadgah A. T., Sa'di A.R. *A Systematic Review of Research on the Use of Artificial Intelligence in English Language Teaching and Learning (2015-2021): What are the Current Effects?.* *Journal of*

Information Technology Education: Research. 2022. Vol. 21. P. 337–377. URL: <https://doi.org/10.28945/4999> (date of access: 15.02.2024).

3. Li B., Peng M. *Integration of an AI-Based Platform and Flipped Classroom Instructional Model*. *Scientific Programming*. 2022. Vol. 2022. P. 1–8. URL: <https://doi.org/10.1155/2022/2536382> (date of access: 16.02.2024).

4. *Artificial Intelligence (AI) and Language Teaching: Challenges and Possibilities*. eu | academy. URL: <https://academy.europa.eu/courses/artificial-intelligence-ai-and-language-teaching-challenges-and-possibilities> (date of access: 15.02.2024).

5. Zucchet E. *How artificial intelligence is revolutionizing language learning*. Berlitz. URL: <https://www.berlitz.com/blog/artificial-intelligence-ai-language-learning> (date of access: 15.02.2024).

6. Lightfoot A. *New report looks at how artificial intelligence could affect ELT*. British Council. URL: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/new-report-looks-how-artificial-intelligence-could-affect-elt> (date of access: 15.02.2024).

7. Mohamed Amr M. *Exploring the potential of an AI-based Chatbot (ChatGPT) in enhancing English as a Foreign Language (EFL) teaching: perceptions of EFL Faculty Members*. *Education and Information Technologies*. 2023. Vol. 11, # 1. P. 16–30. URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-023-11917-z> (date of access: 15.02.2024).

О.М. Мірошниченко

О.А. Коваленко

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

МОВНА ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН МІЖСОБИСТІСНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Феномен ввічливості у сучасній англійській мові став об'єктом дослідження значної кількості наукових розвідок. Це поняття найбільш доцільно розглядати всебічно, акцентуючи увагу на міжкультурному та міжособистісному аспекті сучасної лінгвістики. Актуальність нашого дослідження полягає в урахуванні ввічливості як феномена міжособистісної та міжкультурної комунікації, а також гендерних особливостей.

Ввічливість займає вагоме місце в міжособистісній та міжкультурній комунікації. Досліджуваний феномен є інструментом спілкування, за допомогою якого можна досягти успіху на роботі та в суспільстві, в цілому.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що тема ввічливості розглядається у різних аспектах: 1) комплексне вивчення вербальних та невербальних засобів вираження ввічливості у різних культурах на прикладі мовних жанрів у лінгвістичній літературі (Т. Алабдалі, С. Осама, П. Сапірті, В. Ченг, та ін.); 2) вивчення ввічливості як категорії присвячена низка робіт (Р. Ваттс, Д. Кадар, Н. Лі, А. Патерностер, Л. Поліщук, Т. Пушкар); 3) В. Серебрякова розглядає дефініцію ввічливості в контексті понять ритуал, імідж, стереотип, «особиста сфера», такт, манери, вербальна рутина та мовленнєві шаблони. Вчена вважає, що ввічливості як культурно-історичному явищу властиві мінливість, універсальність та етнокультурна специфічність [1, с. 86 - 89]. 4) Г. Грайс та Дж. Лакофф намагалися уточнити термін ввічливості як стратегічний принцип мовленнєвої поведінки у вигляді правил, при дотриманні яких «негласна домовленість» комунікантів досягає цілей; 5) П. Браун та С. Левінсон представляють найпоширеніший та найбільш відомий підхід до вивчення ввічливості. Вони розширили поняття «обличчя» на сферу свободи дій. Теорія цих вчених говорить не тільки про «позитивне обличчя» як позначення суспільного іміджу та бажання отримати схвалення своїх дій, але й про «негативне обличчя» людини, яке стосується прагнення не зазнати перешкод у своїх діях. Відповідно зазначені види «обличчя» розподіляються на «позитивну» ввічливість, пов'язану з виявом солідарності та «негативну» ввічливість, яка стосується надання максимальної свободи дій; 6) у словнику термінів англійської мови [3] зазначено, що слово «ввічливість» спочатку використовувалося для позначення «поліровані» (від латинської *politus* – «відполіровані, гладкі» є джерелом ввічливості), з відчуттям чогось, що ретельно оброблено, а перейшла дефініція «ввічливість» в інструмент спілкування десь приблизно 1500 років тому.

Ввічливість як феномен з лінгвістичної точки зору став вивчатися у західній прагмалінгвістиці відносно недавно (кінець 1960-х – початок 1970 рр.). Першим, хто сформулював основні засади розмови, був І. Гофман, який запровадив поняття «особа», тобто позитивна оцінка себе, що виникає у процесі спілкування та оцінюється іншими людьми. Способом підтримування «особи» є дотримання міжособистісних ритуалів (*interpersonal rituals*). До них належать презентаційні ритуали (*presentational rituals*) акти, з яких адресант повідомляє і приймає точки зору адресатів; та ритуали уникнення (*avoidanc rituals*) – форми вираження поважного ставлення де співрозмовники можуть тримати певну дистанцію один від одного [2, с. 123 – 127].

З морально-етичної точки зору ввічливість є комплексним явищем, нерозривно пов'язаним із поняттями етики та моралі. Науковці вважають, що необхідність ввічливості є конкретизацією вимог моралі, тобто ставлення до іншої людини розглядається як досягнення мети, а не як засіб досягнення власних цілей. З огляду на це до системи поняття «ввічливість» входять такі компоненти, як культура поведінки та культурність, повага, шанобливість, тактовність, вплив яких на процес комунікації регулюється правилами пристойності у суспільстві; повага та культура. Г. Хелд вважає, що ввічливість – це не тільки поважне та уважне ставлення до людей, але і прояв чемності, доброзичливості та інтелігентності у ставленні до інших [2, с. 123 – 127].

Звернення відіграє чималу роль на те, яке враження отримає від вас англомовний співбесідник. Тут і виникають перші проблеми. Англійці переходять від прізвища до просто імені дуже швидко. Якщо ви будете працювати в офісі, який причетний до англійської культури, не дивуйтеся, що ваш бос звертатиметься до Вас за ім'ям та вимагатиме, щоб Ви до нього зверталися таким же чином. Але, якщо Вас з кимось знайомлять і Вас представили як *Mrs. Trembak*, то ви повинні відповісти так само, звертаючись *Mr. Petersen*.

До незнайомої жінки можна звернутися *Miss*, як наприклад:

- «*Miss, I have been lost in this big town. Can you please show me the road to*

the home?»

До незнайомого чоловіка Ви можете звернутися *Sir*, як наприклад:

- «*Sir, excuse me, how can I get to the theater?»*»

Англійці при зустрічі запитують: «*How are you?»* на що є стандартна відповідь: «*Fine, and you?»*. Але, якщо ви просто відповідаєте за себе і не запитуєте, як справи у співрозмовника, то це буде вважатися неввічливою поведінкою, як наприклад:

- *Hello. How are you?;*

- *I am ok.*

Цей діалог завершено, тому що англієць буде вважати це за небажання продовжувати розмову. Також, спілкуючись, не потрібно намагатися уникати зорового контакту. Англійці розцінюють це як нещирість.

Не всі українці розуміють навіщо при кожній зустрічі запитуватися про те, як справи у співрозмовника або навіщо завжди дивитися в очі співрозмовнику. Але ми мусимо не розуміти, а прийняти це належним чином, оскільки ми приймаємо звички та традиції інших країн, їхні гендерні особливості поведінки.

Як ми бачимо на прикладах, англійська ввічливість значним чином відрізняється від української .

Слід зауважити, що стратегії ввічливості – це мовні акти, які виражають турботу про інших та зводять до мінімуму загрози для самооцінки, зокрема в соціальних контекстах. Позитивні стратегії – використовуються для того, щоб слухач почувався комфортно у спілкуванні. Позитивні стратегії ввічливості призначені для того, щоб унеможливити завдання образи, підкреслюючи доброзичливість. Вищезазначені стратегії включають компліменти, прізвиська, шанобливі питання, спеціальні маркери дискурсу. Негативні стратегії ввічливості спрямовані на уникнення нанесення образи, шляхом виявлення шанобливості.

Отже, лише за умови вдалого використання стратегій ввічливості у сучасній англійській мові, можна досягти успіху.

Література

1. Серебрякова В.В. Ввічливість як соціокультурний і мовний феномен. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 39. Т. 2. С. 86 – 89.
2. Юніна О.Є., Хайруліна Н.Ф. Феномен «ввічливість» у сучасній лінгвістичній теорії. Collection of scientific papers «NEW PHILOLOGY». № 91. 2023. С. 123 – 127.
3. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English language. Danbury, 1993, 1216 p.

В.В. Місеньова

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

КОГНИТИВНІ АСПЕКТИ ЛІНГВОКОНЦЕПТУАЛЬНОГО ВИСВІТЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Сучасна лінгвістика в цілому формується як антропологічна, тому передбачає дослідження мовних явищ та процесів у нерозривному зв'язку з потребами комунікативної діяльності людини, що супроводжується здійсненням когнітивних процесів.

В лінгвістичній науці виділяється напрям, об'єктом вивчення якого виступає людський розум, мислення та ті ментальні процеси, які з ним пов'язані. Даний напрям носить назву когнітивізм, тобто наука про знання і пізнання, сприйняття світу в процесі діяльності людей [1].

Згідно з положеннями когнітивізма, людина повинна вивчатися як система переробки інформації, а поведінка людини – зображуватись та пояснюватись у термінах його внутрішніх станів, які фізично проявлені, або знаходяться під спостереженням та інтерпретуються як отримання, переробка, збереження, і в подальшому мобілізація інформації для раціонального рішення задач.

На даний момент, вчені терміном «когнітивізм» називають:

1. Програму дослідження людських «механізмів мислення».
2. Вивчення процесів переробки інформації, що поступає у свідомість людини з навколишнього світу.
3. Побудова ментальних моделей світу.
4. Налаштовування систем, що забезпечують різного роду когнітивні акти.

5. Широкий спектр психічних процесів, що обслуговують когнітивні акти та ін.

В когнітивній лінгвістиці головна увага приділяється людській когніції, досліджуються не лише дії, за якими ведеться спостереження, а також ментальні репрезентації (внутрішні уявлення), символи, стратегії людини, які породжують дії на основі знань [1; 2].

Таким чином, когнітивний світ людини вивчається за її поведінкою і діяльністю, які протікають при активній участі мови, що утворює мовнокогнітивну основу будь-якої людської діяльності, при цьому формуючи її мотиви і настанови, та прогножуючи результат. В результаті когнітивної діяльності створюється система смислів, що відносяться до сфери знань індивіда та його уявлень про світ. Знання, що отримуються в результаті безпосереднього досвіду, переосмислюються на основі вже наявного емпіричного досвіду, що впливає на відображення інформації носіями однієї мови та сприйняття її носіями іншої мови, що має значення, наприклад, у перекладацькій діяльності.

Основним поняттям когнітивної лінгвістики, що охоплює знання та мислення у їх мовному втіленні, виступає – когніція.

Формування певних уявлень про світ є результатом взаємодії трьох рівнів психічного відображення – рівня чуттєвого сприйняття, рівня формування понять (елементарні узагальнення і абстракції), рівня мовнокогнітивних процесів.

В різних мовах існує різна кількість лексем, в яких неоднаково перерозподілені предметний, емоційно-експресивний та етнічно-етнографічний компоненти. Предметний компонент вказує на відношення до предмета реальної дійсності, бо значення – це є відношення. Другорядне в лексичному значенні слів – експресивно-вольові та етнічно-етнографічні елементи. Відношення до території, духовної та матеріальної культури носіїв відображають етнічний та етнографічний компоненти.

Дослідження етнографічного, а також емоційно-експресивного компонентів у структурі значень слів досить важливе, бо стосується багатьох

аспектів мовленнєвого процесу, у тому числі творення й сприйняття. Відомо, що процеси номінації здійснюються в кожній мові за властивими їй специфічними особливостями. Ігнорування цього призводить до негативних моментів [2].

Перш за все, у фразеології і англійської, і української мов репрезентовані найрізноманітніші сфери буття народу і його історія, особливості суспільних взаємин минулих епох, виробничої діяльності і побуту, морально-етичного кодексу і родинних стосунків. У ній знайшли відображення своєрідність тваринного і рослинного світу, природних умов тощо.

Названі вище компоненти впливають на структуру висловлювання й тексту, його стилістичну характеристику. Цілком правомірно стверджувати, що контекст і конотація – явища взаємопов'язані.

В цілому, культурну конотацію можна визначити, як інтерпретацію денотативного або образно вмотивованого аспектів значення у категоріях культури. Стосовно одиниць фразеологічного складу мови як знаків вторинної номінації, характерною рисою яких є образно-ситуативна вмотивованість, яка напряду пов'язана із світобаченням народу – носіями мови, наявністю культурної конотації, її основним центром є образна основа.

Фразеологізми виникають у національних мовах на базі такого образного уявлення дійсності, яке відображає повсякденно-емпіричний, історичний або духовний досвід мовної групи, який безумовно пов'язаний з її культурним традиціями, оскільки суб'єкт номінації і мовної діяльності – це завжди суб'єкт національної культури. Таким чином, при дослідженні особливостей культурної конотації, необхідно, в першу чергу, враховувати, що система образів закріплених у фразеологічному складі мови служить для акумуляції світобачення і певним чином пов'язана з матеріальною, соціальною або духовною культурою даної мовної спільноти, а тому свідчить про її культурно-національний досвід і традиції. Засобом втілення культурно-національної специфіки фразеологізмів служить образна основа, в той час, як засобом вказівки на цю специфіку є інтерпретація образної основи у знаковому культурно-національному «просторі»

даної мовної спільноти. Такого роду інтерпретація і складає культурно-національні конотації.

Слід зазначити, що «мова культури» втілюється у різних семіотичних системах. У природній мові її реалії та вказівки розсіяні у змісті найменувань культурних «речей» і концептів, виражені у прислів'ях, приказках, у різного роду мовних стереотипах, еталонах, символах, а також у текстах – у крилатих висловах, сентенціях (повчальних виразах) і т. ін.

Існує декілька джерел культурно значущої інтерпретації фразеологізмів. До таких джерел відносять виражені у мовній формі «речовинні» або еталонізовані реалії, або такі, що набули символічної функції, установки культури, зафіксовані у фольклорі та інших типах дискурсів.

Ці відтворювані від покоління до покоління джерела, які представляють собою семіотичні системи, що моделюють результати власне людської самосвідомості, не викликають труднощів при їх інтерпретації, нехай і не точної, але інтерпретації приблизного їх змісту, завдяки їх традиційній наступності у свідомості певної нації. Саме тому вони виступають свого роду шаблонами культурно-національного світорозуміння, як надбання групової свідомості.

Фразеологізми, що відображають типові уявлення, здатні виконувати роль еталонів, стереотипів культурно-національного світобачення або вказувати на їх символічний характер і, у цій якості, виступати як мовні компоненти культурних знаків.

Саме ця стереотипність, символічність або еталонізованість образної основи фразеологізмів зумовлює їх культурно-національну специфіку. Навіть при схожості денотативного аспекту значення, такі фразеологізми зазвичай не мають повних еквівалентів в інших, навіть споріднених мовах, якщо у носіїв цієї мови сформувались різні групові уявлення про символи, еталони і стереотипи.

Однак не всі фразеологізми набувають ролі культурних знаків. Як правило, такі одиниці пов'язані з універсальним знанням про властивості реалій, що увійшли в образну основу. Наприклад, *сісти на мілину, простягнути ноги* і т. ін. при всій стереотипічності ситуації не асоціюються з особливостями української

культури. Тобто, фразеологізми, образні основи яких немовби «підказують» хід їх культурної інтерпретації, проявляють подвійну співвіднесеність з культурою, коли їх зовнішня форма – це вже мова культури, оскільки «дослівне» її прочитання співвідносить образ зі стереотипним, еталонним або символічно значущим для даної лінгвокультурної спільноти світобаченням, у якому відобразилася будь-яка властивість, подія, явище або ситуація – з одного боку, а з іншого – цей образ усвідомлюється і інтерпретується носіями мови у відповідності з їх культурною компетенцією.

Наявність культурно-національної конотації завжди пов'язана відношенням інтерпретації з тією чи іншою категорією або установкою культури завдяки базовій для ідіоми метафорі. Тобто культурно-національна конотація прямо чи опосередковано співвідносить образ ідіоми з базовою метафорою, яка інтерпретується групою несвідомо у просторі категорій або установок культури.

Вмотивованість та розпізнання зв'язаних значень слів, що втратили живу образність, прояснюється аналогічно ідіомам, на фоні ідеографічних угруповань базових для них найменувань і тих базових метафор, які проглядаються у їх співвідносності.

Таким чином, мовні одиниці, виступаючи у функції культурних знаків – еталонів або стереотипів культурно-національного світосприйняття, приймають участь не лише у відтворенні і передачі вказівок національної культури, але і формують її наряду з засвоєнням та застосуванням мови.

Література

- 1. Bonvillain N. Language, Culture and Communication. The Meaning of Messages. Upper Saddle River. New Jersey: Prentice Hall, 1997. 374 p.*
- 2. Tomlin R.S. Mapping Conceptual Representations into Linguistic Representations: The Role of Attention in Grammar // Language and Conceptualization. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. P. 162–189.*

О.М. Мішина

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

MODERN APPROACHES IN TEACHING ENGLISH

A pressing issue today is how to teach a foreign language to students in modern conditions. The goals and content of education are changing, new approaches and teaching technologies are appearing, and the goal of teaching a foreign language today is no longer achievable by simply communicating a certain amount of knowledge that students must memorize and reproduce. Simultaneously with arming with knowledge and on its basis, it is necessary to teach students the methods of knowledge and practical activity that humanity has developed.

The study of foreign languages in modern society is becoming an integral part of the professional training of specialists in various fields, and their further career growth may largely depend on the degree of their language training. Studying a foreign language contributes to the development of communicative competence and shapes the student's ability to use it as a communication tool. The success of training largely depends on the correct selection of teaching methods.

The variety of methods of mastering a foreign language in a higher educational institution leads to the need for a rational choice of one of them or an optimal combination of complementary methods and technologies, which implies the need to generalize knowledge about the methods and techniques of organizing foreign language communication. Currently, intensive teaching of foreign languages is implemented in various developing, newly created and existing methodological systems. This is due to the variety of specific goals of teaching a foreign language to different groups of students, as well as the variety of learning conditions.

The case method or the method of specific situations is a method of active problem-situational analysis, based on learning by solving specific problems - situations. The immediate goal of the case method is a joint discussion and analysis of a case (events that occurred in a particular field of activity) by a group of students, development of a practical solution, followed by evaluation of the proposed algorithms and selection of the best one in the context of the problem posed.

A case is an event that actually happened in a particular field of activity with the goal of provoking discussion in the classroom. The case method in teaching English can be used taking into account the specifics of the subject. In order to develop the

necessary skills in one or another type of foreign language speech activity, as well as linguistic competence at the level determined by the program and standard, active oral foreign language practice is necessary for each participant in the educational process. Since a foreign language as an element of culture functions within a certain culture, we are also talking about the need to develop regional studies competence among students. In order to form communicative competence outside the linguistic environment, it is necessary to look for ways to include students in an active dialogue between cultures, so that they can learn in practice the peculiarities of the functioning of the English language in cultures new to them [4].

The case method, which has gained leading positions in modern practice of studying abroad, by developing mastery of these speech functions, makes it possible to master knowledge of the specialty in a foreign language, increase the level of one's professional competence and self-esteem. At the same time, the learning goals previously defined in the methodology: communicative setting, language goal, mental and educational goals, etc., remain relevant. The leading role in the theoretical development of the method and its practical application belongs to P. Duff, C. Faltis and J. Heap [1; 2; 3].

M. Dolgorukov classifies the "case study" method as an "advanced" active learning method [5]. An increase in the student's "baggage" of analyzed cases increases the likelihood of using a ready-made solution scheme for the current situation and develops skills in solving more serious problems. Situational learning teaches the search and use of knowledge in a dynamic situation, developing flexibility of thinking.

The use of the case method in English classes in a professional environment pursues two complementary goals, namely: further improvement of communicative competence (linguistic and sociocultural) and the formation of professional qualities of students. Acquaintance with the case (reading a professionally directed text in which a task in the specialty is formulated, in the original or with minor abbreviations and minor adaptation, and subsequent translation), independent search for a solution (internal monologue speech in English), the process of analyzing the situation during

the lesson (monologue and dialogic speech, prepared and spontaneous, also in English) - all these are examples of communicative tasks.

Classroom communication associated with work on a case, which is characterized by argument, discussion, argumentation, description, comparison, persuasion and other speech acts, trains the skill of developing the correct strategy of speech behavior, compliance with the norms and rules of English-language communication. Students' comments on the content of the case are assessed by the teacher for the following skills: analytical, managerial, decision-making skills, interpersonal communication skills, creativity, oral and written communication skills in English (lexico-grammatical aspect). Therefore, the case method simultaneously includes a special type of educational material and special ways of using it in the educational practice of the English language.

According to the results of applied research, it has been established that the case method can be used as extremely effective in achieving the goals of teaching a professional foreign language and intercultural adaptation. However, the use of this method in teaching a foreign language must be methodologically justified and ensured. This is necessary both at the level of organizing the educational process for the educational program as a whole, and at the level of planning it by an individual teacher.

The disadvantages of using this method of organizing training include the fact that it is difficult to guarantee the independence of completing all tasks in the case of individual students.

The case method in foreign language classes is recommended to be used in groups that have a certain amount of knowledge in the specialty and a sufficient level of proficiency in a foreign language. In addition, being a complex and effective teaching method, the case method is not universal and is effective only in combination with other methods of teaching foreign languages, because it does not lay down the mandatory normative knowledge of the language.

Nevertheless, the use of the case method in learning a foreign language increases the level of knowledge of a foreign language in general.

The method develops creative thinking; develops presentation skills; develops the ability to conduct a discussion and give reasons for answers; improves professional reading skills in a foreign language and information processing; teaches you to work in a team and develop a collective solution. In the conditions of interactive learning, students gain a stronger sense of personal involvement in the educational process and develop responsibility for their own educational results. Discussion, analysis of real situations, brainstorming, business games, project assignments lead to the creation of a favorable psychological atmosphere in the classroom, to strengthening the speech and intellectual activity of students, increasing their sense of self-confidence and creating a semantic context for communications.

Література

1. A.M. Dolgorukov . *Practical guidance for the tutor of the Open education system on the basis of remote technologies / M.: The center of intensive technologies of education, 2002. P. 21-44.*
2. Galustov A.R. *Teaching students to organize self-educational activity of pupils // The Bulletin of the Adyghe State University. Series «Pedagogy and Psychology». Maikop, 2012. Issue 1. P. 17-23.*
3. Heap J. *Conversation analysis methods in researching language and education // Encyclopedia of Language and Education. Vol. 8: Research Methods in Language and Education / N.H. Hornberger, D. Corson (Eds.). Dordrecht; Boston; London: Kluwer Academic Publishers, 1997. P. 217*

T.Yu. Moroz

Yaroslav Mudryi National Law University

TURN-TAKING STRATEGIES IN ENHANCING STUDENT ENGAGEMENT IN ONLINE LEARNING ENVIRONMENTS

In the rapidly evolving landscape of online education traditional pedagogical approaches, offering new opportunities for accessible and flexible learning experiences, have been revolutionized. However, as educators navigate this digital frontier, the question of how to effectively facilitate student engagement and participation in virtual classrooms has become a pressing concern. One prominent area of investigation in this context revolves around the turn-taking strategy – a mechanism for distributing conversational opportunities among participants in a discussion. The paper aims to study the role of a structured turn-taking strategy in fostering active

participation and meaningful interaction among students in the online learning environment.

The shift to online education has introduced unique challenges to student engagement and interaction [9]. While video conference platforms have enabled real-time communication and synchronous learning activities, educators are confronted with the task of devising effective methods to ensure equitable participation and meaningful contributions from all students. Existing research has indicated that traditional classroom dynamics do not seamlessly translate to the digital realm, as factors such as technological constraints, communication barriers, and the absence of non-verbal cues may impede the fluid exchange of ideas among students [6]. Consequently, there is a need to investigate the role of turn-taking strategies in mitigating these challenges and promoting a more dynamic and inclusive virtual learning environment.

Turn-taking in conversation is a dynamic process involving the alternating exchange of speakers. Native speakers effortlessly navigate this process, identifying opportunities to interject or yield the floor without confusion. The recognition that extended simultaneous speaking should be avoided is crucial for maintaining effective communication. Skantze [13] outlines two fundamental rules for turn-taking: the avoidance of prolonged silences and active listening when others are speaking. The initiation of turn-taking can occur through speaker nomination or self-selection by a new speaker. Adhering to the rules involves various strategies such as discerning when to take a turn, signaling the desire to speak, interrupting when necessary, maintaining the floor during one's turn, recognizing others' intentions to speak, yielding a turn, and indicating active listening [12]. Although engaging in back-and-forth conversations with students may appear inconsequential, it plays a significant role in language learning. Recent research indicates that children who participate in interactive exchanges with caregivers exhibit enhanced language production and processing capabilities, emphasizing the cognitive benefits of turn-taking dynamics [7].

Turn-taking strategy in video-conference online learning refers to the intentional allocation and management of speaking opportunities among participants during

virtual interactions. It involves structuring the flow of conversation, allowing each participant to take turns speaking, contributing, and engaging in the discussion. Turn-taking is crucial for maintaining a productive and organized online learning environment.

Existing research on turn-taking strategies in online learning primarily explores their impact on communication dynamics, student engagement, and confidence in various educational contexts, emphasizing their potential to foster dialogue, critical thinking, and collaborative learning. While the majority of research on turn-taking has focused on face-to-face communication, recent inquiries have sought to adapt and evaluate these strategies within the framework of video conference learning and online education. These investigations have highlighted the nuanced interplay between technology, pedagogy, and the dynamics of turn-taking, suggesting that deliberate structuring and facilitation of turn-taking sequences can influence student engagement, information exchange, and the cultivation of a supportive learning community.

The advancement of technology has facilitated online learning, enabling communication and interaction among students and teachers regardless of their physical locations. However, while the potential benefits of online learning are significant, there are notable challenges and considerations to be addressed. These encompass factors such as the availability of online resources, time management, and internet accessibility, which can impact the effectiveness of online learning. Regrettably, the full-scale invasion of Ukraine has introduced significant barriers to online learning. Issues such as poor signal quality, power outages due to the widespread bombing of civil infrastructure, and insufficient internet connectivity, especially in occupied territories or war zones, have collectively hindered the effectiveness of online educational endeavors.

Numerous studies have demonstrated a positive correlation between the implementation of turn-taking strategies and increased student participation [11]. By ensuring equal opportunities for students to express themselves, a more inclusive and engaging learning environment is cultivated. The acquisition of a foreign or second

language heavily relies on the ability to speak, as highlighted by Armstrong et al. [3], who emphasized its significance in real-life situations.

In the contemporary world, English language learners face heightened communication skill requirements, with a particular emphasis on speaking. Teachers play a crucial role in imparting the necessary skills to enhance the speaking abilities of English language learners, enabling them to perform effectively in practical scenarios. Among the fundamental skills of the English language, speaking is particularly challenging. Speakers must generate sentences spontaneously, making it a skill that requires focused attention and practice. The acknowledgment of the importance of speaking skills reflects a broader understanding of their crucial role in academic, professional, and personal success in today's interconnected and communication-driven world.

Research indicates that turn-taking strategies contribute to developing students' communication skills [10]. Structured interactions help learners express their thoughts, ideas, and questions, improving their language proficiency and confidence in expressing themselves. Recent research has highlighted the positive impact of online learning activities on student motivation, participation, and speaking skills. Platforms such as Google Meet and Zoom have provided opportunities for students to improve their speaking abilities and engage more actively in the learning process [1]. Students find it simpler to express themselves and perceive learning to be less boring and more exciting, resulting in increased student engagement. Furthermore, studies have also explored the contribution of self-confidence and turn-taking strategies to the enhancement of students' speaking proficiency.

Turn-taking strategies, including options to turn off cameras or use private messaging, have been associated with reduced anxiety levels among students. This anxiety reduction can lead to increased participation and improved overall learning outcomes. Allo and Priawan [2] found that confidence in students can be influenced by factors such as preparedness to answer questions, the quality of their relationship with the teacher, and anxiety levels, particularly related to eye contact during interactions. Students may easily access information online, boosting their confidence in answering

questions. The convenience of internet searches and communication through Zoom's inbox feature facilitates collaboration among students. Surprisingly, the absence of eye contact during video conferences on Zoom contributes to increased self-confidence among students, as it eliminates concerns about physical appearance. This aligns with Christie & Listyani's findings that turning off cameras during online classes leads to student inactivity and passivity due to boredom and laziness [4].

Studies emphasize the role of teachers in facilitating effective turn-taking in online learning environments. Teachers can employ various techniques to encourage participation, such as posing questions, prompting discussions, and moderating turn transitions. The research on student perceptions of turn-taking strategies during video conferences suggests that utilizing this approach can benefit English teachers. The features of Zoom meetings, such as private messaging and the ability to turn off cameras, offer students a discreet way to communicate and minimize distractions. Allowing students to turn off their cameras also proves advantageous in enhancing their speaking skills by reducing anxiety and fear.

The use of technology platforms, such as Zoom or other video-conferencing tools, plays a crucial role in implementing turn-taking strategies. Research explores the effectiveness of specific features within these platforms in managing turn-taking dynamics, highlighting the evolving intersection between communication technology and the intricacies of conversational exchange.

In conclusion, the shift to virtual classrooms, prompted by the evolving nature of education, has brought about unique challenges that necessitate innovative solutions. The paper investigates how structured turn-taking strategies, adapted to the digital realm, contribute to mitigating these challenges and cultivating a dynamic and inclusive online learning environment. Moreover, the pivotal role of teachers in implementing and adapting turn-taking strategies in online learning environments is underscored. As technology platforms like Zoom become integral to the educational landscape, the study recognizes the significance of specific features within these platforms in effectively managing turn-taking dynamics. The findings not only contribute to a deeper understanding of the intersection between communication

technology and educational strategies but also provide actionable insights for educators navigating the digital frontier. Ultimately, the research advocates for the intentional incorporation of turn-taking strategies in the online teaching of foreign languages, aiming to enhance student participation, communication skills, and overall learning experiences in the ever-evolving landscape of virtual education.

References

1. Alawamleh, M., Al-Twait, L. M., & Al-Saht, G. R. (2022). *The effect of online learning on communication between instructors and students during the Covid-19 pandemic*. *Asian Education and Development Studies*. <https://doi.org/10.1108/AEDS-06-2020-0131>
2. Allo, M. D. G., & Priawan, A. (2019). *Students' Self-Confidence in Speaking Skill*. *Jurnal Studi Guru Dan Pembelajaran*. <https://doi.org/10.30605/jsgp.2.1.2019.1263>
3. Armstrong, R., Arnott, W., Copland, D. A., McMahon, K., Khan, A., Najman, J. M., & Scott, J. G. (2017). *Change in receptive vocabulary from childhood to adulthood: associated mental health, education and employment outcomes*. *International Journal of Language and Communication Disorders*. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12301>
4. Christie, L. S., & Listyani. (2018). *Teachers' Strategies to Improve Students' Self-Confidence in Speaking*. *Register Journal*.
5. Dalimunte, A. A., & Harahap, I. (2023). *Turn-Taking Strategy During Video Conference Learning to Boost Student's Confidence to Speak English: What Are High School Students' Voices?*. *EduLine: Journal of Education and Learning Innovation*, 3(1), 128-137. <https://doi.org/10.35877/454RI.eduline1696>
6. Firmansyah, H., & Minandar, F. (2021). *The Use of Madrasah E-Learning for Online Learning during the Covid-19 Pandemic*. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, 13(1), 530–542. <https://doi.org/10.35445/ALISHLAH.V13I1.503>
7. Horton, L., & Singleton, J. (2022). *Acquisition of turn-taking in sign language conversations: An overview of language modality and turn structure*. In *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.935342>
8. Indah Wijayanti. *Turn-taking used in English education Zoom virtual classroom/ Jambi-English language teaching* <https://online-journal.unja.ac.id/jelt/issue/view/1447>
9. Jeffery, K. A., & Bauer, C. F. (2020). *Students' responses to emergency remote online teaching reveal critical factors for all teaching*. *Journal of Chemical Education*, 97(9), 2472–2485. https://doi.org/10.1021/ACS.JCHEMED.0C00736/ASSET/IMAGES/MEDIUM/ED0C00736_0004.GIF

10. Nguyen, H. thi, & Nguyen, M. T. T. (2022). *Talking language ideologies into being in parent-child conversations in Singapore. Language and Communication.* <https://doi.org/10.1016/j.langcom.2022.08.004>
11. Nurjain et al.(2023) *Turn-Taking and Preferring Silence in Synchronous EFL Online Classroom Interaction/ International Journal of Society, Culture & Language/* https://www.ijscs.net/article_706080_46e90e18cb75616ad8084f91f01dc01c.pdf
12. Seuren, L. M., Wherton, J., Greenhalgh, T., & Shaw, S. E. (2021). *Whose turn is it anyway? Latency and the organization of turn-taking in video-mediated interaction. Journal of Pragmatics.* <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2020.11.005>
13. Skantze, G. (2021). *Turn-taking in Conversational Systems and Human-Robot Interaction: A Review. In Computer Speech and Language.* <https://doi.org/10.1016/j.csl.2020.101178>

O. Moshynska

Yaroslav Mudryi National Law University

BREAKTHROUGH METHODS IN EDUCATION

The field of education has long been marginalized from radical innovation changes and remains a traditional sphere based on its origins dating back to antiquity. Despite this, the importance of innovation cannot be underestimated. The idea of breakthrough innovation is most often associated with the name of Harvard University scientist Clayton Christensen, who formulated it in the mid-1990s in his book "Innovator's Dilemma" [1]. Breakthrough innovation is an innovative product that initially has a lower quality in relation to a traditionally offered product.

Among the breakthrough innovations in education today are such active and rapidly developing forms of learning as online education and massive open online courses (MOOCs).

Online education as a phenomenon is not new, but has gained the greatest development in the last decade. It is at the current stage that online education has established itself as a legitimate and employer-recognized form of higher education. Today, there are highly profitable and sustainable organizational models that provide a comparable academic experience in terms of content and requirements due to the unprecedented development of technology.

Massive open online courses (MOOCs). This is a new and most discussed phenomenon among practitioners and researchers. These courses are relatively new, but the number of learners is already in the millions. Being absolutely free and available in almost any country in the world, MOOCs have become a great help for people who are improving their skills and striving for knowledge. Competency-based learning. It should be noted here that we are talking about competency-based education and not the concept itself. Curriculum in this model is broken down into clear competencies that a student acquires regardless of the number of academic hours or practical training. In this approach there are no assessments, practically a student can receive a diploma in the shortest possible time if he/she demonstrates all the required competencies.

Today, we are not talking about online education as an unusual phenomenon. During the pandemic, much of education has shifted to an online format. As recently as 2013, the Sloan Consortium estimated that one in three U.S. college students took at least one course online; other data puts the figure at 41.7%. Such data is strong evidence of the ubiquity, effectiveness, and accessibility of online education, as well as its high integration into the classroom. The online education industry has experienced a real boom - as of 2019. The attention to online education is also high among traditional universities - two-thirds of U.S. university leaders say that online education is a key priority for their institution, and nine out of ten universities believe that its quality will improve along with increasing student enrollment.

Online education opens access to universities for people with disabilities, the working population, rural youth, and other segments of the population that have traditionally lacked extensive opportunities for higher education. Aligning learning with work has the obvious advantage of integrating practice and learning, the very experiential aspect of learning that allows professional and academic goals to be achieved simultaneously. It is well known that about half of the costs of higher education are not directly related to education (housing, food, etc.). Online learning allows you to almost completely offset these costs and in addition, save money on tuition fees. Another important advantage is the flexibility of learning. A student can

adjust the time of attending virtual classes, the number of courses to be taken, and in some cases, the start and end times of the course. People enrolled in online education programs are often employed, have families, and are older. Online learning is a way out for many who can, due to financial, family or professional circumstances, afford one or less hours of study per day.

Despite the significant advantages of online education, it has a number of disadvantages. In particular, the social and educational component of the learning process in higher education is practically leveled. This is especially true for students of traditional age. The importance of socialization, camaraderie, friendship and teamwork, has been repeatedly proven by scientists. In addition, there is no direct contact with the instructor in the classroom. One of the features of online education, allows us to conclude that it is not for everyone. The fact is that online learning requires a high level of self-organization and motivation. The statistics on students who fail to complete online education is incomparably higher than in traditional universities. Realizing this, some universities offer applicants a special test to determine the likelihood of a student's successful completion based on their study habits, self-organization, time management ability, and other aspects. Such universities consider it their duty to warn the applicant about possible problems. Another disadvantage of online education is the difficulty in identifying individual gaps in students' knowledge. In addition, some students need more detailed explanation and the possibility to ask questions "in real time" and receive answers.

One of the most popular innovations in higher education has been Massive open online courses (MOOCs). These are essentially free online courses that are available to anyone anywhere in the world and are designed to educate an unlimited number of students. These courses have become such a popular phenomenon that "The New York Time"'s named 2012 "the year of the MOOC." Many people, from both inside and outside of education, predicted that MOOCs would cause a revolution in higher education. The very first massively popular course, put freely available in 2011 by Stanford University professors Sebastian Thorne and Peter Norvig, enrolled 160,000 students, more than 20,000 of whom, successfully completed it. That is, the two

professors have taught more people in a few months than all of their colleagues combined, over many years of teaching. In addition, the course was open to absolutely anyone who wanted to take it, attracting international students from 190 countries. This momentous event took place a little over many years ago, and since then, MOOCs have achieved unprecedented results.[6] The leaders of the massive online course movement are three companies: - “Coursera”: trains over 10 million people worldwide, and offers over 800 courses from over a hundred partner universities. For a small amount of money, it offers a specialization (a program consisting of several courses); - “EdX”: a non-profit organization founded by Harvard University and the Massachusetts Institute of Technology. The organization plans to create a platform for course creation by ordinary users. The total number of listeners - 1.65 million students and about 4000 courses; - “Udacity”: specializes mainly in courses in the field of information technology and business. This organization also offers a "nanodiploma" in cooperation with AT&T, the largest communications company in the United States. Educates 1.8 million people. The demographics of the students at Mechanical Electrical and Plumbing (MEP) are interesting. Among the millions enrolled in the course, 40% are from developing countries. This shows one undoubted advantage of these courses - they are open to everyone who has access to the Internet. That is, any Ukrainian, regardless of his or her place of residence, has the opportunity to take courses at the leading international universities of the world if there is an Internet connection. The total number of MEP courses exceeds 1200 units and their number is constantly growing.

Why is it important for the management and administration of Ukrainian higher education to know about so-called "breakthrough innovations"? Some may note that they do not concern domestic universities. After all, Ukrainian Higher Education institutions (HEIs) provide domestic-oriented knowledge in the state language and close to the students' place of residence (especially when it comes to regional HEIs). Undoubtedly, contextualized knowledge is important, the availability of education in the native language is undeniable, and for a large number of both rural and urban population studying at a nearby higher education institution is the most convenient.

However, there are several reasons for the interest in the phenomenon of breakthrough innovations. First, Ukraine is increasingly integrated into international educational processes. The Bologna process, academic mobility, increased autonomy, growing number of publications in foreign editions and partnerships with foreign universities, as well as other trends, make Ukrainian education more integrated into the global educational process. According to the widespread neo-institutional theory, isomorphism, or homogeneity, of higher education systems and organizations is growing.[8] An inevitable result of the integration process is, by striving through imitation, changes in the regulatory framework as a result of political will (such as the introduction of a three-tier training system in accordance with the Bologna Process). Accordingly, it can be assumed that Ukrainian education will eventually become more and more similar to the education of other countries, and in general, this will lead to increased unification of international education. Thus, breakthrough innovations can have a very real impact on domestic universities. Firstly, Ukraine is actively introducing bilingualism at all levels of education. English today is the key to open almost any door to the global information space. It can be assumed that access to online education, open educational resources, and massive online MEP courses can seriously influence the decisions of the younger generation, which is well versed in computer technologies and fluent in English. Secondly, the boom in information technology has spared our country. The ubiquitous high-speed wireless and mobile Internet is the first priority for access to high-tech online education. The ability to use the Internet, participate in forums, collaborate on simple collaborative platforms, and use audio and video applications is the second key ingredient. Both of these aspects are already present and quite well developed. Thirdly, online resources seriously influence pedagogical practice. Many teachers and educators are faced with the fact that students can find information more mobile, which confuses some teachers and can undermine their authority as educators. Foreign researchers often argue that teachers' monopoly on knowledge is disappearing. A person no longer needs to keep detailed facts in his or her memory, which become available at the touch of a few keys. Printed textbooks do not reflect rapidly changing reality, and a traditional textbook can take years to

develop, adapt, and implement. Electronic sources of information, on the other hand, are constantly being updated, and the cost of such updates is negligible. Canadian professor George Siemens even refers to the famous Google search engine as a part of students' brains that they can reliably access at any time. However, this fact by no means excludes the importance of the role of the teacher, today. On the contrary, with an unprecedented amount of unorganized information, students are faced with the challenge of selecting the right information and formulating a clear understanding of the problem. While information technology is bringing the factual erudition of the student to near maximum, the role of the teacher, on the other hand, is becoming more complex than before. From transmitting specific facts, the teacher moves to conveying an understanding of the underlying ideas and concepts, as well as creating an environment for active learning and application of knowledge.

This article considers the topical issues of modern innovations in higher education. Discussions on this topic continue and, apparently, the issue of breakthrough innovations will attract more and more attention. There is no doubt that awareness of existing innovations and their potential scope is vital for leaders of Ukrainian higher education.

References

1. Christensen C. *The innovator's dilemma* // Harvard Business School Press, Boston, MA. - 1997.
2. Schaller R. R. *Moore's law: past, present and future* //Spectrum, IEEE. - 1997. - T. 34. - №. 6. - C. 52-59.
3. Sloan Consortium. *11th annual survey of US online education* - 2014.
4. Pappas P. *Top 10 e-Learning Statistics for 2014 You Need To Know*. Web site - <https://elearningindustry.com/>
5. West Governors University website: <https://www.wgu.edu/>
6. Kelly A. P. *Disruptor, distractor, or what?: a policymaker's guide to massive open online courses (MOOCs)*. - 2014.
7. Ed. Surge. *Innovative Newsletter*. - 2013. №. 6. - C. 21-23.
8. DiMaggio P. J., Powell W. W. *The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organisational fields* // American sociological review. - 1983. - C. 147-160.

ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ НА МОВНУ КОМУНІКАЦІЮ В МІЖНАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ

Міжнародні військові операції стали необхідною складовою сучасної глобальної безпеки, які часто вимагають взаємодії різних національних інтересів і культурних груп. У цьому контексті, ефективна мовна комунікація виявляється критично важливою для досягнення успіху в міжнародних військових операціях. Однак, викликами, з якими стикається військовий персонал у цих сценаріях, є культурні різниці, які впливають на сприйняття, розуміння та взаємодію між різними національностями.

Ця наукова робота присвячена вивченню впливу культурних різниць на мовну комунікацію у міжнародних військових операціях. Дослідження цієї теми є докорінно важливим, оскільки незважаючи на те, що мова є засобом спілкування, культурні відмінності можуть призвести до непорозумінь, помилок та навіть конфліктів у військовому середовищі. Зрозуміти цей вплив і розробити ефективні стратегії взаємодії у міжнародних військових операціях є необхідністю для забезпечення успішного виконання завдань та збереження міжнародного спокою і безпеки. У наступних розділах цієї роботи ми розглянемо теоретичні аспекти культурних різниць та мовної комунікації, а також проведемо аналіз конкретних ситуацій та факторів, які впливають на взаємодію військового персоналу з різних культурних та лінгвістичних середовищ. Після цього, ми дослідимо практичні аспекти взаємодії у військових операціях та визначимо фактори успіху та виклики, з якими можуть стикатися військові команди.

Наукове дослідження, присвячене вивченню впливу культурних різниць на мовну комунікацію в міжнародних військових операціях, має на меті розширити наші знання та зробити практичні рекомендації для покращення військової діяльності в умовах культурної різноманітності. Надіємося, що результати цього

дослідження сприятимуть підвищенню ефективності та безпеки міжнародних військових операцій і допоможуть зберегти глобальний мир і стабільність.

Дослідження впливу культурних різниць на мовну комунікацію в міжнародних військових операціях має важливе практичне застосування для військового персоналу, який діє в умовах багатонаціональних команд, співпраці з місцевим населенням і виконання міжнародних завдань. Зрозуміти, як культурні різниці впливають на сприйняття, інтерпретацію та взаємодію, може допомогти покращити комунікацію, зменшити ризики конфліктів та підвищити ефективність спільних дій.

Дана наукова робота розглядає питання мовної комунікації у військовому контексті через призму культурних різниць і лінгвістичних відмінностей. Вона спрямована на пошук відповідей на запитання щодо того, як розуміти й реагувати на ці різниці, які стратегії можуть бути ефективними в різних сценаріях і як покращити взаємодію між представниками різних культур.

Мета наукової роботи полягає у поглибленні розуміння цього важливого питання і спільно знаходити відповіді на виклики, які ставляться перед сучасним військовим під час міжнародних операцій. Наукова робота включає аналіз конкретних ситуацій, взаємодію зі спеціалістами із різних галузей, інтерв'ю з військовим персоналом і представниками місцевих культур, а також апробацію різних стратегій та підходів. У підсумку, робота має на меті не лише з'ясувати, як культурні різниці впливають на мовну комунікацію в міжнародних військових операціях, але й надати практичні рекомендації, які допоможуть вирішити ці виклики та покращити результати військових дій в умовах глобального різноманіття.

Завдання даного дослідження - розширити наше розуміння впливу культурних різниць на мовну комунікацію в контексті міжнародних військових операцій, а також визначити шляхи подолання цих впливів для підвищення ефективності та безпеки військових дій.

Один із важливих аспектів культурних відмінностей полягає в різному сприйнятті часу. Деякі культури можуть бути орієнтовані на майбутнє та

планування, в той час як інші культури дотримуються більшого фокусу на миттєвому дії та наявному моменті. Це може вплинути на військові операції, де точність та згуртованість можуть бути важливими факторами успіху. Наприклад, японська культура відзначається підкресленою пунктуальністю та акцентом на точних строках. У військових операціях, де час може визначити успіх чи невдачу, розуміння цих культурних особливостей може бути критичним для ефективної координації дій.

Культура також впливає на спосіб вираження емоцій і спілкування в різних ситуаціях. Деякі культури можуть бути відкриті та емоційно виразні, в той час як інші можуть дотримуватися більшого заспокоєння та стриманості. Наприклад, в американській культурі виразність і прямотинійність можуть бути високо оцінені в комунікації. Проте, в азіатських культурах емоційна здержаність та непрямолінійність можуть бути загальноприйнятими. У військових операціях це може впливати на сприйняття команди та відповідь на вказівки.

Іншою важливою культурною відмінністю є ступінь індивідуалізму чи колективізму в культурі. Деякі культури клаціонуються на індивідуальних зусиллях та самостійності, в той час як інші покладають наголос на спільноті та колективних зусиллях.

Знання цих різниць важливе для формування команд, які можуть бути ефективними в міжнародних військових операціях. Деякі військові сили можуть потребувати більш індивідуальних команд та незалежності, тоді як інші можуть вимагати більшого колективного підходу.

Культурні відмінності також можуть впливати на спосіб вирішення конфліктів і проведення діалогу. Деякі культури можуть бути більш конфліктними та відкритими у виразі своїх думок, в той час як інші можуть надавати перевагу більш спокійним та толерантним методам вирішення суперечок. Це має суттєве значення у військовому контексті, де сприйняття та обробка конфліктних ситуацій можуть впливати на безпеку та ефективність операцій.

Також важливо розглянути поняття відмінності етнічних груп, через які комунікація може бути не ефективною.

Як зазначав Матвійчук Е. С. у своїй магістерській роботі «Релігія у сучасних міжнародних відносинах» що у цілому, етнічний конфлікт можна охарактеризувати як варіант громадянського протистояння, у якому, як мінімум, один суб'єкт мобілізується за етнічним принципом або від імені своєї етнічної групи. Конфлікт стає етнополітичним, якщо самоорганізація за етнічним принципом стає базою ідеологічного та політичного протистояння соціальних груп і їх боротьби за контроль над державними інститутами.

Дослідження етнополітичних процесів у світі показали, що, так чи інакше, ми можемо говорити про загальні і повторювані риси етнополітичних конфліктів [3, с. 13].

Загалом, культурні особливості мають значний вплив на мовну комунікацію у міжнародних військових операціях. Розуміння цих відмінностей допомагає покращити співпрацю та комунікацію між різними культурами і забезпечити успішне виконання завдань в умовах міжнародної співпраці.

Мовна комунікація в міжнародних військових операціях відіграє критично важливу роль, оскільки вона є основним засобом обміну інформацією, передачі вказівок, координації дій та взаєморозуміння серед різних військових частин, а також місцевого населення. Однак, мовні аспекти в міжнародних військових операціях часто стикаються з численними викликами, пов'язаними з культурними відмінностями та лінгвістичними бар'єрами.

У міжнародних операціях, де взаємодія військових з різних культур стає необхідною, мовні бар'єри можуть бути серйозними перешкодами у спілкуванні. Військовий персонал має здійснювати переклад інструкцій, документів та діалогу з місцевим населенням. Це вимагає наявності кваліфікованих мовних експертів і перекладачів, а також вивчення мови членами військових екіпажів. Важливо ретельно розробляти систему перекладу та забезпечувати високу якість перекладу для уникнення непорозумінь. У військових операціях, де беруть участь військові сили з різних країн, існує потреба у мовній конвергенції –

створенні спільної мови або мовного діалекту для полегшення комунікації між різними національностями. Це може включати в себе розробку спеціалізованого словника або термінології, яка б допомагала уникнути непорозумінь та сприяла однозначності команд.

Призначення важливе в міжнародних військових операціях – враховувати культурні відмінності у спілкуванні з місцевим населенням. Знання мови, а також вміння розуміти та поважати культурні особливості можуть бути вирішальними в уникненні конфліктів та забезпеченні успішного виконання завдань. Мова також грає важливу роль у інформаційній війні. В міжнародних військових операціях, де пропаганда та інформаційна боротьба стають необхідними елементами, розуміння та використання культурно відповідної мовної стратегії може бути рішучим для формування думок і впливу на громадську думку.

Для подолання мовних викликів в міжнародних військових операціях, необхідно ретельно розробляти комунікаційні стратегії та надавати велику увагу навчанню мовному екіпажу. Важливо пам'ятати, що мовні аспекти взаємодії військових можуть впливати на безпеку та успішність операцій.

Мовна комунікація в контексті міжнародних військових операцій є важливою складовою для забезпечення спілкування та співпраці між різними військовими підрозділами та міжнародними партнерами. Ось декілька типів мовної комунікації, які використовуються в таких ситуаціях:

1. Військова комунікація: Це основний засіб комунікації між військовими підрозділами та командирами. Вона включає у себе військовий жаргон, коди та процедури передачі інформації.

2. Дипломатична комунікація: У міжнародних військових операціях може бути необхідність спілкування з представниками інших країн та дипломатичними місіями. Це може включати в себе переговори, вимоги до інших учасників операцій, а також обговорення політичних аспектів діяльності.

3. Цивільна комунікація: У військових операціях також можуть бути включені цивільні структури, такі як гуманітарні організації, урядові агентства

та інші цивільні установи. Комунікація з цими структурами важлива для забезпечення гуманітарної допомоги та координації цивільної та військової діяльності.

4. Інформаційна комунікація: В сучасних військових операціях інформація грає важливу роль. Вона включає в себе психологічну операцію, публічну інформацію, ведення інформаційних кампаній та інше. Важливо забезпечити правильне сприйняття операцій громадськістю та іншими зацікавленими сторонами.

5. Технічна комунікація: У сучасних військових операціях широко використовуються технічні засоби комунікації, такі як радіо, супутникові системи, електронна пошта та інші технології для передачі інформації та забезпечення зв'язку між військовими підрозділами та командними постами.

Ці типи мовної комунікації взаємодіють між собою і відіграють важливу роль у досягненні мети міжнародних військових операцій, будь то збереження миру, гуманітарна допомога або інші завдання.

Один із реальних прикладів невдалої комунікації через мовний аспект у військовій спецоперації відбувся під час операції «Дезерт Сторм» в Перській затоці 1991 року під час конфлікту між міжнародним коаліційним військом та іракськими силами. Американський військовий контингент влаштував облогу іракського військового підрозділу в місті Хафджи в Кувейті. Під час облоги війська США намагалися оточити і взяти під контроль іракські позиції. Однак виникла ситуація, коли під час ведення бою війська США оточили групу іракських військових і вимагали їх здатися.

У військовій операції, американські військові використовували мегафони та бездротові засоби зв'язку для зв'язку з іракськими військовими і закликали їх здатися. Проблема полягала в тому, що команду виголошували англійською мовою, а багато іракських військових не розуміли англійської. Замість того, щоб надати іракським солдатам можливість здатися без подальших боїв, незрозуміла комунікація призвела до того, що деякі іракські військові продовжили опір,

намагаючись відстоювати свої позиції. Це призвело до додаткових втрат і загострення ситуації на полі бою [4, с. 249].

Цей приклад підкреслює важливість ретельної підготовки щодо мовної комунікації в міжнародних військових операціях, а також використання мовних спеціалістів та перекладачів, які мають розуміти культурні та мовні особливості вражою сторони. Незрозуміла комунікація може призвести до невдач та надзвичайно важких наслідків для обидвох сторін.

Література

1. Арон Р. А. *Етапи розвитку соціологічної думки* / Заг, ред. і предисл. П.С. Гуревича. - М.: Видавнича група «Прогрес» - «Політика». -1992 - 608 с.;
2. Балягузова О. *Релігійний фактор у міжнародних відносинах (на прикладі ісламського фундаменталізму)*. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/110825/12Baljaguzova.pdf?sequence=1>.
3. Матвійчук Є. С. *Релігія у сучасних міжнародних відносинах/ Чарських І. Ю.* – "Донецький національний університет імені Василя Стуса". – 2022. – [1, с. 13].
4. *The Generals War: The Inside Story of the Conflict in the Gulf* авторства Michael R. Gordon і Bernard E. Trainor. [2, с. 249].

О.П. Невельська-Гордєєва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ТА ЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ТЕСТУ ЗАГАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Логіко-змістовні властивості абстрактного мислення виступають найважливішими аспектами опанування професійних знань. Сучасні глобалізаційні процеси ставлять перед людиною нові завдання по комунікації, застосуванню креативного мислення, створення нових інтелектуальних стратегій. Першочерговість розвитку теоретичного мислення, яке будується на підґрунті як філологічних, так й логічних знань, в надбанні вищої освіти й подальше застосування його в професійній діяльності розуміють розробники тестів на загальні навчальні компетенції (ТЗНК). Ці тести, які почали поступово

впроваджувати з 2016 року для вступу до магістратури, здійснюються шляхом зовнішнього незалежного оцінювання.

1. Абітурієнтові необхідно враховувати не лише змістовні аспекти тексту, але й логічне підґрунтя побудови тексту. Одним з важливих моментів виступає пошук вірного критерію відбору однієї вірної відповіді з декількох. Розглянемо це положення на прикладі.

У зошитах ТЗНК основного тесту 2020 р. знаходиться завдання, у якому абітурієнту запропонований не чітко позначений один критерій відбору, а декілька. В цьому випадку респондент змушений проводити додатковий логічний аналіз. Питання 4 основного тесту 2020: «Ставлення автора тексту до плагіату найточніше позначено як:

- А. Упереджене;
- Б. Песимістичне;
- В. Іронічне;
- Г. Негативне;
- Д. Зважене».

Питання відноситься до тексту, автор якого аналізує плагіат і ставиться до нього негативно, а також песимістично, при цьому викладає свої думки іронічно і водночас виважено, внаслідок чого тільки один варіант відповідей – А – безумовно відповідає думці журналіста. Інші наведені варіанти повною мірою визначають відношення автора тексту до плагіату.

Розуміння «найточнішого ставлення автора до плагіату» слід було б з'ясувати у самого автора тексту, бо чотири варіанти, що залишилися, цілком притаманні журналісту. Але, оскільки такої можливості під час іспиту не існує, то звертаємось до основної тези тексту. Її знаходимо в останньому абзаці: “Коли я писав, що є щось спільне між плагіатом і чумою, то цілком мав на увазі, що в нашій науці зараз мор – жахлива та тривала пошесть. Украй сумно, бо бачимо, що епідемія списування охопила майже весь організм нашої науки, яку й наукою в такому разі назвати складно”. Таким чином, в основній тезі автором робиться

акцент на негативному ставленні до плагіату. Таким чином, можемо стверджувати, що вірною буде відповідь Г. – негативне ставлення до плагіату.

2. У тестових зошитах зустрічаються питання, сформульовані у невластивій для нашого менталітету формі. Для вітчизняної мовної культури мислення традиційні питання: «Що притаманно даному тексту?», чи «Що зайве в перерахованому?», або «Чого не вистачає у тексті?». Однак у зошитах ТЗНК присутні питання, які поєднують у собі дві частини: «автор згоден з усіма позиціями, окрім...» чи «формуванню ідентичності, за автором, сприяє все, окрім...». Так, у додатковому тесті 2019 р. питання 2: «На думку автора тексту, ознаками цинічної журналістики можна вважати все, окрім:

- А. Донесення до споживачів медіа інформації лише про поразки у політиці;
- Б. Висунення необґрунтованих тверджень як правдивих;
- В. Прагнення дбати про реалістичність та тверезість зображуваного;
- Г. Вироблення щоразу нових наративів занепаду демократії;
- Д. Систематичне зневажливе ставлення до демократичних суспільств та політиків».

Правильна відповідь В. Якби питання було сформульовано у звичній для нас формі: «Що, на думку автора, не є ознакою цинічної журналістики?», то міркувати було легше, бо аналіз проходив би за звичними для нашої мовної культури стереотипами.

Інший приклад з демонстративного тексту 2024 року: завдання 17. “Авторка тексту Б, розмірковуючи про патерналістську свідомість, по-своєму акцентує увагу на всіх наведених нижче ознаках «гомо советікуса», згаданих у тексті А, окрім

- А. пристосуванство й адаптація
- Б. корумпованість
- В. невпевненість у собі
- Г. відчуття винятковості й зверхності”.

Вірна відповідь Г, бо відчуття винятковості й зверхності не включено до ознак «гомо советікуса».

3. Аналогія може бути зрозуміла як подібність за змістом (вид імовірнісного висновку), але може бути представлена як аналогія по формі (схожість у побудові міркування, докази, спростування) [1, с.78]. Студентів не вчать розрізняти такі нюанси, тому питання, які потребують знайти аналогію за формою міркування, традиційно викликають складності у абітурієнтів до магістратури. Питання 23 основної сесії 2019 р.: «Проректор: Цього року кафедра філософії продемонструвала високий рівень наукової роботи. З цього випливає, що за звітний рік кожен викладач кафедри має високі наукові здобутки». Форма одного з нижченаведених міркувань більше схожа на форму міркувань проректора:

А. Якщо команда університету перемогла у командному шаховому турнірі, це означає, що під час турніру всі члени команди перемогли своїх суперників.

Б. Якщо на змаганнях спортсмен-десятиборець переміг, то він переміг принаймні в одному із десяти видів змагань.

В. Якщо в автомобілі кожен агрегат надійний, то він надійний в цілому.

Г. Зовнішній аудит показав, що всі показники роботи підрозділу на низькому рівні, з чого випливає, що підрозділ має бути ліквідовано.

Д. Проходження тесту для водіїв є необхідним умовою для працівників транспортного відділу, з чого випливає, що кожен працівник відділу пройшов тест водія.

Форма міркування у питанні: якщо в цілому у агрегаті (колективі, групі, механізмі) високі показники, то, отже, кожен складовий елемент (член колективу, індивід, деталь) показує високі результати. Таку ж форму міркування ми знаходимо у варіанті відповіді А, який і є вірним.

Завдання 29 Зошиту ТЗНК 2017 року основної сесії:

“Експерт: Більшість злочинців у дитинстві потерпали від насильства в родині. З цього випливає, що більшість дітей, які потерпають від насильства в родині, стають злочинцями в дорослому віці.

Яке з наведених нижче міркувань подібне до аргументації експерта?

А. Більшість щенят у віці восьми тижнів забирають від матерів. Таким чином, більшість щенят віком більше восьми тижнів уже відлучена від матерів.

Б. Більшість лагідних собак була вакцинована від сказу в щенячому віці. Це означає, що вакциноване від сказу щеня перетвориться на врівноваженого собаку в дорослому віці.

В. З більшістю злих собак погано поводитися, коли вони були щенятами. Із цього можна зробити висновок, що хазяїн дорослого злого собаки погано поводився з ним, коли той був щеням.

Г. Більшість лагідних собак пройшла спеціальний тренінг. Таким чином, собака, який не пройшов спеціального тренінгу, не буде лагідним.

Д. Більшість домашніх тварин, які потрапляють до ветеринара, є собаками. Отже, можна вважати, що собаки є домашніми тваринами, більшість із яких потрапляє до ветеринара”.

Вірною є відповідь Д, бо вирішення завдання вимагає з'ясування не змістовної аналогії, а формальної аналогії – за формулю побудови самого речення.

Водночас, абітурієнтові може бути запропоноване завдання на пошук змістовної аналогії. Але вказівок на е, яку аналогію слід шукати, не надано. В кожному конкретному завданні необхідно перебирати обидві можливості для знаходження більш адекватного варіанту. Так, завдання 30 пробного зошиту ТЗНПК 2016 р.: “Століття у вимірі буття людства в певному сенсі схожі на життя людини. Наприкінці кожного століття людство поводить з ним так, як людина наприкінці свого земного існування поводить з своїм життям. Інакше кажучи, так само, як люди у свої останні роки витрачають багато часу на ревізію подій свого життя, людство наприкінці століття...”

Який із поданих далі фрагментів найбільш логічно завершує наведене вище міркування?

- А. ностальгійно згадує його як найкращу епоху свого існування;
- Б. побоюється, що його власне існування добігає кінця;
- В. фокусується на тому, що принесе йому наступне століття;
- Г. впадає в дитинну ейфорію й намагається пережити минуле знову;
- Д. аналізує здобутки й нещасливі моменти століття, що минає”.

Рішення. Завдання вирішується шляхом пошуку аналогії. Варіант Д є правильним, оскільки дає змістовну схожість міркування про життя людини з міркуванням про закінчення століття.

Наведені приклади демонструють активне застосування мовних аспектів та логічного підґрунтя при вирішенні тестів загальної навчальної компетенції для вступу до магістратури.

Література

1. Логічне знання для вирішення ТЗНК : навч. посіб. для вступників до магістратури на основі ступеня бакалавра для підготовки до складання тесту загальної навчальної компетентності (ТЗНК) єдиного вступного іспиту (ЄВІ) / Д. О. Войтенко, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва ; за ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2023. – 226 с.

K. Nesterenko

Yaroslav Mudryi National Law University

MOTIVATION AS THE KEY FACTOR FOR LEARNING LANGUAGES AND THE WAYS TO MAINTAIN IT IN THE ESP CLASSROOM

Motivation is considered one of the most powerful factors that influence greatly the process of learning in general and learning foreign languages in particular. Motivation is a force that moves a person to initiate an action and to keep on until the goals are achieved.

Experts in pedagogy and psychology speak about intrinsic and extrinsic motivation. Intrinsic motivation means a person's wish to achieve some goal and make all necessary steps for this. Some learners have an intrinsic motivation – they have an interest in learning foreign languages or just like learning. Extrinsic motivation presupposes some external factors that can push and lead a person to do something and achieve the goal. The goal may be getting a grade, doing a job, traveling, communication, etc. Both of these kinds of motivation are important in the process of learning and maintained and boosted by the sense of satisfaction a person gets after achieving a bit of success in the way to the stated goal. We need to mention here that a

person's motivation is not always a sustainable thing; it fluctuates depending on different factors.

Here we would like to mention an interesting thing. Experience of teaching in the ESP classroom shows, that most of the students even with different level of the language say, they would like to know English. This may be because they understand the importance of such knowledge in today's world of global economy, the importance for their career, for personal development or just because such knowledge gives them the feeling of higher personal self-esteem. Such a feeling can keep their motivation at a good level while some failures and drawbacks can discourage them if their volitional sphere is not developed enough.

For developing and maintaining students' motivation in ESP classroom, it is necessary to make them aware that learning a foreign language is not only learning a system of grammar rules, some quantity of words and phrases. It is another worldview, it is their cultural development. The same with the foreign language as a subject in the curriculum – it is their expert subject matter given in other language. Again, we would like to refer to the own ESP experience: the students use to enjoy recognition of what they learn when studying English with what they have previously leaned on their expert subjects. This is also one of the factors that can increase their intrinsic motivation. Another important source of motivation for learning a foreign language is satisfaction from the process of learning itself – acquiring new knowledge and mastering it – this process is called the joy of cognition.

Learning the language in the ESP classroom is subjected to the curriculum, the teaching and learning plan and is presented by the teacher with the help of different methods. The role of a teacher in forming, maintaining and raising students' motivation is crucial. This is she or he who organizes work in the class, chooses appropriate methods for presenting the material, focuses on specific moments, finds and realizes individual approach to the students, etc. Whatever the students' motivation for learning the language is, all of them want to feel that the learning activities they undertake are interesting, meaningful, relevant and useful. They should realize that what they are learning is designed for their development and not just for the sake of learning.

Teachers act like guides in making and marking assignments and detailing where improvement can be made. Their task is to create a pleasant and supportive learning atmosphere.

Now, let's come up to what are the methodological tools available for a teacher to make the students interested in the language learning and increase their motivation?

First of all, it is a clear plan and goals for each lesson. Students should know what they can achieve after the class and what progress they can further make.

From the point of the class work organization, pair and group work proved their effectiveness. Students learn best by speaking, listening, making projects, writing, creating and solving, i.e. participating in the active learning mode instead of passive learning. Small-group activities and pair work close to the real life situations or their expert spheres facilitate these active learning, boosts students' self-confidence and increases their motivation to learn. They also allow all students (even those who are often inactive) to work cooperatively and express their ideas. Group work means close collaboration and communication with other students, gives the students opportunity to practice their communication skills and helps to build a mutually supportive classroom environment.

After each classroom activity feedback is important. The teacher should carefully observe all the students' progress, make appropriate conclusions, carefully praise them to encourage further progress and to increase their motivation.

From the point of choosing methods and forms of conducting classes and giving home assignments, the combination of traditional and innovative methods can do a lot of good for maintaining the students' motivation. Traditional methods help to develop diligence and concentration in students while innovative methods can make their work interesting, involving and fun, thus, create positive grounds for forming, maintaining and developing students' motivation.

S.M. Nikiforova

Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

USING GPT CHAT-BOTS IN THE FOREIGN LANGUAGES LEARNING PROCESS

GPT is short for Generative Pre-trained Transformer. Let's break it down.

Generative means that this technology can create, or generate, text. It's not just selecting ready-made answers from a database. GPT creates answers on the fly.

Pre-trained indicates that the GPT chatbot has undergone serious training before it started working with people. It studied a huge amount of texts to understand how language works, how people communicate.

Transformer is a type of artificial intelligence model that GPT uses. It's a special structure that allows the model to better understand the context and nuances of language.

Examples of unique applications of ChatGPT:

1. **In education:** Teachers can use GPT chat to create teaching materials, test questions, and even interactive educational sessions. ChatGPT can radically change the educational process by offering individualized learning programs and real-time support.

2. **In business:** Business analysts and managers can use GPT chat to generate reports, analyze data and develop development strategies.

3. **In creativity:** Writers and artists can use it to develop storylines, create characters, or even inspire new works of art.

4. **In programming:** Developers can use GPT chat to generate code, find solutions for complex software tasks or as an assistant in debugging code.

5. **In health:** Medical professionals can use GPT chat to quickly access medical information, prepare patient information materials.

These examples are just the tip of the iceberg. The possibilities of GPT chat are constantly expanding, and soon we can see many amazing ways of its application in a variety of spheres of life.

How to learn English with ChatGPT: ways that work

To really learn English, it's not enough to just study a few times a week with a tutor or on a course. You need to work hard and devote a lot of time every day to get

results. ChatGPT can be a useful tool for language learning. ChatGPT can help you improve your grammar, improve your vocabulary and prepare for exams. We can use artificial intelligence for free conversation and understanding of a foreign language.

Neural network can be useful if you need to:

- replenish your vocabulary. A chatbot can tell you about new words and expressions. You can ask it to give a definition of an unknown word. It can also give examples of usage, as well as offer contextualised tasks so you can make sure you understand;

- grammar tips. ChatGPT can give advice on the correct use of English grammatical structures and provide explanations of complex grammatical rules;

- spelling improvement. The chatbot can point out errors and provide correct options, to do this send it the sentences or phrases you want to check and it will give you the correct answer;

- translation. The neural network can translate English texts into any language, allowing you to understand the meaning of words and phrases.

How to use ChatGPT to learn English

It's no secret that in order to improve your English, you need to communicate more often. ChatGPT can become your interlocutor. It will answer any questions you may have. You can ask it to have a general conversation with you or talk about something specific. You can choose any topic you are interested in to talk about. The more topics you discuss with ChatGPT, the more new words and expressions you will learn. Try discussing news, films, books, publications or any topic that interests you.

You can start with simple questions such as «How do you say «hello» in English?» or «How do you pronounce the word «beautiful» correctly?».

ChatGPT can prepare you for exams

A chatbot can come in handy for school and college students. If you are preparing for an English exam, an artificial intelligence can help you practise reading and writing. You can ask it to ask you questions that may appear in the exam or ask it to check your essay. Chat GPT can also give you tips on how to avoid key mistakes.

GPT-4 smart chat: who has access and what the updated neural network can do

Just about a year ago, ChatGPT, a text-based chatbot based on artificial intelligence that uses GPT-3.5 language technology, was launched in Ukraine. In mid-March, OpenAI announced an updated version - GPT-4.

GPT-4 is a new multimodal model from OpenAI announced on 14 March 2023. Monomodal language models (such as GPT-3 and GPT-3.5) only understand text, while multimodal versions can also recognise images.

OpenAI claims that GPT-4 is much better suited to both creating and collaborating with users on creative projects. Examples of such projects include music, screenplays, technical documentation, and even «learning a user's writing style».

How the new version of Chat GPT-4 is better than the previous ChatGPT 3.5

It is known that the new version can process up to 25 thousand characters, which is eight times more than the previous version. In addition to the increase in the number of characters that can be processed by artificial intelligence, there are several other updates.

Compared to Chat GPT 3.5, Chat GPT 4:

- answers are more often given in lists;
- answers are more accurate and correct;
- there are more specifics;
- there are links to the source(s);
- you can make up to 100 requests every 4 hours (up to 500 per day);
- can recognise images (so far, this feature is available only to developers and some users);
- understands more natural languages, 26 to be exact;
- the chatbot understands jokes;
- has a long-term memory (a chatbot remembers better what it has talked to a user about before, and can use this data as a context and refer to it in a conversation);

- can change its character (you can ask a chatbot to change its communication style and respond in a certain tone, for example, like a news anchor).

It is worth noting that the developers claim that GPT-4 will be able to recognise and describe even the plot of a photo, not just individual objects. This useful feature is already used in the Be My Eyes app for the blind and visually impaired. The neural network tells you what is depicted on the smartphone screen: it reads maps and labels, recognises plants and patterns on clothes, tells you how to get to the right gym equipment, etc.

Who can use the new ChatGPT-4 version and how to use it

For now, GPT-4 will be available only to users of the paid version of ChatGPT Plus, which costs \$20 per month. However, GPT-4 is also built into Bing, Microsoft's search platform.

How to use ChatGPT via Bing

The easiest way to get started with GPT-4 today is to try it as part of Bing Chat.

It's as simple as this:

- Go to the Bing search engine;
- click the Chat tab;
- a new window should appear - click the "Join the waiting list" button. You won't have to wait for anything, as you are simply confirming that you agree to use the new version of Bing AI;
- enter a query and test the new system.

Important: Bing's chatbot is based on GPT-4 - but for now, only text queries are available, without image recognition.

But you'll still have access to the extended LLM (large language model) and the advanced intelligence that comes with it.

It should also be noted that while Bing Chat is free, it is limited to 15 chats per session and 150 sessions per day.

GPT-4 also has limitations

OpenAI notes that GPT-4 has the same limitations as previous GPT models, as it is not completely reliable. The company calls this «hallucinations».

The developers assure that although the «hallucinations» remain, GPT-4 has significantly fewer of them compared to previous models. Thus, the new AI model received 40% more points than GPT-3.5, according to the company's estimates.

GPT-4, like the previous model, has no knowledge of events after September 2021. The company also adds that AI does not learn from its own experience.

We should admit that each new version of GPT does not just increase the amount of knowledge, but also becomes more finely tuned to understand the complexities of human language. This means that communication with such chatbots becomes more and more natural and interesting.

In general, GPT chatbot is not just a programme for communication. It is a whole world, where with each new version the boundaries of possibilities expand, and communication with a machine becomes more and more similar to communication with a live person.

So, GPT chat is implemented everywhere. It helps people learn, businesses develop, and ordinary users find answers to their questions. It's not just the technology of the future, it's the technology that is here and now changing our lives for the better.

Н.В. Ночовна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

О.П. Кухарчук

Полтавський фаховий коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОГО
СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

Професійна діяльність будь-якого фахівця у процесі виконання виробничих завдань передбачає застосування ним специфічної професійної лексики. Проте процес комунікації фахівця професій типу «людина-людина», зокрема, юриста, не є алгоритмізованим конструктом, і в кожному конкретному випадку вимагає в юриста діяти відповідно до виробничої ситуації та в межах

професійної етики. Із цієї позиції вкрай важливе формування навичок професійно-етичного спілкування у майбутніх юристів (у тому числі під час іншомовних комунікацій) для конструктивного і толерантного вирішення виробничих завдань.

На різні аспекти проблеми викладання іноземної мови (за професійним спрямуванням) звертали увагу у контексті своїх наукових пошуків О.П. Биконя, В.Д. Борщовецька Г.А. Гринюк Т.М. Корж, Л.Я. Личко, І.М. Мельник, О.М. Серета та інші.

Питання професійної етики фахівця, формування його професійно-етичних якостей досліджувалися науковцями Ю.І. Колісник-Гуменюк, Н.С. Тимченко, окремі аспекти професійно-етичної підготовки представників різних професій розкриті в доробку, В.Є. Береки Г.П. Васяновича, О.В. Пономаренко.

Як показує аналіз доробку вчених із досліджуваної проблеми, крім терміну «професійна етика», «навички професійно-етичного спілкування» у науковій літературі широко вживається поняття «професійно-етична культура» фахівця.

Так, О.В. Пономаренко професійно-етичну культуру соціального педагога розглядає як систему моральних цінностей та етичних норм, які стали внутрішніми переконаннями особистості, в основі яких лежить альтруїстичний імператив [2, с. 7].

Н.С. Тимченко стверджує, що досліджуючи професійну етику службових осіб митних органів, слід говорити, як про «...застосування загальних норм моралі, моральності в діяльності та повсякденній поведінці службовців митних органів, так і особливих (одиничних) норм професійної моралі, що виникають та втілюються тільки в даній професійній групі (підгрупах)» [3, с. 33–34].

Юрист як представник професії типу «людина- людина» перебуває в постійній тісній інтеракції зі споживачами правничих послуг. Клієнт, звертаючись до фахівця-юриста, орієнтується на компетентний і доступний коментар із окреслюваної проблеми, яка зачасти носить конфліктні ознаки. Не ставимо за мету у контексті цього дослідження говорити про необхідність

оволодіння майбутнім юристом навичками балансувати в таких випадках емпатію з юридичним конструктивізмом, зосередимо увагу на важливості оволодіння необхідними навичками професійно-етичного спілкування для ефективного вирішення проблеми, а також на методах їх формування на заняттях з іноземної мови.

Ефективність цього процесу вбачаємо в організації практико орієнтованої підготовки майбутніх бакалаврів права на заняттях з іноземної мови, яка поряд із фаховими дисциплінами має значний методичний потенціал для реалізації такого напряму підготовки. Практико орієнтоване навчання на заняттях з іноземної мови здійснюється завдяки моделюванню цілісних фрагментів правничої діяльності із використанням іншомовної лексики та через ігрові і проектні форми та методи.

Таке програвання ймовірних реальних епізодів майбутньої професійної діяльності супроводжується професійно-особистісною рефлексією та відкриває широкі можливості для відпрацювання конструктивної і професійно-етичної комунікативної взаємодії юриста зі споживачами правничих послуг.

Якщо слідувати диференціації навчальних діалогів, представлений Л. Гайдуковою, а саме: діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обговорення, діалог-дискусія [1, с. 80-81] – то в контексті запитів іноземної мови за професійним спрямуванням найбільш доцільними і практико орієнтованими у процесі підготовки майбутніх юристів є діалог-дискусія та діалог-обговорення, які й використовуються нами у ході навчальних занять. Зокрема, діалоги-дискусії за темами «Судові справи» (Court cases), «Судова система» (The judicial system), діалоги-обговорення на прес-конференції «Порядок подання документів та їх розгляд у суді» (The procedure for submitting documents and their consideration in court), а також кейси діалогів типу «обвинувачувач-захисник», «опоненти у цивільному процесі» тощо.

Такі види інтеракції майбутніх бакалаврів права моделюють ситуації майбутньої успішної професійної діяльності конкурентоспроможного, як у нашій державі, так і в світі, юриста, дають можливість відпрацьовувати навички

професійно-етичного спілкування та конструктивного і водночас етичного вирішення виробничих завдань.

Стаття не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективи подальших досліджень убачаємо в пошуку ефективних методів практико орієнтованої підготовки майбутніх юристів у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Література

1. Гайдукова Л. В. *Формування професійно орієнтованої компетенції в діалогічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови : дис.... канд. пед. наук : 13.00.02 / Лілія Василівна Гайдукова. К., 2008. 195 с.*

2. Пономаренко О. В. *формування професійно-етичної культури соціального педагога : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук : спец. 13.00.05 – педагогічна та вікова психологія / Ольга Вікторівна Пономаренко. – К., 2001. – 18 с.*

3. Тимченко Н. С. *Формування професійно-етичних якостей майбутніх службовців-митників : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Наталія Сергіївна Тимченко. – К., 2003. – 239 с.*

Н.В. Орлова

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

ХАРАКТЕРНІСТЬ РОЛІ СИТУАТИВНОЇ ТРИВОЖНОСТІ У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Формування іншомовної компетентності (далі – ІК) студентів немовних спеціальностей закладів вищої освіти (далі – ЗВО) прямо і нерозривно пов’язане з певними психологічними аспектами, що зумовлюють і супроводжують його. Психологічним підґрунтям формування ІК студентів немовних спеціальностей ЗВО виступає стабільна система пов’язаних між собою факторів і процесів, які власною активізацією забезпечують її формування. З цієї точки зору психологічні чинники активно і пасивно впливають на процес формування ІК, через сам процес навчання іноземних мов професійного спрямування (далі – ІМПС). Урахування психологічних особливостей формування ІК студентів немовних

спеціальностей ЗВО сприятиме покращенню ефективності формування ІК як реалізації професійно-особистісного потенціалу майбутніх спеціалістів.

Питання, що торкаються найдоречніших методів і підходів до навчання ІМПС, а також форм роботи на заняттях, лишаються актуальними довгий час. Під час розробок методик навчання ІМПС, що спираються лише на лінгвістичні або когнітивні засади, педагоги можуть не врахувати психологічні особливості. Серед характерних психологічних чинників, що відбиваються на успішності вивчення ІМПС, виділяють атрибутивність, самооцінку, само-ефективність, воля і готовність до спілкування, інгібіцію, види тривожності, а також мотивацію та типи особистості й темпераменту [1].

Складова тривожності грає важливу афективну роль у процесі навчання ІМПС, так як вона тісно переплітається з якістю запам'ятовування і відтворення іншомовного матеріалу [1; 2; 3]. Окремі українські наукові довідники характеризують тривожність як готовність до боязні, тобто як «стан доцільного підготовчого підвищення сенсорної уваги і моторної напруженості в ситуації можливої небезпеки, що забезпечує відповідну реакцію на страх» [4, ст. 577]. Ендрю Колман, своєю чергою, вбачає у тривожності «стан неспокою, який відбувається у супроводі дисфорії, соматичних ознак і симптомів тиску, а також із зосередженням на потенційних провалах, невезіннях, або ризиках» [5, ст. 46]. Артур Ребер підкреслює комплексність поняття «тривожність», яке має значення неприємного невизначеного емоційного стану, що несе в собі ознаки жаху, побоювання, занепокоєння та виснаження, але відрізняється від переживання страху, з його визначеними специфічними об'єктом, подією або особою, очевидною безпричинністю. У біхевіористських теоріях обумовлення термін «тривожність» використовується для позначення вторинного, або зумовленого, стимулу, що служить мотивуванням реакції уникнення. Що стосується психодинамічної теорії З. Фрейда, в її межах тривожність визначається у відповідності до поширеної дефініції, з наступним допоміжним припущенням, що вона сигналізує про те, що загроза для психіки є результатом несвідомого бажання реалізуватися [6, ст. 47-48]. Усі дефініції дають можливість

прослідкувати примітну часову ознаку. Два перших визначення розглядають тривожність як наслідкову емоцію, завчену або опановану реакцію, що є наслідком чіткого стану речей. Відповідно ж до поглядів З. Фрейда тривожність представляється передчасною реакцією, генезис якої лежить в площині несвідомого конфлікту [6, ст. 48].

Дослідник концепту тривожності, Ч. Спілбергер виокремлює дві її форми – тривожність як стан (*state anxiety*) і тривожність як особистісна риса (*trait anxiety*) [7]. Тривожність, що асоціюється з визначеною зовнішньою ситуацією, характеризується як ситуативна або реактивна. Тоді як тривожність, що представляє сталу властивість людини, визначається як особистісна. Ситуативна тривожність носить тимчасовий характер, через емоції викликані стресовими факторами навколишнього середовища, в тому числі фізіологічним збудженням і симптомами побоювання, занепокоєння і напруги.

Як було зазначено, ситуативна або реактивна тривожність відчувається по відношенню до певних подій або дій. Тому під час занять з ІМПС викладачам необхідно розпізнавати природу тривожності студентів й усвідомлювати її рівень. Нещодавні дослідження тривожності в контексті навчання ІМПС зосереджувалися на реактивній тривожності з її характером, прив'язаним до ситуації [1]. Було виокремлено три складові частини тривожності, пов'язаної з навчанням ІМПС. Першим йде побоювання спілкування, що утворюється через нездатність студента адекватно виражати обмірковані думки та ідеї. Другим компонентом є страх негативної оцінки оточення, що з'являється через потребу студента справляти тільки позитивне враження на людей навколо. Третім елементом виступає тестова тривожність, тобто страх перед іспитами, як передчуття в очікуванні негативної оцінки своїх знань. Після двадцяти років досліджень вчені підтвердили припущення щодо негативного впливу ситуаційної тривожності на навчання ІМПС як процес формування ІК [1, ст. 162].

Ситуативна тривожність співвідноситься з фізіологічними системами, що беруть участь у виявленні загрози зі сторони навколишнього світу, і бачиться такою, що відображує зовнішній реактивний компонент тривожності.

Ситуативна тривожність як мінущий інтенсивний емоційний стан пов'язана з тимчасовою підвищеною активністю симпатичної нервової системи, але без специфічних патологічних станів [8]. Результати досліджень показали, що ситуативна тривожність асоціюється з підвищеною функціональною конективністю (*Functional Connectivity*) мережі пасивного режиму роботи мозку (*Default Mode Network*) у задніх/вентральних областях, таких як передклин'я та задня поясна звивина, а також збільшеною функціональною конективністю у салієнтній мережі, або мережі визначення значущості (*Salient Network*), у скроневих долях, таких як передцентральна звивина, полюсна площа та острівцеві [8]. Подібне явище розглядається як дві сторони функціональності ситуативної тривожності: мережа пасивного режиму роботи мозку пов'язана з самогенерованими думками, тривожними роздумами або румінаціями (*ruminations*) та блуканням розуму (*mind wandering*), представляючи внутрішній компонент ситуативної тривожності, тоді як мережа визначення значущості асоціюється з когнітивним контролем, репрезентуючи поведінкову модальність під час зіткнення зі стресорами/стимулами. Відповідно ситуативну тривожність можна описати як тимчасову поведінку уникнення, під час якої порушуються ланцюги уваги, розташовані у передклиновій звивині [8]. До того ж ситуативна тривожність часто супроводжується нервовою поведінкою, соматичними скаргами, м'язовою напругою, тривожними думками, втомою і труднощами з концентрацією уваги. Доробок Ганса Айзенка (*H. Eysenck*) підтверджує роль і вплив тривожності в контексті навчання та пам'яті [9]. Ним були розглянуті та пояснені негативні наслідки тривожності у навчанні ІМПС, а саме те, як він зазначав, що студентам з високим рівнем тривожності приходится розподіляти свою увагу між пізнавальними процесами, пов'язаними з навчальними завданнями, і власним станом. І, як результат, спостерігається зниження показників успішності, що призводить до недостатнього рівня сформованості іншомовної компетенції [9]. П. Макінтаєр (*P.D. MacIntyre*) і Р. Гарднер (*R.C. Gardner*) вплив тривожності на когнітивні процеси під час вивчення другої мови, а також розробляли керівництво щодо створення академічного середовища

з низьким рівнем тривожності [10]. Високий рівень ситуативної тривожності спричиняє порушення уваги, знижує здатність до запам'ятовування і відтворення інформації.

У студентів першого курсу нелінгвістичних спеціальностей підмічається відсутність інтересу до занять з ІМПС. Серед причин встановлюють низьку базову підготовку з ІМ, через яку, в результаті, з'являються очікування невдачі, страх помилок, тривожність через відчуття неспроможності подолати психологічні бар'єри. Отже, низький рівень володіння ІМПС студентів породжує тривожність, що генерується через усвідомлення недостатності своїх знань для активної ефективної роботи під час занять, очікування негативної оцінки та несхвальних відгуків з боку як викладача, так і одногрупників, призводить до пасивності під час навчального процесу, абсентеїзму, що в свою чергу ще більше знижує рівень знань студентів, підвищує рівень ситуативної тривожності, що продукує і поступово закріплює внутрішній спротив вивченню мови. Як наслідок, під згубний вплив високого рівня ситуаційної тривожності підпадає і страждає процес опанування лексичного матеріалу як важливої складової процесу формування іншомовної компетенції.

Також, поза сумнівом, у збільшенні чи зменшенні рівня ситуативної тривожності студентів в контексті навчання ІМПС викладач відіграє одну з найважливіших ролей. М. Прайс (*M. Price*) відмічає, що студентам хотілося б відчувати терпіння, підтримку і заохочення з боку викладача без піддавання надмірній критиці через зроблені помилки [11]. У низці досліджень більшість учасників вказали на характеристики викладачів як на одну з причин їхньої тривожності [11]. Низка факторів, що, згідно з проведеним дослідженням, сприяють зростанню тривожності у студентів включала наступне: малозмістовне тлумачення теми, надмірна корекція помилок студентів і факт безумовного фаворитизму в академічних групах. До того ж, наявність авторитарного стилю поведінки у викладача, нервові та принизливі відношення до студентів створюють додаткову напругу в навчальному середовищі, чим лише підвищували рівень ситуативної тривожності в студентах [11]. Тому важливо, щоб

викладачами усвідомлювалися присутність подібних явищ. Для викладачів необхідно бути уважними до сигналів, характерних для ситуативної тривожності, і працювали над запобіганням появи високого рівня ситуативної тривожності в процесі навчання ІМПС.

Таким чином, на ефективність формування ІК впливає усвідомлення та урахування психологічних чинників під час планування, розробки і застосування навчальних методик у процесі навчання ІМПС для сприяння активізації навчальної діяльності студентів, зниження рівня ситуативної тривожності студентів, покращення запам'ятовування та репродукування мовного матеріалу як базових передумов формування іншомовної компетенції.

References

1. *Brown, H. Douglas (5th ed.) Principles of language teaching and learning. White Plains, NY: Pearson Education. – 2007.*
2. *Horwitz E. K., Young D. J. Language anxiety: From theory and research to classroom implications. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. – 1991.*
3. *Scovel, T. (1991). The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of the Anxiety Research, in Horwitz, E. K. – Young, D. J. (eds.) Language Anxiety: From Theory and Research to Classroom Implications. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. – 15-24.*
4. *Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. / В.Б. Шапар. – Х.: Прапор. – 2009. – 672 с.*
5. *Colman A.M. (3d ed.) A Dictionary of Psychology. Oxford: Oxford University Press. – 2009.*
6. *Reber A.S. Penguin Dictionary of Psychology London: Penguin Books Ltd. – 2009.*
7. *Spielberger C. Manual for the state-trait anxiety inventory. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press. – 1983.*
8. *Saviola F., Pappaianni E., Monti A. et al Trait and state anxiety are mapped differently in the human brain. / F. Saviola, E. Pappaianni, A. Monti et al Scientific Reports. – 2020. – 10:11112. – DOI: 10.1038/s41598-020-68008-z*
9. *Eysenck H.J. Anxiety, learning and memory: a reconceptualisation. / H.J. Eysenck // Journal of Research in Personality – 1979. – 13 – p. 363-385.*
10. *Gardner R. Social psychology and second language learning. The role of attitudes and motivation. / R. Gardner. London: Sage. – 1985. – 205 pp.*
11. *Gardner R.C., Lalonde R.N., Moorcroft R. The role of attitudes and motivation in second language learning: Correlation and experimental considerations/ R.C. Gardner, R.N. Lalonde,*

R. Moorcroft // Language Learning: A journal of research in language studies. – 1985. – Volume 35. – Issue 2. – pp. 207-227.

12. *Price M.L. The subjective experience of foreign language anxiety: Interviews with high anxious students, in Horwitz, E. K. – Young D. J. (eds). 1991.*

А.В. Панькова

Черкаський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОДИНИЦЬ З НАВМИСНОЮ ІМПЛІЦИТНІСТЮ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

На сучасному етапі у такій галузі як перекладознавство існує думка, що в основі перекладу як виду міжмовної та міжкультурної комунікації знаходиться продукування тексту, який є адекватною заміною тексту оригіналу в іншій культурі, іншій мові або ж в іншій комунікативній ситуації.

Переклад як один із видів міжмовної комунікативної діяльності людини є орієнтованим перш за все на повну і адекватну передачу вихідної мови, яка містить всі імплікації мовного, соціального та культурного просторів. Під час такої цільової настанови адекватність може досягатися перекладом не окремих одиниць чи певних частин тексту, а більш конкретних чинників його структурної організації: метафоричність та ритмомелодика, міфопоетика та архетипи, символи тощо. Перекладач повинен «розкласти» текст оригіналу на окремі елементи, а потім знову «скласти» його у нову структурну єдність, але таким чином, щоб у читачів перекладу виникали образи і асоціації, співмірні з образами і асоціаціями, які виникають у читачів першотвору.

Взаємозв'язок експліцитної та імпліцитної інформації як форми знань вважається одним із важливих компонентів роботи людської свідомості.

Зараз вчені, вивчаючи процеси когнітивної діяльності людини, а особливо вивільнення імпліцитних інтерференцій з вербального тексту, почали розглядати імпліцитність як окрему лінгвістичну категорію, що має своє коло проблемних питань і перспективу подальшого наукового розвитку.

Імпліцитність – це опосередкована експліцитним значенням вираженість різної інформації, яка може домислюватися носіями мови у процесі спілкування, вона тісно пов'язана з асиметрією мовного знаку.

Імпліцитність не є завжди доступною для усвідомлення та спостереження, хоч існує майже у всіх висловлюваннях. Імпліцитність можна охарактеризувати як реальну форму знання, яка має властивості неусвідомлення, невербальності та автоматизованості. Вона є латентним фактором, що має вплив на мову і її системні властивості та існує в мові в якості імпліцитного значення.

Першим науковцем, хто звернув свою увагу на питання імпліцитності був Багдасарян В.Х., який і запропонував термін «імпліцитність». Він протиставляє експліцитне, або явне, (те, що має своє особисте вираження) імпліцитному, або неявному (те, що не має словесного вираження, проте мається на увазі, висловлюється та розуміється за допомогою експліцитних засобів вираження). Дослідник Багдасарян В.Х. далі класифікує імпліцитність за характером та широтою контексту.

Він розрізняє:

- імпліцитність на основі мікроконтексту (контекст в межах одного висловлювання);
- імпліцитність на основі макроконтексту (лист, роман, доповідь);
- імпліцитність на основі метаконтексту (ситуація, де реалізується дана мовна одиниця) [1].

Варто зазначити, що дослідження імпліцитності відбувається на рівні морфем, слів, висловлювань та текстів. Саме текстова імпліцитність містить дуже багато проблемних питань, оскільки імпліцитність має тісний зв'язок з підтекстом, глибинною, поверхневою структурою тексту та змістом. Взаємодія експліцитної та імпліцитної інформації в тексті сприяє створенню такої інформації, одна частина якої розкривається на поверхневому рівні, а інша – на глибинному, підсвідомому рівні, який є заснованим на складній основі базових знань та можливостей окремого індивідуума сприймати різні повідомлення. Для кращого розуміння та розкриття прихованої інформації, людині необхідні фонові

знання, якими в однаковій мірі мають володіти як автор, так і читач. Важливо зазначити, що імпліцитна інформація поділяється на свідомо вжиту автором та несвідомо, на необхідну для передачі додаткового змісту та не передбачену для даної мети.

Сам процес розпізнання навмисно імпліцитних одиниць в тексті може відбуватися таким чином: реципієнт (адресат, читач) зустрічає в тексті таку одиницю, зупиняється через складність її сприйняття, застосовує свої фонові знання, проектує ці знання на текст, далі він відновлює саму структуру речення, заново осмислює його і на кінцевому етапі виводить з нього додаткову інформацію [2].

Під час наявності у тексті оригіналу навмисно прихованої, імпліцитної інформації перед перекладачем постає проблема її адекватної передачі.

Неврахування чи опущення такої інформації є не припустимим і може призвести до смислових помилок.

Грунтуючись на сучасних підходах до перекладу можна зазначити наступне: щоб переклад одиниць з навмисною імпліцитністю був найбільш точним, перш за все необхідно визначити, чи є в мові перекладу еквівалентна одиниця, яка б містила весь спектр інформації (імпліцитної), закладеної в відповідній одиниці оригіналу. Проте така ситуація зустрічається дуже рідко. Якщо ж такої еквівалентної одиниці в мові перекладу не існує, то перекладач підбирає одиницю, яка буде частковим еквівалентом (тобто містити не всю імпліцитну інформацію, закладену в одиниці мови оригіналу). Така ситуація зустрічається частіше, але тут може втрачатися комунікативна інтенція автора. А якщо відповідних еквівалентів до одиниці з навмисною імпліцитністю підібрати не вдається, то можна розглядати відповідні (але по іншому вербально виражені) одиниці в мові перекладу, які відповідають імпліцитному значенню одиниці оригіналу і в яких закладено весь об'єм імпліцитної інформації, що підлягає перекладу. Мається на увазі такий спосіб трансформації як цілісне перетворення. Для певних видів навмисної імпліцитної інформації такий прийом є досить вмотивованим.

Проте збереження навмисно імпліцитної інформації в повній мірі не завжди є можливим через лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори і тоді перед перекладачем постає питання про необхідність у застосуванні такого виду перекладацької трансформації як експлікація.

Під час перекладу одиниць з навмисною імпліцитністю перекладачу завжди необхідно робити прогнози з приводу готовності аудиторії, для якої він здійснює переклад, виводити такий імпліцитний смисл з тексту перекладу. Мається на увазі, що відтворення мовного змісту оригінального повідомлення для збереження його імпліцитності прийнятне тільки у випадках, коли реципієнт тексту перекладу може вилучити таку навмисно приховану інформацію, аналогічну інформації, що виводить носій вихідної мови.

Література

1. Багдасарян В.Х. Проблема імпліцитного (логіко-методологічний аналіз). Єреван. ВірмСРСР.1983.
2. Бацевич Ф. С. Імпліцитна інформація у висловленнях і дискурсивні слова (на матеріалі часток української мови). Мовознавство. 2012. С. 3-12.

Ю. В. Перебийніс

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ФОРМУВАННЯ ДИСКУРСИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Специфіка діяльності викладача іноземної мови за правознавчим спрямуванням визначається цілою низкою чинників: підбором доречного методичного інструментарію, зважанням на індивідуальні особливості майбутніх спеціалістів у галузі права, використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, відтак створення їм можливості виконувати посильні й цікаві завдання, таким чином мотивуючи до ефективної освітньої діяльності як в аудиторії, так і поза її межами. Слушно при цьому ураховувати особливості спілкування представників правничої професії, іншими словами, ознайомлювати

студентів із юридичним дискурсом, до компонентів якого належать учасники, хронотоп, цілі, головні концепти та цінності, стратегії, тематика, різновиди (усний і писемний модуси), жанри, прецедентні тексти та дискурсивні формули [2, с. 8].

Відтак, упродовж опанування майбутніми спеціалістами у галузі права навчального курсу «Іноземна мова» завданням педагога є прищеплення їм низки дискурсивних компетентностей. Цей процес має бути поетапним, комплексним, здійснюватись шляхом досягнення кількох проміжних цілей. По-перше, його важко уявити без пояснення викладачем основних категорій англо-американської правової системи у зіставленні із поняттями, властивими українській правовій культурі. По-друге, має бути розкритою суть жанрово-структурних елементів, лексичних і граматичних рис професійного дискурсу для кращого розуміння здобувачами освіти суті використовуваних едукативних ресурсів. По-третє, слід ознайомити їх із принципами спілкування представників обраного фаху, їхньої міжособистісної та групової інтеракції у різноманітних професійних ситуаціях, як-от ведення переговорів, консультування клієнтів, представлення інтересів клієнтів у суді тощо [3, с. 70].

Ознайомлення із професійним дискурсом, є немаловажним з огляду на те, що воно уможлиблює урахування на занятті конкретних комунікативних ситуацій, сприяє успішній співпраці із представниками інших країн у майбутньому. Відтак, у процесі підготовки зазначеної категорії здобувачів освіти до професійно орієнтованого іншомовного спілкування має відбуватися прищеплення їм низки дискурсивних компетентностей, до яких ми відносимо [3, с. 70] такі: 1) дотичні до міжкультурної професійної діяльності: дотримуватись мовних норм під час міжкультурної взаємодії, уміти тлумачити юридичні факти та події і з точки зору культури спілкування англomовних правників, і зі своєї рідної, коректно при цьому уживати правничу термінологію); 2) лінгвістичні і соціолінгвістичні: упливати на співрозмовника, ураховуючи притаманні соціальній комунікації якості; 3) комунікативно-когнітивні: уміти аргументовано й логічно доносити свої погляди, використовуючи доречні мовно-стильові

засоби; 4) стратегічні: спираючись на дискурсивний контекст, обирати доцільні комунікативні засоби та властивий мові права лексичний і граматичний мовленнєвий матеріал.

Формування цих дискурсивних компетентностей є досить складним лінгводидактичним завданням. З одного боку, залучення викладачем матеріалів юридичного дискурсу забезпечує професійне спрямування навчання й міжпредметну інтеграцію, суттєво мотивує студентів першого курсу до підвищення рівня їхньої іншомовної компетентності, а з іншого, оскільки юридичний дискурс є багатожанровим і має специфічну терміносистему, – викликає певні труднощі, зважаючи на такі проблеми, як різнорівневність шкільної підготовки, відмінність пізнавальних стилів здобувачів освіти, фактична відсутність у них знань про юридичну науку і практику тощо.

Оскільки успішність освітньої діяльності її учасників значною мірою визначається відібраними педагогом методами й прийомами, зазначимо, що проведення педагогічного експерименту з формування готовності майбутніх бакалаврів права до професійно орієнтованого іншомовного спілкування дозволило нам виокремити доцільні для досягнення поставленої мети методи: колективно-групового («Мікрофон», «Мозковий штурм»), проблемного (частково-пошуковий, проблемний виклад нового матеріалу), ситуативного (кейс-метод) навчання, ігрові (мовні, мовленнєві ігри), дискусійні («Шкала думок», «Зустріч експертів») та дослідницькі (вебквест, проєкт) [3].

Позаяк опанування іноземної мови за професійним спрямуванням націлене на розвиток зазначених дискурсивних умінь, тобто не може не спиратися на специфіку комунікації у галузі права, кожне заняття базується на роботі зі спеціальними текстами шляхом читання (ознайомлювального, оглядового (пошукового), вивчального) й опрацюванні автентичного аудіовізуального матеріалу. Коригування попередньо набутих компетентностей та формування нових відбувається як аудиторно, так і позааудиторно, особливо у процесі виконання першокурсниками самостійної роботи. Загалом, така освітня діяльність пов'язана із виконанням відібраної викладачем системи дидактичних

вправ (рецептивних, репродуктивних, рецептивно-репродуктивних, продуктивних, рецептивно-продуктивних), націлених на засвоєння дискурсивних формул, яким властиві певні лексичні, граматичні і синтактичні характеристики.

Вимогою сьогодення є залучення поруч із традиційними методами ефективного інноваційного інструментарію, зосібна інформаційно-комунікативних технологій, для створення відкритого комунікативного середовища у межах освітнього простору закладу вищої юридичної освіти. За О. Онопченко, до таких технологій відносять цілу систему методів, похідних процесів і технічних засобів, що залучаються для відбору, обробки, зберігання, розповсюдження, відтворення й активного використання інформації [1, с. 95-96].

Використання автентичних відеоматеріалів (відеороликів, відеоблогів, фрагментів художніх, документальних і мультиплікаційних фільмів та серіалів), юридичних подкастів, презентацій та статей із сайту *TEDEd*, уривків із науково-популярної й художньої літератури у електронному форматі разом із залученням до самостійної роботи мобільних застосунків для опрацювання матеріалів, розміщених, приміром, на платформі *BBC Learning English*, онлайн-курсів, як-от, наприклад, розроблених для представників юридичного фаху компанією *TransLegal*, тестів для відстеження зміни рівня лексичної й граматичної компетентностей, онлайн словників, відеокурсів на відеохостингу *Vimeo* та *YouTube* стало невід'ємним компонентом роботи педагога над формуванням системи дискурсивних компетентностей майбутнього бакалавра права. Дієвими у зазначеному контексті виявляється створення здобувачами освіти відеороликів, вебсторінок, мультимедійних презентацій, що підсумовують дослідження ними визначеної проблеми. При цьому послуговування дискусійними методами для обговорення проведеної студентами роботи сприяє комунікативній наповненості заняття, мінімізує й зрештою усуває психологічні бар'єри.

Не можна недооцінити і роль інструментів *Google* (*Google Classroom*, *Google Docs*, *Google Drive*, *Google Blogger*, *Google Books*, *Google Forms*) для побудови успішної взаємодії учасників освітнього процесу, забезпечення її

індивідуалізації і диференціації. Серед доступних платформ і сервісів назвемо слухними для проведення аудиторних й позааудиторних занять, розміщення завдань і вправ *Zoom, Meet, Skype, Moodle, Edmodo* та ін. Підготовка викладача до плідної роботи в аудиторії та позааудиторно стає значно ефективнішою завдяки таким сучасним засобам, як *Padlet, Kahoot, EasyTestMaker, LearningApps, Liveworksheets*. Що ж стосується зворотнього зв'язку, особливо при організації навчально-пізнавальної діяльності в умовах дистанційного і змішаного навчання, не обійтися й без месенджерів (*Viber, Telegram* та ін.).

Отже, є всі підстави уважати, що у сучасних умовах формування дискурсивних компетентностей майбутнього бакалавра права (дотичних до міжкультурної професійної діяльності, лінгвістичних і соціолінгвістичних, комунікативно-когнітивних, стратегічних) має здійснюватись із залученням інформаційно-комунікативних технологій, адже вони не тільки відповідають вимогам сьогодення, оскільки сприяють умотивованому опануванню нового матеріалу, його успішному закріпленню й полегшують моніторинг освітньої діяльності, але й у цілому робить взаємодію викладача і студента ефективнішою.

Література

- 1. Онопченко О. Відкрите освітнє середовище та його інтеграція у віртуальний простір інтернету. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 2015. Вип. 1. С. 94-100.*
- 2. Павленко Ж. О. Юридичний дискурс в контексті діалектичного підходу до юридичної аргументації: особливості і функції. Логіка і право : матер. VII регіон. наук.-практ. конф., 15 травня 2015 р. Харків, 2015. С. 7-13.*
- 3. Перебийніс Ю. В. Сучасний методичний інструментарій підготовки майбутніх правознавців до професійно орієнтованої комунікації. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 55. Т. 2. С. 69-73*

N.V. Plotnikova

Université nationale d'économie urbaine O. M. Beketov à Kharkiv

**APPRENTISSAGE À DISTANCE
D'UNE LANGUE ÉTRANGÈRE DANS LES CONDITIONS
EXTRÊMES**

Depuis plusieurs années consécutives, des savants du monde entier discutent des aspects principaux, inconvénients et avantages de l'enseignement à distance lors de divers forums, conférences, tables rondes, etc. Cependant, il convient de rappeler comment tout a commencé... 2019 est une période de tournant imprévisible dans la vie de la société moderne et une période de défis sans précédent pour tous les habitants de la planète. La pandémie du nouveau virus Covid-19 et le régime d'auto-isolement qui en découle ont modifié tous les domaines de l'activité humaine.

Des changements importants se sont produits, en particulier, dans le système éducatif, lorsque, pendant l'état d'urgence, les établissements d'enseignement ont été fermés massivement et que l'enseignement à distance a été introduit comme mesure préventive forcée visant à empêcher la propagation d'une dangereuse infection à coronavirus, comme forme alternative d'enseignement pendant un certain temps, à temps plein et en soirée.

La situation de la transition vers un format d'enseignement à distance était compliquée par le fait que personne n'était prêt à 100 % à organiser le processus éducatif dans de telles conditions», puisque les établissements d'enseignement n'avaient pas encore fonctionné pendant la pandémie. Les enseignants ont dû subir une restructuration extrême et passer à de nouvelles formes d'interaction au sein du processus éducatif, améliorer activement leurs qualifications et suivre une formation externe sur les technologies capables d'assurer un degré élevé d'interaction entre l'enseignant et les étudiants.

Eh bien, la pandémie de coronavirus qui a balayé le monde entier est devenue une force motrice dans l'informatisation de l'instruction. Tout le monde espérait un déclin de la maladie et un retour à une vie normale et à une forme normale d'instruction – à plein temps. Cependant, l'invasion à grande échelle de l'armée russe sur le territoire ukrainien en 2022 a modifié ces plans. De nombreux établissements d'enseignement ont dû s'adapter le plus rapidement possible aux nouvelles conditions et rester dans l'enseignement à distance.

L'enseignement à distance est un phénomène relativement nouveau en pédagogie. Malgré le fait que les technologies éducatives de l'information soient

actuellement largement utilisées dans l'enseignement, de nombreux savants nationaux et étrangers constatent les problèmes liés au développement de l'enseignement à distance. La difficulté est que, par rapport aux formes traditionnelles d'apprentissage, l'apprentissage en ligne n'a pas de théorie claire et définie de l'apprentissage. Par conséquent, avant de commencer à analyser l'efficacité de l'apprentissage à distance dans une langue étrangère, il était nécessaire de déterminer l'essence du concept « d'apprentissage à distance » en étudiant des chercheurs nationaux et étrangers dans le domaine de l'apprentissage en ligne.

Parmi les savants étrangers, les premiers chercheurs à avoir formulé le concept d'«apprentissage à distance» et mis en évidence les principales caractéristiques de l'apprentissage en ligne sont D. Keegan, B. Holmberg, M. Moore, G. Kearsley et O. Peters. Par exemple, D. Keegan identifie les traits caractéristiques de l'enseignement à distance qui, selon lui, sont des éléments fondamentaux de toute définition. Les traits caractéristiques d'après D. Keegan comprennent: la séparation de l'enseignant et de l'élève dans le temps et dans l'espace; fournir une communication bidirectionnelle; utilisation de moyens techniques par les étudiants; planification et préparation du matériel pédagogique par l'établissement d'enseignement.

En fait, à première vue, l'enseignement à distance est très simple: il n'est pas nécessaire d'être présent en classe. Cependant, l'enseignement à distance implique de suivre des cours, mais pas en classe, mais sur des plateformes en ligne. Un étudiant à distance étudie en ligne. Pour ce faire, il a besoin d'un ordinateur portable ou de bureau avec accès à Internet et d'un éditeur de texte standard. Aucun équipement spécial n'est requis pour suivre les cours en ligne. Les participants à l'apprentissage à distance ont accès aux programmes de discipline, aux horaires de formation et au matériel pédagogique. Les cours, séminaires, travaux pratiques, ainsi que la plupart des examens et tests, se déroulent en ligne. La soutenance des travaux finaux se déroule conformément aux règles de l'université: dans certains établissements, la présence à l'événement final est nécessaire, tandis que dans d'autres, même cette étape a lieu à distance. L'avantage le plus évident de l'enseignement à distance est qu'il n'est pas nécessaire de fréquenter une université. C'est le facteur géographique qui contribue à

la popularité croissante de l'enseignement à distance. L'étudiant peut planifier de manière indépendante son programme d'études et ses études indépendantes. Bien entendu, cela permet de combiner études et travail sans dommage, ce qui est particulièrement important pour les étudiants en master.

Lors du passage à l'enseignement à distance, les universités ont été confrontées à la question du choix des services et des outils à distance pour mettre en œuvre le processus éducatif ; les plateformes Zoom, Microsoft Teams et Google Meet ont commencé à être utilisées le plus activement.

À l'Université nationale d'économie urbaine O.M.Beketov à Kharkiv les cours en général, et en particulier les cours de langues étrangères au Département de philologie étrangère et de traduction, se sont déroulés sur la plateforme Microsoft Teams. L'expérience des enseignants du département travaillant sur différentes plateformes a montré que les capacités du programme sont les plus productives du point de vue de l'apprentissage à distance d'une langue étrangère.

Tout d'abord, ce programme offre la possibilité de former et de développer les compétences de communication des étudiants en temps réel. Cette plateforme permet d'organiser des discussions, des débats, des tables rondes, des jeux de rôle, etc. De plus, la plateforme dispose d'une fonction Breakout Rooms ou Session Rooms, qui permet d'organiser le travail en binôme ou en groupe dans des salles de session séparées. Ainsi, tous les étudiants, sans exception, participent au processus de communication dans une langue étrangère.

La plateforme Microsoft Teams permet également d'organiser des présentations des étudiants en ligne devant un groupe. Pour ce faire, l'enseignant donne la parole à l'élève en basculant la diffusion générale de son ordinateur vers celui de l'intervenant. Lors du discours d'un étudiant, les auditeurs ont la possibilité de se joindre à la discussion en commentant le discours dans le chat.

L'enseignant peut diffuser du matériel multimédia préparé à l'avance pour le cours en partageant le système vidéo/audio sur son ordinateur. De plus, dans le but de visualiser les informations, l'enseignant peut partager la vue actuelle de l'écran de

l'ordinateur avec les étudiants présents et commencer à démontrer la présentation/le matériel d'apprentissage ou utiliser l'écran comme tableau blanc interactif.

Une perception plus facile de l'information et sensibilisation des élèves sur un exercice particulier est également facilitée par la fonction de commentaire, qui permet de mettre en évidence des fragments de texte, des schémas ou des dessins. Pour évaluer et suivre les connaissances des étudiants, il existe un questionnaire très simple d'utilisation qui s'intègre facilement dans Microsoft Teams. De plus, pendant les cours, il est possible d'organiser un travail commun dans des applications telles que Word et Power Point. Il convient également de noter que les étudiants peuvent utiliser la fonction d'enregistrement d'une leçon dans Teams pour une révision ultérieure et une meilleure assimilation du matériel. En termes d'organisation, la plateforme est également très pratique, car elle permet d'attribuer et de rappeler l'heure des cours, des consultations, des tests et des examens dans le calendrier intégré. Cependant, en enseignant une langue étrangère via la plateforme Microsoft Teams, les enseignants et les étudiants ont également rencontré certaines difficultés.

Premièrement, ce format d'interaction entre les participants au processus éducatif présuppose la présence d'une connexion Internet de haute qualité pour tous les participants en même temps. Cependant, des problèmes techniques tels qu'une connexion vidéo/audio faible, une connexion interrompue ou des bruits parasites ont entraîné une perte de temps injustifiée pour résoudre les problèmes techniques, la reconnexion et, par conséquent, à une détérioration de la qualité de la leçon, alors que ce format en ligne devrait préserver la possibilité d'un dialogue direct et en direct dans le processus d'apprentissage orienté vers la communication.

Deuxièmement, le processus de préparation des cours prend beaucoup plus de temps pour les enseignants, car il faut tenir compte à la fois des problèmes potentiels d'assimilation de la matière et des difficultés purement techniques mentionnées ci-dessus.

L'un des problèmes importants est également la formation insuffisante des enseignants pour travailler en ligne, qui est due au niveau insuffisant de compétences informatiques requis pour dispenser avec succès des cours en ligne. Bien sûr, dans les

conditions modernes, tous les enseignants ont de l'expérience avec divers programmes informatiques, mais de nombreux enseignants ont encore un niveau de compétences informatiques inférieur à celui des étudiants.

De plus, les contacts indirects avec les étudiants entraînent souvent une diminution de l'efficacité du travail. Malgré le fait que les enseignants pendant l'enseignement à distance tentent d'impliquer les étudiants dans divers types d'activités éducatives, les étudiants travaillent toujours moins activement que directement en classe. Cette situation est due au manque de contact visuel et à l'atmosphère éducative et communicative créée lors de l'interaction en direct.

Le manque de discipline de la part des étudiants contribue également à la baisse de la qualité des cours. En téléchargeant l'application Microsoft Teams sur son téléphone, les élèves peuvent se connecter au cours depuis n'importe où (dans la rue, dans les transports, etc.), ce qui affecte négativement la qualité du cours. Les étudiants sont également souvent connectés sans vidéo, ce qui leur permet de se laisser distraire par les différents réseaux sociaux pendant les cours.

En général, le manque de développement chez les étudiants des qualités personnelles nécessaires à un enseignement à distance réussi (autorégulation, autodiscipline, concentration, attention, persévérance, responsabilité) se manifeste particulièrement fortement dans le format d'enseignement à distance.

Il convient de noter que les problèmes mentionnés ci-dessus sont plus probablement liés au format d'enseignement à distance dans son ensemble qu'à la technologie pédagogique choisie. Surmonter ces difficultés lors de l'apprentissage en ligne dépend de nombreux facteurs, tels que la disponibilité technique, la transformation de la pensée et de la perception de l'étudiant et de l'enseignant, le développement de la motivation et de la responsabilité de l'étudiant, l'ouverture à un nouveau format d'apprentissage et le désir de l'enseignant de suivre des formations avancées.

Malgré les inconvénients énumérés, les avantages ci-dessus de l'utilisation de la plate-forme Microsoft Teams indiquent la possibilité de dispenser efficacement des cours de langues étrangères en ligne, en particulier dans les conditions de la loi martiale

en Ukraine. Cependant, lors de la préparation d'un cours à distance, vous devez également considérer les difficultés potentielles qui peuvent survenir au cours du processus d'apprentissage.

Т.В. Подуфалова

К.А. Перевозчикова

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ЛІНГВОКОГНІТИВНА МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ

СТЕРЕОТИПІВ ПРО БАГАТСТВО ТА ГРОШІ

В АНГЛОМОВНИХ ПАРЕМІЯХ

Гроші та багатство – поняття, що глибоко вкорінені в культурі та мові. Тому важливо дослідити, як мовні засоби відображають та формують стереотипні уявлення про ці явища. Паремії (прислів'я, приказки, афоризми та цитати відомих людей) є частиною мовних засобів вираження культурних цінностей і стереотипів.

Мета роботи – обґрунтувати лінгвокогнітивну модель дослідження репрезентації стереотипів про багатство та гроші в англomовних пареміях: прислів'ях, приказках, афоризмах і цитатах відомих людей.

Стереотипи є центральною темою в різних науках, зокрема психології, соціальних комунікаціях та лінгвістиці. Науковці бачать у них не лише теоретичну, але й практичну цінність. Вони відіграють роль у формуванні світоглядів та мовних практик. Стереотипи динамічні та вимагають досліджень для адаптації до нових підходів і відкидання застарілих ідей. Когнітивна лінгвістика, зосереджуючи увагу на взаємозв'язку когніції, комунікації та культури, вивчає стереотипи як ментально-мовні феномени, розвиваючи ідеї піонерів В. Ліппмана та Г. Патнема.

У 1922 році американський письменник В. Ліппман увів термін «стереотип» до наукового обігу [13]. Він визначив його як «схематичне, спрощене представлення якогось фрагмента дійсності, призначене для заповнення відсутньої інформації; позначення об'єктів або як знайомих, або як

незнайомих/дивних та незвичайних, представляючи трохи знайомі як дуже близькі, а трохи незнайомі як абсолютно незнайомі/дивні» [13, р. 104]. Таке розуміння стереотипу підкреслює його культурну детермінованість і здатність економити зусилля та лінгвістичні ресурси, спрощуючи сприйняття світу.

Американський філософ Г. Патнем перший пов'язав стереотипи з мовним значенням, вважаючи їх ключовими для розуміння слова через стереотипні риси [16]. Ця ідея підтримана сучасними вченими, які визнають стереотипи важливими для аналізу значень у мовній комунікації.

Дж. Лакофф, один із засновників американської когнітивної лінгвістики, розглядає стереотипи як категорії, що визначаються певними критеріями. Він наголошує на тому, що стереотипи можуть бути неточними та суб'єктивними, акцентуючи на необхідності критичного підходу до їх використання та інтерпретації [12].

Польські етнолінгвісти Є. Бартмінський [7; 8] та С. Небжеговська-Бартмінська [14] створили когнітивно-лінгвістичну модель стереотипів, наголошуючи на мові як ключовому елементі у сприйнятті об'єктів. Є. Бартмінський вважає, що стереотипи – це стійкі, повторювані структури в колективній пам'яті на рівні конкретних лексем [8]. Він стверджує, що в когнітивній лінгвістиці та етнолінгвістиці термін «стереотип» співвідноситься зі змістом мови та культури, тобто розуміється як ментальний стереотип, що корелює з «наївною картиною світу» [8].

Є. Бартмінський і С. Небжеговська-Бартмінська розглядають стереотипи як когнітивні інструменти для організації знань та світогляду, що мають як позитивний, так і негативний вплив, залежно від культурного контексту. Є. Бартмінський виділяє чотири типи стереотипних суджень за модальністю (картини, зразки, міфологічні уявлення та ідеологічні уявлення) і підкреслює важливість лінгвістичного аналізу для розуміння стереотипів у соціальному та культурному контекстах, наголошуючи на потребі нейтралізації шкідливих стереотипів через мовні ігри та гумор [8]. Науковець розробляє поняття «когнітивної дефініції» як інструменту опису стереотипів, завданням якої є

представити зафіксовану в мові категоризацію явищ навколишнього світу, їх характеристики та оцінки. Інструментарій когнітивної дефініції також складається з профілювання (визначення спеціалізованих варіантів базового уявлення про предмет у мовленні) й профілю як його результату та суб'єкта, який здійснює концептуалізацію і вербалізацію відповідно до цінностей спільноти [7].

С. Небжеговська-Бартмінська досліджує, як мова відображає стереотипи та цінності як пов'язані, але не тотожні явища, використовуючи інструментарій когнітивної дефініції. Вона описує стереотипи як ментальні зображення об'єктів, просякнуті цінностями, які важливі для індивіда та його спільноти. Дослідниця підкреслює важливість мови у формуванні світогляду/картини світу та вплив цінностей на уявлення про ідентичність і культурне розуміння [14].

Українська дослідниця С. Любимова обґрунтовує аналіз соціокультурних стереотипів у когнітивній парадигмі, визначаючи їх як суб'єктивно детерміновані уявлення, які охоплюють описові та оцінні ознаки представників соціальної групи, виконують соціально-орієнтувальну функцію та впливають на комунікацію [4].

Когнітивний підхід також використовується в інтегрованих, соціально-психологічних і лінгвістичних, дослідженнях. С. Бойкебом і С. Бургерс визначають стереотипи як «когнітивні структури, що містять спрощені вірування про характеристики соціальних груп, що спільно використовуються та застосовуються до окремих членів цих груп» [9, р. 4]. Вони розглядають загальні назви та заперечення як мовні засоби у формуванні стереотипів. М. Дойчманн і А. Штайнвалл досліджують явище мовної стереотипізації та його вплив на сприйняття мовних подій, використовуючи експериментальний підхід. Вони виявили, що сприйняте гендерне відчуття голосу та акцент впливають на оцінку реакції респондентів, показуючи, що наші судження базуються на тому, що ми чуємо і чому віримо [10].

Отже, дослідники в різних суміжних науках вважають за необхідне вивчати стереотипи через їх нестабільність та значну роль у житті людей. Стереотипи можуть ускладнювати сприйняття світу, і без їх дослідження ми можемо мати

хибне уявлення про людей, культуру тощо. Їхній когнітивний інструмент допомагає нам спілкуватися з нечіткою реальністю та спрощує наше життя. Ми маємо бути обережними, роблячи судження на основі відомих стереотипів.

Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики є більш теоретично розробленим порівняно зі стереотипом. Останні дослідження показують, що БОГАТСТВО/WEALTH та ГРОШІ/MONEY є одними з ключових концептів у різних лінгвокультурах. Вони інтегровані в когнітивну свідомість людей і завжди були актуальними.

Дослідження А. Яворського та С. Турлоу виявляє, що мова, яка використовується для обговорення багатства, часто підкреслює заслуги, тоді як мова про бідність акцентує невдачі, сприяючи стереотипам та підтримуючи нерівність [11]. М. Проссер визначає, що прислів'я про багатство часто виражають бажання мати багатство, але також пов'язані з негативними якостями, як-от жадібність [15].

М. Волошко досліджує лексико-семантичне поле концепту БАГАТСТВО у міфопоетичному світі англосаксів (на матеріалі поеми «Беовульф») за допомогою об'єктоцентричного фрейму та визначає його зв'язок із концептами ПОСУД, ПРИКРАСИ, ОДЯГ, ЗБРОЯ у цьому творі та, відповідно, в англосаксонській лінгвокультурі [2].

У низці українських робіт здійснюється компаративний аналіз концептів WEALTH та БАГАТСТВО. Дослідження М. Зеленцової показує, що оцінки багатства відрізняються у Великій Британії та Україні. Британці сприймають гроші як засіб процвітання, тоді як українці вважають, що багатство має негативне походження. Ці відмінності свідчать про різні уявлення про багатство в двох мовних культурах, зафіксовані у фразеологічних засобах [3]. Аналіз Ю. Терещенко підтверджує відмінність оцінних характеристик концептів WEALTH та БАГАТСТВО в англосаксонській (багатство надає статусу людині) та українській (багатство є предметом осуду, оскільки досягається шахрайством або брехнею) лінгвокультурах відповідно, відображених насамперед у пареміях [6]. А. Болдирева та Л. Яровенко визначають, що абсолютна більшість

англійських та українських прислів'їв та приказок про багатство, а не про бідність, та виявляють трохи менший відсоток прислів'їв та приказок, що засуджують багатство та виправдовують бідність в англійській культурі, ніж в українській [1]. Проте із часом оцінка багатства може змінюватися. А. Сніжко визначає асоціативний зв'язок між концептами УСПІХ (SUCCESS) і БАГАТСТВО (WEALTH) у сучасних англомовній і українській лінгвокультурах, вказуючи на позитивну асоціацію багатства з успішністю [5].

Для визначення семантичної структури концептів ГРОШІ, БАГАТСТВО дослідники використовують дефініційний аналіз, аналіз метафор, фреймовий аналіз та аналіз дискурсу як сфери актуалізації особливостей концепту.

У роботах, огляд яких представлено вище, стереотипні ознаки розглядаються серед інших концептуальних ознак. Досліджень вербалізації стереотипів про багатство та гроші в цитатах відомих особистостей не було виявлено, проте цитати, на нашу думку, є плідним матеріалом для виявлення динаміки стереотипів. Отже, ми вважаємо доцільним здійснення окремого лінгвокогнітивного аналізу саме стереотипів про багатство та гроші, зафіксованих у пареміях, оскільки саме ці одиниці вважаються, по-перше, мовними стереотипними засобами та, по-друге, репрезентують стереотипізовану, культурно детерміновану оцінку багатства та грошей.

На підґрунті аналізу робіт стереотипів у лінгвокогнітивному аспекті ми визначаємо стереотип як сукупність відносно стійких уявлень про типові риси будь-якого екстралінгвістичного явища (у нашому випадку багатства та грошей), які відображені в суспільній свідомості, культурно детерміновані та виражені в мові. Дослідники стереотипів у лінгвокогнітивній парадигмі кваліфікують їх як структуровану ментальну одиницю та виокремлюють у її структурі описові та оцінні компоненти [14; 4] або семантичні і прагматичні ознаки [4]. Ми виокремлюємо два блоки компонентів у структурі стереотипу про гроші та багатство: 1) типові ознаки, що підлягають стереотипізації; 2) оцінні ознаки. У другому блоці виділяємо три компоненти згідно з оцінкою цих явищ. Перший компонент – позитивна оцінка стереотипних рис багатства та грошей (фіксується

в англійських пареміях одиницями, як-от *success, comfort, ambition, security* тощо). Другий компонент містить негативну оцінку стереотипних рис багатства та грошей (можливі індикатори – *inequality, corruption, danger, greed* тощо у складі паремій). Третій компонент передбачає амбівалентну (двозначну) оцінку. Багато прислів'їв, приказок, афоризмів та цитат відомих людей про гроші та багатство виявляють двозначність щодо цих явищ. Вони не є абсолютно позитивними або абсолютно негативними, а скоріше містять суперечливі погляди на багатство та його відношення до щастя, моралі та влади.

Література

1. Болдирева А. Є., Яровенко Л. С. Прислів'я та приказки про багатство та бідність в англійській та україномовній картинах світу. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки: зб. наук. праць. Одеса: Астропринт, 2023. № 36. С. 54–69.
2. Волошко М. Ю. Концепт «багатство» у англосаксонській міфопоетичній картині світу. Вісник Сумського державного університету. Серія Філологічні науки, 2005. Вип. 5 (77). С. 88–93.
3. Зеленцова М. Г. Аналіз фразеологічних номінацій концепту ГРОШІ (на матеріалі фразеологізмів та прислів'їв української, російської і англійської мов). Лінгвістичні дослідження, 2011. Вип. 32. С. 61–68.
4. Любимова С. А. Соціокультурні стереотипи в лінгвокогнітивній парадигмі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія, 2019. Вип. 20. С. 190–197.
5. Сніжко А. М. Концепт УСПІШНА ЛЮДИНА в українській і англійській мовах. Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. 2009. Випуск 10. С. 178–183.
6. Ю. Терещенко. Концепти БАГАТСТВО та WEALTH як виразники ціннісних домінант англійської та української лінгвоспільнот. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 28. Том 4. С. 38–44.
7. Bartmiński, J. *Aspects of cognitive ethnolinguistics*. Ed. by Jörg Zinken [Advances in Cognitive Linguistics]. London – Oakville: Equinox, 2009. ix + 250 p.
8. Bartmiński, J. *What does it mean for stereotypes to «reside in language»? [E-resource]. Stereotypes and linguistic prejudices in Europe: Contributions to the EFNIL Conference 2016 in Warsaw / Ed. A. Dąbrowska, W. Pisarek, G. Stickel. Research Institute for Linguistics, 2017. P. 115–135. URL: <http://www.efnil.org/documents/conference-publications/warsaw-2016/EFNIL-Warsaw-16-Bartminski.pdf> (accessed 10 January, 2024).*

9. *Beukeboom, C. J., Burgers, C. How stereotypes are shared through language: A review and introduction of the Social Categories and Stereotypes Communication (SCSC) Framework. Review of Communication Research. 2019. Vol. 7. P. 1–37. URL: <https://doi.org/10.12840/issn.2255-4165.017> (accessed 10 January, 2024).*
10. *Deutschmann, M., Steinvall, A. Reversed linguistic stereotyping: Voice and accent effects on performance evaluation. International Journal of Applied Linguistics. 2020. Vol. 6. No 1. P. 329–345.*
11. *Jaworski, A., Thurlow, C. The linguistic fabrication of wealth and poverty. Journal of Language and Politics. 2009. P. 25–47.*
12. *Lakoff, G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind. Chicago: University of Chicago Press, 1987. 614 p.*
13. *Lippmann, W. Public opinion. New York: Harcourt, Brace and Company, 1922. 427 p.*
14. *Niebrzegowska-Bartmińska, S. Stereotypes and values in the linguistic worldview. The Linguistic Worldview: Ethnolinguistics, Cognition, and Culture / Edited by A. Glaz, D. Danaher and P. Lozowski. London: Versita, 2013. P. 199–214.*
15. *Prosser, M. H. Proverbs and the discourse of wealth. Journal of Popular Culture. 1994. Vol. 28. Issue 4. P. 145–160.*
16. *Putnam, H. The meaning of 'meaning'. Ed. K. Gunderson (Ed.), Language, mind, and knowledge. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1975. P. 13–193.*

A.В. Полуніна

Київський Національний університет ім. Тараса Шевченка

Т.Ю. Мороз

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ- ЮРИСТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Успішна реалізація професійної діяльності юриста зазвичай потребує володіння в достатній мірі іноземними мовами. Сучасні євроінтеграційні процеси, розвиток міжнародного співробітництва ставлять перед ЗВО завдання щодо створення належного рівня мовної підготовки майбутніх правників. Хоча опануванню іноземної мови приділяється велика увага, ефективність її вивчення

студентами іноді залишає бажати кращого. Тому проблема мотивації у вивченні іноземних мов для студентів-юристів є надзвичайно актуальною.

Методика навчання та мотивація є нерозривно пов'язаними, оскільки навіть найкраща методика не може компенсувати відсутність мотивації. Н.О.Арістова основним критерієм формування та підвищення мотивації студентів вважає наявність пізнавальних мотивів, наявність позитивних емоцій, цілей, які викликає процес навчання, зокрема вивчення іноземної мови. На основі комплексного врахування цих показників вона визначила чотири рівні сформованості мотивації вивчення іноземної мови: рівень відсутності мотивації (негативна внутрішня мотивація учіння, закладена у навчальну діяльність суб'єктів навчання); низький (негативна зовнішня мотивація учіння, яка знаходиться поза навчальною діяльністю суб'єктів навчання); середній (позитивна зовнішня мотивація учіння, яка безпосередньо знаходиться поза навчальною діяльністю суб'єктів навчання) та високий (позитивна внутрішня мотивація учіння, закладена у навчальну діяльність суб'єктів навчання) [1].

Одним з основних чинників, що може стати джерелом мотивації вивчення студентами іноземної мови є особистість викладача. Тому особливу роль відіграють не тільки його професійно-педагогічні якості, знання основ психологічних наук, а й самоконтроль, ініціативність, комунікабельність, креативність, оригінальність, ерудованість, любов до предмета викладання. Якщо викладач іноземної мови викликає зацікавленість до теми заняття, він користується мотивацією як засобом навчання та виховання. Студентові цікаво слухати викладача і в нього з'являється новий мотив навчання. Викладач розвиває цей мотив, і студентові вже цікаво виконувати більшу складну роботу. Така робота найчастіше є самостійною, коли формується потреба самостійного поповнення знань [2, с. 311]. Схожу думку можна знайти у книгах популярних психологів, наприклад, у роботі М. Менсона «Витончене мистецтво забивати на все. Нестандартний підхід до проблем» ...мотивація з'являється тоді, коли ми відчуваємо достатньо емоційного натхнення. І тоді ланцюгом йдуть етапи:

емоційне натхнення – мотивація – потрібна дія. Дії провокують емоційні реакції й натхнення, мотивуючи наші наступні дії [3, с. 123].

На початкових етапах навчання особлива увага викладачем-інструктором повинна приділятися формуванню психологічно-комфортного відношення до іноземної мови. Під час всього процесу навчання є надзвичайно важливим, щоб початкова мотивація не тільки не ослабла, а й навпаки посилювалась. Досягти цього можливо лише якщо атмосфера в процесі навчання буде комфортною та дружньою. З психологічної точки зору дуже важливим є індивідуальний підхід до кожного студента, урахування його попереднього досвіду, психологічних та фізичних особливостей.

Досить часто випускається з поля зору те, що у зв'язку зі зростаючою роллю інформаційно-комунікаційних технологій змінюється сприйняття інформації студентом. Проведення значної кількості часу в інформаційному просторі призводить до того, що сприйняття здійснюється в більш фрагментарному форматі, насиченому візуальними образами. Однак це не можна назвати негативною динамікою, оскільки таким чином розвивається уява та краще ілюструється навчальний матеріал. З іншого боку, досить часто втрачається загальний фон та зв'язаність сприйняття картини світу. Таким чином, абсолютно необхідно супроводжувати вивчення іноземної мови базовою інформацією про культуру, історію, менталітет та традиції народу, який розмовляє на цій мові. Це психологічно наближує студента до мови, яку він вивчає, створює багатогранну модель середовища, в якому ця мова існує.

Ефективне засвоєння теоретичного матеріалу студентами залежить від його практичного закріплення. Доцільним є тренування пам'яті за допомогою спеціальних творчих вправ, які будуть формувати навички застосування здобутих знань у реальних життєвих ситуаціях. Говорячи рідною мовою, людина не замислюється про форму використаного слова. Тобто, мова відпрацьована вже до автоматизму. Так, важливо довести до повного автоматизму базові структурні алгоритми іноземної мови.

Впровадження нестандартних занять у процес вивчення іноземної мови впливає на емоційно-мотиваційну сферу студентів. Навчальні ігри сприяють залученню студентів до навчального предмета завдяки забезпеченню зацікавленого сприйняття навчального матеріалу. Можна використовувати ділові ігри, «ігри зі словами», які тренують пам'ять, розширюють ерудицію, грамотність.

Отже, ефективне вивчення іноземної мови майбутніми правниками можливе при правильному підборі методик мотиваційних дій у процесі навчання. В свою чергу, як сам викладач, так і створення комфортного емоційного середовища позитивно впливають на мотивацію студентів-юристів до вивчення іноземних мов.

Література

- 1. Арістова Н.О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих нелінгвістичних навчальних закладів: Дис. канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2009. URL: <http://disser.com.ua/content/350944.html>*
- 2. Черчата Л. Методичні аспекти організації самостійної роботи студентів немовних факультетів з іноземної мови. Витоки педагогічної майстерності. 2014. Вип.14. С. 311-317*
- 3. Менсон М. Витончене мистецтво забивати на все. Нестандартний підхід до проблем / пер. з англ. А. Ящук. К. : Наш формат, 2023. 160 с*

В.Ю. Попов

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНИХ ЛЕКСЕМ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ У БРИТАНСЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ ТЕКСТІ

Серед процесів, пов'язаних із поповненням словникового складу сучасної англійської мови, важливе місце займає запозичення іншомовної лексики як один зі способів номінації нових явищ, а також заміни існуючих найменувань. Загальна проблема запозичення елементів однієї мови іншою містить у собі складний комплекс питань різного характеру. Найбільша кількість запозичень прийшла в англійську мову з французької, латинської та скандинавської мов [1].

Запозичення французьких слів англійською мовою – це тривалий процес, пов'язаний із тісними контактами Англії та Франції. Дослідники виділяють три основні періоди запозичення французьких слів англійською мовою: давньоанглійський, середньоанглійський та новоанглійський.

У тезах ми спробуємо схарактеризувати семантичні особливості французьких запозичень суспільно-політичного характеру, які зустрічаються на сторінках британських газет.

Із семантичної точки зору всі запозичення, які зустрічаються в англійській пресі, є концептами, а їхня поява як в англійській мові, так і на сторінках преси обумовлюється культурологічними, значеннєвими, суспільно-політичними та релігійними особливостями певного газетного матеріалу.

Так, наприклад, запозичення з французької мови, в основному, стосуються суспільно-політичної й побутової тематики. Аналізуючи англійську пресу, ми користувалися такими критеріями, які дозволяють визначити французьке походження певного слова: 1) наявність слів, що повністю зберегли французьку орфографію або вимову: *pincette, camaraderier, dejeuner, monsieur, menage, demagogue, ennui, avenue, costume, matinee, potage, porte-cocher, corbleau, spirituel, poulet, gourmand, repertoire* та ін.; 2) наявність слів, що мають суфікси: *-ment, -able, -tion, -sion: eclairissement, disappointment, miserable, situation, appartement* та ін.; 3) наявність у досліджуваному мовному матеріалі слів із буквосполученнями: *-ai-, -ion, -lie: affaire, aides-de-camp, billet-doux* та ін. 4) наявність слів із буквосполученням *-ch-: chaussure, chausse, chambre* та ін.

Наш аналіз довів, що численні запозичення з французької мови, які зустрічаються на сторінках англійських газет, носять специфічний відтінок і відносяться до певного обмеженого кола газетної тематики.

Так, сфера *суспільно-політичної* тематики охоплює такі запозичення: *employe* (робітник), *partie* (партія), *monde* (суспільство), *camaraderier* (духівництво), *garcon* (офіціант), *aides-de-camp* (ад'ютант), *abbe* (аббат).

З усіх відібраних нами французьких запозичень ми виділили лексичні одиниці, що стосуються *домашнього господарства*: *menage* (домашнє

господарство), tableau (картина), appartement (квартира), salon (вітальня), chambre (спальня).

Сектор *індустрії моди* у нас представлений такими запозиченнями: decolletee (декольтований), costumedecour (костюм), chaussure (взуття). Сфера *кулінарії* презентована запозиченнями: gourmand (гурман), potage (пюре), soiree (звана вечеря), dejeuner (званий обід), pate-defoisgras (страсбурзький пиріг), tartine (тартинка), mousseline (чарка).

Проблематика *людських взаємовідносин та морально-етичних норм* теж представлена низкою запозичень із французької мови: tete-a-tete (розмова наодинці), billet-doux (любовний лист), engouement (захоплення), tendre (ніжні почуття), protegee (протеже), mesalliance (нерівний шлюб), rendez-vous (побачення), disappointment (розчарування).

Емоційні аспекти людського спілкування репрезентовані такими запозиченими лексемами: humble (спокійний), miserable (нещасний), retenue (стриманий), blase (пересичений).

Отже, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що серед французьких запозичень, які досить широко зустрічаються на сторінках англійської преси, домінують лексеми суспільно-політичного та побутового характеру, слова на позначення людських взаємовідносин, сфери індустрії моди, морально-етичних норм та емоційних аспектів людського спілкування.

Література

1. *The Oxford Essential Dictionary of Foreign Terms in English*. Oxford: Oxford Univeresaity Press, 2002.215 p.

А.О. Попова

О.А. Коваленко

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

МІСЦЕ І РОЛЬ ФІТОНІМІВ У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

УКРАЇНСЬКОГО ТА БРИТАНСЬКОГО НАРОДІВ

Об'єктивно існуюча картина світу відображається у мові, в першу чергу, за

допомогою слів. Саме вони, як прийнято вважати, безпосередньо пов'язані з предметним світом людини. Особливу роль у створенні мовної картини світу як раз і відіграють лексеми з предметно-речовим значенням. До таких відносяться і численні найменування рослинного світу, тобто найменування дерев, кущів, трав, квітів, овочевих, ягідних та інших культур. Сам факт існування чи відсутності певного найменування вказаного тематичного класу є інформативним з точки зору картини світу. Крім того, аналіз складу навіть еквівалентних фітонімів у різних мовах свідчить про суттєві розбіжності в уявленнях про природні артефакти.

Фітоніми увійшли до найраніше сформованого шару свідомості людей. Рослинний, тваринний світ, географічне розташування, кліматичні умови виступали головними чинниками формування ментальності народів на ранніх етапах їх розвитку. Наприклад, майбутні українці мешкали у м'якому кліматі, на ласкавій, родючій землі, тому природа в їх свідомості набула рис доброї неньки, до якої люди звикли ставитися з любов'ю і довірою, як до матері [35]. Рослини, що зустрічались на рідній землі, викликали приємні асоціації, позитивно символізувались. Багата образність і висока частотність вживання фітонімів у сучасному українському мовному дискурсі також зумовлена позитивним ставленням етносу до рослин та їх назв. Флористичні концепти відіграють неабияку роль у свідомості народу [2].

Важливо й те, що світосприйняття та його відображення у мовах базується не лише на об'єктивних характеристиках предметів, але й на певному їх «переживанні», на емоційному ставленні до них. Тому, говорячи про картину світу, у створенні якої беруть участь фітоніми, ми маємо на увазі не лише пейзажну замальовку, що сприймається буквально і є характерною для тої чи іншої природної зони. Функціональні характеристики фітонімів, контексти їх вживань, додаткові позапонятійні значення, їх парадигматичні зв'язки (зокрема, на дериваційному рівні) свідчать про те, що вказані найменування є важливими мовними елементами створення картини світу на більш високому рівні, що відображає духовний світ людей, сповнений емоціями, оцінками, специфікою

стосунків у суспільстві, широкою гамою почуттів. У цій картині фітоніми, як правило, відіграють роль еталонів зовнішніх та внутрішніх якостей людини, а також національно-патріотичних символів.

Світ рослин життєво необхідний людині. Протягом тисячоліть багато рослин використовуються в найрізноманітніших сферах господарської діяльності, є незамінними продуктами харчування, цілющими оздоровчими засобами.

Поряд з утилітарною функцією рослини займали значне місце в широкому комплексі традиційних вірувань, звичаїв і забобонів. Обряди і повір'я, пов'язані з деревами, травами, зіллям і квітами, доносять відгомін язичницьких уявлень наших предків про навколишню природу і базуються як на реальних, так і на уявних властивостях рослин. З утвердженням християнства ці властивості нерідко закріплювалися ритуалом освячення в церкві [3, с. 227].

Обрядові дії, пов'язані з рослинністю, відігравали важливу роль в календарних святах. Ці обряди мали забезпечити людині здоров'я, зміцнити добробут сім'ї, посилити плодючість землі й худоби, вберегти господарство від нечистої сили. Особливе місце займали рослини-символи у сімейних обрядах, наприклад, жодне весілля на Україні не обходилося без барвінку і калини, якими прикрашали коровай та вінок молодої [3, с. 227].

У культурі кожного народу існують концепти, що можуть дати уявлення про всю культуру, представити найосновніші особливості етносу, їх називають ключовими концептами культури.

Деякі фітоніми здатні розповісти про Україну завдяки наявним у структурі концептів образним, поняттєвим та символічним значенням. Рослинні мотиви та образи широко представлені в українському фольклорі. Майже в усіх жанрах усної словесності рослинна символіка є одним із важливих виражальних засобів [3]. Прислів'я говорить: «Без верби і калини нема України», – але не лише ці концепти представляють Україну, важливими є також *вишня, дуб, тополя, яблуня, береза, сосна, явір, троянда, жито, пшениця, мак, полин*. Вони відзначаються максимально високою частотністю вживання в сучасному поетичному дискурсі

[1, с.6]. З них *верба, калина, тополя, яблуня* мають власне українську символіку, а *береза, дуб, сосна, явір* хоч і належать до загальнослов'янської світоглядної традиції, у кожній національній культурі набувають певних особливостей [4, с. 231].

Рослинний світ в Англії користувався значною повагою з давніх часів. В давній Галії, Ірландії та Бретані знання лісу було життєво важливим. Дереву вважалися невичерпним джерелом мудрості, до них ставилися як до живих істот, їх наділяли рисами людей. З плином часу друїди помітили, що люди схожі з деревами: вони також народжуються, ростуть, старіють та вмирають. На основі спостережень жерці склали астрологічний календар, згідно з яким характер та вдачу людини визначав день народження та одне з тринадцяти дерев-тотемів [5]. До речі, друїдська письмова система Огхам складалася з 20 символів, за кожним з яких було закріплено дерево, яке й визначало значення символу. Так, наприклад, перший символ «бейте» відповідав березі, яка символізувала початок, відродження та молодість [5]. На жаль, у друїдській культурі квіти не відігравали таку ж важливу роль, як дерева.

Друїдські знання було майже повністю втрачено з приходом християнства, яке принесло нові інтерпретації для вже відомих на той час рослин. Зацікавлення в часи Відродження античною культурою, її міфологією призвело до того, що традиційно англійський символізм рослин почав зазнавати змін, набувати загального значення.

Хоча міфологічні та релігійні значення квітів існували віками, найбільшого розвитку мова квітів для позначення емоцій здобула у Вікторіанські часи, коли емоції, бажання та думки було не прийнятно висловлювати відкрито, а подарунок із однієї квітки або букету передавав чітке послання отримувачу.

Вікторіанці обожнювали квіти. Різновид та навіть колір квітів мали символічне значення та свідчили про людину, яка їх дарувала. З часом з'явилася потреба у певних довідниках значення квітів. Найперший словник квітів був написаний Шарлоттою де ла Тур у 1818 році, ще до початку Вікторіанської Епохи. Словник носив назву «*Le Language des Fleurs*», тобто «Мова квітів». Під

час правління королеви Вікторії з'являється книга Джона Інграма під назвою «Flora Symbolica», в якій автор наголошує на важливості дотримання квіткового етикету, щоб уникнути непорозуміння. Після цього світ побачив ще один словник, але вже про символізм квітів, написаний Місс Коррутерз у 1879 році. Саме він і став стандартом того квіткового символізму, який дійшов до наших часів. Але найбільш відомою та популярною стала книга Кейт Грінеуей «Мова квітів», написана у 1884 році.

У Вікторіанську епоху квітами прикрашали практично все: волосся, одяг, прикраси, будинки, посуд, меблі тощо. Навіть аромати квітів мали власні значення замість самих квіток. Наприклад, надушену хусточку могли подарувати замість квіток.

Краса та жіночі якості квіток також надихнули на традицію називати дівчат на честь квітів. Ця традиція взагалі існувала в багатьох культурах протягом всієї історії й дожила до сьогодні. Популярні дівочі імена включають такі: Роза, Дейзі, Лілі, Голлі, Віолета, Хізер, Ферн, Жасмін, Мірил та Лавендер.

До сих пір квіти використовують, щоб повідомити про свої почуття, хоча й у трохи спрощеному варіанті, порівняно з Вікторіанськими часами. Багато флористів надають інформацію про символізм квітів, аби залучити сучасних дарувальників виразити за допомогою квітів свої емоції та бажання [7].

Рослини настільки важливі в англійській культурі, що деякі з них стали символами країни. Так, національною квіткою Англії вважається троянда, в Шотландії шанують чортополох та дзвіночки, Уельс вибрав собі за символ нарцис та цибулю-порей, а емблема північної Ірландії – це всім відомий трилисник [6].

Таким чином, дійсність, що оточує нас, природа, історичні події знаходять своє відображення у культурі, а разом з тим і в мовній картині світу українського та британського народів. Тому закономірно, що фітоніми, які належать до найраніше сформованого шару свідомості людей, займають важливе місце у мовній картині світу.

Література

1. Коломієць І.І. Флоролексеми в українській поезії II пол. XX ст.: функціонально-стилістичний аспект. автореф. дис. ... канд. філол. наук: «Українська мова». Київ, 2003. 18 с.
2. Рогальська І.І. Фітоніми верба, калина, тополя як ключові концепти української культури. [Електронний ресурс] www.bdpu.org/scientific_published/akt_prob_l_sl_filol-11/45.doc (дата звернення 14.01.2022).
3. Українська минушина: Ілюстрований етнографічний довідник / А.П.Пономарьов, Л.Ф.Артюх, Т.В.Косміна та ін. Київ: Либідь, 1993. 256 с.
4. Шевченко Л.І. Інтелектуальна еволюція української літературної мови: теорія аналізу. К.: Київс. ун-т, 2001. 478 с.
5. Celtic Tree Astrology. [Електронний ресурс] <http://www.whats-your-sign.com/celtic-tree-astrology.html> (дата звернення 05.02.2024).
6. National Emblems of Britain. [Електронний ресурс] <http://www.woodlands-junior.kent.sch.uk/customs/questions/flowers.html> (дата звернення 05.02.2022).
7. Kathleen Karlsen. Garden Flower Symbolism and Fascinating Flower Facts. [Електронний ресурс] <http://www.livingartsoriginals.com/infogardenflowers.htm> (дата звернення 05.02.2024).

Г.В. Репецька

Люботинський ліцей № 2 Люботинської міської ради Харківської області

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Сучасне викладання іноземної мови в Новій українській школі відрізняється від методів, що були раніше. Метою навчання є активні знання та їх практичне застосування. Учитель мотивує учнів, відповідає за ефективність навчання і розвиває ключові компетентності Нової української школи.

Вивчення іноземної мови у наш час – це використання, насамперед, комунікативних методів, завдяки яким можливий подальший розвиток мовленнєвого спілкування. Сучасний урок – це зміна активності, переключення уваги, креативність, рух та створення умов для подальшого застосування отриманих знань на практиці. Урок сьогодні поєднує технології критичного мислення і є засобом розвитку комунікативних компетентностей учнів. Завдання

учителя перетворити заучування матеріалу на захоплюючу гру, навчити здобувачів освіти ефективних прийомів запам'ятовування. Знання, отримані без зацікавленості, не є корисними. Технології критичного мислення допомагають розмірковувати, спілкуватися, чути, слухати інших і бути креативною особистістю.

Підручники з англійської мови для Нової української школи мають інше наповнення. Завдання у підручниках навчають здобувачів освіти мислити, знаходити інформацію, приймати рішення, складати діалоги, робити проекти. Для того щоб виконувати такі завдання учням потрібно знайти інформацію, проаналізувати її, оформити і доступно донести однокласникам. Матеріал підручників відображає повсякденне життя, актуальні проблеми, цікаві факти з історії і культури України та країн світу, тому сучасний зміст підручників є цікавим для учнів.

Для розвитку комунікативних навичок є корисним використання ігор. Учні першого класу цікаві ігри « I have "J" / Who has "W" ». Під час гри учні повторюють назви літер не за алфавітом. Це тренує мислення, пам'ять, увагу. Діти отримують навички аудіювання і говоріння. Для розвитку читання є ігри за правилами читання « I have "bat" / Who has "can" » та інші. В подальшому такий вид гри можна змінювати на більш складніший, в залежності від віку учнів, потрібної тематики. Наприклад, для запам'ятовування лексики (синонімів) – « ... Who has the synonym for "have?" / I have "own." / Who has the synonym for "unlock?" » та інші.

У початковій школі за підручниками « Smart Junior » здобувачам освіти подобається гра « Морська битва ». Наприклад, « Smart Junior 3 », Module 2, сторінка 28. Діти отримують координати і їх завдання знайти слова за локацією.

2.3 doctor

1.16 water plants

1.9 walk

Гру можна проводити і у класі під час уроку і письмово, а також використовувати як домашнє завдання для повторення лексичного матеріалу теми.

Підручники « A Full Blast Plus 5», « A Full Blast Plus 6» мають регулярні завдання для Speaking: “Talk in pairs”, “ Talk in groups of four”, memory games, guessing games, game “ Sport the differences”. Такі завдання активізують діяльність учнів, вони починають спілкуватися, тому що цього потребує завдання. У учнів відбувається розвиток комунікативних навичок, що є одним з основних завдань при навчанні іноземної мови.

Для визначення рівня володіння мовою в Новій українській школі використовується формувальне оцінювання, яке впевнено можна назвати інтерактивним оцінюванням. Воно передбачає спостереження учителем за навчальною діяльністю учнів: аналіз та корекція виконаних учнями завдань, портфоліо, діагностувальних робіт. Важливим є момент самооцінювання та взаємооцінювання результатів діяльності учнів для подальшого розвитку. Формувальне оцінювання розвиває у учнів вміння планувати, регулювати, аналізувати власну навчальну діяльність, визначати причини труднощів та шляхи їхнього подолання, розвиває внутрішню мотивацію.

Таким чином, процес навчання здобувачів освіти Нової української школи – це сукупність різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань. Технології критичного мислення, ігрові прийоми підвищують ефективність уроку англійської мови та гарантують позитивний стан, підвищують працездатність і зацікавленість в навчанні.

Література

1. Г. Пухта, Г. Гернгрос, П. Льюїс-Джонс. Англійська мова. English. Підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти.-К.: Видавництво «Лінгвіст», 2018.
2. Г. Пухта, Г. Гернгрос, П. Льюїс-Джонс. Англійська мова. English. Підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти.-К.: Видавництво «Лінгвіст», 2019.
3. Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. Smart Junior/ Англійська мова: підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти. – К.:Видавництво«Лінгвіст», 2020. - 42 с.

4. . Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. *Smart Junior/ Англійська мова: підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти.* – К.:Видавництво»Лінгвіст», 2021.
5. Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. *Full Blust Plus / Англійська мова: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти.* – К.:Видавництво»Лінгвіст», 2022.- 85
6. Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. *Full Blust Plus / Англійська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти.* – К.:Видавництво»Лінгвіст», 2023.- 23 с.
7. Вукіна Н. В. *Критичне мислення: як цього навчати / Н. В. Вукіна, Н. П. Дементієвська.* – Харків: Основа, 2007. – 108 с.

Maryna Ryzhenko

Olena Anisenko

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

THE PRINCIPLES OF ONLINE TEACHING AND LEARNING

The rapid advancement of technology has transformed the landscape of education, bringing forth new opportunities and challenges. One of the most significant developments in recent times is the widespread adoption of online teaching and learning. As the world becomes more interconnected, the principles governing this digital realm are crucial for the success of educators and learners alike. This essay delves into the fundamental principles of online teaching and learning, exploring the dynamics that contribute to effective digital education.

1. Accessibility and Inclusivity

One of the foundational principles of online teaching is ensuring accessibility and inclusivity for all learners. The digital environment should be designed to accommodate individuals with diverse needs, considering factors such as disabilities, language barriers, and varied learning styles. Providing closed captions, transcripts, and alternative formats for multimedia content ensures that information is accessible to students with hearing impairments or those who may benefit from different modes of learning. Additionally, designing courses with a focus on universal design principles helps create an inclusive learning experience, catering to the needs of a diverse student population.

2. Engaging Content and Interactivity

Online teaching demands a departure from traditional instructional methods. Educators must employ interactive and engaging content to capture the attention of learners. The incorporation of multimedia elements, such as videos, simulations, and interactive quizzes, fosters a dynamic learning environment. Moreover, educators should leverage online discussion forums, virtual group projects, and collaborative activities to encourage student interaction and participation. Interactivity not only enhances comprehension but also creates a sense of community among learners, mitigating the isolation often associated with online education.

3. Clear Communication and Expectations

Effective communication is paramount in online teaching and learning. Educators must establish clear communication channels, outlining expectations and guidelines from the outset. This includes providing a well-structured syllabus, detailed assignment instructions, and regular updates on course progress. Transparent communication fosters a sense of trust between educators and learners, promoting a positive online learning experience. Additionally, educators should be readily available through various communication tools, such as email, discussion forums, and virtual office hours, to address queries and concerns promptly.

4. Assessment and Feedback

Assessment methods in online education should align with the course objectives and be designed to evaluate the mastery of content in a digital environment. A variety of assessment tools, such as quizzes, essays, and project submissions, can be employed to gauge student understanding. Timely and constructive feedback is essential to guide learners in their academic progress. Utilizing technology for automated grading and providing personalized feedback enhances the efficiency of the assessment process. Moreover, fostering a culture of continuous assessment allows for ongoing improvement and adaptation to the evolving needs of the learners.

5. Technological Proficiency and Support

Both educators and learners need to be technologically proficient to navigate the complexities of online education successfully. Providing adequate training and support for using the learning management system (LMS), video conferencing tools, and other

digital resources is crucial. Educational institutions should invest in ongoing professional development for educators to stay abreast of technological advancements and pedagogical strategies. Simultaneously, learners should have access to technical support to address any issues they encounter during their online learning journey.

Conclusion

The principles of online teaching and learning are multifaceted, encompassing accessibility, engagement, communication, assessment, and technological proficiency. As the digital landscape continues to evolve, educators and learners must adapt to new methodologies and technologies to ensure the effectiveness and inclusivity of online education. By embracing these principles, educators can create vibrant online learning environments that empower students to thrive in the digital age.

References

1. Boettcher, J. V., & Conrad, R. M. (2016). *The Online Teaching Survival Guide*. Jossey-Bass.
2. Conrad, R. M., & Donaldson, J. A. (2011). *Engaging the Online Learner: Activities and Resources for Creative Instruction*. Jossey-Bass.

O.S. Ryzhchenko

National University of Civil Protection of Ukraine

DEVELOPING LANGUAGE SKILLS OF FIRE SAFETY SPECIALISTS

Nowadays English has become one of the most important and necessary components of every university curriculum as it is very important to develop not only Ukrainian scientific fields basing on the works and inventions of Ukrainian scientists but take into consideration tight connections of our country with the world scientific developments. That is why it is almost vital for every student to know English at least at intermediate level to be able to read and understand modern scientific articles and take latest inventions there to use in their future professional life. Moreover, it is also important to be able to communicate with professionals from foreign countries to develop professional skills and grow professionally.

Teaching English at technical universities may become a real challenge as it is necessary to develop not only spoken skills of every day English but add professional

terminology and consider scientific style of English. From one hand, it could seem to be quite difficult but from the other hand, effective combining of every day English with professional English is quite a useful and possible task.

Unfortunately, we do not have as many materials and video and audio resources which could be used while mastering professional skills of technical English. That is why English teachers have to create their own materials and resources to use in class. Nowadays teachers have ability to look for information presented on different web sites of official organizations of the countries all over the world. Moreover, official Ukrainian organizations are supposed to present the information in Ukrainian and English. So it gives possibility to work with this information in class and analyze it.

One of effective way of mastering the language is listening to original audio materials that is why these days one of the most popular approaches to teaching English is using original American and English series like “Friends” or others. So it seems quite obvious to try to use original films on particular topics and provide different tasks to them. As an example of the films touching upon firefighting problems can be mentioned the following: “Only the Brave”, “Backdraft”, “Ladder 49”. From one hand, it may seem to be quite difficult to understand original films without special preparation. But the English teacher’s task is to help the students understand them. Moreover, there are a lot of different exercises which may help with it. Teachers may use different technics and approaches to help students master not only professional vocabulary but also find out and analyze the way of life of professionals abroad. In this way the teacher will be able to develop not only topical vocabulary skills but teach to be responsible, helpful and caring.

Using original films while learning can help not only with developing vocabulary but also with improving speaking skills and writing skills. The film can be divided into several blocks (scenes) and one or two parts can be used during every lesson. In such a way the teacher will be able to plan different activities and use effective time management when different skills are developed during one lesson. For example, from our point of view, it seems to be good to start working with a film with drawing a table with particular information about every hero in it. In such a way

students will learn to work with and systematize information. And it will help them with their speaking skills and teach them to plan their speech and create logical and meaningful texts when they start with the main idea of the whole film and then analyze details. Moreover, it is a good thing to ask them to write down their thoughts and ideas about the scene. It may look like a diary of the hero or a spectator. In such a way students will learn to express their ideas in the written form before presenting them orally.

The teacher can use a special manual with different tasks to complete in class or at home. These tasks will help with vocabulary mastering and developing writing skills on the basis of grammar tasks. The most important thing is combination of different tasks which will attract attention and interest.

Developing language skills of fire safety specialists take a lot of efforts as it must combine spoken English skills and technical English skills. But it is possible to develop them paying attention to combining video and audio materials with special tasks aiming at vocabulary, grammar and speaking practice.

Yana Romantsova

Yaroslav Mudryi National Law University

MOTIVATION FACTOR AS AN ESSENTIAL PART OF SUCCESSFUL LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Motivation is a powerful tool for any kind of human activity. Persons motivated either intrinsically or extrinsically channel their behavior towards the goal being goal-directed and highly motivated. But those whose goal is vague and far off feel difficulties in their development. The statement is completely true for students learning foreign languages as well [3].

One of the multiple tasks of a language mentor is to be a motivator. This role and its importance should be perceived and accepted by teachers becoming one of the fundamentals of the success of educational process itself. Mentor's powers cover encouraging, supporting, sustaining or discouraging of types of students' behavior. So,

activation of motivation components is a set of magic tools which are at mentor's disposal.

The variety of available techniques allow a mentor to be a creative teacher and successful professional reaching the essential goal of education – giving a student qualitative knowledge ready for effective application as well as facilitate a student's personal development.

Taking into consideration that one of the main practical objectives of any language, either native or second, is communication – students should communicate! An ability to communicate using a foreign language is extremely motivating because of two reasons – getting opinions across is a rather emotionally involving process itself and can be rather entertaining; and, secondly, foreign language communication skills is often the main thing which students want to gain from learning a foreign language. For some students, perspective professional communication is the goal, some – eager to continue their studies abroad, still the others have the plans to travel and communicate all over the world. It is essential to notice that English is considered the most popular language in this sense being the means of international communication.

So, the more students communicate in class the more motivated for learning the language they become. An ability to achieve smaller or bigger goals, any grade of success and achievement supplies forces for further development. In this connection the incoming point is important.

Teachers are required to correct mistakes but the motivational component should be observed. Correction of mistakes is necessary but highlighting achievements is reasonable to encourage and motivate. One of the ways to make a teacher's correction useful and still motivating is to combine it with a positive comment leaving the place for student's self-confidence and development [3].

It is not less important to make the process of learning a foreign language as close to reality as possible. Realising the practical purpose of any activity is also rather motivating. Project-based learning, role playing, etc. are effectively applicable to complete this task. The former is intended to focus on reality as it is based on a true problem which students are assigned to solve taking a series of steps. The activity is

remarkable because of the fact that the process of looking for a solution is more important than the solution itself as it is the place for students' language knowledge practical application. Moreover, the process is combined with productive communication.

Role-playing also helps to stay on the practical side. Dealing with real-life situations related to possible professional or private fields displays the results of language skills application hence motivating the students to develop their studies coming closer to their goals.

Mentor's words and actions, expressed belief in students' abilities and forces can cause their self-belief development and mental transformation able to change their attitude to learning foreign languages and open the new world of learning possibilities.

References

1. D. Stevie. *Are You Providing Adequate Motivation to Your Students as They're Learning a Language?* Retrieved from: <https://www.fluentu.com/blog/educator/motivation-in-language-learning/>
2. Susan Verner. *5 Ways to Promote Your Students' Intrinsic Motivation to Learn English.* Retrieved from: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/motivating-students-to-learn-english/>
3. *Ways of Motivating EFL/ESL Students in the classroom.* Retrieved from: <https://www.teachingenglish.org.uk>

Н.В. Самойленко

Університет «КРОК»

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЖУРНАЛІСТИКИ

Сучасний освітній процес, безумовно, має бути спрямований на набуття здобувачами освіти цифрових компетенцій. Цифровий світ диктує нові умови: інформація повинна бути не тільки корисною, але й відповідати сучасним тенденціям. Навички цифрової грамотності сприймаються як розвиток, що має бути невід'ємною частиною програм підвищення кваліфікації [2, с.123], і вже зараз має відповідати вимогам майбутніх стейкхолдерів. Тому в умовах

інформатизації, широкого використання цифрових сервісів, хмарних ресурсів, в процесі дистанційного чи змішаного навчання володіння цифровими компетентностями у здобувачів знань є необхідною умовою для навчання неперервно та якісно.

Аналіз науково-педагогічної літератури та статистичних джерел дав змогу визначити зміст цифрової компетентності здобувача освіти. Науковцями О. Спірним, С. Гайсиною, В. Кудлай, Л. Карташовою, Д. Белшоу, та ін були визначені основні компоненти цифрової компетентності. Проблемою формування та розвитку цифрової компетентності переймались науковці: В. Биков, Л. Гаврілова, О. Гриценчук, Д. Денисов, І. Іванюк, О. Овчарук, Т. Сорочан, та ін. Незважаючи на досить велику кількість праць, автор вважає за необхідне зосередити увагу на більш детальному дослідженні розвитку цифрової компетентності майбутніх бакалаврів журналістики, адже процес цифровізації освіти є багатоаспектним та потребує ґрунтовного дослідження.

Модернізація освіти та умови сьогодення активно впливають на впровадження цифрових технологій, що зумовлює необхідність формування цифрових навичок як у здобувачів так і у викладачів; грамотного збалансування частки залежності від допоміжних і основних інструментів інформаційного прогресу. За даними HolonIQ (2020), основними навичками у сценаріях навчання 2030 року є здатність приймати рішення та незалежні судження, здатність продукувати ідеї, активне навчання та здатність навчатися впродовж життя.

За визначенням Європейської комісії, цифрова компетентність передбачає безпечне, відповідальне та критичне використання цифрових технологій для навчання, роботи та участі в житті суспільства. Вона передбачає не лише базову технічну майстерність, а й розвиток здібностей: переглядати, оцінювати та управляти інформацією; спілкуватися та співпрацювати з інформацією; спілкуватися та співпрацювати; створювати цифровий контент; зберігати безпеку; вирішувати проблеми як у формальному, так і в неформальному та інформальному контекстах навчання [1].

За визначенням науковців, цифрова компетентність складається з таких компонентів як: інформаційно-операційний, комунікативний, продуктивно-творчий, практично-діяльнісний та компонент кібербезпеки [3, с.97]

На думку автора, використання інтерактивних цифрових методів навчання є невід'ємною частиною сучасних інноваційних технологій для підвищення цифрових компетентностей майбутніх фахівців. Проведення занять за допомогою інтерактивних методів з майбутніми бакалаврами журналістики дозволяє вирішувати одразу кілька завдань:

- розвиває комунікативні здібності та навички;
- сприяє встановленню емоційних контактів;
- дозволяє підвищити цифрові компетентності;
- дозволяє підвищити фахові компетентності;
- стимулює роботу в команді та дозволяє прислухатися до думки одногрупників.

Формування цифрової компетентності в майбутніх бакалаврів журналістики є важливим завданням, оскільки сучасне журналістське середовище вимагає від професіоналів активного використання цифрових технологій та інструментів.

Нижче подано кілька ключових аспектів, які можуть бути враховані при формуванні цифрової компетентності в студентів журналістики:

1. Освіта в області медіа та цифрових технологій:

- введення спеціалізованих курсів з цифрових технологій в програми навчання;
- розвиток практичних навичок у використанні редакційного програмного забезпечення, відео- та аудіомонтажу, графічних редакторів.

2. Навчання цифровій журналістиці:

- включення в програму навчання курсів з цифрової журналістики, де студенти вивчають нові формати контенту, такі як відеоісторії, подкасти, інтерактивні матеріали;

- розвиток навичок роботи з соціальними мережами, включаючи вивчення стратегій просування та взаємодії з аудиторією.

3. Компетентність у роботі з даними:

- вивчення основ аналізу даних, включаючи роботу зі статистикою та великими обсягами інформації;
- навчання використанню візуалізацій для ефективної комунікації даних.

4. Кібербезпека та етика в Інтернеті:

- навчання принципам кібербезпеки та захисту особистої інформації;
- вивчення етичних аспектів цифрової журналістики та відповідального використання інформації в Інтернеті.

5. Професійна практика та стажування:

- забезпечення можливостей для студентів отримати практичний досвід роботи в сучасних медіаорганізаціях;
- співпраця з партнерами з індустрії для організації стажувань та майстер-класів з цифрових технологій.

6. Самостійне навчання:

- заохочення студентів до самостійного вивчення нових цифрових інструментів та технологій;
- надання доступу до онлайн-ресурсів та курсів для подальшого розвитку навичок.

Ці заходи допоможуть студентам журналістики стати більш адаптованими до вимог цифрової епохи та забезпечити їхню готовність до роботи в сучасних медіаумовах.

Література

1. *European Commission. Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning; Official Journal of the European Union; European Commission: Luxembourg. 2019.*

2. *Hauck M., Kurek M. Digital Literacies in Teacher Preparation. Language, education and technology, Encyclopedia of language and education. Cham: Springer International Publishing. 2018. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-02328-1_22*

3. Кудлай В. О. Цифрова грамотність особистості в контексті розвитку інформаційного суспільства. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2015. Вип. 10. С. 97–104.

Н.К. Солошенко-Задніпровська

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У

РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ

(контекст дистанційної освіти у ЗВО)

Зараз проблема імплементації та використання автентичних іншомовних матеріалів на заняттях з іноземної мови є однією з найбільш актуальних серед методистів та викладачів, зокрема в умовах, коли освітній процес доволі часто відбувається в дистанційному форматі. На теперішньому етапі (у контексті дистанційної освіти) такі матеріали стали часто використовуватися як у методичних, так і освітніх цілях. Так, особливо присутнім є використання автентичних матеріалів у процесі розвитку навичок та умінь аудіювання, оскільки мова та мовлення, які містяться в таких матеріалах, характеризуються використанням актуальних мовних кліше, сучасною лексикою, наявністю різних акцентів та темпу мовлення, природністю звучання та ситуацій комунікації, а головне – професійно-орієнтований зміст викликає інтерес до змістового наповнення та підтримує мотивацію до опанування мовного матеріалу. Зауважимо, що за правильного добору таких матеріалів здобувачі можуть не лише розвивати комунікативні навички та вміння, а й опанувати додаткові фонові знання, які сприяють розвитку низки професійних, лінгвокраїнознавчих або соціолінгвістичних компетенцій тощо. Варто зазначити, що доволі часто гармонійно сформовані в професійному контексті фахівці мають перевагу в процесі пошуку роботи в рамках сучасного міжнародного ринку праці, адже часто гарного знання мови недостатньо, важливим чинником є вміння розуміти співрозмовника, правильно вести комунікацію іноземною мовою в професійній

галузі та поводити себе в чужій культурі (з огляду на культурно-історичні особливості тощо).

Загалом автентичні матеріали поділяються на *автентичні* та *навчально-автентичні*. Так у методичних джерелах під автентичними розуміються ті матеріали, які створені для загально вжитку в мовному середовищі носіїв мови. Такі матеріали цілком можуть бути імплементовані до навчального процесу навчання в галузі іноземних мов (з обов'язковим урахуванням вікових вимог та рівня мовної підготовки здобувачів). Зі свого боку, навчально-автентичні матеріали спеціально розроблені для використання в освітніх цілях та вирішення тих чи тих навчальних завдань (часто є частиною навчальних комплексів, підручників, курсів тощо).

На сучасному етапі фахівці в галузі іншомовної освіти мають широкий спектр можливостей щодо використання оригінальних мультимедійних автентичних матеріалів, зокрема завдяки інтернету, мобільним застосункам, медіаплатформам та ресурсам (YouTube, TED-ed тощо) [1; 2; 4], що безумовно полегшує процес організації навчального процесу в умовах дистанційної освіти. Так, наприклад, для розвитку навичок та умінь аудіювання на заняттях з іноземної мови можна використовувати як аудіо-, так і відеоматеріали (які представлені як на освітніх платформах, так і медіасервісах загального вжитку). У професійно-орієнтованому навчанні іноземної мови можна використовувати не лише фрагменти із контентом загального змісту, а добирати для здобувачів матеріали, які зацікавлять їх щодо професійно підготовки. За такого підходу це буде мотивувати здобувачів до опрацювання матеріалів, а іноземна мова стане інструментом для опанування навчального матеріалу; тобто можна як підтримувати стимул до навчання, додатково надавати інформацію професійного характеру, так і розвивати низку складників загальної іншомовної компетенції.

Зазначимо, що ефективними є використання як аудіо-, так і відеоматеріалів. Оглядом розглянемо переваги використання цих інструментів, завдяки імплементатції аудіоматеріалів у процес опанування іноземної мови:

– здобувачі насамперед розвивають аудіальні навички сприйняття почутої інформації без опори на додаткові (візуальні) джерела інформації, що є важливим чинником для розуміння мови;

– розвиваються навички сприйняття різних акцентів, інтонації, темпу мовлення, настрою спікера тощо, що також є однією з умов ефективного спілкування у повсякденному та професійному просторі;

– здобувачі докладають значно більше зусиль для сприйняття такої інформації, що сприяє інтенсивному тренуванню навичок розпізнавання іноземної мови на слух і т. ін.;

– ретельне опрацювання аудіофрагментів сприяє розширенню словникового запасу здобувачів, адже вони дають змогу знайомитися зі словами, висловами та мовними кліше в контексті, що безумно сприяє їх кращому розумінню та подальшому використанню в мовленні.

Додатково зазначимо, що такі матеріали є доступними та портативними, їх можна використовувати в будь-який час та місці, що сприяє формуванню комфортних умов навчання, зокрема у контексті дистанційних форматів навчання. Такі матеріали представлені широкою парадигмою різноманітних форматів: від пісень та аудіокниг до підкастів, що дає можливість викладачеві підбирати актуальні за змістом та тематикою фрагменти для опрацювання.

Зі свого боку до переваг використання відеоматеріалів віднесемо:

– наявність візуального супроводу та, наприклад, музичного супроводу привертає увагу та часто допомагає в розумінні загального інформаційного змісту, тобто сприйняття інформації відбувається через різні канали перцепції;

– розуміння контексту з візуальним супроводом досягається з меншими зусиллями, а рівень сприйняття значно вищий (у порівнянні з аудіоматеріалами);

– такий контент може мати певний емоційний вплив на здобувача, що сприяє формуванню особистісного ставлення до інформації / побаченого;

– можливість створення іммерсивного середовища, яке дає змогу поглиблювати розуміння мови та культури (мовного середовища);

– інтерактивність: подібні матеріали можуть бути інтерактивними та цікавими, що робить процес опанування мови більш привабливим, що також мотивує до навчання.

Додатково зазначимо, що різноманітність жанрів і тематик відеоматеріалів (від фільмів і відеоуроків до фрагментів із науковим контентом), які можуть охоплювати широкий тематичний спектр, що дає змогу використовувати контент відповідно до фахових інтересів здобувачів; перевагою буде й доступність таких матеріалів завдяки інтернету [3], що надає можливість використовувати їх в зручному форматі у будь-який час, що, зі свого боку, робить процес вивчення іноземної мови комфортним, простішим та більш ефективним.

У межах зазначеної теми розвідки – використання автентичних мультимедійних засобів як навчального інструмента – розглянемо лінгвістичний та методичний складники такої мовленнєвої діяльності. Отож лінгвістичний складник таких матеріалів має містити широкий різноплановий лексичний контекст, який демонструє багатозначність тих чи тих елементів лексичної системи мови, що вивчається. Методичний – має включати певний об'єм матеріалу, мінімум нового лексико-граматичного матеріалу та сприяти повторенню опрацьованого матеріалу.

Акцентуємо увагу, що в умовах створення штучного іншомовного середовища імплементація автентичних матеріалів є, безумовно, корисним аспектом навчально діяльності. На перших етапах роботи з такими матеріалами здобувачам (на будь-якому рівні мовної підготовки) може бути складно сприймати іншомовне мовлення, але із часом при постійній реалізації такого підходу в здобувачів розвивається уміння та навички сприйняття реального мовлення носіїв мови. Методисти та викладачі-практики акцентують увагу на тому, що здобувачам необхідно надавати чіткі інструкції щодо завдань та пояснити, що не варто перейматися щодо незрозумілих фрагментів такого контенту, а намагатися зрозуміти основну інформацію; на занятті має бути комфортна атмосфера, яка буде сприяти роботі.

Важливим аспектом щодо впровадження такого підходу в процес навчання іноземної мови є той факт, що брак таких матеріалів та недостатній рівень сприяння розвитку аудіювання (сприйняття мовлення на слух) може завадити здобувачам у майбутньому справитися з реальними іншомовними комунікативними ситуаціями. Саме тому в контексті сучасних активних глобалізаційних процесів необхідно підготувати здобувачів до подібних ситуацій, а автентичні матеріали можуть допомогти сформувати якісне штучне іншомовне середовище.

Зауважимо, що, незважаючи на безліч сучасних навчальних мовних комплексів (підручники, робочі зошити, підбірки додаткових матеріалів), буває складно підібрати відповідний підручник, який би вдало задовольняв потреби викладача та здобувачів, відповідав рівню мовної підготовки всіх представників академічної групи тощо. Саме в таких випадках додаткові автентичні матеріали можуть стати в нагоді на заняттях з іноземної мови.

Отож можна зробити висновок, що для ефективної реалізації навчального процесу з елементами використання автентичних матеріалів варто враховувати вищевикладене, а також основні методичні рекомендації та вимоги, а саме такі матеріали мають: відповідати віковій категорії здобувачів та їхньому рівню мовної підготовки; містити інформацію, яка відповідає інтересам здобувачів, у т.ч. і професійним; містити різні мовленнєві (лексичні та граматичні) конструкції, акценти, темпи і т. ін.; бути інформативно змістовними та викликати емоційну реакцію; сприяти реалізації навчальних цілей (освітній, виховній, розвивальній тощо).

Зважаючи на зазначені аспекти, додатково звернемо увагу на те, що викладач має відповідально підходити до процесу добору автентичних матеріалів (враховувати більшість рекомендацій) та самого процесу їх імплементації в навчальну діяльність. Так, наприклад, прослуховування занадто складних текстів може викликати втрату інтересу до діяльності, знизити рівень ефективності; натомість прослуховування легких – не сприятиме виконанню меті такої діяльності. Отож викладач має пам'ятати, що коректно дібраний матеріал буде

якісно сприяти розвитку навичок аудіювання – сприйняттю іншомовного мовлення на слух.

Отже, можна зробити висновок, що іншомовні автентичні матеріали з методичною метою можуть бути використані для максимального та ефективного досягнення навчальних та освітніх цілей у контексті навчання та вивчення іноземної мови. У процесі розвитку навичок аудіювання такі матеріали є незамінним освітнім атрибутом, оскільки долучають здобувачів – майбутніх фахівців тієї чи тієї галузі – до реального іншомовного середовища. А викладач відіграє важливу роль у підготовці занять із використанням подібних матеріалів, оскільки саме на ньому лежить відповідальність за реалізацію всіх необхідних методичних та освітніх вимог, добору матеріалів, контенту та безпосередньо планування заняття. Для залучення тих чи тих матеріалів з освітньою метою саме викладач має проаналізувати їх на відповідність вимогам, урахувати всі аспекти та зробити висновок щодо доцільності їх використання. Детальний та відповідальний добір автентичних матеріалів – основа успішного та ефективного заняття, а результат цього – якісний розвиток навичок аудіювання (перцепції іншомовного мовлення) та формування іншомовної компетенції.

Література

1. *Веретюк Т. Цифровізація в підготовці іноземних здобувачів (в курсі «Українська мова як іноземна»): огляд інструментів. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молод. вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. Дрогобич : Гельветика, 2023. Вип. 70, т. 1. С. 296–303. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13995>*
2. *Chetveryk V. Multimedia Resources in Foreign Language Learning for Intercultural Competence Development. Learning & Teaching: after War and during Peace [Electronic Edition] : Conference Proceedings of II International Scientific & Practical Conference, Kharkiv, Ukraine, 10 November, 2023 / H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University ; [editorial board: I. Kostikova (editor-in-chief) etc.]. Kharkiv, 2023. Pp. 36–37. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13255>*
3. *Schmidt A. Listening Journals for Extensive and Intensive Listening Practice. English Teaching Forum. 2016. Vol. 54, No. 2. Pp. 2-11.*
4. *Soloshenko-Zadniprovska N. The Role of Internet Resources in the Formation of Listening Skills (within distance learning). Learning & Teaching: after War and during Peace [Electronic*

Edition] : Conference Proceedings of II International Scientific & Practical Conference, Kharkiv, Ukraine, 10 November, 2023 / H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University ; [editorial board: I. Kostikova (editor-in-chief) etc.]. Kharkiv, 2023. Pp. 155–156. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13256>

Н.А. Сорока

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

РОЗВИТОК ПРИРОДНИХ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ

ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИШІ

Проблема всебічного розвитку особистості завжди була надзвичайно актуальною. Виникає закономірне питання: чому саме зараз приділяється така велика увага даному аспекту в різних галузях діяльності? Відповідь досить проста: за умов активного впровадження сучасних технологій у всі сфери діяльності та цифровізації суспільства наразі вкрай потрібні фахівці, які здатні генерувати ідеї та проявляти креативність. З розвитком творчих здібностей людини збагачується її практичний та емоційний досвід, формуються психологічні установки та інтелектуальний потенціал, відбувається виховання естетичних та розумових здібностей особистості, формуються та накопичуються професійні навички та уміння, проявляються та розвиваються природні здібності. Це стосується насамперед молоді, яка є потенціалом нашого суспільства, прогресивного розвитку нашої країни. Не дивно, що всі культурно-історичні цінності, які створювались протягом сторіч – це результат творчої діяльності суспільства. І те, як далеко просунеться вперед людство у майбутньому, визначається творчим потенціалом нашої молоді. Іноземна мова професійного спрямування як навчальний предмет у закладах вищої освіти є ідеальною платформою для розвитку інтелектуально-творчих здібностей нашої молоді, студентів. Для визначення ролі іноземної мови у розвитку особистості взагалі та творчих здібностей індивіда зокрема, слід звернутися до аналізу психологічних особливостей сучасних студентів, їх психологічно-емоційного стану та їх мотивації до навчання з перспективами самореалізації в майбутньому.

Багато вчених проводили свої дослідження в рамках теми зв'язку мови та творчості. Спираючись на класичні психологічні та лінгвістичні положення про мову як вид діяльності ми вважаємо за необхідне вивчати мову в динаміці, в процесі її становлення, основою якого є безперервне прагнення до творчості та самовдосконалення [1]. Формування мовних навичок може розглядатися як приклад творчої діяльності індивіда. Насамперед розглянемо безпосередньо саме поняття “творчі здібності”. Разом з пізнавальними, творчі здібності є компонентом загальних розумових здібностей. До них можна віднести ті, які притаманні людині з народження, а також ті, яких людина набуває через спілкування в процесі формування особистості, креативні якості (наприклад, образність, уяву, здатність до аналізу, синтезу і генерації ідей), спроможність виходити за рамки відомого та уміння утворення асоціацій під час вирішення особистих, навчальних та професійних проблемних ситуацій. Всі зазначені вище здібності особистості розвиваються і удосконалюються в процесі опанування іноземною мовою у закладах вищої освіти. Чому саме вищої освіти? Тому що саме в цьому віці у особистості вже певним чином закладені базові знання, сформована свідомо мотивація, визначені пріоритети, людина готова удосконалювати та розвивати свій внутрішній світ і знаходити своє місце в суспільстві. Отже, можемо зробити висновок, що творчі здібності – це поєднання індивідуально-психофізіологічних рис особистості із якісно новими станами самої людини (наприклад зміни ставлення до сучасних подій, сприйняття себе і зовнішнього світу), які виникають у процесі нової для індивіда діяльності. Вони реалізуються через успішне виконання особою цієї діяльності, або через створення власноруч чогось принципово нового, досі неіснуючого.

Результатом розвитку творчих здібностей є «формування креативності, притаманність особистості сильної мотивації до творчої діяльності» [3, с. 141]. Кожна людина має творчі здібності з народження, але розвиваються та удосконалюються вони в процесі діяльності. Однак, більш за все впливає на розвиток творчих здібностей людини саме соціальне та освітнє середовища, в яких вона перебуває.

До творчих здібностей, які вважаємо базовими складовими успішного навчання та підґрунтям формування успішної творчої особистості ми вважаємо наступні: уміння визначити проблему, уміння узагальнювати та конкретизувати набуту інформацію, спроможність використовувати отриманий досвід через цілісне сприйняття навколишнього світу, асоціативне мислення, уміння інтегрувати нову інформацію до існуючої у особистості системи знань, гнучкість мислення, уміння сприймати речі та події об'єктивно, відокремлювати результати інтерпретації, легкість у продукуванні ідей та творча уява. Найбільш сприятливі умови для розвитку таких рис, притаманних творчій особистості, створюються і під час навчання іноземної мови з використанням таких сучасних методичних прийомів як рольові ігри, кейс-стаді, які «справді позитивно впливають на мотивацію, задоволення та інтерес студентів до вивчення іноземних мов» [5, с. 423]. Повноцінна комунікація з представниками інших країн і культур стає можливою лише у тому, коли індивід опанував компетенцію сприйняття іноземної мови на слух, «у тому числі у сфері майбутньої професійної діяльності, яка сприятиме розвитку міжкультурної комунікації» [4, с. 212]. Саме під час використання рольових ігор викладач з одного боку максимально наближає студентів до реалій і вимог дійсності сучасного суспільства, а з іншого боку — запобігає негативного впливу невдалого досвіду у разі помилок або прийняття невірних рішень. І навіть за умов недосконалого вирішення проблемних ситуацій, студенти набувають мовного, мовленнєвого та життєвого досвіду, формують реалізм уяви, не мають страху експериментувати і трансформувати свої знання у принципово нові компетенції. Цей успіх гарантується безумовно за умов наявності таких складових творчого потенціалу людини, як готовність іти на ризик, гнучкість і висока швидкість мислення, розвинена інтуїція, уява та високі естетичні та моральні цінності. Останні з перелічених є наразі надзвичайно актуальними, оскільки за останні два роки стану війни більшість людей, як викладачів, так і студентів, відчувають психологічну втому, перебувають в перманентному стані тривожного очікування та вигоряння. «Найпоширенішим негативним впливом на психічне здоров'я є

депресія, ізоляція, сімейна небезпека, ймовірність нападу, тиск війни, відсутність соціального життя» [6, с. 152]. Саме ці фактори необхідно враховувати під час навчання, намагатися використовувати всі можливі психолого-педагогічні методи та засоби для формування свідомої освіченої та професійно-підготовленої особистості.

Отже, процес навчання іноземної мови у вищих закладах освіти ідеально підходить для реалізації цілей всебічного розвитку особистості. Саме в процесі навчання іноземної мови рекомендовано широко застосовувати один із найефективніших методів сучасної освіти - рольові ігри. Через імплементацію рольових ігор під час вивчення іноземної мови студенти не лише отримують та удосконалюють необхідні мовні навички, але навчаються творчо мислити, самостійно планувати свої дії, прогнозувати різні варіанти розвитку подій, активно залучатись до реальних життєвих ситуацій, розв'язувати проблемні ситуації та адаптуватись до сучасних вимог суспільства. «Інноваційне навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей здійснюється завдяки посиленню мотивації мовленнєвої поведінки студентів у зв'язку із розв'язанням мовних, мовленнєвих та соціокультурних проблем» [2, с. 109]. Творчі здібності виступають результатом поєднання індивідуальних психофізіологічних особливостей індивіда з його якісно новими психоемоційними станами. Саме під час опанування іноземною мовою, що максимально сприяє всебічному розвитку особистості, студенту надається можливість виявити свій творчий потенціал та розвинути творчі здібності, необхідні в майбутній професійній діяльності.

Література

1. Сорока, Н.А. Психологічні умови формування та засвоєння мови як знакової системи. Монографія. Харків, 2008.
2. Сорока, Н.А., Щокіна, Т.М. Інноваційні методи навчання іноземної мови студентів //Тези доповідей Міжвузівського заочного методичного семінару «Застосування технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти при викладанні іноземної мови професійного спілкування в умовах воєнного часу: переваги та недоліки, проблемні питання, перспективи розвитку» 21 лютого 2023 року. Харків: Національна академія Національної гвардії України, 2023. С. 105-110.

3. Сорока, Н.А., Щокіна, Т.М. Роль мотиву та мотивації у діяльності особистості // *Наука та сучасність: виклики XXI століття*. – Частина V: Матеріали Міжнародної конференції 31 січня 2014 року. – Київ: Центр наукових публікацій, 2014. – С.139-142.
4. Holubnycha, L., Kostikova, I., Soroka, N., Shchokina, T., & Golopych, I. (2021) *Intercultural Competence Development at Universities. Postmodern Openings*, 12(1 Sup 1), 200-214. <https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/279>
5. Kostikova, I., Holubnycha, L., Shchokina, T., Soroka, N., Budianska, V., Marykivska, H. (2019) *A Role-Playing Game as a means of Effective professional English teaching. Amazonia Investiga*, 8(24), 414-425. <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1001>
6. Kostikova, I., Holubnycha, L., Sytnykova, Y., Shchokina, T., Soroka, N., & Tarasova, S. (2023). *University Teachers' Psychological State During the Stress of Online Education after Pandemic in Wartime in Ukraine. International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 18(13), pp. 152–162. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i13.39825>

І.І. Степаненко

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ІНТЕГРАЦІЯ РІЗНОМАНІТНИХ ІНСТРУМЕНТІВ МОДЕЛЮВАННЯ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Наш сучасний світ стає більш залежним від інформаційних технологій, оскільки вони все масштабніше використовуються в усіх сферах суспільного життя. Для мільйонів людей комп'ютер та різноманітні гаджети стали звичним атрибутом повсякденного життя, незамінними помічниками у навчанні, роботі та відпочинку. Це позбавило людину від рутинної роботи, спростило пошук і миттєве отримання необхідної та своєчасної інформації, спілкування між людьми, що вплинуло на процеси прийняття рішень. Як результат – з'явився новий тип культури – інформаційний. Тому використання інформаційних технологій у вищій освіті є об'єктивним і закономірним процесом.

Вивчення англійської мови вимагає комплексного підходу та використання різноманітних інструментів для розвитку всіх навичок: слухання, читання, говоріння і письма. Тому розглянемо різні інструменти моделювання, які можуть покращити ефективність процесу вивчення англійської мови.

Використання технічних засобів дає можливість систематизувати наявні методичні розробки та перевести їх в електронні дані. Тематичне планування для

всіх курсів англійської мови, навчальні слайди, схеми, варіанти тестування легко оновлюються, тиражуються при необхідності змін у навчальних програмах, підручниках.

На заняттях англійської мови інформаційні технології можна використовувати по-різному. Найбільш поширеною формою є мультимедійні презентації. Підготовка до презентації – це серйозний, творчий процес, кожен елемент якого необхідно ретельно продумати з точки зору сприйняття студента. На підготовку однієї презентації до конкретного заняття з використанням анімаційних, графічних, звукових засобів, фрагментів мультимедійних енциклопедій витрачається приблизно 2-2,5 години. Але кінцевий продукт дозволяє відмовитися від використання всіх інших видів наочного посібника. Це дозволяє викладачу максимально зосередитися на ході заняття, оскільки управління програмою зводиться до простого натискання лівої кнопки миші.

Найпоширенішою формою медіапрезентації є друковане повідомлення. Хоча ми часто не розглядаємо текст у тому ж світлі, що й інші засоби масової інформації, добре побудований набір приміток або запитань може багато зробити не лише для передачі інформації, але й представляє собою найбільш рентабельний спосіб розподілу ресурсів, який студенти можуть повторити після заняття.

Ще одна поширена форма медіа, яку можна використовувати в аудиторії, – це нерухомі візуальні медіа. До них належать графічні повідомлення у формі малюнків і фотографій, а також візуальна графіка, наприклад таблиці, карти та діаграми. Вони можуть бути корисними для спілкування на різноманітні теми як для поповнення лексичного запасу так і для вивчення і закріплення граматичних конструкцій.

Візуальні медіа можуть бути надзвичайно потужними, викликаючи емоційні реакції, естетичний інтерес або забезпечуючи швидкий огляд певної ситуації, що піддається кількісному виміру. Хоча деякі учасники навчального процесу можуть надавати перевагу графічній інформації, важливо озброїти студентів необхідними навичками для аналізу та розуміння інформації, що

передається за допомогою візуальних матеріалів. Однак візуальні елементи, як правило, більш обмежені в обсязі передачі інформації, ніж коли використовується текст.

До рухомих візуальних медіа належать фільми, анімація та інші відео (Youtube, TikTok тощо). Коли такі зображення поєднуються з додатковим аудіо, як форма мультимедіа, це відомо як аудіовізуальне повідомлення. Ця форма медіа, як правило, дуже доступна, поєднуючи в собі переваги як зображення, так і аудіо. Перегляд аудіовізуальної презентації, однак, вважається особливо пасивною діяльністю з боку студента.

Однак вони можуть бути більш ефективними, ніж звукові повідомлення, щоб привернути увагу слухачів. Аудіоповідомлення включають усні носії, такі як пісні, співи, промови, а також випадки, коли оповідання, вірші чи статті читаються вголос. Тим не менш, аудіоповідомлення представляють собою ефективний спосіб заохотити до активного слухання та формування уявних образів на основі конкретної теми. Порівняно з текстом, аудіоповідомлення представляють більш пасивну навчальну діяльність, і, оскільки багато людей читають швидше, ніж люди зазвичай говорять, друковані ЗМІ, як правило, здатні передати більше інформації за той самий проміжок часу [2].

Для глибшого засвоєння матеріалу та перевірки знань на занятті можна використовувати різноманітні тести та тренажери. Це можуть бути тести, розроблені викладачем у програмах Google Forms, Kahoot, Quizz, або готові варіанти тестів, які в достатній кількості можна знайти в Інтернеті. Це можуть бути прості тести у вигляді multiple choice, з яких потрібно вибрати правильний. Також вони можуть бути представлені у вигляді малюнків, зображень, фотографій. Способи роботи з тестами також різноманітні – загальне опитування, індивідуальна співбесіда, самостійне виконання тесту, після якого правильні відповіді виводяться на екран. Тренажери також містять завдання, які дозволяють організувати фронтальну, групову та індивідуальну роботу студентів на занятті та вдома, контролювати навчання. Наприклад, під час первинного оцінювання студентам задають запитання. У разі неправильної відповіді

створена презентація дозволяє за гіперпосиланнями повернутися до потрібного фрагменту заняття, де знаходиться необхідна інформація для поглиблення знань та правильної відповіді.

Інструменти моделювання пропонують багато переваг порівняно з традиційними методами навчання. Вони вміють демонструвати абстрактні поняття, допускати взаємодію між користувачами та імітованим обладнанням, а також надавати користувачам зворотній зв'язок, який дозволяє покращити свої знання та навички. Вони також є економічно ефективними в довгостроковій перспективі.

Інструменти моделювання можуть перетворювати абстрактні поняття в інтерактивний візуальний вміст, полегшуючи студентам розуміння продуктивності та зв'язку між різними частинами системи. Вони можуть ознайомитися з обладнанням і середовищем, а також відпрацювати необхідні навички, не ризикуючи нещасними випадками для себе, обладнання та навколишнього середовища. Учасники навчального процесу можуть експериментувати з великою різноманітністю сценаріїв, таких як надзвичайні події, щоб вони могли виконувати відповідні процедури, коли ці події відбуваються в реальному світі. Студенти можуть підкріпити теоретичні знання за допомогою практичних занять за допомогою інструментів моделювання, що дає змогу краще зрозуміти матеріал.

Інструменти моделювання можуть відстежувати прогрес студентів і надавати стандартизований зворотний зв'язок, який може допомогти у розвитку навичок. Вони також можуть запропонувати цілеспрямований розвиток навичок – студенти можуть вибрати, які навички вдосконалити, і отримати спеціальні навчальні ресурси, а викладачі також можуть контролювати зміст. Навчальні матеріали можна легко оновлювати, розвивати або змінювати, а навчання можна проводити незалежно від часу та місця. Неможливість доступу до обладнання для фізичних тренувань більше не є проблемою, оскільки імітація обладнання завжди доступна.

Технічне навчання на основі моделювання є економічно ефективним у довгостроковій перспективі, але початкові витрати на їх створення можуть бути дорогими. Високий рівень знань необхідний для створення моделей і сценаріїв, які використовуються в навчанні. Ці інструменти також дозволяють студентам тренуватися та експериментувати в безпечному та контрольованому середовищі, уникаючи можливості пошкодження себе та дорогого обладнання. Вони також придатні для багаторазового використання, і усунення необхідності в обладнанні може зменшити вартість курсу чи програми. Загалом, у міру вдосконалення технологій інструменти моделювання продовжуватимуть забезпечувати реалістичні та захоплюючі сценарії навчання, що робить їх незамінним і недорогим інструментом навчання [1].

Але слід зазначити, що яскрава картинка на екрані – це лише спосіб подачі матеріалу. Це «односторонній рух». Найголовніше на занятті – це жвава взаємодія викладача і студента, постійний обмін інформацією між ними. Тому невід'ємним атрибутом будь-якої аудиторії є дошка. Дошка — це не просто поверхня, на якій можна писати, це і поле обміну інформацією між викладачем і студентом. Вони поєднують проекційні технології з сенсорним пристроєм, тому ця дошка не просто відображає те, що відбувається на комп'ютері, а дозволяє контролювати процес презентації, вносити виправлення та коригування, робити помітки та коментарі кольоровими, зберігати матеріали занять для подальшого використання та редагування.

Звичайно, ще одним важливим елементом педагогічного процесу є проектна діяльність студентів. Проектна діяльність є відносно новою формою роботи, особливо щодо комп'ютерних програм. По-перше, тема проекту повинна нести або дослідницький елемент, або це має бути компіляція, якої ще немає в електронних даних. По-друге, мультимедійний проект за своєю природою постає на стику принаймні двох дисциплін (стосовно цієї статті – ІКТ та англійської мови). Але насправді його реалізація стосується значно ширшого кола предметів – української мови, літератури, світової художньої культури та низки інших залежно від теми навчання. Тому проектних менеджерів може бути два-три.

Важливо визначити оптимальну кількість учасників проекту. Студенти беруть активну участь у проектній діяльності. Це підвищує їхній інтерес, і результати завжди високі.

Інтеграція різноманітних інструментів моделювання у вивченні англійської мови дозволяє створити збалансований та ефективний підхід. Важливо знайти ті методи, які найбільше підходять кожному студенту, та постійно вдосконалювати навички через регулярну практику. Розвиток усіх аспектів мови – це ключ до мовної впевненості та успішного володіння англійською мовою.

Література

1. HOW SIMILATION TOOLS ARE TRANSFORMING EDUCATION AND TAINING.
URL: <https://www.etcourse.com/simulation-tools-transform-education-and-training.html> (дата звернення 15.02.2024)

2. Millie van der Westhuizen. Media Presentations: Forms & Purpose.
URL: <https://study.com/academy/lesson/media-presentations-forms-purpose.html> (дата звернення 16.02.2024)

Т.Є. Суханова

І.В. Коляда

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

УРАХУВАННЯ МОТИВУЮЧИХ І ДЕМОТИВУЮЧИХ ФАКТОРІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Одним із факторів, що спонукає будь-яку людину щось робити, досягати поставленої мети, є мотивація. Термін «мотивація» має відношення до психологічної галузі й давно широко вивчається як зарубіжними так і вітчизняними науковцями. Мотивація стосується внутрішнього процесу, який активує, спрямовує й підтримує поведінку індивідів протягом тривалого часу [1; 2]. Безперечно, мотивація має важливе значення для заохочення студентів до освіти й визначає їхні навчальні досягнення. Науковцями розробляються різні теорії, які можуть допомогти викладачам краще зрозуміти мотивацію студентів у

навчанні. До них відносяться: теорія поведінкового навчання, теорія ієрархії потреб Абрагама Маслоу, теорія атрибуції та теорія очікувань.

Теорія поведінкового навчання ґрунтується на принципах винагороди й підкріплення. Методи навчання з підкріпленням застосовуються багатьма викладачами, щоб допомогти студентам бути мотивованими впродовж усього періоду навчання. Наприклад, деякі з методів заохочення та підкріплення, які широко використовуються в сучасній системі освіти, – це використання ігор та вікторин у навчальній діяльності. Навчальні ігри допомагають активізувати роботу студентів, полегшують сприйняття матеріалу, роблять навчальний процес більш цікавим, а також можуть зменшити фактор нудьги в класі, що, у свою чергу, підвищує мотивацію та інтерес студентів [3].

Теорія Абрагама Маслоу спирається на ідеї, що людину, зазвичай, спонукають діяти не лише зовнішні фактори, а, головним чином, потреби, які треба задовольнити. Маслоу виділив 5 груп потреб: фізіологічні потреби, безпека, соціальні, повага й самоактуалізація [4]. Дослідження, проведені на основі концепції Маслоу [1], показали, що більшість студентів розуміють важливість навчання, але навчання, особливо вивчення іноземної мови, використовується ними лише як інструмент у їхньому житті, наприклад, для пошуку кращої роботи або просування по кар'єрних сходах. Тобто, студенти мотивовані вчитися тоді, коли у них є дефіцитні потреби. Однак, слід зазначити, що потрібні потужні інструменти для тривалого навчання, щоб запустити мотивацію студента наполегливо вчитися упродовж довгого часу. Врахування потреб студентів та чітке представлення й описання конкретних послуг, які їм надаються у освітньому процесі, дають змогу планувати навчання відповідно до попиту студентів, що призводить до більшої ефективності отримання знань.

Теорія атрибуції стосується важливості отримання студентами зворотного зв'язку щодо своєї успішності, а також впливу цього зв'язку на мотивацію в навчанні. У теорії очікування йдеться про те, що студенти будуть більш мотивованими, коли їхні шанси на успіх будуть високими. Якщо ж студенти думатимуть, що ймовірність їхнього успіху дорівнює нулю, то і їхня мотивація

дорівнюватиме нулю. Результати досліджень показали, що студенти мотивовані тоді, коли ймовірність успіху в навчанні можлива, хоча її нелегко досягти [5; 6].

У даному дослідженні буде розглянуто декілька моментів, що стосуються саме вивчення іноземної мови, які можуть допомогти студентові зробити процес навчання більш успішним. Ми рекомендували б студентам починати роботу з самовизначення: «хто я, і чому я хочу вивчати іноземну мову». Мотивацій для вивчення іноземної мови може бути багато: складання іспиту на певний рівень, навчання за кордоном, робота у зарубіжній компанії, подорожі, спілкування з новими друзями, родичами, партнерами, бажання розуміти серіали, співати пісні іноземною мовою, тощо. Важливо, щоб кожен студент обрав для себе свою власну мотивацію. Чим сильнішою вона буде, тим буде більше шансів досягти успіху. Для одного сильною мотивацією буде бажання почуватися комфортно («не бути глухим») в іншомовному середовищі, для іншого скласти іспит й отримати бажану посаду. Для підвищення мотивації на початковому етапі викладач може порадити студентові візуалізувати бажані досягнення й успішне майбутнє. Наприклад, студент може уявити себе в країнах, які мріє відвідати, у міжнародній компанії, у якій хоче працювати тощо. Від зробленого вибору буде залежати наступний крок, який має зробити студент, адже сильна мотивація має стати деякою «довгостроковою» метою, до якої треба розробити певний шлях або розробити «короткострокові» цілі. Викладач може зорієнтувати студента, як складати детальний план: що він має зробити сьогодні, за 3 дні, за тиждень, за 2 тижні, за місяць тощо. Наприклад, щодня вивчати по 5 нових висловлювань, на цьому тижні опанувати граматику Present Continuous тощо. Для того, щоб план не залишився тільки планом (адже дуже скоро виявиться, що наполегливо працювати важко, підручник нудний, часу бракує), а перейшов у довготривалу результативну роботу, важливо підкріплювати вивчення мови позитивними емоціями. Щоб мотивувати себе, студент може придумати систему нагород за кожне досягнення. Слід зазначити, що на цьому етапі візуалізація глобальної мети, успішного але далекого майбутнього може стати демотивуючим фактором. Наприклад, наполегливо пропрацювавши 2 місяці, студент включає фільм

англійською мовою й геть нічого не розуміє. У такому разі викладачеві слід навчити студента зосереджуватися не на тому, як далеко він знаходиться від своєї головної мети, а на тому, як багато вже зроблено, чого він нещодавно не міг зробити, а зараз може.

Для того, щоб не втрачати мотивацію на будь-якому етапі вивчення іноземної мови, студентам дуже важливо бути реалістичними й відвертими з собою. Кожен, за допомогою викладача, тестувань або самостійно обраних матеріалів, має визначити свій рівень володіння мовою. Після цього студентові треба оцінити свої можливості, щоб працювати у власному темпі. Демотивуючим фактором можуть стати наміри студента оволодіти іноземною мовою занадто швидко. Адже існує велика кількість курсів, які рекламують вивчення нерідної мови за дуже короткий термін (за місяць, за 10 занять). Студент починає вивчати мову, але розуміє, що це неможливо. Зазначений термін спливає, а бажаного рівня володіння мовою не досягнуто. Важливо допомогти студентові вже на початковому етапі усвідомити, що пропозиція швидкого вивчення іноземної мови – це маркетинговий хід компанії. Студенти ж часто сприймають свою нездатність оволодіти іноземною мовою за декілька місяців на рахунок власних здібностей. Вважають, що у них погана пам'ять, вони недостатньо розумні, щоб зрозуміти вживання деяких конструкцій, тощо. Звісно, що виникають негативні емоції, які призводять до стресу, паніки, блокування результативності навчального процесу. Нажаль, на цьому етапі деякі студенти взагалі можуть відмовитися від вивчення іноземної мови.

Коли студент визначився зі своїми довгостроковими й короткостроковими цілями, з'ясував власний мовний рівень, у нього виникає питання, скільки ж часу йому може знадобитися для вивчення іноземної мови. Наприклад, маючи рівень A2, студент хоче скласти іспит на рівень B1. В інтернеті є безкоштовні програми, де, задаючи початковий і кінцевий рівні, можна розрахувати кількість годин необхідної самостійної роботи. Важливо звернути увагу студента на те, що розраховуються не тільки години занять з викладачем, а саме самостійної роботи. Якщо задати програмі початкову дату й дату іспиту, то в ній буде розраховано,

скільки місяців (тижнів) та скільки годин в місяць (тиждень) студент має займатися іноземною мовою. Наприклад, 41 тиждень по 6 годин. Отримавши ці цифри, студентові слід оцінити власні можливості. Побачивши, що досягти рівня С2 до початку наступного місяця йому не вдасться, він може поміркувати наскільки реально опанувати певний рівень за запропонований час. Викладач може допомогти студенту усвідомити, що вивчення іноземної мови буде ефективним, якщо розподілити його на невеликі, але часті проміжки часу (наприклад, займатися мовою 1 годину щодня набагато ефективніше, ніж 6 годин раз на тиждень). Студентові важливо не обманювати себе, переглянути свій розклад, знайти той час між навчанням, роботою, домашніми справами, зустрічами з друзями тощо, який можна присвятити вивченню іноземної мови. Для того, щоб лишатися мотивованим, кожній людині слід бути впевненою у реалістичності досягнення мети. Студентові доцільно відчутти з якою швидкістю він засвоює й запам'ятовує новий матеріал, відповідно до цього побудувати план, щоб працювати у зручному для себе темпі, не перевантажуючи і не доводячи себе до стресу. Демотивуючим фактором на цьому етапі може бути порівняння себе з іншими студентами. Наприклад, якщо на мовних курсах інші студенти опановують матеріал набагато швидше, то краще не змагатися з ними, а дати собі більше часу на засвоєння граматики, запам'ятовування нових слів і виразів тощо, працювати у власному темпі.

Отже, ключовими аспектами для досягнення головної мети є мотивація, реалістичність, систематичність, послідовність і самодисципліна. Мотивуючими моментами для студентів стають позитивні емоції, упевненість у власних силах і можливостях. Демотивуючими факторами може бути бажання занадто швидко оволодіти іноземною мовою, негативні емоції, стрес.

Література

1. Rapiudin, A. U. (2019). *Students' Perception on Their Motivation in Learning English (The Analysis Students' Motivation Based on Maslow's Concept)*. *Biormatika: Jurnal ilmiah fakultas keguruan dan ilmu pendidikan*, 5(02), 155-160.
2. Brown, H. D. (2016). *Teaching by principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. *New-York: Longman*.

3. Silva, R., Rodrigues, R., & Leal, C. (2019). *Play it again: how game-based learning improves flow in Accounting and Marketing education*. *Accounting Education*, 28(5), 484-507.
4. Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2013). *Organizational Behavior*. (S. Yagan, Ed.).
5. Corwyn, R. F., & McGarry, P. P. (2020). *AN EXPECTANCY VALUE THEORY PREDICTS ACHIEVEMENT IN UNDERGRADUATE STATISTICS THROUGH ACADEMIC DELAY OF GRATIFICATION*. *Statistics Education Research Journal*, 19(2).
6. Weiner, B. (2010). *The development of an attribution-based theory of motivation: A history of ideas*. *Educational psychologist*, 45(1), 28-36.

M.Ye. Tykhonova

National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SHAPING THE FUTURE OF EDUCATION

It is an open secret that we are currently standing witness to the dawn of a new technological epoch, driven by the formidable force of artificial intelligence (AI). There is a prevailing confidence among experts that AI will serve as the cornerstone in propelling education to unprecedented heights, ushering humanity into uncharted territories of knowledge and innovation. “The potential of AI tools extends beyond grading and assessment; they can also be deployed for translating educational materials and fostering interactive and adaptive learning environments.” [1, p. 2]

AI presents a unique set of advantages and challenges that warrant thorough examination. Artificial intelligence (AI) is a developing field that erases the edges and unites numerous academic disciplines, such as mathematics, engineering, computer science, philosophy, and language. [3, p. 4] What about education implementation? The development of AIEd systems is itself conditioned by the nature of the technology. Of course some subjects are easier to model computationally than others. [2, p. 331] There is no any trouble for efficient teachers of any field. Let’s have a look at undoubted advantages of AI.

Advantages of AI in Education.

1. Personalized Learning. One of the most significant contributions of AI in education is its ability to tailor learning experiences to the individual needs and

preferences of students. Through sophisticated algorithms, AI can analyze vast amounts of data to create personalized learning paths, catering to each student's pace, learning style, and aptitude.

2. **Enhanced Accessibility.** AI-powered educational tools have the potential to break down barriers to learning by providing access to high-quality education regardless of geographical location or socioeconomic status. With AI-driven platforms, students can engage in interactive learning experiences anytime, anywhere, thus democratizing education on a global scale.

3. **Efficient Resource Allocation.** AI streamlines administrative tasks, such as grading assignments, managing student records, and scheduling, freeing up educators to focus more on teaching and mentoring. By automating routine tasks, AI enables educators to allocate their time and resources more efficiently, ultimately improving the quality of instruction.

4. **Augmented Teaching and Learning.** AI-enabled technologies, such as virtual reality (VR) and augmented reality (AR), enrich traditional teaching methods by providing immersive and interactive learning experiences. From virtual field trips to simulated laboratory experiments, these innovative tools engage students in hands-on learning activities that stimulate curiosity and deepen understanding.

Challenges and Considerations.

1. **Ethical Implications.** The ethical implications of AI in education, particularly concerning data privacy, algorithmic bias, and surveillance, demand careful consideration. Safeguarding sensitive student information and ensuring fairness and transparency in AI algorithms are paramount to building trust and maintaining ethical standards in education.

2. **Equity and Accessibility.** While AI has the potential to enhance accessibility, there is a risk of exacerbating existing inequalities if access to AI-driven educational resources remains unequal. Bridging the digital divide and ensuring equitable access to technology and training are essential to harnessing the full potential of AI in education without widening disparities.

3. Human-Centric Approach. Despite the capabilities of AI, the role of human educators remains irreplaceable. Balancing the integration of AI with human-centered teaching practices is crucial to preserving the interpersonal connections and emotional intelligence that are integral to effective teaching and learning.

4. Continuous Learning and Adaptation. The rapid pace of technological advancement necessitates ongoing professional development for educators to effectively integrate AI into their teaching practices. Investing in training programs and support structures is essential to empower educators with the skills and knowledge needed to navigate the evolving landscape of AI in education. In conclusion, while the rise of AI in education holds immense promise for transforming learning experiences and empowering students, it also presents complex challenges that require thoughtful consideration and proactive measures. By embracing a balanced approach that leverages the strengths of AI while addressing its limitations and ethical implications, we can harness the full potential of this transformative technology to shape a future where education is truly inclusive, equitable, and empowering for all.

The most important goal of any educational reforms is to modernize its education system. [3, p. 5] So let's look ahead.

References

1. Citation: Grassini, S. *Shaping the Future of Education: Exploring the Potential and Consequences of AI and ChatGPT in Educational Settings*. *Educ. Sci.* 2023, 13, 692. <https://doi.org/10.3390/educsci13070692>
2. Schiff, Daniel. *Out of the laboratory and into the classroom: the future of artificial intelligence in education*. *AI & society*, 2021, 36.1: 331-348. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00146-020-01033-8>
3. Sernaqué, Manuel Antonio Cardoza, et al. "The Role of Artificial Intelligence in Shaping Modern Education in the Kurdish Region: Mediating Role of Smart Learning." *Kurdish Studies* 11.1 (2023): 107-119. <https://kurdishstudies.net/menu-script/index.php/KS/article/view/282>

S. Tsymbal

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE POWER ENGINEERS IN THE INTERNATIONAL COMMUNICATION

Current trends in the development of higher technical education in Ukraine indicate an increase in the role and influence of foreign language education in the training of a new generation of energy specialists. The peculiarity of the professional activity of future energy specialists increases the requirements for the professional training of specialists in this field. Foreign language education is compulsory, but not the leading one in the system of professional training of future energy specialists.

Foreign language training is the main means of acquiring professionally oriented knowledge, as the latest information in science and technology is available mainly in a foreign language.

We distinguish the following components of professionally oriented foreign language training of future specialists in power engineering:

- educational and content - studying authentic material using various audio-visual means;
- target - formation of motivation for the process of foreign language training;
- process-activity - the use of various forms of learning;
- resultant - control of the result of foreign language skills acquisition [1, p. 208-209].

No less important for the formation of foreign-language professional communication skills, in our opinion, is teaching public speaking with presentation in English with the use of multifunctional technologies. The skills of interactive communication, which are improved during the study, namely: receptions of effective interaction of the speaker and the audience, the appropriate use of language resources and non-verbal means of communication, effective public speaking, presentations and their proper design and presentation, become crucial in the academic life of students and decisive in the professional activity, meet the requirements of the modern labor market, contribute to the career development of specialists from different fields [2].

The use of games during foreign language classes is an effective means of attracting and retaining attention. Games remove the psychological barrier of

communication fear; make it possible to use language in real life situations. The games provide an effective combination of motivation and opportunities for language practice. Thus, using this technique, you can quickly move from training exercises during classes to the actual communicative activity of learning oral communication. Such teaching methods contribute not only to the formation of future sociocultural competence in the subject but also to the preparation for international cooperation [3].

Modeling professional activities involves the use of various forms, such as discussing and evaluating specific business situations, solving problems, developing consensus, business games, case studies. The latter, as a rule, contain several tasks, because the professional situation in them is particularly complex. Variable use and interaction of all forms of work - individual, dual, group, collective in solving a common task gives a wide space for communicative actions of participants of any composition, with all the students of the group is constantly maintained close interconnection [4].

The essence of foreign language professional competence of a future specialist in power engineering is revealed at a certain level of possession of foreign language, speech, socio-cultural and professional knowledge, skills and abilities that make it possible to use language skills depending on the situation of professional communication. The topic of formation of foreign language professional competence of future specialists in power engineering is extremely relevant [5].

References

1. Снеда Ю. С. Змістові компоненти іншомовної підготовки / Ю. С. Снеда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2015. – № 3. – 2015. – С. 208-209.
2. Zizhko T. *Intensification of Students' Professional Training: A Systemic Approach. Higher education of Ukraine*. Kyiv: "Pedagogical Press", 2004. № 1. P. 92–96.
3. Sura N.A. *Interlanguage professional competence: the main principles and components of the process of teaching professionally oriented communication*. Visnyk of Lugansk T.G. Shevchenko state pedagogical university. 2003. № 4. P. 190–192.

4. Vorobyova I. *Interdisciplinary connections in the context of deepening the sociocultural component of teaching foreign languages. Foreign languages in educational institutions. 2008. № 1. P. 36.*

5. *PanEuropean Recommendations on Language Education: Study, Teaching, and Evaluation / Science. ed. Ukrainian edition S.Yu. Nikolaeva. Kyiv: Lenvit, 2003. 273 p*

О.С. Частник

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

МОВНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У суспільстві діалог культур відіграє величезну роль. На сьогоднішній день цивілізація розвивається шляхом розширення взаємних зв'язків між різними країнами, народами та їх міжкультурна комунікація розглядалася як адекватне порозуміння двох учасників комунікативного акту. Потім відбулася трансформація поняття у ширше розуміння, й у цьому напрямі з'явилися такі сфери знань як теорія перекладу, методика навчання іноземних мов, порівняльна культурологія. Наразі міжкультурна комунікація є складним та комплексним явищем, що включає різноманітні явища та форми спілкування між окремими індивідами, групами людей, державами, що належать до різних культур.

Інтерес до мовної складової міжкультурної комунікації цілком виправданий і концентрується навколо порівняльного вивчення різних мов – у дидактиці викладання мов, у прагматиці, у функціональному підході мовознавства та до вивчення мов. Сама теорія міжкультурної комунікації виникла на основі потреби реальної практики спілкування у міжнародному та міжкультурному аспектах.

Існує тісний зв'язок та взаємозалежність між викладанням іноземних мов та міжкультурною комунікацією [3]. Кожне заняття з іноземної мови – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації, тому що кожне іноземне слово відображає іноземний світ та іноземну культуру: за кожним словом стоїть обумовлене національною свідомістю уявлення про світ.

Ефективність спілкування іноземною мовою, крім знання мови, залежить від багатьох факторів: умов і культури спілкування, правил етикету, знання невербальних форм вираження (міміки, жестів), глибоких фонових знань та багато іншого. Але подолання мовного та культурного бар'єру буває іноді недостатнім для забезпечення ефективності спілкування між представниками різних культур.

Міжкультурна комунікація вживається у трьох значеннях: як напрям у сфері гуманітарних дисциплін, як університетський предмет та як безпосередній аспект спілкування між представниками різних культур й засновується на формуванні міжкультурної компетенції. Міжкультурна компетенція – це сукупність знань, навичок і умінь, з яких індивід може успішно спілкуватися із представниками інших культур як у повсякденному, і на професійному рівні. Для її формування необхідно досягти співвідносності методики викладання рідної та іноземної мов. У контексті цієї парадигми можна намітити деякі основні завдання, які стоять перед викладачами-філологами [1]:

1. Методика викладання іноземної мови має бути співвіднесена з методикою викладання рідної мови.

2. Успішне здійснення міжкультурної комунікації часто пов'язують із наданням відомостей про історію, традиції та звичаї відповідних народів.

Тому основне завдання при викладанні рідної та іноземної мов – це створення такої парадигми мовної освіти, яка включає ідею про культуру як органічну сутність мови.

Важливість та зростаючий інтерес до проблем міжкультурної комунікації у всіх сферах людського життя, закликає людей, так чи інакше пов'язаних з комунікацією з представниками інших культур, враховувати та вивчати наявні відмінності та розбіжності у культурі, світогляді та сприйнятті дійсності. Особливої важливості ця проблема набуває безпосередньо в парадигмі сучасного буття через існуючі бар'єри: для здійснення реальної – міжнародної та міжкультурної комунікації, потрібно подолати як мінімум два бар'єри: один власне мовний (фонетика, граматики тощо), а інший – соціокультурний (спосіб

життя, традиції, звичаї, норми мови та поведінки, бачення картини світу через призму мови тощо).

Новий підхід до навчання іноземних мов вимагає нових засобів та форм навчання. Це, перш за все, стосується розробки навчально-методичних засобів нового типу. У цьому типі освітнього процесу рідна та чужа культури відіграють істотну роль. При цьому вони зіставляються, іноді протиставляються, внаслідок чого формується новий тип мовної особистості. Це передбачає і новий погляд на національну ідентичність.

Для вирішення цього завдання необхідна реформа традиційної форми навчання, причому основний напрям у цьому відношенні – це раннє навчання іноземних мов, збільшення кількості іноземних мов з урахуванням модульного принципу. Можна виділити основні аспекти уніфікованого вивчення іноземних мов [2]:

- використання загальних принципів та підходів викладання;
- уніфікація термінології, яка використовується в предметній галузі та що викладається іноземною мовою;
- створення навчальних посібників, специфічних як своєю предметною спрямованістю, які враховують свого адресата;
- розробка мультимедійних продуктів, які доповнюють весь спектр засобів викладання іноземних мов (мультимедійні продукти є невід'ємним компонентом дистанційної форми викладання іноземних мов).

Для забезпечення вищенаведених аспектів доцільно уніфікувати термінологію шляхом створення багатомовних словників, що систематизують лексику; навчально-методичні матеріали, цифровізувати іншомовне навчання слухачів.

Ідеї міжкультурної комунікації, формування міжкультурної компетенції як основи безпроблемного спілкування представників різних народів вважаються провідними для мовної освіти нового часу.

Література

1. Нікітіна Н., Нечаєва В. Технологія формування міжкультурної комунікації. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. Vol. III (20). Issue 40. P. 44–47.
2. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посібник для університетів. Київ: Академія, Серія «Альма-матер», 2012. 285 с.
3. Бакум З. П., Пальчикова О. О., Костюк С. С.. Навчання іноземних мов: крос-культурний підхід: монографія / З. П. Бакум, – Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2019. – 288

В.К. Четверик

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

МОЖЛИВОСТІ РЕСУРСІВ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ (ARTIFICIAL INTELLIGENCE) У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Освітній простір сьогодення перебуває в стадії активних трансформаційних процесів, зумовлених низкою соціальних, економічних, культурних, а головне, технологічних змін. Такі метаморфози впливають на всі аспекти сучасної освіти, починаючи від організаційної структури навчальних закладів, форм навчання і закінчуючи методами навчання та змістовим наповненням. Це вимагає пошуку нових шляхів, підходів та методів реформування освітнього процесу. У цьому аспекті вже звичайною та невід'ємною частиною, зокрема, в організації дистанційного та змішаного навчання, стало використання широкого спектру інформаційних технологій, комп'ютерної техніки, цифрових [2; 4] та мультимедійних технологій [1; 3], які значною мірою полегшують освітню організацію та процеси навчання.

У сучасному світі галузь інформаційних технологій перебуває на етапі неймовірного росту та впровадження інноваційних рішень та інструментів, а їхній розвиток відбувається неймовірними темпами [4, с. 420]. На сьогодні одним із найбільш прогресивних проявів розвитку цифрового світу є *штучний інтелект* / *ШІ* (англ. Artificial Intelligence / AI), який привертає значну увагу всіх галузей суспільства. Штучний інтелект – передові комп'ютерні системи здатні виконувати різноманітні види діяльності, які зазвичай потребують людського втручання та інтелекту, як-от: розпізнавання мовлення, генерація зображень та текстових матеріалів, вирішення певного кола завдань та проблем. Уважається,

що ШІ потенційно спроможний кардинально змінити діяльність та організацію цілої низки сучасних галузей (у т.ч. фінансовий, медичний, транспортний, освітній напрям і т.ін.), саме тому зараз тема штучного інтелекту є провідною дискусійною темою серед науковців, інженерів та освітян у всьому світі.

Зазначимо, що особливо актуальною зараз є тема використання штучного інтелекту в освітній площині. Поступово такі технології проникають до галузі освіти як із боку імплементації інструментів на основі ШІ для підвищення рівня ефективності навчання та автоматизації організаційних освітніх процесів, так і з боку активного використання таких інструментів здобувачами освіти для виконання завдань, генерації текстів, виконання завдань і т.ін. Проте, незважаючи на свою революційність, штучний інтелект та ресурси на його основі – це порівняно нова галузь, тому зараз є ціла низка питань та проблем щодо їхнього впровадження, які потребують вирішення та структуризації. Загалом застосування таких інструментів для освітніх потреб у широкому контексті, поки що знаходиться на початковому етапі, проте має значний потенціал, який може бути використаний як для підвищення результатів навчання здобувачів, так і реформування всієї галузі загалом.

На сьогодні найбільш розповсюдженим інструментом, який використовує можливості штучного інтелекту є низка чат-ботів із генеративним штучним інтелектом, які здатні генерувати текстові дані, зображення, надавати інформацію, та створювати медіаконтент у відповідь на запит користувача. Таке використання ШІ дає змогу використовувати такі чат-боти, як інструмент для використання з освітньою метою. Сучасна галузь цифрових технологій пропонує широкий спектр подібних інструментів, наприклад, *Copilot* від корпорації Microsoft (розроблений спільно з OpenAI) та *Gemini* від Google DeepMind, проте найбільшої популярності здобув та став затребуваним *ChatGPT* від компанії OpenAI. Робота чат-боту *ChatGPT* базується на використанні алгоритмів великих мовних моделей. Варто зазначити, що такий інструмент вважається комунікативно спроможним та функціональним, адже може вести діалог, підтримати дискусію, створювати тексти, що дає змогу використовувати його у

якості допоміжного інструменту для навчання. Цей інструмент спроможний генерувати логічні, граматично виважені та контекстуальні відповіді на запити, пов'язані із широким колом питань. Зазначимо, що для розроблення та «навчання» сервісу була використана велика база даних текстів, яка включала в себе широку парадигму текстів, книг, словникових статей, наукових розвідок (із різних сфер) та вебсайти, кейси та матеріали з освітніх платформ. Такі механізми дали змогу *ChatGPT* опрацювати широкий спектр інформації різними мовами та різних стилів, тому ця мовна модель спроможна пропонувати відповіді, схожі за стилістикою та змістом з текстами, які продукуються людиною.

Проте варто зауважити, що можливості таких інструментів поки що детально не опрацьовані та не описані методикою навчання іноземних мов. Що вимагає додаткових досліджень у цьому напрямі та розроблення методів їхнього ефективного використання для навчання та вивчення іноземних мов. Крім того, присутнім є не тільки розроблення методик імплементації таких інструментів у галузь навчання іноземних мов, але і їхнього тестування на практиці в різних навчальних та практичних контекстах.

Розглянемо на прикладі *ChatGPT* деякі базові та перспективні варіанти використання можливостей інструментів зі штучним інтелектом у контексті навчання та вивчення іноземної мови здобувачами вищої освіти:

- можливість (для викладача) адаптації навчальних текстів та матеріалів відповідно до рівня мовної підготовки здобувачів з акцентом на певний рівень знань мови, збагачення або спрощення вокабуляра, граматичних структур або використання в текстах фразеологічних одиниць тощо;

- створення списків лексичних одиниць певної тематики та галузі знань (з прикладами використання), наприклад, генерування списків професійної термінології за тим чи тим профілем здобувачів; або формування синонімічного, антонімічного рядів і т. ін. до тієї чи тієї лексичної одиниці;

- можливість підбору лексики та мовних шаблонів відповідно до мовного стилю (офіційного, розмовного, наукового тощо), що є важливим аспектом у

встановленні можливості використання тієї чи тієї одиниці в певному мовному оточенні чи ситуації комунікації;

- створення автентичних ситуацій спілкування – генерування розмовних тем за певним запитом та тематикою для здобувачів різних рівнів та галузей знань, що може значно урізноманітнити підхід до розвитку мовлення;

- створення додаткових до основного підручника діалогів для ілюстрації функціонування в текстовому контексті та відпрацювання використання тематичного вокабуляра, мовних патернів тощо;

- можливості для здобувачів за запитом знайомитися з прикладами використання розповсюджених фраз та ідіом, що характерні для сучасного мовного середовища, а не тільки зафіксовані в словниках та підручниках;

- можливість для здобувачів отримати базові пояснення щодо основних граматичних концепцій із прикладами та уточненнями;

- допомога в розумінні контексту, коли потрібні пояснення щодо використання та функціонування тих чи тих лексичних одиниць, висловів, ідіом або культурних особливостей, ресурс може пояснити їхнє значення та контекст використання, що, наприклад, може бути корисною функцією в роботі з іншомовною вузькопрофільною лексикою;

- ресурс за правильних та послідовних запитів може допомогти побудувати навчальну програму з урахуванням потреб користувача (рівня знань, мети вивчення мови тощо), або надати рекомендації щодо розроблення та реалізації такої програми, підбору навчальних матеріалів, книг, завдань;

- допомога в підготовці до проходження міжнародних мовних іспитів (наприклад, TOEFL, IELTS, Cambridge Exams і т. ін.): сервіс може надати практичні поради, рекомендації щодо проходження тестів, зразки тестів тощо;

- також цей інструмент може надати рекомендації щодо використання інших освітніх ресурсів та щодо роботи з ними (використанню у навчальному процесі, розробленню завдань тощо).

На просунутому рівні можна використовувати чат-бот у якості співрозмовника для розвитку іншомовних комунікативних умінь та навичок, попросити виправляти лексико-граматичні помилки, пояснити певні мовні концепти, а за певним запитом ресурс може взяти участь у діалозі, підтримати дискусію, бесіду за заданою темою тощо (адже сервіс може розпізнавати мовлення та озвучувати власні відповіді та згенерований контент). Безумовно, такі можливості цього ресурсу можуть стати в нагоді при формуванні різних складників загальної іншомовної комунікативної компетенції, у розвитку навичок усного (монологічного та діалогічного) мовлення тощо.

У розвідці наведені лише деякі базові та потенційно можливі варіанти використання штучного інтелекту / ресурсів на його основі в роботі зі здобувачами для навчання та вивчення іноземної мови в контексті ЗВО, коли години на заняття можуть бути обмеженими. Варто також зробити акцент на тому, що на теперішній момент (початок 2024 року) згадані ресурси є потужними інструментами, проте вони все ще знаходяться в стадії розроблення та удосконалення, тому як викладачеві, так і здобувачам у роботі з ними варто бути уважними щодо контенту, який вони генерують та поки що сприймати їх як допоміжний інструментарій в освітньому процесі.

Додатково варто акцентувати увагу здобувачів на дотриманні кодексу академічної доброчесності [5, с. 11]. Використання ШІ та інструментів на його основі в освітніх цілях повинно ґрунтуватися на принципах етичного використання інформації та унікальності робіт; здобувачі мають уникати копіювання згенерованого контенту чи його плагіату.

Отож, зараз штучний інтелект поступово розширює свої можливості, впливаючи на всі галузі життя, зокрема трансформуючи й освітній процес. ШІ стає основою для створення інноваційних засобів, наприклад, чат-ботів (як-от ChatGPT), які потенційно можуть стати тренажерами у площині навчання, зокрема використовуватися для навчання та вивчення іноземних мов, розвитку комунікативних умінь та навичок. Але викладачі мають розуміти, що такі ресурси можуть стимулювати та спрощувати освітній процес, допомагати у

створенні навчального контенту, проте не замінюють для здобувачів необхідності розуміння та самостійного опрацювання матеріалу, мовної практики, автентичного мовного та культурного середовища. Поки що варто використовувати подібні інструменти та ресурси в поєднанні з традиційними методами навчання та вивчення іноземної мови, таких як навчання в аудиторії, дистанційні формати, заглиблення в мовне оточення, наданням чітких рекомендації для здобувачів щодо процесу розвитку іншомовної комунікативної компетенції та формувати в здобувачів розуміння коректного та добросовісного використання подібних інструментів (наприклад, як із боку технічних умінь щодо використання таких інструментів з освітньою метою, так і з боку академічної доброчесності).

Література

1. *Веретюк Т. Формування іншомовної граматичної компетенції за допомогою відеоматеріалів (на прикладі відеохостингу YouTube). Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка ; [ред.-упоряд.: М. Пантук, А. Душиний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Гельветика, 2022. Вип. 52, т. 1. С. 199–204. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/10754> (дата звернення: 19.02.2024).*
2. *Гуліч О. О. Використання цифрових ресурсів при вивченні англійської мови. Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі : матеріали V Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. молод. учених, Харків, 10–11 трав. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди ; [упоряд.: Н. Пономарьова, Н. Олефіренко, В. Андрієвська]. Харків, 2023. С. 119–121. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/12699> (дата звернення: 18.02.2024).*
3. *Солошенко-Задніпровська Н. К. Роль мультимедійних технологій у покращенні процесу навчання іноземної мови. Інформаційні технології в освіті та науці : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. Мелітополь ; Запоріжжя : ФОП Однорог Т.В., 2023. Вип. 13. С. 390–394. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/11666> (дата звернення: 19.02.2024).*
4. *Четверик В. К. Роль цифрових технологій у самостійному вивченні іноземної мови: переваги та недоліки. Інформаційні технології в освіті та науці : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. Мелітополь ; Запоріжжя : ФОП Однорог Т.В., 2023. Вип. 13. С. 419–424. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/11667> (дата звернення: 19.02.2024).*
5. *Sabzalieva E., Valentini A. ChatGPT and Artificial Intelligence in Higher Education: Quick Start Guide. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2023. 15 p.*

GOOGLE FORMS AS A TOOL FOR SELF-REFLECTION IN A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM

In an era when digital innovations continue to reshape the teaching and learning landscape, integrating technology into the educational system has become a necessity. In distance education, there is a notable shift in higher education institutions' strategies to foster the individual responsibility of the participants in the educational process. The focus is increasingly directed toward the student's character and capacity for personal accountability. These elements are recognized as essential factors for ensuring the resilience and efficiency of contemporary higher education [3, c. 150].

Google Forms, a user-friendly survey tool, has opened new avenues for educators to engage students. In most cases, educators use the tool for managing tests [1, c. 320] and assigning homework and/or students' independent work in class [4, c. 111]. But what is left unnoticed is that Google Forms possesses remarkable flexibility and adaptability. When tailored thoughtfully, Google Forms can transcend the conventional survey format, becoming a dynamic instrument for collecting rich, qualitative data on students' impressions and thoughts.

In the educational context, reflection plays a crucial role in the learning process for both students and teachers. Students who engage in reflective practices develop the ability to think about their studying, leading to more effective learning strategies and problem-solving skills. Many education programs proclaim reflection as a fundamental principle, although it is seen by students as disconnected from the teaching and learning process, imposed rather than integrated [2, c. 129]. However, students need to understand that reflection is essential for academic success and prepares people to navigate complex real-world challenges.

Self-reflection is a specific form of reflection that focuses on an individual's own thoughts, feelings, actions, and experiences. Through self-reflection, students can identify their strengths and leverage them for success. Additionally, recognizing weaknesses allows for targeted efforts toward improvement. Embracing self-reflection

is the first step for lifelong learning. Students who regularly reflect on their experiences are more likely to seek out new knowledge, explore diverse perspectives, and adapt to evolving circumstances.

In addition to gaining an understanding of how their decisions influence their academic and career outcomes, students increasingly incorporate reflection, self-evaluation, and self-correction into their learning practices [5, c. 222]. During classes, students can answer questions like “How do you evaluate the various modes of e-learning and their effectiveness?” [6, c. 91], offer questions themselves and comment on their answers.

Google Forms offers diverse question types, allowing educators to craft inquiries that elicit responses from multiple-choice and checkboxes to free-text and scale questions. This diversity empowers educators to create questions that invite students to express their feelings, opinions, and reflections with precision. Enhancing the reflective process, Google Forms enables the integration of multimedia elements. Teachers can embed images, videos, or audio clips into survey questions, giving students additional stimuli to articulate their thoughts. The conditional logic feature of Google Forms provides a personalized journey for each student by tailoring subsequent questions based on prior responses. This adaptive approach ensures that the survey resonates with the diverse perspectives and experiences within the classroom. Recognizing the diverse needs of students, Google Forms incorporates accessibility features. Teachers can ensure the form is accessible to all students, including those with varying abilities. This inclusivity ensures that the reflections collected genuinely represent the entire spectrum of student experiences.

The collected data can be used to personalize lessons and tailor content and activities to match the interests and preferences. What is more, by identifying aspects that resonated positively with students and those that require refinement, teachers contribute to their own professional growth, creating a dynamic and responsive teaching environment.

Furthermore, analyzing and visualizing real-time responses offers valuable insights for educators and students. This immediate feedback loop enhances the reflective process, allowing for prompt adjustments and improvements.

Incorporating Google Forms into our reflection process ensures data collection and promotes a more engaging and inclusive approach to self-assessment. It aligns with our commitment to leveraging technology to enhance the overall educational experience for all participants.

Literature

1. Chekhratova O. *Assessing Students' Academic Achievements Using Google Forms. Humanities Science Current Issues.* 2023. № 62 (2). P. 318–325.
2. Krapivnyk G., et al. *Modelling the Process of Reflection with Pre-Service Student Teachers. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala.* 2021. № 3 (13). P. 116–133.
3. Pohorielova T. *Google Classroom as a Tool for Enhancing the Individual Responsibility of the Students under the Conditions of Distance Education. Pedagogy of the Formation of a Creative Person in Higher and Secondary Schools.* 2022. № 85. P. 155–160.
4. Spirin O. M., et al. *Criteria for Selecting a Cloud-Based Learning Management System for a Higher Education Institution. Information Technologies and Learning Tools.* 2022. № 3 (89). P. 105–120.
5. Tuchina N., et al. *Developing Learner Autonomy via Choosing a Person's Educational Pathway. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala.* 2020. № 1 (12). P. 209–225.
6. Tuchyina N., Perlova V., Chukhno O. *English Trainee Teachers' Perspective on Synchronous and Asynchronous Language Teaching. Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences.* 2021. № 2 (105). P. 88–97.

О.В. Шамрай

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ПРИНЦИП ВАЙНРІХА У ВИКЛАДАННІ ГРАМАТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ (ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ)

Зміст програм з іноземних мов не завжди орієнтований на набуття навичок, необхідних для спілкування. В результаті граматика може стати самостійним предметом вивчення, відірваним від мети спілкування, і таким чином втратити будь-який сенс по відношенню до основної мети, яка мотивує вивчення іноземної мови.

Однак можна уявити собі граматику, сумісну з вивченням іноземної мови, яка оцінюється на основі навичок, необхідних для активної комунікації. Не варто випускати з уваги той факт, що «найвищим випробуванням граматичних знань, окрім науки про правила та оволодіння відповідними формами, є, безсумнівно, комунікативне спілкування відповідно до смислових намірів та соціальних кодів взаємодії» [1, с.64]. Коротше кажучи, здоровий глузд забороняє занурювати сучасних студентів, які вивчають мову, у велику кількість лінгвістичних теорій з нереалістичною надією на те, що їхня мовна практика покращиться.

Традиційна грамика визначає граматичні функції, вільні від комунікативних чинників. У цих рамках і з цими цілями традиційна грамика не може розвивати грамику мовлення. Класична грамика не бере до уваги ані мовний контекст, у якому відбувається висловлювання, ані комунікативну ситуацію, для якої воно призначене. Курс граматики повинен представляти прототипи ситуацій вербальної взаємодії відповідно до значень, що приписуються граматичним засобам. Мета студента полягає не в тому, щоб навчитися дієвідмінювати неправильні дієслова, а в тому, щоб вивчити мову. Навчальний матеріал повинен бути максимально прозорим і простим в використанні.

Принцип Вайнріха [2] - це принцип розподілу тексту, який протиставляє *imparfait passé simple* або *passé composé*. Цей принцип пояснює, що *imparfait* вживається з тим, що становить тло оповіді (обстановка, події, що повторюються, другорядні обставини, коментарі, деталі), тоді як події, які виділяються в оповіді, асоціюються з *passé composé* або *passé simple*. На жаль, багато контекстів у текстах протистоять поясненню розподілу дієслівних часів відповідно до значення, оскільки ми часто можемо наводити аргументи на користь виокремлення процесів на передньому плані і вибирати інший, не менш переконливий, аргумент на задньому плані.

Текстова інформація організовується читачем відповідно до принципів сприйняття, які полягають у відборі та організації певної інформації на передньому і задньому плані залежно від ступеня суб'єктивної зацікавленості в

тому чи іншому елементі. Можливо, саме цей пізнавальний резонанс принципу виділення пояснює причини його дидактичної привабливості. Розподіл інформації між першим планом і фоном є результатом процесу класифікації (пов'язаного, зокрема, з інтересами читача), тоді як розподіл дієслівних форм далеко не суб'єктивний: існує безліч контекстів, у яких носій мови сприйматиме ту чи іншу дієслівну форму як граматичну, ігноруючи всі інші.

Чим більше студент розмірковує над текстом (наприклад, щоб перекласти його), тим більш невловимим здається розподіл на перший план і фон. Звичайно, можна домовитися про головні ідеї або події в тексті. Але коли ви працюєте з текстом «великим планом», дієслово за дієсловом, стає неможливо зробити об'єктивну та остаточну категоризацію різних процесів відповідно до принципів виділення. Саме тоді англомовні та німецькомовні студенти губляться в дискусіях без остаточного консенсусу між учасниками.

Прочитавши текст та узагальнивши функції дієслів в *imparfait*, *passé simple* або *passé composé*, студенти повинні знайти правила систематичного вживання часів дієслів у тексті відповідно до їхньої (передбачуваної) функції акцентування. Таким чином, студенти бачать, що формулювання передбачає, зокрема, можливість виникнення дидактичних труднощів, оскільки правила узагальнюються до контекстів вживання, представлених як статистичні частоти. Після встановлення основних ознак акцентуації можна переходити до другого етапу вивчення граматики. Студенти можуть досліджувати підручники та веб-сайти (за посиланнями, наданими викладачем, або шляхом вільного пошуку в рамках проміжного завдання), щоб зібрати правила, які впливають з принципу розподілу тексту та ілюстративних прикладів, які її супроводжують.

Проведення цього виду діяльності та очікувані переваги можна оптимізувати за допомогою ІКТ. Розміщення текстів на віртуальному робочому столі значно збільшує кількість текстів, доступних студентам, яка неминуче обмежена при роботі з паперовими документами. Роль викладача тут, очевидно, полягає в тому, щоб надати матеріал, придатний для цільового дослідження, ініціювати використання інструментів і програмного забезпечення, а також

допомогти студентам сформулювати, які типи контекстів було б цікаво оновити, на основі синтезу раніше складених правил і формулювання труднощів застосування, з якими вони, можливо, зіткнулися особисто. Таке порівняння автентичних текстів з усталеними граматичними уявленнями допомагає проілюструвати межі дії правил (звісно, за умови, що «непокірні» тексти, які ставлять під сумнів правила, не вилучаються з корпусу).

Література

1. Jean-Rémi Lapaire, « *De la grammaire anglaise baladodiffusée au portfolio grammatical électronique : vers de nouvelles pratiques adaptées à l'ère du numérique* », *Alsic [En ligne]*, Vol. 12 | 2009, mis en ligne le 06 décembre 2009, consulté le 18 février 2024. URL : <http://journals.openedition.org/alsic/1314> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/alsic.1314>
2. Weinrich, H. (1973). *Le temps*. Paris : Seuil. Titre original: *Tempus. Besprochene und erzählte Welt*. Stuttgart : Klett (1964).

А.Г. Шевченко

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

THE PROBLEM OF DEFINING DISCOURSE IN MODERN LINGUISTICS

In linguistic works, discourse is seen as a multidimensional phenomenon, taking into account cognitive, ethnopsychological, cultural, social, political and other factors. It is worth noting that despite the fact that the term "discourse" is widely used, we cannot speak of a clearly defined meaning that could be considered commonly used. This aspect determines the relevance of scientific research in this area.

Scientific works and dissertations on the ambiguous nature of discourse, its structure, typology, and connection with national and cultural traditions and society are published on a regular basis. The subject of study is different types of discourses (dialogic, monologic, narrative, emotional, legal, journalistic), which differ in the sphere of use, situational motivation, and unequal opportunities to represent the conceptual space of a human speaker. This issue is being actively developed not only in foreign but also in Ukrainian linguistics [1-7, 9]. However, despite such a significant

theoretical contribution, the issues of communicative characteristics of discourse, its intentionality, and genre realisations are still relevant and open for study.

First of all, it is necessary to determine the definition of discourse. The study of discourse is associated with the names of such famous linguists as Z. Harris and M. Foucault, who were the first to pay attention to the activity aspect of the language system, the socio-cultural and historically determined nature of discourse. The theory of discourse as a pragmatized form of text originates from a scientific concept that distinguished between the narrative plan and the plan of discourse, i.e. the language appropriated by the speaker. The linguists clearly differentiated between a static narrative plan and a dynamic discourse plan, and defined discourse as a statement that determines the presence of communicants: the addressee, the addressee, and the addressee's intentions to influence his interlocutor in a certain way [8, 12]. In modern linguistic science, there is no consensus on the interpretation of this term. However, in most works of domestic and foreign scholars, there is a tradition in which the word discourse is understood as a holistic speech work in the diversity of its cognitive and communicative functions. For example, T. van Dijk defines discourse as a communicative event (a complex unity of language form, meaning and action) reproduced by the participants of communication; an event that involves not only language in its actual use, but also those mental processes that inevitably accompany the communication process [10, 11].

Along with communicative linguistics and discourse studies, the concepts of linguistic personality, speaker, and communicative registers have come into scientific use. This approach to language learning takes into account not only linguistic facts but also various extralinguistic factors, including paralinguistic ones. Developing in the depths of communicative linguistics, the discourse approach gave impetus to the development of many areas that deepened and modified the concept of discourse not only in terms of cognitive linguistics, but also in terms of discourse studies itself.

The latter contributed to the fact that many scholars began to distinguish discourse as a unit of text analysis, which, in turn, necessitated the distinction between the concepts of "discourse" and "connected text". Today, a coherent text is defined as

one of the manifestations of discourse, its intermediate result, since the ultimate goal of discourse is not to create a text as such, but to achieve a perlocutionary effect. In this regard, discourse is understood as a set of speech and thought actions of communicators related to the cognition, comprehension and presentation of the world by the speaker and comprehension of the speaker's linguistic picture of the world by the addressee. Thus, the concept of discourse combines two components at the same time: a dynamic process of speech activity inscribed in a certain social context, and its result in the form of a text. Compared to the text, the understanding of which is primarily related to linguistic categories, discourse is a more diverse concept, it correlates more broadly and globally with the categories of logic, psychology, philosophy and is directed at a person, his/her experience, knowledge, intellectual level, and the way of expressing knowledge about the world around him/her.

Thus, we can conclude that in modern linguistics, text is understood as an abstract, formal construction, and discourse as various types of its actualisation, considered from the point of view of mental processes in connection with extralinguistic factors. Discourse (in the narrow sense) is a coherent sequence of linguistic units created by a speaker for a listener at a certain time, in a certain place, for a certain purpose. We understand the concept of discourse more extensively, as a complex communicative phenomenon, as an oral speech action, taking into account the social context, which provides information about the participants in communication and their characteristics, as well as the processes of producing and perceiving the message.

Література

1. Бацевич Ф. С. *Нариси з комунікативної лінгвістики / Флорій Сергійович Бацевич.* – Львів : Вид. центр Львівськ. нац. ун-ту, 2003. – 247 с.
2. Белова А. Д. *Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці : Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Іноземна філологія. №32. К. 2002. С.11-14.*
3. Колеснікова І. А. *Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри професійного дискурсу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» / І. А. Колеснікова.* – К., 2009. – 33 с.

4. Кравченко Н. К. Дискурс як структура / Н. К. Кравченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2017. – Вип. 26(1). – С. 138-141.
5. Кусько К. (2000). Дискурсні стратегії іноземномовної комунікації: лексикографічні аспекти. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb>
6. Радзівська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст – Соціум – Культура – Мовна особистість : [монографія] / Тетяна Вадимівна Радзівська. – К. : ДП “Інформативно-аналітичне агентство”, 2010. – 491 с.
7. Селіванова О. О. Методологічні проблеми дослідження діалогу / О. О. Селіванова // Одеський лінгвістичний вісник. – 2013. – Вип. 1. – С. 144-158.
8. Фуко М. Что такое автор // Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет. – М., 1996. – 448 с. // Режим доступа: <http://lib.ru/COPYRIGHT/fuko.txt>
9. Шевченко І. С. Дискурс і когнітивно-комунікативна парадигма лінгвістики // І. С. Шевченко // Мова. Людина. Світ. До 70-річчя проф. М. Кочергана : зб. наук. статей. – К. : Вид. центр КНДУ, 2006. – С. 148–156.
10. Dijk van T. A. Introduction : The role of Discourse Analysis in Society / T. A. van Dijk // Handbook of Discourse Analysis. – 1985. – Vol. 4. – P. 1–8.
11. Dijk van T. A. Principles of Critical Discourse Analysis / T. A. van Dijk // The sociolinguistic Reader. – 1998. – Vol. 2: Gender and Discourse. – P. 367–393.
12. Harris Z. Discourse Analysis / Z. Harris // Language. – 1952. – Vol. 28. – № 17. – P. 1–30.

О.В. Шум

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЕЛЕМЕНТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Останніми роками науковий прогрес вважає своїм найважливішим досягненням, зокрема у сфері освіти, створення та активне використання штучного інтелекту. За його допомогою ми можемо розпізнавати образи в медицині, виробництві, діагностиці та для забезпечення національної безпеки. ШІ допомагає спростити технологічні процеси, може виконувати небезпечні завдання, а також допомагає людям з особливими потребами тощо.

Дослідники по-різному підходять до визначення поняття *штучний інтелект* (ШІ) – і як здатність системи самостійно обирати найкращий спосіб вирішення проблеми з певного набору варіантів, тобто автоматизоване виконання функцій людини, приймаючи оптимальне рішення на основі аналізу зовнішніх факторів та життєвого досвіду людства; це система, яка розв’язує складні завдання, узагальнює інформацію та знаходить аналогії, а також може взаємодіяти зі світом через комунікацію, сприймання та усвідомлення отриманої інформації; це технології, які можуть відтворити процеси мислення людського мозку і використовувати їх для створення та обробки різних комп’ютерних програм і інтелектуальних машин, які можуть повністю замінити та спростити людську працю [].

Особливо важлива роль ШІ в освіті, де він допомагає ефективному самостійному навчанню. Завдяки штучному інтелекту студенти можуть отримувати індивідуальні творчі завдання, що дозволяє їм розвивати свої навички мовлення та розуміння іноземної мови та її варіантів. Ресурси на базі ШІ дозволяють аналізувати помилки студентів та надавати персоналізовані рекомендації. Він також може пропонувати додаткові матеріали та вправи, що допомагають додатково тренувати граматичні правила та покращувати лексичний запас.

Крім того, завдяки програмам зі штучним інтелектом викладач може створювати кейсові ситуації, які допомагають студентам впроваджувати свої знання в практику. Скажімо, *Chat GPT* може моделювати реальні життєві ситуації, такі як розмови з носіями мови або подорожі до інших країн, що дозволяє студентам відчувати себе більш впевнено та комфортно при спілкуванні іноземною мовою. ШІ також може забезпечувати доступ до різноманітних ресурсів, таких як онлайн-словники, електронні підручники та відеоуроки. Це дає студентам можливість самостійно вивчати матеріал та розвивати свої навички навіть позааудиторно.

На думку І. Качур, інструменти штучного інтелекту на основі машинного навчання в освітній галузі можуть використовуватися для виконання різних

завдань, таких як моніторинг активності учнів і створення моделей, які точно передбачають результати їхньої поведінки, розуміння, переклад та запис тексту, а також досліджуються способи застосування голосового штучного інтелекту для діагностики читання та інших академічних проблем []. Ми підтримуємо вищезазначену думку науковиці та вважаємо, що різноманітні програми на основі штучного інтелекту здатні спростити та підвищити ефективність вивчення іноземних мов за умови якісного їх використання. Часто студентам важко самостійно опанувати іноземні мови, оскільки не завжди вони розуміють свої помилки або, навіть, їх не помічають, а звернутися за роз'ясненням до викладача не завжди є можливість.

Саме тому ми пропонуємо студентам самостійну роботу різного виду для аналізу граматичних, лексичних, стилістичних тощо помилок. Це можуть бути окремі речення чи тексти, які містять змішані чи тематичні помилки. Студенти можуть проаналізувати та виправити їх, спираючись на власні знання та іншомовні навички. Якщо ж це зробити важко або є сумніви щодо правильності варіанту, ми пропонуємо роз'яснити проблемну ситуацію, звернувшись до штучного інтелекту. Сьогодні у вільному доступі є різні додатки, створені на базі ШІ, які дозволяють автоматично виконувати визначені завдання: шукати інформація, опрацьовувати текст, створювати нові тексти за тематикою. У випадку із нашими завданнями достатньо лише правильно сформулювати запит до програми щодо роз'яснення помилок, спираючись на правила, чи надання альтернативних варіантів, наприклад: *What is wrong with this phrase “*” in the following context?* або *Give me contextual synonyms for the word “*”* тощо. У такому разі майже у ста відсотках випадків ШІ точно розуміє запит користувача і надає змістовне пояснення, зокрема:

What are synonyms to phrase I think

Some synonyms for the phrase "I think" are:

1. I believe
2. In my opinion
3. It seems to me
4. From my perspective
5. I reckon
6. I suppose
7. It appears to me
8. In my view
9. As far as I'm concerned
10. It's my understanding

What is wrong with the following sentence: He playing football at the moment.

The following sentence has an error in verb tense agreement: "He playing football at the moment." It should be corrected to "He is playing football at the moment."

Отже ШІ може слугувати корисним джерелом навчання, зокрема у вивченні іноземних мов, зокрема у роз'ясненні моментів, пошуку альтернатив, коментованому коригуванні тощо. Додатки на базі штучного інтелекту відкривають, на нашу думку, нові можливості для студентів у вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти та самостійно. Він допомагає студентам розвивати навички мовлення, розуміння та письма, а також надає доступ до різноманітних ресурсів та інтерактивних ситуативних кейсів. Швидка допомога у роз'ясненні помилок за умови, що завдання було самостійно виконане студентом, дозволяє одразу розібратися, не очікуючи на коментар від викладача. Вважаємо, що сьогодні застосування штучного інтелекту в галузі освіти відкриває нові перспективи для студентів, допомагаючи їм стати більш компетентними та впевненими іншомовних навичках.

Література

1. Біляков А. Особливості викладання судової медицини в умовах воєнного стану. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні: матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 30-31.
2. Богущкий В. Навчання іноземної мови в обставинах вимушеного ускладнення освітнього процесу. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні: матеріали

Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 32-34.

3. *Shum O. New challenges to distance learning in Ukraine: Foreign language training. Матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн конференції «Корпус та дискурс», 29-ого листопада 2022 р. К.: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2022. С. 152-153.*

Т.М. Щокіна

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ АУДІЮВАННЮ СТУДЕНТІВ-БАКАЛАВРІВ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Тривалий час у методичній літературі аудіюванню, на жаль, не приділялась належна увага у навчанні іноземної мови. Пояснювалося це тим, що навички аудіювання автоматично розвиваються у тих, хто навчається, через занурення їх у мовне середовище та практику, під час роботи над граматичним, лексичним та фонетичним матеріалом. Сучасне суспільство вимагає розвитку високого рівня володіння навичками аудіювання, оскільки люди розуміють, що існує потреба розмовляти іноземною мовою під час особистої розмови, на ділових зустрічах, задля перегляду фільмів та новин, під час подорожей зарубіжними країнами тощо.

Аудіювання по праву вважається найбільш складним аспектом володіння англійською мовою. Ця складність пояснюється тим, що вимагає подолання таких чинників: складність характеру мовного матеріалу, умови викладання інформації, змістове наповнення, джерела інформації, а також індивідуальні особливості як того, хто говорить (манера мови, темп, наявність акценту), так і того, хто слухає. Успішність розвитку навичок аудіювання залежить від таких факторів, як індивідуально-вікові особливості слухача, умови сприйняття, лінгвістичні труднощі змістовного сприйняття, налаштованість на сприйняття мови.

З іншого ж боку, аудіювання є потужним засобом навчання іноземної мови, оскільки «сприяє засвоєнню лексичного складу мови та її граматичної структури, дає можливість опанувати звуковим аспектом мови, що вивчається» [4, с. 48].

Слід пам'ятати, що аудіювання, разом із говорінням, забезпечує можливість комунікації іноземною мовою. Використання таких сучасних методів навчання, як рольові ігри, кейс-стаді, а також моделювання життєвих ситуацій та відтворення їх в аудиторії «справді позитивно впливають на мотивацію, задоволення та інтерес студентів до вивчення іноземних мов» [3, с. 423]. Без опанування умінням сприймати іноземну мову на слух, спілкування з представниками інших культур є неможливим у принципі, «у тому числі у сфері майбутньої професійної діяльності, яка сприятиме розвитку міжкультурної комунікації» [2, с. 212]. «Компетенція аудіювання вимагає постійної практики, при цьому надзвичайно важливо пропонувати студентам автентичний матеріал для прослуховування» [5, с. 576]. На жаль, за дві-чотири академічні години іноземної мови на тиждень викладач не має можливості приділяти належної уваги розвитку у студентів навичок аудіювання. Все більший акцент робиться на самостійну роботу, яка стала можливою завдяки появі Інтернет-ресурсів.

В якості прикладу розглянемо деякі з них докладніше:

1. TED (Technology, Entertainment, Design) [9] є універсальною онлайн-платформою із безліччю конференцій, в яких беруть участь провідні фахівці у сфері науки, мистецтва, дизайну, політики, культури, бізнесу, глобальних проблем, технологій і розваг. Записи з виступами найвидатніших спікерів можна знайти на офіційному сайті TED.com. [9]. На даний момент понад 1500 окремих лекцій з перекладами різними мовами доступні на веб-сайті. Спочатку студентам пропонується подивитися відео без субтитрів і зрозуміти загальну ідею викладеного матеріалу. Далі йде докладний розбір тексту за допомогою наданих субтитрів, а також, за бажанням викладача, за допомогою додаткових вправ на лексику та граматику. Після цього здійснюється повторний перегляд ролика, під час якого відбувається одночасна трансляція звуку та зображення (з субтитрами або з щойно розібраним тестом), що сприяє розвитку навичок та умінь

сприйняття мови на слух та стимулює спілкування студентів при подальшому обговоренню відеоматеріалу.

2. Ororo.tv [6] – сайт, який надає доступ до сучасних серіалів та деяких фільмів із субтитрами (які можна включати та відключати за бажанням глядача), що пропонуються різними мовами. Перегляд фільмів та серіалів в оригіналі має величезне значення у процесі навчання іноземних мов. Під час перегляду відео задіяні всі види мовної діяльності. Перегляд автентичних відеоматеріалів також є ефективним засобом підвищення мотивації студента до вивчення іноземної мови, оскільки вони демонструють функціонування мови у формі, прийнятій її носіями у природному соціальному контексті, знайомлять із нормами та правилами спілкування та поведінки, показують різні типи взаємин та ілюструють мову міміки та жестів. Відео є унікальним засобом для навчання говорінню та іншомовному спілкуванню.

3. BBC Podcasts [8]. Радіостанції BBC мають широкий діапазон тем без субтитрів, які повністю занурюють слухача в автентичне середовище. За рахунок відчуття «потокowego» стану власними силами починають активізуватися забуті знання з граматики та лексики, усвідомлюється сама мелодика мови, що також важливо при навчанні говорінню. Тут варто зазначити, що в таких радіопрограмах, як, наприклад, BBC Learning English – 6 Minute English [7], провідні подкасти озвучуються носіями мови, а це означає, що надається можливість слухати та вивчати живу сучасну мову, у тому вигляді, як нею спілкуються звичайні жителі англійських країн, тобто використовується автентичний матеріал. Подкасти діляться на 3 рівня: перший – для початківців (elementary), другий – для тих, хто має середній рівень володіння англійською мовою (lower-intermediate and intermediate), третій – для тих, хто опанує мовою на рівні, вищому за середній (upper-intermediate). Перевага проекту BBC Learning English полягає у тому, що темп вимови озвучених діалогів є різним, і залежить він від рівня мовної підготовки. У 6 Minute English пропонуються сюжети діалогів англійською мовою від кореспондентів BBC, окрім того, надаються пояснення нових англійських слів та виразів. Слід звернути увагу, що всі

пояснення даються виключно англійською. Крім цього, до подкастів додаються скрипти (текстовий варіант передачі інформації).

Автентичний навчальний аудіоматеріал є цікавим, інформативно-змістовним, доступним розумінню, він відповідає сучасній реальності іншомовного суспільства і створює сприятливі умови для оволодіння новою країнознавчою інформацією, мовленнєвою поведінкою носіїв мови, сприяє їх ознайомленню з живою мовою та побутом. «Інноваційне навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей здійснюється завдяки посиленню мотивації мовленнєвої поведінки студентів у зв'язку із розв'язанням мовних, мовленнєвих та соціокультурних проблем» [1, с. 109].

Ми навели лише декілька з існуючих джерел, які сприяють навчанню аудіювання за сучасних умов. Інтернет-ресурси є ефективним засобом організації освітнього простору, вони значно покращують якість соціальних відносин, оскільки дозволяють учасникам процесу навчання здійснювати спільну діяльність, використовувати нові матеріали у різноманітних форматах, а також тренувати різні види мовної діяльності.

Література

1. Сорока, Н.А., Щокіна, Т.М. Інноваційні методи навчання іноземної мовленнєвої компетентності студентів //Тези доповідей Міжвузівського заочного методичного семінару «Застосування технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти при викладанні іноземної мови професійного спілкування в умовах воєнного часу: переваги та недоліки, проблемні питання, перспективи розвитку» 21 лютого 2023 року. Харків: Національна академія Національної гвардії України, 2023. С. 105-110.
2. Holubnycha, L., Kostikova, I., Soroka, N., Shchokina, T., & Golopych, I. (2021) Intercultural Competence Development at Universities. *Postmodern Openings*, 12(1 Sup 1), 200-214. <https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/279>
3. Kostikova, I., Holubnycha, L., Shchokina, T., Soroka, N., Budianska, V., Marykivska, H. (2019) A Role-Playing Game as a means of Effective professional English teaching. *Amazonia Investiga*, 8(24), 414-425. <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1001>

4. *Shchokina, T.M. Role of listening comprehension in framework of autonomous learning / N.A. Soroka, T.M. Shchokina // Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. Вип. 39. СГ НТМ «Новий курс», 2022. С.48-50.*
5. *Shchokina, T.M. Role of new information and communication technologies in foreign language teaching / N.A. Soroka, T.M. Shchokina // Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка // збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 22-23 лютого 2023 року. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 572-578.*
6. <https://ororo.tv/en/channels?sort=popularity%20asc>
7. <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/6-minute-english>
8. <http://www.bbc.co.uk/podcasts>
9. https://www.ted.com/playlists/655/great_ted_talks_for_language_practice

Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

«МОВНА ОСВІТА ФАХІВЦЯ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ»

Збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

22 лютого 2024 р.

Друкується в авторській редакції